

REGERINGSKANSLIET

EC) P 2 Eu¹
Sid. 1 (1)

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

1:
2000-05-02

EXP. 2/5-00
ONE

Ambassaden Washington 38 ✓
Kopia: Thärn, AME
Ambassaden Riga 17 ✓

Raoul Wallenberg

Primo

Ni anmodas härmed att på hög nivå i State, med hänvisning till pågående declassification av ännu hemligstämtat material i amerikanska arkiv rörande krigsförbrytelser och Förintelsen, överlämna en note med hemställan om att alla ännu sekretessbelagda dokument rörande Raoul Wallenberg snarast måtte ställas till svenska regeringens förfogande så att de kan tas i beaktande vid utarbetandet av den rapport om Raoul Wallenbergs öde som svenska regeringen kommer att framlägga i höst.

Secundo

Vid överlämnandet kan, om det befinnes lämpligt, påpekas att rapporten är avsedd att vara en så grundlig genomgång som möjligt av vad som idag är känt om Raoul Wallenbergs öde och att vi helst vill undvika att behöva nämna att det ännu finns för oss obekant material i amerikanska arkiv.

Tertio

Berörda intressenter såsom AJC, makarna Lantos m fl kan underhand orienteras om vad vi gjort. Det får dock inte ske för tidigt, utan State skall först ha rimlig möjlighet att agera.

Cabinet

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

sid. 1 (18)

2000-05-02

Dnr 192 ✓

Aamb's Eva Tojzner Glückman

ag
p

L

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: EC (Lundvik) X

Kopia via UD: Amb Riga (Magnusson) X

INK. UTRIKESDEP.		
D.Nr.		
2000-05-03		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu

EC

Wallenbergärendet - mötesuppteckningar mm

(4 bil.)

Närslutet insändes nedanstående dokument i
Wallenbergärendet:I. Uppteckning från senaste urtima mötet med delar
av arbetsgruppen.II. Brev från Mesinaï till Tutjnin avseende ute-
stående frågor i undersökningsarbetet.III. Svar, förmedlat via MID, på Magnussons frågor
till SVR (utrikesunderrättelsetjänsten) av den 12
mars 2000.IV. Svar, förmedlat via MID, på Mesinaï's frågor av
den 1 november 1999.

LUTHMAN

Exp. 000502 u. 17:10

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVABesöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60Telefon
(095) 937 92 00
(503) 937 92 00Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)Telax
64-413 410

189

2(12)

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVAPROMEMORIA
2000-04-28

Aambs Eva Tojzner Glückman

Möte på MID i Wallenbergärendet

Den 23 mars hölls ett extraordinärt möte med delar av Wallenberg-arbetsgruppen på MID. Från rysk sida deltog gruppchefen och ryske medordföranden Tutjnin, bitr arkivchefen FSB Vinogradov, samt bitr arkivchefen MID Sokolov. Från svensk sida deltog den svenske medordföranden ambassadören Magnusson, samt undertecknad som antecknade följande:

Dp 1 Numrerade fångar

Tutjnin menade att frågan om undersökningsarbetet kring de numrerade fångarna var känslig. Han beklagade att Nikisjkin (inrikesministeriet MVD) ej kunnat medverka. Nikisjkin hade dock låtit hälsa att han funnit mycket material som han var redo att överlämna till Mesinai. Vad avsåg GARF var man där genom Nikisjkins eller Vinogradovs bistånd, trots att det var känsligt, redo att bidra till undersökningsarbetet kring de numrerade fångarna. För att möjliggöra detta var det dock nödvändigt att frågeställningarna tydliggjordes.

Vad avsåg de akter vilka efterfrågats i Mesinais brev utlovades skriftliga svar i samtliga fall. Dock, invände Vinogradov, hade han svårt att förlika sig med det sätt på vilket arbetet bedrevs. Ofta överlappade förfrågningarna varandra och ställdes frågor vilka ställts redan tidigare. Det var också önskvärt att framställningarna gjordes mer koncentrerade.

Dp 2 Specialarkivet i MVD och annat material GARF, särskilt Fond 451

Nummer 451 var en hemlig fond som bestod av vittnesmål från krigsfångar. Inte desto mindre var man,

enligt Vinogradov, redo att besvara specifika frågor och låta den svenska sidan ta del av de vittnesmål som fanns.

Dp 3 Material i Presidentarkivet

Tutjnin sade att MID efterlyst alla dokument ur presidentarkivet där Wallenberg omnämns och anhallit om att de skulle avhemligas. Detta förutsatte en särskild procedur, vilken först måste godkännas av presidentadministrationen. Han ville således inte ge några garantier varken om att materialet verkligen skulle avhemligas, eller att arkivet innehöll något som kunde sprida ljus över vad som hände Wallenberg. Kanske skulle det dock vara möjligt att istället för att ta del av materialet få rikta frågor till arkivet och på så sätt få fram information.

Dp 4 Övriga utestående frågor

Vinogradov trodde ej att det fanns uppgifter om Wallenberg i Abakumovs brev till Stalin mellan åren -45/-46. Vad avsåg en rehabilitering av Wallenberg höll det militära överåklagarämbetet för andra gången på att se över frågan, på Guy von Dardels begäran. Avseende listorna på överföringen av fångar hade dessa redan granskats noga av Mesinai och Vinogradov var ej riktigt klar över syftet med det arbete som Mesinai utförde i detta avseende. Han lovade granska andra diplomatkort avseende inbörden av termerna "diplomati-tjeskij nadzor" respektive dito "nadsmotr".

Enligt Vinogradov var Kuzovkin välkommen att bistå Mesinai, förutsatt att han inte ägnade sig åt studier av polackerna. Magnusson frågade Vinogradov om det fanns kvar s k "korpus lists" i Vladimimir och Moskvafängelserna. Vinogradov lovade att undersöka saken. Tutjnin uppgav också att fler svar förbereddes på olika frågor.

Tutjnin sade att MID vänt sig till borgmästeriet i Moskva avseende ett minnesmärke över Wallenberg. Detta kunde ges olika utformning, men man hade förståelse för de svenska invändningarna att detta inte fick tolkas som att ett dödsdatum fastställes.

Dp 5. Undersökningsarbetets avslutande

Magnusson nämnde att Mesinai i maj ville ägna sig åt att arbeta i GARE och Vladimirfängelset. Berger skulle eventuellt komma att i någon mån assistera

henne. Arbetsgruppen hade tidigare enats om den 30 april som deadline för "fältarbetet" men förseningar hade uppstått, och några noggrant preciserade uppgifter kunde kanske genomföras i maj. Tutjnin ansåg att det var bäst att göra så mycket som möjligt innan rapporten färdigställdes. Vinogradov erbjöd sig hjälpa Berger i hennes arbete om det skulle visa sig nödvändigt.

Magnusson konstaterade att den 30 juni stod fast som deadline för experternas inlämnande av sina respektive bidrag till slutrapporten. Huruvida bidragen sedermera skulle publiceras, i sin helhet eller i delar, var ännu oklart. Självfallet skulle den ryska sidan erbjudas att ta del av materialet före publicering. Vinogradov menade att frågan om publicering fick anstå tills man slutgiltigt granskat materialet. Magnusson menade vidare att oavsett vilket resultat arbetsgruppen kom fram till, skulle det fortsatt finnas ett intresse för Wallenbergs öde. Av denna anledning fanns det planer på att anslå medel till förmån för framtida privat forskning i fallet. Hur man på rysk sida valde att förfara med sina arkiv var naturligtvis dess ensak, men vi hoppades på öppenhet. Frågan om uppföljning fick diskuteras vidare.

Eva Tojzner Glückman

W-amb; 5(18)
W. f. Hensch 14
Tuchin, MID

14 апреля 2000 г.

Г-ну Вячеславу Тучнину,
Начальнику отдела
Финляндии и Швеции
Второго Европейского департамента
МИД России
121200, Москва, Г-200
Смоленская-Сенная площадь, 32/34

Уважаемый г-н Тучнин,

Еще раз благодарю Вас за то, что Вы придали новый импульс нашей работе, предоставив материалы для этого исследования. На этой стадии моей работы мы сделали особенно успешные шаги, и я уверена, что мы сможем закончить сбор данных к моменту истечения срока моей визы в июне. 22 дела, которые мне удалось посмотреть в Государственном военном архиве, и результаты исследования следственных дел, которые были мне переданы в ответ на мои вопросы, весьма продвинули процесс сбора данных. Мы закончили изучение дел, находящихся в ведении Росархива, за исключением ксерокопий материалов на Краффта и Геррума из Владимира, которые были возвращены г-ну Никишкину.

Теперь я уезжаю на две недели, чтобы выполнить свои религиозные и семейные обязанности и привести в порядок свои мысли, основываясь на графиках допросов, которые я уже получила. После этого несколько дней я буду работать в Стокгольме, изучая свидетельства по делу Валленберга, которые все еще секретны. Я вернусь в начале мая и уже запланировала начать работу с архивными работниками в ГАРФе. Кроме того, я с нетерпением жду встречи с представителями Министерства юстиции, так как, насколько я теперь понимаю и со слов представителя ФСБ г-на Виноградова, и со слов г-на Маринина из ГАРФа, дела номерных заключенных находятся там, равно как и другие материалы, которые рассекречены. Кроме того, возможно понадобится вернуться в Институт им. Сербского, чтобы изучить дела номерных заключенных, доставленных туда для оказания психиатрической помощи, особенно (но не только) из Владимирской тюрьмы.

Насколько я понимаю, Юрий Михайлович Разбоев готов продолжать работать. Сначала позвольте мне поблагодарить ФСБ за всю ту информацию, которая была передана в последнее время, особенно графики допросов. Я знаю, что за этим стоит большая работа. Что остается сделать в этом плане – пока я готовлю более сложные вопросы для обсуждения – это график допросов Шандора (Александра) Радо, чье имя значится в регистрационном журнале допросов Лефортово на той же странице, что и Валленберг, или на противоположной. Я была бы благодарна, если бы график его допросов был составлен как можно скорее, чтобы я смогла включить его в работу вместе с другими материалами. Имя Радо есть в нашем первоначальном списке дел заключенных.

Exp. 000427

График допросов Леопольда Окулицкого уже был составлен ответственными лицами перед его судом в 1945 г. и в напечатанном виде есть в его деле. Я попросила г-на Никишкина сделать так, чтобы он был скопирован и передан в архив ФСБ на Кузнецком мосту, чтобы или я, или в мое отсутствие Андрей Аллахвердов могли скопировать его там.

Я также запрашивала график допросов В. Абакумова, имя которого есть в нашем первоначальном списке. Это не было включено ни в один из ответов. Если не может быть предоставлен полный график, я бы хотела получить список допросов, относящихся к интересующим меня датам. Мне нужно знать только фамилию человека, проводившего допрос, его звание, отдел, в котором он работал, и часы допросов, которые проводились в какие-нибудь из следующих дней:

13 августа 1951 г.,
1 октября 1951 г.,
24 октября – 3 ноября 1951 г.,
12 – 14 ноября 1951 г.,
28 ноября 1951 г.,
14 декабря 1951 г.,
17 декабря 1951 г.
и 20 – 28 февраля 1952 г.

Я была бы заинтересована по возвращении провести один день в ФСБ, изучая следственные дела Гфрорнера и Хубера. Я также хотела бы изучить дело Исаака Марковича Вольфина или поработать с работником архива по нему. Меня особенно интересует его приговор (состав его преступлений и кто опознал его как "шведского шпиона"), его допросы 30 августа 1946 г. и 17 июля 1947 г., его перемещения из камеры в камеру в Лефортовской и Внутренней тюрьмах, его сокамерники и любая информация по его делу, которая содержится в письмах, которые он писал и которые находятся в его деле.

Кроме того, я заметила, что в деле заключенного Гарета ван дер Ваальса нет листка вызова на допрос 26 февраля 1946 г., в протоколе которого, переданном нам Российской стороной, упоминается имя Валленберга. (Есть листок вызова на другой допрос, который проводил Смирницкий 25 февраля и который намного дольше того, о котором я говорю, но на который есть ссылка в том протоколе, который мы получили.) Меня бы очень интересовали протоколы допросов от 25 февраля, равно как от 4, 5, 6, 7, 12 и особенно 16 марта, чтобы более точно определить контекст. Я была бы также заинтересована в информации, если у ФСБ есть доступ к графику допросов помимо тех, которые упоминаются в его личном деле, а также допросов, в протоколах которых упоминается имя представителя компании "Филлипс" Лолле Смита.

Я также заметила, что в ответах относительно Чарльза Клиффорда Брауна (он же Карл Клиффорд Браун), которые были мне переданы, нет упоминания о его допросе Копелянским 17 июля 1946 г., то есть в тот же день, когда допрашивались Валленберг, Лангфельдер и ван дер Ваальс. Поскольку у нас нет протоколов допросов Копелянским ни Валленберга, ни Лангфельдера в этот

день, я бы просила, чтобы протоколы допросов ван дер Ваальса и Брауна, обоих из которых нет в живых, были нам предоставлены.

Я также была бы заинтересована знать тему, если не содержание, допросов Гроссгейма-Крысько Чеворыкиным 20 апреля и 5 мая 1945 г.

Мы спрашивали о деле Карла Морица Лейвенгаупта, шведа, арестованного на пути к своему посольству в Берлине ближе к концу войны. Свидетель ди Латри, который общался с Лейвенгауптом в Бутырской тюрьме, указывал, что тот содержался в Сухановской тюрьме. Поскольку я недавно изучала листки вызова на допрос в Суханово и поняла, насколько хорошо организована эта тюрьма была – или есть, – я была бы благодарна, если бы были просмотрены регистрационные книги этой тюрьмы на предмет поиска имен Валленберга, Лангфельдера, Лейвенгаупта и других лиц из нашего списка, которые являлись номерными заключенными или чьи дела представляли исключительную важность, например, Катоны.

Пока я буду в отъезде, я буду проводить углубленное изучение графиков допросов, которые мы получили к сегодняшнему дню, и хотела бы поднять еще несколько вопросов относительно этих материалов. В частности, есть некоторые вопросы исторического характера, касающиеся контрразведки, вытекающие из этих графиков, которые я хотела бы обсудить с г-ном Виноградовым и г-ном Разбоевым, чтобы убедиться в своей правоте. В каждом случае будет делаться ссылка и упоминаться связь либо с Валленбергом и Лангфельдером, либо с деятельностью Валленберга в Будапеште.

Наконец, я хотела бы попросить, если это возможно, чтобы ФСБ показало мне регистрационную карточку Лубянской тюрьмы на Вильмоша Лангфельдера с целью сравнения, а также, чтобы установить, что он был военнопленным. Если бы были сообщены регистрационные номера заключенных и Валленберга и Лангфельдера, это также дополнило бы данные для отчета.

В отношении г-на Никишкина я хотела бы выразить свою благодарность за все дела, которые он нам предоставил. Они были очень интересны и весьма полезны для меня. Не ясно, есть ли у него еще дела. Есть несколько дел, которые все еще не изучены, хотя их и немного. Менцагин, Крафт (включая ту фазу, когда он был сокамерником Лангфельдера), Адельман, Демеско, Кумиш, Круминьш, Воробей и Бергер – это те дела, которые приходят мне на память.

Итак, еще раз примите мою благодарность. Я надеюсь, что это письмо, а также работа и обсуждения, которые предстоит провести, когда я вернусь 5 мая, позволят связать воедино всю остающуюся информацию.

С уважением,

Сюзан Элен Месинай

8(18/20)

МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

26.04.00 № 3085 *Редис*

На № _____ от _____

INK. AMB. MOSKVA		
D.п. 12:18/		
2000-04-27		
AVD. <i>R</i>	GR. <i>18</i>	MAL. <i>12u</i>

ВТОРОМУ СЕКРЕТАРЮ
ПОСОЛЬСТВА КОРОЛЕВСТВА
ШВЕДИЯ В РОССИЙСКОЙ
ФЕДЕРАЦИИ

Э.ТОЙСНЕР-ГЛЮКМАН

*Ручк. аккредитация не
дан*

Уважаемая г-жа Тойснер-Глюкман,

В ответ на письмо Х.Магнуссона на имя Директора Службы внешней разведки Российской Федерации от 12.03.2000 г. сообщаем, что СВР России еще раз внимательно изучила все имеющиеся в ее распоряжении материалы по делу Р.Валленберга, в результате чего были сделаны следующие выводы:

1. Арест Р.Валленберга и дальнейшая работа с ним проводилась исключительно органами СМЕРШ, и внешняя разведка не имела к этому отношения.

2. В материалах архивного дела на М.Толстого-Кутузова, а также в переписке со Стокгольмом в период 1944-1946 гг. не обнаружено сведений, имеющих отношение к судьбе Р.Валленберга. Предоставление шведской стороне доступа к запрашиваемым материалам разведки невозможно согласно действующему российскому законодательству (Закон « О государственной тайне » ст.5, пункт 4; Федеральный закон « О внешней разведке », ст.19).

9(18)

2

3. Имеющаяся у шведской стороны копия документа ПГУ КГБ при СМ СССР № 1/С/с/6519 от 19.12.55 г. является сопроводительным письмом к проекту записки 3-го Европейского отдела МИД СССР в ЦК КПСС (№ 755/ЗЕО), которая присылалась в ПГУ на согласование, а затем была возвращена в МИД. Сопроводительное письмо ПГУ не содержит сведений по интересующему шведскую сторону вопросу и является подтверждением обычной, принятой в то время процедуры согласования документов. Это письмо вместе с указанной запиской МИД было рассекречено и передано в 1997 г. российско-шведской рабочей группе по установлению судьбы Р.Валленберга.

С уважением

**НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА ФИНЛЯНДИИ
И ШВЕЦИИ ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА**

В.ТУЧНИН

10(18)

МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34

Телефон 244-16-06

26.04.2000 № 3112/2ер

На № _____ от _____

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr. 12:В/46		
2000 -04- 2 8		
AVD. R	GR. 18	MAI RW

ВТОРОМУ СЕКРЕТАРЮ
ПОСОЛЬСТВА КОРОЛЕВСТВА
ШВЕЦИЯ В РОССИЙСКОЙ
ФЕДЕРАЦИИ

Э. ТОЙСНЕР-ГЛЮКМАН

Wollenberg

Уважаемая госпожа Тойснер-Глюкман,
Направляем дополнительные ответы ФСБ России на вопросы,
поставленные в письме С.Мессинай от 1 ноября 1999 г.

Информацией на Автоноса Багдонаса, Д.Е.Вендровского,
К.М.Лейвенгаупта, Белы Лукаша, Йозефа Маркушевского, Б.Э.Шалну ФСБ
России не располагает.

Для дальнейшей проверки по ГИЦ МВД России Лазаря Бертера,
Мартинеста Вадилло, Мануэля Гарсия, Херберта фон Рихтофера необходимы
более полные биографические данные.

По остальным вопросам, затронутым в письме С.Мессинай, ей были
даны разъяснения и комментарии при личных встречах с В.К.Виноградовым в
читальном зале архива ФСБ России.

Приложение: упомянутое, на "8" лл.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА ФИНЛЯНДИИ
И ШВЕЦИИ ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА МИД РОССИИ

С уважением

В.ТУЧНИН

11(18)

Экз. № 2

сп-2

О Т В Е Т Ы
на вопросы, поставленные С.Месиной
1 ноября 1999 г.

Абакумов Виктор Семенович, 1908 г.р., бывший министр государственной безопасности СССР, арестован 12 июля 1951 г. и по приговору военной коллегии Верховного суда СССР от 19 декабря 1954 г. расстрелян.

Как видно из материалов следственного дела, Абакумова допрашивали:

- 08.08, 10.08, 16.08, 17.08, 18.08, 24.08, 28.08, 29.08, 30.08; 01.09., 07.09, 10.09, 15.09, 17.09, 18.09, 22.09, 24.09, 29.09; 11.10, 13.10, 20.10, 22.10, 30.10; 13.11, 17.11, 20.11, 24.11, 26.11; 04.12, 07.12, 14.12, 22.12.1951 г.;

- 02.01, 11.01, 15.01, 18.01, 25.01; 01.02, 05.02, 12.02, 22.02, 23.02, 25.02, 26.02, 27.02, 28.02, 29.02; 01.03, 03.03, 04.03, 05.03, 06.03, 07.03, 09.03, 10.03, 11.03, 12.03, 13.03, 14.03, 15.03, 17.03, 18.03, 19.03, 20.03, 21.03, 22.03; 16.04, 24.04, 25.04, 28.04; 06.05, 13.05, 15.05, 16.05, 19.05, 20.05, 12.05, 22.05, 23.05, 27.05, 28.05, 29.05, 30.05; 02.06, 03.06, 04.06, 05.06, 06.06, 10.06, 11.06, 12.06, 13.06, 16.06, 17.06, 18.06, 20.06, 23.06, 24.06, 25.06, 26.06, 27.06; 07.07, 08.07, 09.07, 11.07, 14.07, 17.07, 21.07, 23.07, 24.07, 31.07; 06.08, 08.08, 12.08, 19.08, 20.08, 21.08, 26.08, 27.08, 28.08, 29.08; 03.09, 04.09, 05.09, 17.09; 11.10, 20.10, 22.10, 23.10, 29.10, 31.10; 01.11, 03.11, 04.11, 05.11, 06.11, 10.11, 11.11, 18.11, 21.11, 25.11, 28.11; 08.12, 11.12, 22.12, 23.12, 24.12, 25.12, 26.12, 27.12, 29.12, 30.12, 31.12.1952 г.;

- 03.01, 06.01, 07.01, 08.01, 09.01, 12.01, 17.01, 23.01, 24.01, 27.01, 28.01, 30.01; 03.02, 05.02, 06.02, 07.02, 17.02, 19.02, 20.02, 21.02, 23.02; 17.04, 18.04; 29.07; 08.08, 11.08, 12.08, 13.08, 14.08, 18.08, 20.08, 28.08; 02.09, 04.09, 11.09; 02.10, 05.10, 09.10, 20.10, 24.10, 29.10; 11.11; 31.12.1953 г.;

- 12.01, 30.01; 01.02, 08.02, 09.02, 10.02, 11.02, 13.02, 16.02, 18.02; 19.03, 10.04; 11.05, 01.06.1954 г.

Ашкинис Антанас, 1904 г.р., уроженец д.Кирдейки Швенчионского уезда Литвы, Особым совещанием при МГБ СССР от 16 октября 1948 г. осужден к 10 годам тюремного заключения.

Освобожден 10 сентября 1954 г. на основании определения Владимирского областного суда по болезни.

По данным ЦКИ ГИЦ МВД РФ архивное следственное дело на него хранится в Литве.

Бай Богуслав Антонович, 1920 г.р., поляк, 16 января 1945 г. арестован ОКР «Смерш» 6 Воздушной армии по обвинению в «принадлежности к польской националистической организации «АК». Военным трибуналом 6 Воздушной армии 7 февраля приговорен к 7 годам ИТЛ. Наказание отбывал в лагере № 7 МВД СССР (Иркутская область), откуда 13 августа 1951 г. этапирован в ссылку на поселение в Красноярский край. Освобожден из мест поселения 10 декабря 1955 года.

В 1987 г. реабилитирован.

Бехер Курт, 1909 г.р., уроженец деревни Трюглабан, 16 февраля 1951 г. арестован оперативным сектором Земли Тюрингия и 20 апреля 1951 г. военным трибуналом по обвинению в шпионаже осужден к 25 годам ИТЛ. Наказание отбывал в Речном лагере МВД (ст.Воркута). Освобожден из мест лишения свободы 6 августа 1954 г. и репатриирован на Родину.

Установить относится ли указанное лицо к Бехеру Курту, которого якобы допрашивали советские органы в Будапеште в 1945-1946 гг., не представилось возможным, так как архивное следственное дело на него находится на пересмотре в Прокуратуре РФ.

Винн Гревилл Мейнерд, 1919 г.р., британский подданный, директор компаний «Гревилл Винн Лимитед» и «Нобайл Экзебишенз лимитед», 2 ноября 1962 г. арестован по делу советского гражданина Пеньковского Олега Васильевича.

Военной коллегией Верховного суда СССР от 11 мая 1963 г. приговорен к 8 годам лишения свободы. Содержался в Следственном изоляторе КГБ при СМ СССР (Лефортово). С 28 мая 1963 г. - во Владимирской тюрьме № 2. 18 апреля 1964 г. доставлен в Следственный изолятор КГБ при СМ СССР, откуда 21 апреля того же года досрочно освобожден и выдворен на родину.

Куприянов Геннадий Николаевич, 1905 г.р., гражданин СССР, бывший первый секретарь Карельского обкома ВКП(б), 17 марта 1950 г. арестован МГБ СССР и военной коллегией Верховного суда СССР от 17 января 1952 г. осужден к 25 годам ИТЛ. В августе 1954 г. приговор изменен на 10 лет тюремного заключения. 23 февраля 1956 г. он был помилован и освобожден от дальнейшего наказания со снятием судимости. Реабилитирован в 1957 г. Умер в 1979 г.

Как видно из материалов следственного дела на него, Куприянов Г.Н. с 17 марта по апреля 1950 г. содержался во внутренней тюрьме МГБ СССР, затем в Лефортовской тюрьме. 16 марта 1952 г. находился в Минеральном лагере МВД СССР. С 28 июля 1952 г. по 5 декабря 1953 г. - во Владимирской тюрьме. С 5 декабря по 6 декабря 1953 г. - в Бутырской, откуда этапирован в Верхне-Уральскую тюрьму. С 12 января 1954 г. вновь во внутренней тюрьме. С 27 июня 1954 г. - во Владимирской тюрьме.

13(18)

3

Ляликов Николай Семенович, 1924 г.р., уроженец Витебской области, приговором военного трибунала 3-го Белорусского фронта от 29 мая 1944 г. осужден к 20 годам ИТЛ. 9 апреля 1949 г. умер в местах лишения свободы Московской области.

По данным ЦКИ ГИЦ МВД РФ архивное следственное дело на него хранится в г.Витебске (Белоруссия).

Майр Иозеф, 1920 г.р., уроженец села Зевальхен, уезда Фекклабрук, австриец, старший лейтенант немецкой армии. 26 ноября 1949 г. задержан органами военной контрразведки МГБ СССР при переходе демаркационной линии из американской в советскую зону оккупации Австрии. 7 февраля 1950 г. арестован по обвинению в «участии в фашистской организации и шпионаже» и по постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 15 июля 1950 г. заключен в ИТЛ сроком на 25 лет. Наказание отбывал в лагере № 6 МВД СССР (г.Воркута), откуда в августе 1952 г. переведен во Владимирскую тюрьму. 25 июня 1955 г. досрочно освобожден из мест заключения и репатриирован на родину.

Мельцер Мендель (Менахем) Файбишевич, 1907 г.р., уроженец Польши, еврей, в 1935 г. прибыл в СССР из Австрии в качестве политэмигранта и получил советское гражданство. До ареста в ноябре 1937 г. работал врачом в г.Москве.

Постановлением Особого совещания при НКВД СССР от 10 января 1938 г. по подозрению в шпионаже осужден к 8 годам заключения в ИТЛ. Сведениями об освобождении из мест заключения не располагаем.

Как видно из материалов следственного дела на него, на февраль 1942 г. содержался в Печерлаге. В 1956 г. проживал по адресу: Коми АССР, пос.Княжпогост. В декабре 1956 г. реабилитирован.

Меньшагин Борис Георгиевич, 1902 г.р., уроженец г.Смоленска, в период временной оккупации некоторых областей СССР назначался немцами губернатором Смоленска и Бобруйска, 28 мая 1945 г. задержан в г.Карловы-Вары (Германия), а 7 июня 1945 г. арестован органами контрразведки «Смерш». 10 августа 1945 г. доставлен в г.Смоленск, где содержался во внутренней тюрьме УНКГБ по Смоленской области. 30 ноября 1945 г. вместе со следственным делом был этапирован в Москву в распоряжение 2 Управления НКГБ СССР. Согласно распоряжению руководства названного управления содержался во внутренней тюрьме под № 5.

Постановлением Особого совещания при МГБ СССР от 12 сентября 1951 г. в связи с обвинениями в измене Родине и предательской деятельности заключен в тюрьму сроком на 25 лет. 30 сентября 1951 г. направлен во Владимирскую тюрьму, где по указанию руководства МГБ СССР содержался под № 29. На основании распоряжения руководства КГБ при СМ СССР в ноябре 1954 г. номер был снят и он как заключенный числился под своей фамилией.

В мае 1970 г. из Владимирской тюрьмы освобожден. 24 апреля 1984 г. он умер.

14 (18)

4

Как видно из материалов следственного дела, Меньшагина допрашивали:

- 28.05.1945 г. (старший следователь контрразведки «Смерш» 149 стрелковой дивизии старший лейтенант Клестов);
- 05.06, 07.06.1945 г. (начальник ОКР «Смерш» 149 стрелковой дивизии подполковник Пузиков);
- 11.06, 13.06.1945 г. (старший следователь ОКР «Смерш» 3 Гвардейской армии капитан Богданов);
- 15.08, 16.08, 17.08, 18.08, 20.08, 22.08, 23.08, 25.08, 27.08, 05.09, 06.09, 10.09, 11.09, 13.09, 13.09, 03.10, 05.10, 06.10, 10.10, 15.10, 16.10, 18.10, 02.11, 13.11, 15.11, 17.11, 21.11, 22.11, 28.11, 28.11.1945 г. (заместитель начальника следственного отдела УНКГБ по Смоленской области майор Беляев).

Меркис Антон Карлович, 1887 г.р., бывший премьер-министр Литвы, 26 июня 1941 г. и его жена Меркис Мария Антоновна, 1897 г.р., 14 августа 1941 г. были арестованы УНКВД СССР по Саратовской области по обвинению во враждебной деятельности против СССР.

Как видно из материалов следственного дела на указанных лиц, до 1 сентября 1942 г. содержались во внутренней тюрьме УНКВД по Саратовской области. С сентября 1942 г. по февраль 1952 г. находились во внутренних тюрьмах УНКВД-УМГБ по Кировской и Ивановской областей. В феврале 1952 г. оба этапировались в г.Москву, где содержались в Бутырской тюрьме МГБ СССР.

По постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 16 апреля 1952 г. Меркис и его жена были заключены в тюрьму сроком на 25 лет. С 14 мая 1952 г. наказание отбывали во Владимирской тюрьме. 16 августа 1954 г. из-под стражи были освобождены.

Меркис А.К., находясь в доме инвалидов в с.Миленьки (Владимирская область), умер 5 марта 1955 г. Реабилитирован в 1991 г.

Меркис М.А. после освобождения прибыла на жительство в г.Каунас. Реабилитирована в 1969 г.

Мунтерс Вильгельм Николаевич, 1898 г.р., бывший министр иностранных дел Латвии и его жена Мунтерс Наталия Александровна, 1897 г.р., 26 июня 1941 г. были арестованы УНКГБ СССР по Воронежской области по обвинению во враждебной деятельности против СССР.

Как видно из материалов следственных дел на указанных лиц, до 29 августа 1941 г. они содержались во внутренней тюрьме УНКВД по Воронежской области, откуда они были этапированы во внутреннюю тюрьму УНКВД по Саратовской области. С сентября 1942 г. по февраль 1952 г. находились во внутренних тюрьмах УНКВД-УМГБ по Кировской и Ивановской областей. В феврале 1952 г. оба этапированы в г.Москву, где содержались в Бутырской тюрьме МГБ СССР.

По постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 16 апреля 1952 г. Мунтерс и его жена были заключены в тюрьму сроком на 25 лет. С 14 мая 1952 г. наказание отбывали во Владимирской тюрьме. 16 августа 1954 г. из-под стражи

были освобождены и проживали в г.Владимире. После реабилитации в феврале 1959 г. выехали в Латвию (г.Рига).

Мулле Хорст Теодор, 1917 г.р., уроженец г.Эссен Рейнской области (Германия), австриец, бывший журналист, во время войны служил в немецкой армии, 10 октября 1950 г. был арестован органами военной контрразведки МГБ СССР Центральной группы советских войск при переходе демаркационной линии из американской в советскую зону оккупации в Австрии по обвинению в шпионаже. По постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 9 июня 1951 г. заключен в тюрьму сроком на 15 лет. Наказание отбывал в Александровской тюрьме МГБ (Иркутская область) и тюрьме № 2 УМВД Владимирской области. 17 октября 1956 года досрочно освобожден из мест заключения и передан властям ФРГ.

Как видно из материалов следственного дела, Мулле Хорста допрашивали сотрудники военной контрразведки МГБ СССР Центральной группы советских войск:

- 07.10, 10.10.1950 г. (капитан Балашов);
- 24.10, 13.11, 22.11, 02.12, 11.12.1950 г. (старший лейтенант Левенец);
- 03.01, 10.01, 18.01, 24.01, 29.01, 07.02, 20.02, 05.03.1950 г. (капитан

Башмаков).

Панивиц (Паульзен) Гейнц, 1911 г.р., уроженец г.Берлина, начальник зондеркоманды гестапо в г.Париже, гауптштурмфюрер «СС», в мае 1945 г. задержан органами военной контрразведки «Смерш» и доставлен в Москву, где с 7 июня 1945 г. содержался во внутренней тюрьме НКГБ СССР. С 17 июня 1945 г. - в Лефортовской тюрьме, с 7 августа 1946 г. - во внутренней тюрьме, с 3 декабря 1946 г. - Лефортовской тюрьме, с 15 марта 1947 г. - во внутренней тюрьме, с 29 июля 1947 г. - Лефортовской тюрьме, с 23 сентября 1947 г. - во внутренней тюрьме, с 25 октября 1947 г. - вновь в Лефортовской тюрьме.

21 июня 1945 г. оформлен арест Панивица по обвинению в шпионаже и по постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 4 декабря 1946 г. заключен в исправительно-трудовой лагерь (ИТЛ) сроком на 25 лет.

С декабря 1948 г. отбывал наказание в лагере № 1 МВД на станции Инта Печорской ж.д., откуда досрочно освобожден и 12 января 1956 г. передан правительству ГДР в г.Херлесхаузен.

Как видно из материалов следственного дела, Панивица допрашивали:

- 23.06, 20.07, 24.07, 25.09.1945 г. (старший следователь Следотдела ГУКР «Смерш» майор Леонтьев);
- 03.10, 04.10, 05.10, 06.10, 13.10.1945 г. (начальник отделения Следотдела ГУКР «Смерш» подполковник Соколов);
- 30.10, 16.11, 18.11.1945 г.; 06.02, 27.02, 27.02; 14.05, 28.05; 08.06, 13.06, 14.06, 25.06; 23.07, 24.07; 10.08.1946 г.; 09.06, 10.06, 11.06.1947 г. (майор Леонтьев);
- 10.08.46 г. (помощник начальника Следчасти по особо важным делам МГБ СССР подполковник Сорокин);

16(18)

- 06.08, 27.08.1948 г. (старший следователь Следотдела 3 Главного управления МГБ СССР майор Чирков).

Как видно из материалов следственного дела на Радо Александра, его допрашивали:

- 09.08, 20.08, 29.08, 07.09.1945 г. (помощник начальника отделения Следотдела ГУКР «Смерш» майор Коваленко);

- 10.12.1945 г.; 18.01, 13.05, 02.07, 10.07, 19.07, 24.07.1946 г.; 03.01.1947 г. (старший следователь Следотдела ГУКР «Смерш» 3 Главного управления МГБ СССР майор Леонтьев).

В переписке 4 отдела 3 Главного управления МГБ СССР по военнопленным за 1945-1947 гг. имеются два официальных протокола допроса В.Ределя от 16.06.1945 г. и 18.12.1946 г. Допросы производили сотрудники указанного отдела Сверчук и Копелянский (см. наши ответы № 10/A-2366 от 14 июля 1999 г. п.7).

Вопросы, задаваемые Ределю, касались его биографических данных, членства в нацистской партии, деятельности немецкого посольства в Румынии, а также характеристики лиц, соприкасавшихся с ним.

Фридман Самуил Аронович, 1903 г.р., уроженец г.Речица (Белоруссия), еврей, гражданин СССР, старший научный сотрудник физического института Академии наук, СССР, 11 января 1948 г. арестован Следственной частью по особо важным делам МГБ СССР и по постановлению Особого совещания при МГБ СССР «за вражескую деятельность против Советской власти» заключен в тюрьму сроком на 15 лет.

Как видно из материалов следственного дела, Фридман С.А. поступил во внутреннюю тюрьму 11 января 1948 г., а с 12 января содержался в Лефортовской тюрьме.

24 июня 1948 г. переведен в тюрьму МГБ СССР поселка Марфино (Московская область), откуда в марте 1952 г. направлен во Владимирскую тюрьму № 2 МВД СССР.

На основании определения военной коллегии Верховного суда СССР от 5 мая 1954 г. он был реабилитирован и 27 мая того же года из-под стражи освобожден.

Хьелт Харалд Вернер, 1918 г.р., уроженец г.Хельсинки, коммерсант, 24 февраля 1949 г. арестован органами МГБ СССР по обвинению в «шпионаже и антисоветской агитации». Содержался во внутренней тюрьме МГБ СССР. 6 августа 1949 г. по постановлению Особого совещания при МГБ СССР заключен в тюрьму сроком на 15 лет. Наказание отбывал в Верхне-Уральской тюрьме МВД СССР. 7 февраля 1954 г. досрочно освобожден и выдворен в Финляндию.

Шимкевич Андрей Михайлович, 1913 г.р., уроженец г.Парижа, русский, гражданин СССР, до ареста проживал в городах Сыктывкаре и Ухте Коми АССР. 24 февраля 1949 г. арестован органами МГБ указанной республики и по

постановлению Особого совещания при МГБ СССР от 7 сентября 1949 г. по обвинению в «шпионаже» заключен в ИТЛ сроком на 25 лет. Наказание отбывал в Степном лагере МВД СССР (г.Караганда).

7 августа 1956 г. Комиссия Президиума Верховного Совета СССР признала Шимкевича А.М. необоснованно осужденным в 1949 г. и из места заключения он был освобожден.

Шмидт-Дюмон Франц, 1882 г.р., уроженец г.Гамбурга, политический советник зоны радиовещания по странам Ближнего Востока Министерства пропаганды Германии, 10 июня 1945 г. задержан, а 14 июня того же года арестован ОКР «Смерш» 1 Гвардейской танковой армии по обвинению в «проведении и организации разведывательной работы против СССР». 3 июля этапирован в Москву и помещен во внутреннюю тюрьму НКГБ СССР. С 4 июля 1945 г. содержался в Лефортовской тюрьме, с 13 марта 1946 г. - внутренней тюрьме, с 4 июня 1946 г. - Лефортовской тюрьме, с 23 августа 1949 г. - внутренней тюрьме, с 18 сентября 1949 г. - Лефортовской тюрьме, с 30 августа 1951 г. - внутренней тюрьме, с 9 октября 1951 г. - Бутырской тюрьме.

Приговором военного трибунала Московского военного округа от 26 января 1952 г. осужден к 15 годам ИТЛ. Наказание отбывал в Озерлаге МВД СССР, где 13 декабря 1952 г. умер.

Как видно из материалов следственного дела, Шмидта-Дюмона Ф. допрашивали:

- 10.06.1945 г. (начальник отделения отдела контрразведки «Смерш» 1-й Гвардейской танковой армии майор Безобразов);
- 15.06.1945 г. (начальник Следчасти ОКР «Смерш» 1 ГТА капитан Пугачев);
- 14.10.1948 г.; 17.01, 28.01.1949 г. (помощник начальника отделения 4 отдела 3 Главного управления МГБ СССР майор Масленников);
- 29.03.1949 г. (старший оперуполномоченный Следчасти по особо важным делам МГБ СССР подполковник Адамов);
- 26.08, 08.09, 14.11, 24.11.1949 г.; 28.01, 04.02, 12.09, 10.10, 11.10, 12.10, 15.10, 03.11.1951 г. (старший о/у Следчасти по особым делам МГБ СССР майор Соловов);
- 12.11, 13.11, 14.11.1951 г. (следователь Следотдела 2 Главного управления МГБ СССР капитан Аристархов).

Уйбель Адам, 1917 г.р., уроженец г.Ниденган (Австрия), бывший сотрудник гестапо в г.Львове, 25 января 1947 г. был арестован опергруппой спецлагеря № 2 СВАГ (советская военная администрация в Германии) по обвинению в участии в карательных мероприятиях против мирного населения, в арестах, допросах и избиваниях советских граждан. Военным трибуналом пограничных войск МВД Львовского округа осужден к 25 годам ИТЛ. Наказание отбывал в Береговом лагере МВД СССР (г.Магадан). 3 ноября 1952 г. был переведен во Владимирскую тюрьму. 25 июня 1955 г. досрочно освобожден и репатриирован на родину.

Якобсон Рафаэл Саулович, 1891 г.р., осужден Особым совещанием при МГБ СССР 26 сентября 1951 г. к 8 годам лишения свободы. По определению Челябинского областного суда освобожден из места заключения 27 августа 1955 г. по болезни.

По данным ЦКИ ГИЦ МВД РФ архивное следственное дело на него хранится в Эстонии.

№ 10/A-1388

«20» апреля 2000 г.

2000-05-08

129/009

EC

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Magnusson, Riga

Eriksson, Washington

Carlsson, Budapest

Olson, EU

Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel

Carl Persson

Exp. 9/500/PP

Raoul Wallenberg: ungerska dokument

Vid mitt besök i Washington i början av april sammanträffade jag bl a med kongressmannen Tom Lantos och hans hustru, som båda mycket starkt engagerat sig för Raoul Wallenberg. Fru Lantos överlämnade till mig några dokument på ungerska, som hon betecknade som mycket viktiga och ett bevis för att RW räddade inte bara judar utan också försökte rädda det ungerska folket från undergång till följd av hotande sovjetiska deportationer. De odaterade dokumenten, av allt att döma härrörande från mitten av 1990-talet, består av fyra delar, en maskinskriven och tre handskrivna, sammanlagt ett tjugotal sidor, av en änkefru Erdös i Budapest, som polemiserar mot vad hon uppfattat som kritik av RW. I samband härmed redogör hon för sina upplevelser under krigets slutskede i Budapest inklusive kontakter med RW.

1. De maskinskrivna sidorna är ställda till tidningen Magyar Nemzet och utgör en protest mot vad fru Erdös betecknar som sensationssökande och grundlösa smädelser som de s k forskarna Fenyvesi och Pope publicerat om RW:s hjältemodiga person. (Härmed avses den artikel som i maj 1996 publicerades i US News & World Report under rubriken The Angel who was a Spy.) Deras felaktiga påståenden fördjupar endast ytterligare det dunkel som sedan årtionden omgivit RW. Vem har intresse av att dra hans minne i smutsen? Svaret ges, menar fru Erdös, i Ungerns historia under de senaste femtio åren.

I det följande ger hon en historisk återblick och konstaterar att fram till den tyska ockupationen i mars 1944 kunde judarna leva i säkerhet i Ungern, och bortåt hundratusen judiska flyktingar hade också tagit sig

2000-05-08

dit från andra länder. Den ungerske kabinettschefen Gyula Ambróczy vände sig till Churchill med en begäran om hjälp för judarna och fick ett löfte om detta. Churchill vände sig i sin tur till Roosevelt med förslag om att man borde placera en diplomat från ett neutralt land i Ungern med uppgift att rädda judarna. Roosevelt tog upp detta med de judiska organisationerna i USA, och på så sätt föll valet på RW, som besatt alla de erforderliga egenskaperna.

RW koncentrerade alla sina ansträngningar på räddningsuppgiften, och för att utnyttja alla resurser arbetade han på två plan. Det ena var det officiella, där han utnyttjade alla de möjligheter som hans diplomatiska status gav honom. På detta plan räddade han mer än 60.000 människors liv. Det andra planet var det underjordiska, där han förde en heroisk kamp för att rädda alla återstående judars liv. Man visste att Eichmann planerade deras totala deportering, vilken greve István Bethlen och Gyula Ambróczy fram till maj 1944 förhindrade. RW visste att det bland tyskarna fanns personer som var redo att för stora dollarsummor låta judarna undkomma till utlandet, och därför översände de amerikanska judiska organisationerna pengar. Två sändningar kom fram, men sedan bara försvann pengarna.

RW trädde då i kontakt med Ungerska nationella räddningsförbundet, Magyar Nemzeti Megmentési Szövetség, MNMSz, vars andlige ledare var István Bethlen och verkställande ledare hertig Pál Eszterházy, de grevliga bröderna Pallavicini och franciskanermunken fader Ambrus. Med hjälp av dessa lyckades RW rädda många judar undan döden. Överallt fanns han, överallt undsatte han med utnyttjande av alla medel människor i livsfara och organiserade deras uppehälle. Han samlade in pengar och friköpte människor. Med hjälp av sina underjordiska kontakter påverkade han ledande kretsar i syfte att stoppa deporteringarna.

Allt detta är fakta, fastslår fru Erdös. RW var en hjälte. Han spionerade inte på någon, och ingen begärde några sådana tjänster av honom. Hans syfte var att rädda hundratusentals judar för Washingtons och Englands räkning. Men han ville rädda även de av undergång hotade ungrarna. Stalin planerade att begränsa ungrarnas närvaro i Karpaterbäckenet till 50-70 år för att sedan låta dem dö ut. Detta säger sig fru Erdös ha hört uppläsas i RW:s närvaro.

2000-05-08

2. En av de handskrivna texterna är likaledes ställd till tidningen Magyar Nemzet. Här refererar fru Erdös till en artikel i tidningen den 12.3.1995 om de båda bröderna Pallavicini och anför ungefär samma synpunkter som ovan under 1. Hon ger sig sedan in på ett oklart resonemang om de påstådda sovjetiska deportationsplanerna, Trianonfreden och revolutionen 1956 och anknyter till ett möte 1944 med MNMSz, varifrån hon övergår till sina upplevelser 1956. Någon eller några sidor tycks fattas, och Wallenberg nämns inte.

3. Den tredje texten är väsentligen en berättelse om RW, som hon säger sig ha lärt känna i oktober 1944 genom en sårad engelsk eller amerikansk officer. Denne hade hoppat fallskärm och landat i en skog, där han påträffades av tre judiska arbetstjänstdesertörer. Alla fyra togs om hand av fru Erdös sväger Peter Andó och gömdes i hans brännvinskällare, där hon vårdade officeren. Han gav henne två dokument på engelska och bad henne tillse att de kom RW och MNMSz till handa. Så småningom berättade han att kommit för att hjälpa Ungern att ta sig ur kriget men hade hoppat på fel plats och inte där han var väntad. Han skulle ta reda på varför tidigare försök hade misslyckats, och han ville komma i kontakt med den ryske partisanledaren Makarov i Slovakien, som var känd som en hjälpsam och europasinnad person. Han kände till alla de högre ledarna i MNMSz, och han berättade utförligt för fru Erdös om dess verksamhet. Han kände också väl till RW, som var hans personlige vän.

Sedan följer en skildring av hur fru Erdös jämte följeslagare beger sig till Slovakien för att få kontakt med partisanledaren Makarov och från denne får en bunt dokument som i en stad i Ungern överlämnas till en ungersk officer. Därmed får riksföreståndaren Horthy den dokumentation han behöver för att övervinna sin tveksamhet och våga skicka en delegation till Moskva för vapenvileförhandlingar.

Därefter beskrivs RW:s verksamhet i termer liknande dem under 1. Han skulle ha fört noggrann dagbok och hade i november skrivit fyra stora gröna häften fulla. Fru Erdös hade sett dem och en mängd annan dokumentation, då RW och ledningen för MNMSz, 18 personer sammanlagt, träffades i en hemlig lokal på Lajos utca. RW hade varit mycket blek och bekymrad och hade berättat att han uppmanats återvända till Sverige p g a faran för hans liv, men att han vägrat, han tänkte inte lämna Ungern i sticket.

2000-05-08

Bland det material man fått av Makarov, fick fru Erdös höra, fanns också en beskrivning av Stalins planer på att begränsa ungrarnas närvaro i Karpaterbäcken till 50-70 år jämte hänvisningar till Trianonfreden och det kommande nya fredsfördraget. RW sade sig känna till allt detta och förklarade att han förfogade över dokumentation som skulle göra ett framtida fredsfördrag rättvisare. De närvarande fick se materialet och började hoppas att det skulle gå att förhindra det ungerska folkets utrotning. Man överlämnade till RW petitioner och fotografier från Transsylvanien, Vojvodina m fl platser, vari skildrades de grymheter som begåtts mot ungrarna efter ryssarnas intåg. RW sade sig ämna överlämna detta till den ryske befälhavaren och protestera mot vad som skedde och även begära hjälp för att rädda de återstående judarna.

Här övergår skildringen – utan att framställningssättet ändras – från vad som kan ha varit självupplevt till vad som är rena fantasier. RW begav sig, skriver fru Erdös, till den ryske befälhavaren, som gav honom skyddsvakt och tillät att han begav sig till Debrecen med en jeep före och en efter hans egen bil. Fader Ambrus följde efter, men efter Hajdúszoboszló (dvs kort före Debrecen) försvann de ur sikte. I det sovjetiska högkvarteret i Debrecen väntade man RW, eftersom man från Budapest fått besked om att han var på väg. Fader Ambrus for tillbaka och fann intill det ställe han tappat spåret en rykande ruin. Han träffade en bonde som berättade att han sett rumänska soldater i närheten, hört skottlossning och sett tre bilar komma, varav en jeep med döda ryska soldater på taket. Ur personbilen slet rumänerna två civilpersoner, varav den ene högljutt protesterade på tyska och uttalade namnet Wallenberg. Rumänerna tände eld på bilarna och förde sedan bort de två civilpersonerna i en lastbil med presenning över flaket. Sedan fick fader Ambrus höra att fångarna förts till ett slott, där NKVD-förband under Brezjnev höll till och blivit förhörda av denne. Om allt detta hade fader Ambrus gjort en noggrann uppteckning, som han lämnat in på svenska legationen.

4. I den fjärde texten, som har rubriken Efterskrift, återupptar fru Erdös polemiken mot de amerikanska journalisterna Fenyvesi och Pope. Hon konstaterar på nytt att RW var en hjälte och att Fenyvesi och Pope i stället för att "forska" kring RW:s påstådda spioneri borde ägna sig åt frågan vart den försvunna amerikanska dollarhjälpen tagit vägen. Ett svar på den frågan skulle kanske skringra dunklet kring RW:s försvinnande.

2000-05-08

Avslutningsvis förklarar fru Erdös att hennes framställning om RW bygger på dels vad hon själv upplevt, dels på hans egna dagböcker och de många dokument han förvarade tillsammans med dem. Dagböckerna fördes på engelska och innehöll RW:s egenhändiga anteckningar. På ej närmare angivet sätt hamnade de hos greve Zsigmond Széchenyi, som 1962-63 redigerade de tillhörande dokumenten och gömde materialet på ett nytt gömställe. Dessförinnan hade han inbjudit två andra personer att bekanta sig med materialet, och han läste upp avsnitt ur dagboken för dem. Fader Ambrus vigde sitt liv åt att forska efter RW till dess också han försvann 1951. Själv är jag en gammal kvinna, skriver fru Erdös, som p g a sitt enkla leverne aldrig misstänkts för att sitta inne med dessa uppgifter men som inte kan tolerera det förtal som RW utsätts för.

Bedömning

Fru Erdös har uppenbarligen stått den gamla, traditionellt engelsk-orienterade ungerska högadeln kring István Bethlen nära och ger uttryck för åsikter i enlighet därmed, inklusive försöket att lägga skulden för RW:s försvinnande på rumänera. Åtskilligt i hennes skildring kan vara självupplevt, och hennes beskrivning av kontakten med ryssarna genom partisanledaren Makarov strider inte mot vad som är känt om förspelet till den ungerska förhandlingsdelegationens resa till Moskva i månadsskifter september-oktober 1944.

Den ungerske historikern professor Ferenc Glatz skriver härom i sin bokfilm *A Magyarok Krónikája: (Horthy insåg i september 1944 att vapenvileförhandlingar med Sovjet inte kunde undvikas.)* "Statschefen uppmuntrades att ta kontakt med (ryssarna) av ett brev som han i mitten av september genom mellanhänder fick från den i Slovakien verksamma sovjetiska partisanbrigadens politruk, överstelöjtnant Makarov. På grundval av information som uttryckligen erhållits från Molotov ställde det s k Makarov-brevet i utsikt Ungerns fullständiga integritet, utlovade folkomröstning i den transsylvanska frågan samt framhöll att den ungerska delegation som skickades till Moskva skulle få förhandla med alla de tre allierade stormakterna. Till ledare utsåg Horthy gendarmeriinspektören general Gábor Faragho. Delegationen anlände till Moskva den 1 oktober 1944. Molotov meddelade att han inte vidkändes någon överstelöjtnant Makarov och dennes verksamhet."

Vad fru Erdös skriver om RW är inte orimligt men bevisar ingenting. Det kan vara ett fall av det så ofta förekommande fenomenet att en fiktiv

2000-05-08

upplevelse av RW väves in i något självupplevt, men det är också fullt möjligt att hon verkligen träffat honom. RW och legationen hade all anledning att hålla kontakt med de olika, i de flesta fall nog så ineffektiva ungerska motståndsorganisationerna, men om bland dessa fanns någon med benämningen MNMSz är t v oklart. Den omnämns i varje fall inte av István Bethlen i den redogörelse för sin verksamhet under kriget som han skrev i sovjetisk fångenskap. Vad som sägs om att RW överfallits av rumäner är under alla omständigheter rena fantasier, många av fru Erdös övriga uppgifter stämmer inte heller, och i historikerkretsar i Budapest är man benägen att avfärda henne som mytoman.

Anledningen till att jag så pass noga gått igenom fru Erdös skrivelser är dels att de överlämnats av en i RW-sammanhang så prominent person som fru Lantos, dels att en del av hennes påståenden cirkulerar i det av de oberoende experterna sammanställda materialet.

Jan Lundvik

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEX

129/001

2000-05-08

P 2 Eu'

Utrikesdepartementet

Minister Bo Eriksson

Washington

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Bok om bl a Raoul Wallenberg

1 bil

Broder,

Bifogat finner Du en liten bok med titeln A végtelen menet (Den oändliga marschen) som jag fick låna av Charles Fenyvesi med löfte om att återställa den. Tyvärr kan jag inte hitta hans adress, trots att jag har ett tydligt minne av att jag skrev ner den. Jag vore alltså tacksam om Du kunde ombesörja återsändandet.

Boken är skriven av den László Pető som var den siste av medarbetarna som såg RW före försvinnandet. Undertiteln Requiem antyder stämningläget, som är en bitter självvrannsakan i fiktiv form. Bokens jag befinner sig uppenbarligen på ett brasilianskt sinnessjukhus men lever i tron att han är fånge hos en mäktig men anonym organisation, inför vilken han försöker rättfärdiga sitt uppträdande inom det ungerska juderådet under kriget. I samband därmed skildrar han i framför allt kapitel 7 sitt samarbete med RW och beskriver avskedet med denne i de ordalag som vi känner från flera RW-biografier. Drömsekvenserna är många, och i bokens avslutande del förekommer en sådan i form av en surrealistisk undsättningsexpedition till Sovjet tillsammans med en tysk nazistisk officer. Man når en underjordisk fängelseanläggning högt uppe i Arktis, där den kvinnliga fängelsechefen många hundra meter under jorden visar fram RW sittande utmärglad och tandlös i ett hörn mumlande för sig själv. En mycket obehaglig scen. Sedan vaknar berättaren, och fängelsechefen visar sig vara hans sjuksköterska.

Hjärtliga hälsningar

Jan Lundvik

EXPEDIERAS	
Xurir luftpost	11/5 2000..
..... sign.	

Exp. 9/5 2000 / AP

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

MH

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

ARKIVEXEMPLAR

2000-05-10

131/001

Förste ambs. Dag Juhlin-Dannfelt

Tel Aviv

EL

P 2 Eu'

Raoul Wallenberg

1 bil

Broder,

Jag vore tacksam om Du ville vidarebefordra bifogade brev till Talya Lador-Fresher. Som jag skriver till henne ser jag fram emot att få höra hur det gick för ambassadör Beins mission till Moskva, och jag utgår från att ambassaden håller ett öga på ärendet.

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsant med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avs datum

11/5-00

Sign

JA

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

ARKIVEXEMPLAR

(EC)

P 2 Eu'

Stockholm, 10 May 2000

131/001

Ms. Talya Lador-Fresher

Deputy Director

World Jewish Affairs Dept.

Ministry of Foreign Affairs

Jerusalem

Raoul Wallenberg

Dear Ms. Lador-Fresher,

Thank you very much for your letter of 2 April. I find the answer to my enquiry most useful, since it helps us to eliminate one hypothetical source of additional information.

The discussion that I had with Mr. Stein and you was very interesting, and I too regretted that the time available was not sufficient for a really comprehensive review of the Wallenberg case. I am at your disposal for a continued dialogue, and it goes without saying in this context that I look forward to hearing more about Ambassador Bein's mission once it has been accomplished.

Yours sincerely

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avs datum

Sign

SVERIGES AMBASSAD
WASHINGTON

Kop. 077
Orig. JL

2000-05-09

Nr 43

Handläggare: Bo Eriksson

UD/EC/Amb Jan Lundvik 000517

Delges

Kabs

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Carlsson, Budapest

Lidén, Tel Aviv

Olson, EU

Guy von Dardel

Nina Lagergren

Carl Persson

Per Anger

UTRIKESDEPARTEMENTET

INK. UTRIKESDEP.		
DNP		
2000-05-16		
Avd. P	Gr 2	Wal Eu I

Exp. 17/5/00/APP

Raul Wallenberg: note överlämnad till State Department

✓ Kfax U nr. 38, 00-05-02

En bilaga

Bifogade note i Wallenberg-ärendet överlämnades 00-05-04 av Eriksson till Deborah Graze, chef för det nordeuropeiska-baltiska kontoret på State Department.

Graze tog upp frågan om amerikanskt agerande gentemot ryssarna. Hon visade sig leva i samma villfarelse som ambasadören Stephen R. Sestanovich (se vårt kfax 113, 00-04-11), nämligen att Sverige inte önskade någon amerikansk assistans i Wallenberg-ärendet gentemot ryssarna. Eriksson dementerade detta och välkomnade amerikanskt stöd i denna fråga i den amerikansk-ryska dialogen. Han betonade att vi naturligtvis gärna såg att amerikanska framstötter i ämnet samordnades med Sverige, men att vi skulle välkomna ett samarbete med USA i syfte att försöka bringa ytterligare klarhet i vad som hände Wallenberg.

Ambassaden kommer om någon vecka att informera en rad amerikanska intressenter om den svenska framställningen, t.ex. makarna Lantos, American Jewish Committee, arkivarierna Kurtz och Bradscher på National Archives, Sidney Blumenthal m.fl.

Rolf Ekeus

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON

No: 23/00

BILAGA 1

The Embassy of Sweden presents its compliments to the Department of State and has the honor to request the assistance of the State Department in obtaining declassification and release to the Government of Sweden of all records in United States archives, which are still classified and which relate to the case of the Swedish diplomat and honorary US citizen Raoul Wallenberg, who disappeared in Budapest in 1945 and whose fate remains unknown.

The Embassy is aware of the on-going declassification process of documents related to the Holocaust and to war crimes, and would highly appreciate a similar effort in relation to classified material relevant to the Wallenberg case. The material from US archives would be considered and included in the report on the Wallenberg case, which the Government will present towards the end of year as part of the final report of the Swedish-Russian Working Group on Wallenberg.

The Embassy of Sweden avails itself of this opportunity to renew to the Department of State the assurances of its highest consideration.

Washington, D.C., May 4, 2000

Department of State
WASHINGTON

2000-05-17

EL

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:
Magnusson, Riga
Carlsson, Budapest
Olson, EU
Hörnberg, PLAN

Exp. 17/5/00/PP

Raoul Wallenbergs fickkalender

1 bil

Den ungerska Wallenbergforskaren Mária Ember utkommer i sommar på uppdrag av Budapests stad med en bok om Raoul Wallenberg i Budapest. Hon har i samband därmed ägnat en del tid åt att gå igenom RW:s fickkalender. På min begäran åtog hon sig att göra en systematisk genomgång av de i kalendern förekommande namnen och så långt möjligt identifiera dessa.

Ember har nu översänt ett utkast till namnlista på 60 sidor, avseende dels namnregistret, dels kalenderdelen, vilken jag avser att gå igenom och komplettera på olika punkter. (Första sidan bifogas som smakprov.)

Detta kommer att ta viss tid, men under sommarens lopp kommer listan att kunna få sin slutliga form.

Som ersättning till Ember för hennes arbete vill jag föreslå en summa på SEK 7500, avseende en uppskattad arbetsinsats på 50 timmar á 150 kr, vilken bör utbetalas genom ambassaden i Budapest.

Jan Lundvik

**IDENTIFIZIERUNG VON NAMEN
IN RAOUL WALLENBERGS NOTIZBÜCHERN**

1. NAMENSREGISTER

bei „A“:

Aussenamt

Rubido-Zichy, Ivan, Baron, früherer ung. Botschafter in London.

Gr[af] *Draskovich*: nicht identifiziert.

Anger, Per och ^Σ~~Helena~~: Per Anger und Gattin
Gábor Áron utca 7.

Nicht entzifferbar (mit fremder Hand eingeführt) *D Schmidt ?*

Andrássy, Stella, Gräfin (geb. Kuylenstjerna)
Vilma királyné út 36.

Abnahmekommando, Deutsches

Oberleutnant *Schmidt*

Csopaki út 8.

(Major *Reiner*)

Oberstleutnant *Hehns* *oder Helms*

?

Abnahmekommando, Csepel

Kop. DH
orig. JL
SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

2000-05-17

Dnr 52 ✓

Aambs Eva Tojzner Glückman

UTRIKESDEPARTEMENTET

aa
R

(EC)

INK. UTRIKESDEP.		
DNR		
2000-05-19		
Avd.	Gr	Mal
EC	2	Eu

**Wallenbergärendet - den senaste skrifväxlingen med
den ryska sidan**

(7 bil)

Den senaste tidens skriftväxling med den ryska sidan översändes härmed för departementets kännedom.

Bil I - Brev till fru Zanina, RossArchiv, inför Bergers arbete.

Bil II - Brev till herr Vinogradov, FSB, inför möte med Mesinai.

Bil III - Brev till Tutjnin innehållande Abakumovs (numera avhemligade) brev till Stalin från 17 juli 1947.

Bil IV - Svar förmedlat via MID på Mesinais frågor av den 21 februari.

Bil V - Besked från MIDs arkiv att Mesinai är välkommen att ta del av därvarande för ärendet aktuell dokumentation, samt Mesinais frågor inför besök i arkivet.

Bil VI - Förfrågan från Mesinai till herr Marinin, GARF.

Bil VII - Förfrågan från Mesinai till herr Koro-taev, RGVA.

Per Saland

Kopia (direkt härifrån): Ambassadör Magnusson, Riga

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(503) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

ha

ПОСОЛЬСТВО ШВЕЦИИ
МОСКВА

RW - Bore till Konsthögskolan (2)
förberedelse inför
Bergers arbete

11 мая 2000 года

г-же Татьяне Г. Заниной
Начальнику отдела,
Федеральная архивная служба
Российской Федерации

г. Москва

Bil I

Уважаемая госпожа Занина,

Ссылаясь на памятную записку, представленную Вами на встрече 18 октября 1999 года в ответ на наш запрос в отношении германских трофейных материалов, г-жа Бергер хотела бы изучить следующие материалы:

1. Конфискованные материалы из Франции, находящиеся на хранении в РГВА, включая материалы Американского объединенного распределительного комитета (US Joint Distribution Committee), Всемирного еврейского конгресса (World Jewish Congress), Палестинского еврейского управления (Palestinian Jewish Agency), а также Венгерского комитета по делам еврейских беженцев (Hungarian Committee for Jewish Refugees) (предположительно, совместно с г-жой Сузан Месинай);

2. Документы времен германской оккупации Венгрии, включая сообщения агентов Абвера, ежедневные донесения Amt. IV и Amt. VI RSHA, плюс донесения французского военного атташе в Венгрии о деятельности немецкой разведки и Гестапо (г-жа Бергер будет изучать немецкие материалы, г-жа Месинай - французские).

3. Материалы, которые можно получить по каталогу Федеральной архивной службы России, на следующих лиц: Генриха Мюллера (Heinrich Muller), Вальтера Шелленберга (Walter Schellenberg), Курта Андреаса Бехера (Kurt Andreas Becher), Манфреда Вайсса (Manfred Weiss), Адольфа Эйхмана (Adolf Eichman), Эрих Сики (Erich Sziky), Хуго Грелля (Hugo Grell), Фрица Гешке (Fritz Geschke), Вайнрауха (Weinrauch), Герхарда Файне (Gerhard Feine), Эрнста Кинаста (Ernst Kienast), Карла Веркмайстера (Karl Wekmeister), Ноэля Филда (Noel Field), Ивера Ольсена (Iver Olsen), Иру Хиршман (Ira Hirschman). (Г-жа Бергер будет изучать материалы на немецком и английском языках, г-жа Сузан Месинай - на английском языке)

ГАРФ:

1. Письмо В. М. Молотова к ЦК КПСС от 31 марта 1956 года относительно переведенных материалов по делу Валленберга, переданных Молотову министром внутренних дел Швеции Хедlundом 30 марта 1956 года. (Бергер)

Exp. 000512

2. Письменный рапорт Первого заместителя начальника Особого управления МВД А. Сиротина от 12 апреля 1956 года, о выполненной проверке материалов по делу Валленберга. Если речь идет о документе, с которым мы ознакомились ранее, в этом рапорте указана только часть свидетелей и не включен ряд других, которые по признанию российской стороны либо находились в заключении с Валленбергом или с Лангфельдером, либо имели точные сведения о местонахождении последних. Мы хотели бы выяснить, в каком объеме производилась проверка, по крайней мере среди установленных очевидцев, включенных в наш список заключенных, который был передан Вам г-жой Месиной. (Данную работу будут выполнять г-жа Сусанн Бергер, г-жа Сузан Месинай и группа их помощников)

3. Документы Тюремного управления НКВД: исследование, выполненное в 1995 году, будет выполнено повторно, на этот раз, с г-жой Месиной, которая при содействии архивиста будет работать над исключением из списка заключенных тех лиц, которые не могли быть Валленбергом, с целью определить тех "номерных" заключенных, которые могли быть Валленбергом.

Поскольку визит г-жи Бергер продлится только две недели, а г-жи Месинай - три, мы просим Вас предоставить им обеим по архивисту/переводчику для работы с вышеперечисленными материалами, а также случае, если работа останется незавершенной, просим Вас разрешить назначенным в помощь экспертам архивистам/переводчикам завершить начатую работу до третьей недели июня этого года.

Г-жа Сусанн Бергер прибывает в Россию в пятницу на этой неделе. Ввиду краткости визита, она хотела бы начать изучение материалов в РГВА уже в понедельник, если это возможно. Просим Вас сообщить, есть ли у Вас такая возможность, и если да, сообщите, пожалуйста также, по какому адресу и к кому именно следует обратиться г-же Сусанн Бергер.

Искренне благодарим Вас за помощь в этом вопросе.

С уважением,

Эва Тойснер Глюкман

Второй секретарь

Посольства Швеции в Российской Федерации

ПОСОЛЬСТВО ШВЕЦИИ
МОСКВА

2W - Brief für Vinogradov,
Förberedelse inför 1(3)
Möte Mesina - Vinogradov
12 мая 2000 года 000515

Господину В. В. Тучнину
Начальнику отдела Финляндии и Швеции
Второго европейского департамента
МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

г. Москва

Bil II

Уважаемый Вячеслав Владимирович!

Настоящим передаю Вам прилагаемое письмо независимого
эксперта г-жи Сузан Месиной, касающееся предстоящей встречи с
г-ном Виноградовым и г-ном Разбоевым.

С уважением,

Эва Тойснер-Глюкман
Второй секретарь
Посольства Швеции в Российской Федерации

→ Kopier ; Господину В. К. Виноградову
gick ej igenom.

Möte Mesina - Vinogradov
000515, du
flertalst utskick
frågar dytades.

Exp. m. fax t. Tuffin 000512

12 мая 2000 года

Господину В. В. Тучнину
Начальнику отдела Финляндии и Швеции
Второго европейского департамента
МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

г. Москва

Уважаемый Вячеслав Владимирович!

В начале письма разрешите мне поблагодарить Вас за информацию, переданную мне в Вашем последнем ответе. В настоящем письме я хотела бы обратиться к вам со следующими вопросами и просьбами:

- Что касается вопросов для встречи с г-ном Виноградовым и г-ном Разбоевым, они содержатся в моем письме от 14 апреля.

- Просим вас предоставить для ознакомления следственные материалы по делам Гфрорнера и Хубера, начиная с понедельника, как нам было обещано (в течение одного полного дня).

- Мы хотели бы ознакомиться с делом Исаака Марковича Вольфина или, если первое невозможно, задать вопросы архивисту относительно приговора; характера преступлений, совершенных Вольфиным; причин, по которым Вольфин считался шведским шпионом; протоколов допросов от 30 августа 1946 года и 19 июля 1947 года; его перемещений по камерам Лефортовской и Внутренней тюрем; имен его сокамерников. Нам также интересна информация относительно его дела, содержащаяся в личных письмах Вольфина, подшитых к его делу. На эту работу нам потребуется часть дня или в случае, если первое невозможно, просим вас составить письменный ответ на основные вопросы. Тем не менее мне хотелось бы обсудить этот вопрос с г-ном Виноградовым.

- Мы хотели бы также ознакомиться с другими протоколами допросов Ван дер Вааля, которые позволили бы нам прояснить характер его отношений с Посольством Швеции, с британской разведкой, и, возможно, с голландскому сопротивлением в Венгрии. Эту тему мы могли бы просто обсудить и я хотела бы обсудить ее с г-ном Виноградовым в случае, если он сможет присутствовать.

Упоминается ли в материалах имя Лолле Смит? (ознакомление займет часть дня)

- Я хотела бы получить копию схемы допросов Окулицкого. Не мог бы г-н Никишкин передать вам данный документ (ознакомление займет часть дня).

- Нас интересуют протоколы допросов Ван дер Вааля и Брауна от 17 июля 1946 года, проведенные следователем Копелянским, особенно принимая во внимание тот факт, что протоколы допросов Валленберга и Лангфельдера за это число отсутствуют. В зависимости от важности информации, содержащейся в протоколах, можно обсудить возможность рассекречивания данной информации, поскольку Ван дер Вааль и Браун официально считаются умершими.

- Просим вас предоставить для ознакомления карточку учета заключенного Вильмоша Лангфельдера для проведения сравнительного анализа. Мы хотим выяснить, считался ли он военнопленным (работа займет максимум один час).

- Если возможно, просим вас сообщить учетные номера заключенных Валленберга и Лангфельдера в Лефортовской тюрьме.

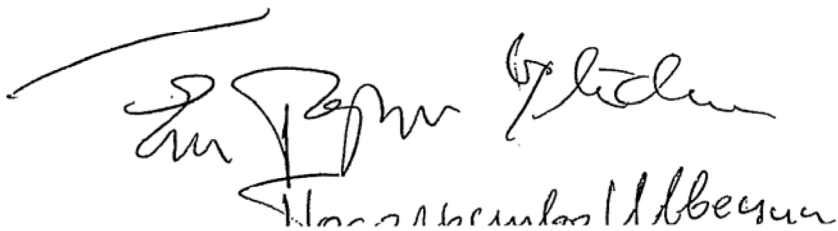
- Мы по-прежнему разыскиваем дело Левенгаупта и/или любую информацию о его содержании в Сухановской тюрьме - протокол допроса и т. п. Был ли он номерным заключенным? (Ответ на этот вопрос может быть письменным).

- **Единственная новая просьба** к г-ну Виноградову ознакомиться с содержанием протоколов допросов Янковского и Бетлена от 28 апреля 1945 года (в случае, если я не могу получить доступ к данным материалам). В этот день состоялся также допрос Валленберга и, поскольку материалы этого допроса также не сохранились, нам было бы полезно изучить и сравнить указанные два протокола с целью установления возможной связи. Я направляю данный запрос в связи с тем, что у меня есть основания (которые я назову во время нашей встречи) предполагать, что все три протокола были связаны между собой. В зависимости от важности информации, содержащейся в данных протоколах, можно обсудить возможность рассекречивания данных материалов, поскольку известно, что Бетлен и Янковский скончались в ГУЛАГе.

- Просьба ознакомить нас со схемой допросов заключенного Марека, если это возможно.

С уважением,

Сузан Эллен Месинай

Handwritten signature of Susan Ellen Mesina, with the name "Susan Ellen Mesina" written in print below it.

ПОСОЛЬСТВО ШВЕЦИИ
МОСКВА

16 мая 2000 года

Господину В. В. Тучнину
Начальнику отдела Финляндии и Швеции
Второго европейского департамента
МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

г. Москва

Вкл III

Письмо Абакумова и др. документы
(3 прил.)

Уважаемый Вячеслав Владимирович!

Настоящим передаю для Вашего сведения прилагаемое письмо Абакумова к Сталину от 17 июля 1947 года, которое было оставлено г-ном Волкогоновым в Библиотеке Конгресса в Вашингтоне и в настоящее время рассекречено. К сожалению, в письме отсутствует страница 2. Мы были бы весьма признательны Вам, если бы смогли получить вторую страницу упомянутого документа, где говорится, в частности, об изъятии документов у заключенных при их аресте или взятии в плен. На встрече рабочей группы в октябре 1999 года г-н Виноградов обещал связаться с дочерью Волкогонова и узнать, не хранится ли у нее интересующая нас страница.

Мы были бы также признательны Вам за содействие в получении ответов на несколько вопросов, имеющих отношение к периоду жизни Валленберга в Будапеште. Большая часть этих вопросов адресована архивистам Российского государственного военного архива (РГВА). Но есть также вопросы общего характера к г-ну Виноградову и г-ну Разбоеву, касающиеся, в частности, арестов, производившихся по указанию Абакумова.

В дополнение к прилагаемому письму г-жи Сузан Месиной г-жа Сусанне Бергер просила меня передать Вам, что она хотела бы ознакомиться с алфавитным указателем/каталогом фонда № 240, где хранились ордера на арест Валленберга, Майера и Феллера. По мнению г-жи Бергер, упомянутый фонд должен храниться в "Центральном архиве Министерства обороны Российской Федерации".

Заранее большое спасибо!

С уважением,

Эва Тойснер-Глюкман

Второй секретарь

Посольства Швеции в Российской Федерации

8 мая 2000 г.

Г-ну Вячеславу Тучнину,
Начальнику отдела
Финляндии и Швеции
Второго Европейского департамента
МИД России
121200, Москва, Г-200
Смоленская-Сенная площадь, 32/34

Уважаемый г-н Тучнин,

Для Вашей информации я прилагаю к этому посланию копию совершенно секретного письма Абакумова Сталину от 17 июля 1947 г., которое генерал Волкогонов поместил в числе своих документов в Библиотеку Конгресса в Вашингтоне. Этот документ был рассекречен в начале нынешнего года и направлен нам Сюзанне Бергер.

Мы обсуждали этот документ на встрече 18 октября 1999 г., и г-н Виноградов собирався попытаться найти его оригинал. Это все еще важно для нас, поскольку здесь отсутствует страница 2, в которой говорится – по крайней мере, частично – о работе с документами и другими материалами, изъятыми у заключенных при аресте. Я уже поднимала этот вопрос в своем Предварительном докладе и очень бы хотела иметь полную версию этого письма, чтобы использовать его в моем докладе.

Пока же я хотела бы направить ряд вопросов работникам Военного архива и г-ну Виноградову и г-ну Разбоеву из ФСБ. Некоторые из этих вопросов относятся к письму Абакумова Сталину от 17 июля 1947 г. Посол Магнуссон и я хотели бы знать применялась ли уже СМЕРШ в 1945 г. практика, описанная Абакумовым в 1947 г. Другими словами, насколько это имеет отношение к аресту и работе с Раулем Валленбергом в период 1945-47 гг., то есть в то время, в отношении которого у нас имеются показания свидетелей?

Мои вопросы, прилагаемые к этому письму, концентрируются вокруг ареста в Будапеште и местонахождения Валленберга до того, как он попал в Москву. Они относятся к таким аспектам, как содержание под стражей, отсылка в тыл, статус военнопленного и к таким специфическим проблемам, которые касаются Союзной Контрольной комиссии, военных миссий в Москве и дела Валленберга.

Я благодарю Вас за помощь и содействие в этом вопросе.

С уважением,

Susan Ellen Mesina

Сюзан Элен Месинай

5 мая 2000 г.

Позвольте мне вначале выразить свою большую признательность за то, что в течение последних нескольких недель мне был показан ряд дел, что приближает нас к завершению этой части процесса сбора информации, особенно касающейся графиков допросов. Поэтому я продвигаюсь вперед, в ходе чего возникло несколько вопросов, которые требуют некоторого прояснения, прежде чем я смогу подготовить свой доклад. Вопросы, приведенные ниже, в первую очередь адресованы работникам Военного архива, которые представили документы, относящиеся к аресту, а также шифровки, относящиеся к событиям, сопровождавшим исчезновение Валленберга в Венгрии, а также работникам архива ФСБ. Ответы на ряд небольших вопросов необходимы, чтобы оценить показания очевидцев.

ЗАДЕРЖАНИЕ В БУДАПЕШТЕ И АРЕСТ

1. *«...Валленберг отказывался от отправки в тыл, ссылаясь на то, что на нем лежит забота по крайней мере о 7.000 евреях...»* Где находился сборный пункт для союзных военнопленных и других лиц, искавших убежища от немцев или нацистского «Креста из стрел» в Венгрии? Определялись ли они в Москве совместно руководителями Контрольной комиссии для Германии (ККГ) от Америки, Британии и СССР? Как информация об этих местах сообщалась тем, кто нуждался в ней и кто прятался в Будапеште?
2. *Когда Валленберг и Лангфельдер ушли на контрольный пункт (баня) в ночь с 14 на 15 января 1945 г., как описывает переводчик Валлач, им было разрешено вернуться, с тем чтобы подготовить свою поездку в Дебрецен.* Есть ли какое-нибудь указание на то, что их местонахождение отслеживалось советскими войсками в период 15–16 января? Есть ли какой-нибудь отчет об их деятельности в это время, который мы могли бы сравнить с показаниями свидетелей, которые заявляют, что видели Валленберга последними?
3. *16 января 1945 г. Деканозов сообщил представителю Швеции в Москве, что приняты меры по охране Валленберга и его собственности.* Говоря об охране человека, т.е. содержании под охраной, отличались ли обстоятельства охраны Валленберга и Лангфельдера в зоне боевых действий от тех, которые были бы предприняты, если бы ареста не планировалось? (Содержались ли бы они в таких же учреждениях для «надежности»?) Каковы были бы надлежащие меры в отношении защиты собственности? Говоря в общем, какие из их вещей изъялись бы сразу, какие разрешено было бы оставить при себе до Москвы? Конкретно: в какой момент были бы изъяты у Валленберга документы?
4. *Российская сторона изучила архивы ряда частей и подразделений, и документы контрольных пунктов в области Будапешта. Меня бы очень интересовало, физическое расположение тех пунктов, о которых известно, что там содержался Валленберг.* Мог ли быть замок графа Эстерхази, Цеклиш (Ceklis), одним из контрольных пунктов или мест, где располагались инстанции, где задерживались Валленберг и Лангфельдер в районе Будапешта? Если да, то что это был за пункт или инстанция? Содержался ли Валленберг когда-либо в тюрьме или полицейском участке Андраши – Ют (Andreassy-ut)?

5. В отношении этого ареста – распоряжение изданное Булганиным по инициативе Абакумова. Есть ли другие примеры отдельных лиц, чьи аресты были проведены по приказу Абакумова при содействии Булганина как главнокомандующего на этом фронте? Пожалуйста, назовите их. Или, если их назвать нельзя, сообщите, сколько существует таких примеров, учитывая соответствующее гражданство этих лиц, сколько из них были военными, сколько – гражданскими лицами, сколько – дипломатами. Спасибо.

6. Когда было сообщено о том, что Валленберг задержан, Булганин спрашивал Абакумова об именах тех, кто должен был сопровождать его. Является ли это ссылкой на других лиц, которые должны были быть арестованы, как Лангфельдер, или на тех, кто должны были сопровождать его в Москву? Если были другие арестованные и препровожденные в Москву, пожалуйста приведите список таких лиц, с тем чтобы мы могли определить работал ли кто-либо из них с Валленбергом и/или значился в его календарной записной книжке.

7. В совершенно секретном письме Абакумова тов. Сталину от 17 июля 1947 г. он пишет следующее: «1. Перед арестом преступника предусматриваются мероприятия, обеспечивающие внезапность производства ареста – в целях:

- а) предупреждения побега или самоубийства;
- б) недопущения попытки поставить в известность сообщников;
- в) предотвращения уничтожения уликовых данных.»

Были ли эти мероприятия стандартной практикой СМЕРШ уже в январе 1945 г.?

В документе далее говорится: «При аресте важного государственного преступника, когда необходимо скрыть его арест от окружающих, или невозможно произвести арест его сообщников, чтобы не спугнуть их и не дать им возможности улизнуть от ответственности, или уничтожить уликовые данные (подчеркнуто лицом, читавшим документ – Волкогоновым или его предшественником), - производится секретный арест на улице, или при каких-либо других специально придуманных обстоятельствах».

Сочли бы Вы, что события, имевшие место 15-17 января 1945 г., а именно: разрешение, данное Валленбергу, вернуться в свою квартиру, чтобы собрать вещи, ценности и документы, остановка по дороге, чтобы пообщаться с коллегами по Гуманитарной секции, выезд из Будапешта под видом поездки в Дебрецен, дабы произвести арест в удаленном месте – указывают на то, что в Москве считали Валленберга особо важным государственным преступником? Вообще нужна ли была документация на этот счет, если Булганину представлялся приказ об аресте нейтрального дипломата?

8. «Арест» 19 января 1945 г. Поскольку это произошло через два дня после того, как Валленберга взяли, кто на месте производил арест и на каком командном пункте?

9. В регистрационной карточке Валленберга в Лубянской тюрьме записано: «военнопленный». В какой момент Валленберг и Лангфельдер впервые были определены как военнопленные – сразу в Будапеште или по их прибытии на

Лубянку? Содержались ли они в лагерях для военнопленных до тех пор, как были привезены в Москву? Был ли Лангфельдер также военнопленным?

10. Не указывает ли что-либо на существование ордера на отправку Рауля Валленберга и Вильмоша Лангфельдера в Москву — с указанием даты отправки, номера ордера, основания для отправки, вида конвоя, маршрута следования и другой обычной в таких случаях информации, как, например, особые условия следования или сроков? Если такой документ существует, какие еще заключенные перевозились тем же самым поездом или конвоем? Следовали ли они через Киев, как указывал свидетель Хилле?

11. В анкете Спешьяка, составленной во Внутренней тюрьме, нет указаний даты его задержания/ареста в Будапеште. Когда Спешьяк был впервые задержан? Где он содержался в то время, когда его допрашивал СМЕРШ по поводу местонахождения различных посольств в Будапеште?

В деле Спешьяка указывается, что он прибыл в тюрьму в Москве 29 января 1945 г. Из регистрационной записи в Лубянской тюрьме от 6 февраля мы понимаем, что Валленберг и Лангфельдер прибыли в Москву более поздним транспортом, чем Спешьяк, и интервал между «арестом» и прибытием в Москву оказывается по крайней мере на неделю больше, чем у Спешьяка или ван дер Васльса и Шандля. Объясняется ли задержка с прибытием Валленберга и Лангфельдера в Москву тем маршрутом, которым они следовали, задержанием где-либо по дороге, военными событиями или тем фактом, что Москва была еще не готова к их прибытию? Переводились ли они в тыл последовательно из одного лагеря в другой, как сообщается в некоторых показаниях свидетелей, относящихся к концу января — началу февраля 1945 г.?

12. Через Союзную Контрольную комиссию (Ворошилов и его сотрудники) и через контакты ОСС и НКВД через Москву (Фитин) уже в ноябре 1944 г. существовал постоянный контакт или направлялись радиogramмы с союзных баз в Казерте и Бари, включая запросы генерала Кей по поводу доступа в Венгрию «для изучения целей для бомбардировок». Несмотря на это, генерал Кей и несколько его сотрудников получили разрешение Деканозова на въезд в Венгрию только 8 февраля 1945 г.

8 мая 1945 г. генерал Кей из ОСС сообщил через посла США в Венгрии Шенфельда что «советское военное руководство могло иметь убедительные доказательства пронацистского сотрудничества Феллера и, возможно, Майера и Валленберга». Сообщается, что на встрече в Союзной Контрольной комиссии в Венгрии сотрудник Пушкина Ороскин дал понять, что непрекращающийся интерес по поводу судьбы Феллера, Майера и Валленберга будет расценен как «неоправданное вмешательство со стороны прогермански настроенных личностей».

Пожалуйста, проверьте записи, относящиеся к советской части Союзной Контрольной комиссии в Венгрии за этот период, чтобы установить, какие существуют документы, могущие подтвердить либо расширить наше понимание вышеупомянутого сообщения.

Пожалуйста, изучите переписку в Москве между Фитиным (НКВД) и Американской военной миссией, начиная с августа 1944 г., на предмет любой информации, которая могла бы привлечь или усилить интерес НКВД к деятельности Валленберга в Венгрии, включая сообщения и/или предположения по поводу его отношений с американцами.

Спасибо.

701
Совершенно секретно

Товарищу С Т А Л И Н У И.В.

Докладывая о сложившейся в органах МВБ практике ведения следствия по делам о шпионах, диверсантах, террористах и участниках антисоветского подполья.

I. Перед арестом преступника предусматриваются мероприятия, обеспечивающие внезапность производства ареста — в целях:

- а) предупреждения побега или самоубийства;
- б) недопущения попытки поставить в известность сообщников;
- в) предотвращения уничтожения улик и данных.

При аресте важного государственного преступника, когда необходимо скрыть его арест от окружающих, или невозможно одновременно произвести арест его сообщников, чтобы не спугнуть их и не дать им возможности улизнуть от ответственности, или уничтожить уликовые данные, — производится секретный арест на улице. или при каких-либо других специально придуманных обстоятельствах:

2. При аресте преступника изымаются:

3.

и оперативные работники выезжают для личного осмотра и фотографирования места происшествия, обнаружения следов и доказательств преступления, выявляют всех очевидцев для их допроса и немедленно принимают меры к поимке преступников.

Производятся секретные обыски, выемки и фотографирование документов, изобличающих арестованных в совершенных ими преступлениях.

Такие мероприятия производятся, главным образом, в тех случаях, когда обстановка не позволяет произвести гласный обыск. Например: на квартире у иностранного разведчика, пользующегося правом экстерриториальности.

В необходимых случаях, еще до ареста преступник секретно фотографируется со своими шпионскими и вражескими связями с тем, чтобы во время допроса этими документами изобличить его в практической преступной деятельности.

3. Следователь, принявший дело к производству, тщательно изучает все имеющиеся агентурные, следственные и иные материалы, послужившие основанием к аресту, а также вещественные доказательства, личные документы, переписку и другие предметы, изъятые при обыске, в целях использования всех этих данных в следствии.

Специально проверяется одежда арестованных, а также изъятые у них при обыске подозрительные вещи с целью обна-

ружения тайников.

При аресте переброшенных на территорию СССР иностранными разведками шпионов, диверсантов и террористов, изъятые у них документы и подозрительные записи проверяются в специальных лабораториях МГБ для обнаружения тайнописи, условных знаков, паролей, а также установления не пропитаны ли эти документы отравляющими или ядовитыми веществами.

4. При допросе арестованного, следователь стремится добиться получения от него правдивых и откровенных показаний, имея в виду не только установление вины самого арестованного, но и разоблачение всех его преступных связей, а также лиц, направлявших его преступную деятельность и их вражеские замыслы.

С этой целью следователь на первых допросах предлагает арестованному рассказать откровенно о всех совершенных преступлениях против советской власти и выдать все свои преступные связи, не пред'являя в течение некоторого времени, определяемого интересами следствия, имевшихся против него уликочных материалов.

При этом следователь изучает характер арестованного, стараясь:

в одном случае, расположить его к себе облегчением режима содержания в тюрьме, организацией продуктивных передач от родственников, разрешением чтения

6.

книг, удлинением прогулок и т.п.;

в другом случае - усилить нажим на арестованного, предупреждая его о строгой ответственности за совершенное им преступление в случае непризнания вины;

в третьем случае - применить метод убеждения, с использованием религиозных убеждений арестованного, семейных и личных привязанностей, самолюбия, тщеславия и т.д.

Когда арестованный не дает откровенных показаний и увертывается от прямых и косвенных вопросов на поставленные вопросы, следовательно, в целях нажима на арестованного, использует имеющиеся в распоряжении органов МГБ компрометирующие данные из прошлой жизни и деятельности арестованного, которые последний скрывает.

Иногда, для того, чтобы перехитрить арестованного и создать у него впечатление, что органам МГБ все известно о нем, следователь напоминает арестованному отдельные интимные подробности из его личной жизни, пороки, которые он скрывает от окружающих и др.

5. Уликовные данные, которыми располагает следствие, как правило, вводятся в допрос постепенно с тем, чтобы не дать возможности арестованному узнать степень осведомленности органов МГБ о его преступной деятельности.

При этом следователь учитывает психологическое состоя-

6.

ние арестованного и в наиболее благоприятный, с этой точки зрения, момент предъявляет арестованному уликные данные.

В качестве уликных данных органы МГБ чаще всего пользуются:

- а) показаниями других арестованных и свидетелей;
- б) материалами, изъятими при обыске у арестованного: перепиской, записками, книгами, фотографиями и другими вещественными доказательствами;
- в) заключениями экспертов;
- г) данными, полученными от агентуры, наружного наблюдения, оперативной техники и иным путем.

6. Для того, чтобы обить арестованного с позиции полного отрицания своей вины, в процессе следствия практикуется очные ставки, причем в ряде случаев очные ставки проводятся лишь по одному какому-либо вопросу с тем, чтобы только уличить арестованного во лжи и использовать этот момент для размышления дела.

7. В отношении арестованных, которые упорно сопротивляются требованиям следствия, ведут себя провокационно и всякими способами стараются затянуть следствие, либо обить его с правильного пути, применяются строгие меры режима содержания под стражей.

К этим мерам относятся:

- а) перевод в тюрьму с более жестким режимом, где сокращены часы сна и ухудшено содержание аресто-

ванного в смысле питания и других бытовых нужд;

б) помещение в одиночную камеру;

в) лишение прогулок, продуктовых передач и права чтения книг;

г) водворение в карцер сроком до 20 суток.

Примечание: В карцере, кроме привинченного к полу, иного оборудования не имеется; койка для сна предоставляется на 8 часов в сутки; заключенным, содержащимся в карцере, выдается на сутки только 300 гр. хлеба и кипятка и один раз в 3 дня горячая пища; курение в карцере запрещено.

8. В отношении изобличенных следствием шпионов, диверсантов, террористов и других активных врагов советского народа, которые нагло отказываются выдать своих сообщников и не дают показаний о своей преступной деятельности, органы МГБ, в соответствии с указанием ЦК ВКП(б), от 10 января 1939 года, применяют меры физического воздействия.

В центре — с санкции руководства МГБ СССР.

На местах — с санкции министров государственной безопасности республик и начальников краевых и областных Управлений МГБ.

9. В целях проверки искренности поведения арестованных на следствии, правдоподобности их показаний и для более полного разоблачения их. практикуется подсада в камеру к арестованным агентов МГБ и организуется техника секретного подслушивания в камере.

В качестве внутрикамерных агентов используются аресто-

8.

важно, чистосердечно рассказавшие о своих преступлениях, а также осужденные на небольшие сроки.

Арестованные и осужденные, привлекаемые к работе в качестве внутрикамерных агентов, предварительно проверяются через другую агентуру и при помощи техники секретного подслушивания.

В камерах для внутрикамерной разработки арестованных практикуется подсыл в камеру под видом арестованных — сотрудников МГБ или агентов с воли.

10. В следственной практике органов МГБ приходится большое значение характеру совершенного преступления.

Так, особое внимание уделяется на этапе в расследовании выявления всей агентуры иностранных разведок, но и каналов проникновения разведчиков на советскую территорию и в интересующие их объекты, характера полученных заданий и способов выполнения, методов и средств подрывной деятельности иностранных разведок против СССР.

По делам террористов и диверсантов особое внимание уделяется тщательному выявлению вдохновителей и сообщников преступления, изучению способов и методов совершения преступления, выявлению и установлению лиц, снабдивших преступников оружием, материалами для изготовления взрывчатых веществ, руководителями партии и правительства, схемами военных и промышленных предприятий, оружием, взрывчеществами и др.

По делам участников вражеских организаций и групп, през-

де всего выявляется политическое направление, связи с иностранными центрами, средства и способы размножения и распространения вражеской литературы, места хранения оружия, взрывчатых веществ, сборов, явки, пароли и т.п.

II. В процессе всего следствия следователь устанавливает личность арестованного и проверяет его прошлую деятельность.

В этих целях проверяется подлинность изъятых при обыске документов, удостоверяющих личность арестованного, а также правдоподобность его показаний путем направления запросов по всем местам прежнего жительства и работы.

Кроме того, по месту жительства родственников и знакомых арестованного направляется его фотокарточка для опознавания.

Также производится в необходимых случаях личное опознавание арестованного известными его лицами из числа других арестованных и свидетелей.

12. Показания арестованных всесторонне документируются и проверяются посредством сопоставления с остальными имеющимися в следственном деле документами и агентурными материалами, допроса других обвиняемых и свидетелей, получения в необходимых случаях заключения экспертов, сбора новых письменных и иных доказательств, розыска и установки проходящих по показаниям лиц и других оперативно-следственных действий. В необходимых случаях следователь передает показания аресто-

ванных в оперативные отделы МГБ для проверки их через агентуру.

13. В целях наиболее полного раскрытия преступления, органы МГБ, наряду со следствием, ведут активную агентурную работу оставшихся на свободе связей арестованного и передают следователям все вновь выявленные данные, могущие иметь значение для разоблачения преступников.

Сами следователи всячески стараются использовать всякую мелочь и зацепку для того, чтобы перехитрить преступника, поймать его на каких-либо противоречиях и добиться полного разоблачения.

Необходимо отметить, что произведенной в соответствии с решением ЦК ВКП(б) повсеместной проверкой следственной работы в органах МГБ, о чем Вам было доложено 2 июня с.г. за № 2820, выявлено, что некоторые чекисты забыли и в ряде случаев извратили многие положения из указанной выше практики ведения следствия. Кроме того, вновь введенные за последние годы на работу в МГБ товарищи ряд этих положений не знают. Поэтому изложенная выше практика в некоторой части найдет свое отражение в подготавливаемом в настоящее время МГБ СССР приказе об улучшении следственной работы в органах МГБ.

Приказ представлю Вам дополнительно.

АБРАМОВ.

1947 года.

МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

14.05.2000 № 3604/2ер
На № _____ от _____

e: Info fr. MID om S. Mesinay
Frågan via ET4.

Exp dnr52, 17/5-00
Gluckman/bå

EG

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr. 12: A/1170		
2000-05-15		
12: B/58		
AVD. R	GR. 18	MAL. RW

Bil IV

ВТОРОМУ СЕКРЕТАРЮ
ПОСОЛЬСТВА
КОРОЛЕВСТВА ШВЕЦИЯ В
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Э. ТОЙСНЕР-ГЛЮКМАН

Копия 82411

Уважаемая госпожа Тойснер-Глюкман,

Сообщаем, что информация о лицах, перечисленных в письме С.Месинай от 21 февраля с.г., уже направлялись шведской стороне (наши №№ 1012/2ед от 22 февраля с.г., 1625/2ед от 9 марта с.г. и 3112/2ед от 26 апреля с.г.).

Данными о судимости Герберта фон Рихтофена и Гельмута Шнайдера российские компетентные власти не располагают.

По имеющейся у нас информации с учетными делами на бывших военнопленных: Гельмута Шнайдера, Хайнца Панвитца, Эрно Пелконена, Рудольфа Винтера фон Шваба и Роланда Готтлиба С.Месинай была ознакомлена в читальном зале Российского государственного военного архива.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА
ФИНЛЯНДИИ И ШВЕЦИИ
ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА МИД РОССИИ

С. Уфимин

В. ТУЧНИН

Det. N 1945/1999
"10" мая 2000 г.

Exp dnr 52, 17/5-00
Gluckman/bå

*Н. Н.Н. Mozjuchina
ok för Mesinai gå igenom
utropet arkivet*

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr.		
2000 -05- 1 1		
AVD. R	GR. 18	MÅL RW

Уважаемая г-жа Эва Тойснер-Слокман,

Bil V

В связи с запросом Сузан Э.Месиной, независимого эксперта шведско-российской рабочей группы по выяснению судьбы шведского дипломата Рауля Валленберга сообщая, что Архив внешней политики Российской Федерации готов предоставить г-же Месиной и ее помощнице г-же А.С.Огановой возможность ознакомиться с интересующими из документальными материалами.

[Signature]
Н.МОЗЖУХИНА
Начальник Архива внешней политики
Российской Федерации

Kopierat SM ✓

Г-же Эве ТОЙСНЕР-СЛОКМАН
второму секретарю
Посольства Швеции
в Российской Федерации
г.Москва

Г-ну О.В. МАРИНИНУ

факс 245 12 87

Вил VI

Уважаемый г-н Маринин,

Я благодарю Вас за предоставленную нам возможность ознакомиться с документами дела № 121. В ближайшие дни мы продолжим работу над другими архивными материалами.

Я хотела бы обратиться к Вам с просьбой. Дело в том, что материалы дела № 121 относятся к содержанию номерных и особо важных заключенных в период 1941 – 1953 гг. В то же время предположительное ухудшение психологического состояния Рауля Валленберга относится к более позднему периоду. Не могли бы мы посмотреть дело, которое является «продолжением» дела № 121, то есть содержащее подобные документы, сведенные воедино, но за период с 1954 г.

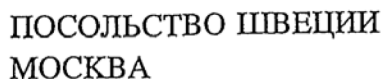
Я благодарю Вас за содействие и помощь в нашей работе.

С уважением,

Susan Ellen Mesina

Сюзан Элен Месинай

Экз. 000515 ш. 1959

РВ. Мезинер's office
/ military archive.
ТЕЛЕФАКС

11.05.2000

Bail VII

Г-ну Владимиру И. Коротаеву
Заместителю директора
Российского государственного
военного архива (РГВА)

Факс: 156-6005

Feb. 15/02
1505275

Ho. my

Уважаемый господин Коротаев,

По просьбе г-жи Месиной сообщаю Вам, что она и г-н Аллахвердов хотели бы возобновить свою работу по изучению остающихся карточек военнопленных в другом здании в пятницу 12 мая. Кроме того, к сожалению, г-же Месинай по всей видимости предстоит переделать большую часть записей по делу Франца Бентивеньи (Franz Bentivegni), которое она также изучала в Вашем архиве. Поскольку данное дело рассекречено, просим Вас разрешить г-же Месинай повторно изучить данные материалы в пятницу или в любое другое время, удобное для обеих сторон.

Заранее благодарны.

С уважением,

Эва Тойснер-Глюкман

Эва Тойснер-Глюкман
Второй секретарь
Посольства Швеции в Российской Федерации

Exp. 000511, pt. 9.29

Почтовый адрес
Мосфильмовская ул, 60
119 590 МОСКВА

Телефон
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Телефакс
(095) 937 9202
(095) 937 9203 (отд. виз)
(095) 937 9204 (торг. отд.)

Телекс
64-413 410

2000-05-24

P 2 Eu'

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:
Kabs
Bard-Bringeus, SB
Wernstedt, PIK

Exp. 25/5/2000/PP

Filmprojekt om Raoul Wallenberg

2 bil

I samband med beslutet att uppföra ett minnesmärke över Raoul Wallenberg i Stockholm på Raoul Wallenbergs torg (Nybroplan), som beräknas färdigställas sommaren 2001, tog Stockholms kulturförvaltning initiativ till ett filmprojekt primärt med inriktning på minnesmärket, vilket utföres av konstnärinnan Kirsten Ortved. Under arbetets gång har emellertid projektets omfattning vidgats till även andra minnesmärken över Raoul Wallenberg och till en skildring av Raoul Wallenbergs person och gärning.

Projektet har fått namnet Raoul lever och ledes av regissören Peter Meyer. Denne har tillsammans med f d kanslichefen vid Stockholms konstråd Bo Wingren vänt sig till mig med en begäran om stöd från Regeringskansliets sida för projektet, som förutom filmen omfattar även stillbildsdokumentation (se närslutna brev från Meyer jämte en presentation av filmprojektet).

Finansieringen av projektet är ännu inte säkerställd, och Meyer hemställer om ekonomiskt stöd för två delprojekt, nämligen en filminspelning på ort och ställe i Budapest om Raoul Wallenbergs verksamhet där (i vilken jag är beredd att delta som sakkunnig) samt inhämtande genom våra ambassader av dokumentation i text och bild om minnesmärkena på olika håll i världen över Raoul Wallenberg. Kostnaderna uppskattas till SEK 180.000 respektive SEK 100.000 plus moms.

Jan Lundvik

Inkom 9.5

EC

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 129/018		
2000-05-12		
Avd. P	Gr 2	Mål Eu'

Bäste Jan Lundvik

Stockholm den 8/5 2000

Efter vårt möte den 3/5 ang Raul Wallenbergs-projektet har jag här nedan summerat två angelägna projekt (A och B) som vore av intresse att vidareutveckla och där vi söker samarbetspartners och dito finansieringen:

A). TV-INSPELNING I UD:s "SVENSKKVARTER" I BUDAPEST:

Vi borde organisera en sista tv-dokumentation i Budapest med personer som fortfarande är i livet och har anknytning till Raoul Wallenberg:
fd ambass. Per Anger,
fotografen Tom Veres som med sin kamera dokumenterade Wallenbergs arbete,
konstnären Sandor Györfi som gjort monumentet i Budapest -99
och änkan till konstnären Pal Patzay som gjort monumentet i Debrecen,
samt förf. Maria Ember mfl.

Dessa skulle på plats spelas in när de berättar om tillkomsten av fotografierna, monumenten men även om de historiska händelserna. Vi ska göra kopplingar mellan de gatstenar som finns transporterade från Budapest till Wallenbergmonumentet i New York. Kopplingar mellan stillbildsfotografens autentiska bilder och samma platser idag med fotografen själv berättande. Kopplingar mellan Per Angers minnen, konstnärernas gestaltning av samma händelser samt Maria Embers aktuella forskning.

TV-sändning i SVT är garanterad genom kontrakt om vi själva lyckas finansiera projektet.

Planerad avresa från Stockholm i v 37 (11-16 sept).

Projektledare: Jan Lundvik, Prod. Peter R Meyer, fotograf Johan M Andersson samt Per Anger.

Kostnad för tv-team och Anger / Lundvik i 5 dar i Budapest:

Resa 16.000:-, hotell 12.000:-, mat 5.000:-, Tv-team med teknik 125.000:-, hyrbil, overhead etc.

Totalt = 180.000:- + moms

B). STILLBILDSDOKUMENTATION FÖR UTSTÄLLNING / SKRIFT / VIDEO:

Runt om i världen hyllas den svenske diplomaten Wallenberg med minnesmärken och monument. De förekommer bl.a. i Budapest, Cardiff, Debrecen, London, New York, Ottawa, Melbourne, Washington, Jerusalem, Sidney, Michigan, Buenos Aires, Santiago de Chile, Montreal och Lidingö samt snart även i Stockholm.

Tyvärr saknas en total sammanställning med bilder på de 16 monument som är kända. Vidare saknas bilder på upphovsmännen samt namn och adressuppgifter liksom invigningsdatum, etc.

Skulle UD kunna ta på sig uppgiften att via resp. ambassad insamla korrekta uppgifter kring monumenten och även organisera professionell avfotografering i svart/vitt och färg (liggande format) nu under sommaren 2000 ?

Jag ser fyra omedelbara användningsområden:

1). En skärm-**utställning** att invigas i samband med uppförandet av Stockholms monumentet på Wallenbergs torg juni 2001 eller i samband med inledningen av vårt EU-ordförandeskapet.

2). En **skrift** att utdelas till press och delegaterna vid nästa Förintelsekonferens i Stockholm i jan -2001. Kan även användas i projektet "Levande historia".

3). Ett 10 minuters **video-collage** baserad på ovanstående stillbildsmaterial skall komplettera skärmutställningen och skriften och levandegöra dessa.

Videocollaget skall premiärvisas vid nästa Förintelsekonferensen och även innehålla intervjuer med ev. statsministern samt de tre aktuella konstnärerna: Kraitz (New York), Gordon (Lidingö) och Ortved (Stockholm). Dessa intervjuer är redan gjorda. Kan därefter distribueras via kassetter till alla skolor, ambassader, etc. Videocollaget produceras under okt 2000.

4). Detta videocollage kan ev i kortare omredigerad version även ingå i Peter R Meyers kommande tv-dokumentär om Raoul Wallenberg.

Kostnader:

Bilder: Det primära är att under sommaren säkerställa stillbilder och bildrättigheter för framtiden med dito textunderlag för textmaterial. Kostnaderna bör ligga på ca 5.000:- per monument dvs ca 100.000:- .

Utställning / Bok: Beror på omfattning och leverantör.

Videocollage: Två insp.dar (dig.beta) + redigering = 100.000:- + moms

Med vänliga hälsningar

Peter R Meyer

RAOUL LEVER

Ett filmprojekt om Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg offrade sitt eget liv för att ge sina medmänniskor ett liv i frihet. Paradoxalt nog hamnade han själv, som en följd av detta, i livslång fångenskap.

På den plats vid Nybroviken som alltsedan 1986 bär namnet Raoul Wallenbergs torg kommer Stockholms stad att uppföra ett minnesmärke över hans gärning. Området rustas nu upp och får en mer representativ karaktär, en piazza för fotgängare med utsikt över Nybroviken. Avsikten är att minnesmärket ska integreras med det nya torgrummet på bästa sätt.

En jurybedömd tävling utlystes våren 1998 där sex internationellt välkända konstnärer inbjöds att inkomma med skissförslag. Stockholms konstråd och stadens kulturnämnd beslöt i november 1998 att låta utföra det förslag som utarbetats av Kirsten Ortved (Danmark).

Arbetet med framtagandet av de sex olika förslagen har följts av ett filmteam som har dokumenterat konstnärernas skissarbete samt diskussionerna och händelseförloppet kring både minnesmärket och platsen. Filmen ska dokumentera hela processen kring omdaningen av området mellan Berzelii park och Nybroviken, de metamorfoser och diskussioner som projektet genomgått fram till invigningen av det nya torget och minnesmärket sommaren 2001.

Ambitionen är emellertid att inte endast belysa "stockholmsprojektet". Vi avser att göra en heltäckande dokumentation av de betydande insatser som gjorts internationellt för att på olika sätt hedra Raoul Wallenberg. Ett tiotal platser ute i världen kommer att uppmärksammas, några mer ingående såsom minnesmärkena i Budapest och Debrecen samt i New York och London. Stockholmsprojektet ska ses som ett i denna monumentsvit. De personkontakter och det dokumentära material som togs fram till konferensen om Förintelsen i Stockholm i januari kommer att bli värdefulla i detta sammanhang. Filmteamet planerar därför intervjuer, resor och inspelningar med viktiga nyckelpersoner under det närmaste halvåret, både i Sverige och utomlands.

Denna filmdokumentation vävs samman med en skildring av projektets huvudperson, Raoul Wallenberg, dennes uppväxt och relation till Stockholm, inte minst detta torg och fastigheten mellan Nybrokajen och Arsenalsgatan (Ladugårdsbron 6-7) till vilken det fanns en nära familjeanknytning. Filmen kommer även att innehålla avsnitt som belyser Raoul Wallenbergs enastående insatser i andra världskrigets slutskede. Detta sker genom utnyttjande av dokumentärt bildmaterial, intervjuer med ögonvittnen och människor i hans närhet som var med under räddningsoperationerna i Budapest 1944-45.

Vi vill att denna film, förutom sina konstnärliga och historiska kvaliteter, ska få en pedagogisk betydelse. Vi är angelägna om att den distribueras till skolor, folkbildningsorganisationer o.l. för att nå en ung och bred publik.

Filmen ska ges en internationell framtoning. Därför strävar vi efter att få till stånd en internationell distribution i samarbete med utländska intressenter.

Det fortsatta filmarbetet – finansiering - TV-sändningar

Det finns ett filmmaterial redan som började inspelas sommaren 1998. Dessa filminsatser har finansierats av Stockholms kulturförvaltning samt genom särskilda fondmedel. Det återstår nu åtskilliga inspelningar, redigering, research, resor och intervjuer m.m. att utföra inom ett års tid innan den här beskrivna slutprodukten kan bli klar. Dessa insatser har kostnadsberäknats till totalt 600.000 kr. Se bifogade kalkyl. För detta återstående produktionsarbete krävs externt finansiellt stöd.

Filmarbetet sker med högsta kvalitetskrav, såväl tekniskt som konstnärligt. En sammanställning gjordes våren 1999 av det då färdiga filmmaterialet. Denna film erhöll tredje pris i dokumentärklassen om 1999 års "Guldklappan".

SVT har efter att ha sett detta filmmaterial fattat beslut om en TV-sändning på 50 min då hela dokumentärfilmen är färdig. SVT:s visningsrätt omfattar tre sändningar av filmen i TV1. Förutsättningen är att filmen inte får karaktären av officiell beställningsfilm utan uppfattas som en fristående, kritiskt granskande produktion. Olika röster och opinioner kommer att beredas plats i filmen.

Den filmproduktion som vi nu söker ekonomiskt stöd för kommer att, som ovan nämnts, resultera i en dokumentärfilm av sådan kvalitet att den blir attraktiv för internationella TV-sändningar.

Produktionsteamet bakom filmdokumentären RAOUL LEVER:

Foto: Johan Andersson
Redigering: Michel Reisler
Manus & regi: Peter R Meyer
Konsult betr. konst- och stadsmiljöaspekter:
Bo Wingren, f.d kanslichef vid Stockholms konstråd

Producenten Peter R Meyer har 25 års branscherfarenhet med flera kvalitetsutmärkelser och publikrekord. Bland senare produktioner märks TV-serierna "Hyland" (TV1), och "Cyberprotesen" (UR) samt dokumentärerna "The Difference", "Trosturnen" (TV3) och "Musikspegeln" (TV2).

SVERIGES GENERALKONSULAT
HAMBURG

Generalkonsulin

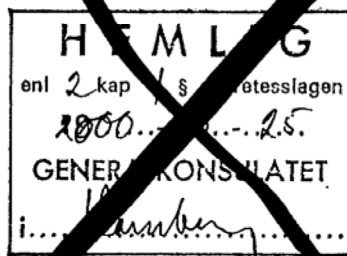
25 maj 2000

EC

INK. UTVECKLING		
DNr 146/001		
2000 07 01		
Avd. P	Gr 2	Målt Eu-1

Ambassadören Jan Lundvik
Utrikesdepartementet

aa
R

Samtal med Falin
(1 bil)

Broder,

Med förnyat tack för översändandet av Din utmärkta summering av det angenäma samtalet här med ambassadören Falin den 12 mars sänder jag Dig här ett exemplar av de notiser jag själv gjorde i anslutning till mötet. De gör inte anspråk på fullständighet och är mest skrivna för dossieren, men kan kanske tillfoga ett eller annat moment för den historiska belysningen.

Att Du får del av detta först nu beror främst på att vi ju inte har någon A-kurir härifrån, åtminstone inte ännu. Det skickas alltså - ungefär på samma sätt som när "Das Königl. Schwedische Postamt" i Hamburg från 1600-talet och framåt skötte försändningen av informationer från kontinenten till Regeringen i Stockholm - med lämplig resenär, dvs. min hustru.

Sammanfattningen av Völklein/Besymenskis bok stretar jag med, men har inte riktigt fått tiden till nödvändig eftertanke. Klämman är i alla fall den samma som Du indikerat, nämligen att RW faktiskt blev mördad sommaren 1947 "eftersom han under efterkrigstiden inte ville underkasta sig den mest skrupellösa av alla hemliga tjänster, den sovjetiska."

Jag grubblar lite på om det är en tillfällighet att det just i Tyskland med kort mellanrum men efter rätt lång paus har getts ut två verk - med olika budskap - om RW:s liv och öde, i samma veva som man i Stockholm tydligen bereder sig för slutkapitlet i den långa historien.

Christoph Ganns i fjol utgivna bok kommer ju fram till en något annan slutsats. Fick Du f.ö. med Dig något exemplar av den? Annars skaffar jag den gärna.

Med vänliga hälsningar

Taus-

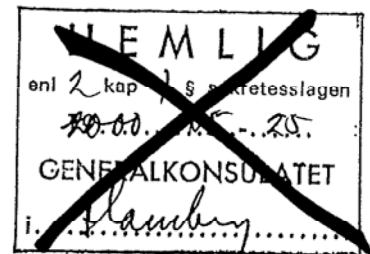
Leif H Sjöström
Leif H Sjöström

*P.S. Medlägger ett just
erhållet ex av Besymenskis
bok. Ytterligare ex för Hans M.
är beställt.*

P.S.

SVERIGES GENERALKONSULAT
HAMBURG
Generalkonsulin

NÅGRA STOLPAR FRÅN SAMTALET MED VALENTIN FALIN I HAMBURG 12.3.00
(TILLSAMMANS MED JAN LUNDAVIK)

1. Samtalet ägde rum i anslutning till en middag i liten krets i GK:s residens. Falin åtföljdes av sin hustru - en pigg, alert och avsevärt yngre person än F själv. Hon verkade förstå sig väl på det mesta av vad F berättade om. De bodde tillfälligt i en villa utanför HH (Rahlstedt?), i samband med att F arbetade vid Egon Bahrs institut för internationella relationer. F. var denna gång i Hamburg också för att ge råd i samband med inspelningen av en flerdeltad TV-film om det politiska spelet vid Tysklands enande. Han skulle dock nästa dag återvända till Moskva (med bil, via Polen); han uttryckte sig f.ö. förargat över Sverige för dess omständliga regler för att ta med hund på resan - "en gång, men aldrig mera".

2. I mina förberedande kontakter var F älskvärd, allmänt tillmötesgående och väl förtrogen med RW-fallet, men han betonade att han inte trodde sig nu ha mycket att tillägga utöver vad som sagts vid tidigare samtal. Det behövdes alltså inga preludier t ex om den vikt svenska folket och regeringen fäster vid fallet - allt det var F väl medveten om.

3. Jan Lundvik (JL) inledde med att markera att det mycket långa utrednings- och forskningsarbetet om RW:s öde nu avsågs föras till ett slut. Man hade ånyo gått igenom alla uppslag och spekulationer och ville nu från regeringshåll summera saken. Det gällde att samla upp vissa trådar och kontrollera en del tidigare utsagor. Det mesta pekade på att RW faktiskt hade bragts om livet i slutet på 1940-talet och att det i vart fall inte var aktuellt att söka honom längre.

4. F sade sig inledningsvis ha följt fallet sedan 1954 och ha kommit fram till samma uppfattning. Han erinrade sig att 1957 när Smaltsov-dokumentet dök upp "frågan mera var hur man skulle tala om detta för svenskarna än vad som skulle sägas". I den vejan hade man fått order att göra en genomgång blad för blad av arkiven i Ljubjanka och då funnit noteringen att "RW hittats död i sin cell på hjärtslag". Det var under Abakumovs tid som chef.

Från den dåvarande politbyråmedlemmen Alexander Jakovlev hade F dock hört att det "inte varit någon naturlig död" och att den framförda "legenden var en försköning".

På Gorbatsjovs tid skulle man fått order att igen gå igenom saken, men då hittades inga papper alls. Några vittnesmål om vad som hänt på 1950-talet hade man heller inte kunnat uppbringa, möjligen, sade F, "för att det inte kan ha funnits några". Uppgiften att verkställa undanröjandet av RW hade gått till Serov - "en mycket dum man, som lydde alla order"; men om sådana saker var alla order muntliga.

5. Ytterligare en hågkomst hade F om vad som hänt i saken på Chrustjovs tid. KGB-bödeln Sudoplatovs son hade berättat att Chrustjov hade försökt ta ut vissa handlingar ur statsarkiven om sina egna åtgärder i RW-saken. Allt detta tydde på att flera hade något att dölja och att saken var känslig även inom den sovjetiska maktapparaten, menade F.

6. Att det inte var opportunt att söka sanningar om Stalin-tidens händelser så länge personer från den tiden fortfarande var i framträdande positioner hade F. egna erfarenheter av.

F. hade länge varit upptagen av Katyn-saken och i 40 år försökt ställa den i rätt ljus. Försök hade gjorts att 1956 få Chrusjtjov att med Gomulka lägga fram sanningen, men utan effekt. F. hade själv en gång blivit sparkad från sin syssla när han föreslog Andropov att man borde gå ut med sanningen. Också under Gorbatjov hade man gjort ett försök, men denne hade ansett att "det var ingen lätt sak" och avstått. Så sent som vid Jeltsins tillträde hade Gorbatjov antytt att "detta var mycket farligt material".

När JL inflikade att det t ex i Israel fanns personer, som ansåg att RW avrättats just för att han kände till sanningen om Katyn, vinkade F. dock avvärande. Det trodde han inte.

7. Istället var det hans uppfattning att RW till sist blivit offer för den ständiga och allestädes närvarande misstänksamhet mot allt västligt och kapitalistiskt, som traditionellt präglade den sovjetiska hierarkin, i all synnerhet under Stalins tid. Allt talade för att man uppfattade RW som en agent - ja, t o m dubbel, alltså både tysk och amerikansk - för sovjetfientliga intressen. Han arresterades och fördes till Moskva på hög order (Bulganin?) dels för att man ville få ur honom namnen på Iver Olsens agenter i Ungern, dels pumpa honom på hans egna och Wallenberg-familjens relationer med Nazityskland och i synnerhet med Himmler. I bakgrunden låg farhågor om en tysk separatfred med västmakterna.

8. En ytterligare försvårande faktor var att man på sovjetisk sida var övertygad att den svenska hemliga tjänsten samarbetade nära med den tyska. Himmler skulle sålunda via Sverige ha fått viktiga upplysningar inför slaget om Moskva 1941, menade F. Både JL och jag fann detta mycket osannolikt. Var skulle Sverige fått sådana uppgifter ifrån och vad skulle i så fall RW ha med det att göra, 4-5 år senare i Ungern?

9. Däremot avfärdade F. att kopplingar till lastbilsaffären skulle ha komprometterat RW tillräckligt för att bli undanförd och avrättad. Detsamma gällde de komplicerade sambanden med den mysteriöse ungerske överstelöjtnanten Hatz ("Hintz", sade F.), som i Turkiet hade kontakter med både ryssar, tyskar och amerikaner.

10. Vi kom också kort att samtala kring den sovjetiska ambassadören Madame Kollontays roll i sammanhanget. Något fanns där nog att berätta menade F., men själv visste han inget. Hennes sonson Volodja hade sagt att "alla hennes papper beslagtogs på Stalins order och ligger i de särskilda arkiven." F. rådde oss att "åtminstone försöka" få del av dem.

11. Med några ord berörde vi också innebörden av Stalins samtal med Söderblom. F. konstaterade bara att Stalin sällan tog emot diplomater och när han gjorde det hade han alltid en viktig politisk avsikt med detta. I vilken riktning detta skulle tolkas - en lugnande gest för att visa att Stalin själv var medveten om ärendet eller som en mera bister anvisning att inget mer fanns att hämta för svensk del - hade F. dock ingen uppfattning om. Kanske det fanns en notis härom i det berömda kassaskåp, som öppnades efter Stalins död?

12. Det samlade intrycket var att den nu fysiskt något trötte, men intellektuellt fortfarande mycket spänstige F. gentemot oss svenskar berättar efter bästa förmåga vad han tror vara riktigt. Han sade sig själv inte ha några hämningar eller hänsyn av det tidigare slaget utan gärna bidra "av historiskt intresse. Nu är jag bara vetenskapsman", sade han och verkade rätt förtjust i det.

Leif H. Sjöström

20.4.00

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Dnr 57 ✓

2000-06-02

Handl: Mats Foyer

UTRIKESDEPARTEMENTET

cc: LG
big 4-för

aa
P

INK. UTRIKESDEP. D.Nr. 2000-06- 05		
AVD P	GR. 2	MÅL Eu 1

(EC)

**Raoul Wallenberg - Samtal 1945 mellan sovjetiske
sändebudet Tjernysjev och Ingemar Hägglöf**

Hbr Lundvik-Hirdman 00-02-14
(1 bil.)

Med ovanciterade handbrev översändes en promemoria av Ingemar Hägglöf från den 17 december 1945 f.v.b. till Vladimir Sokolov på ryska utrikesministeriets arkiv. Hägglöfs PM gällde ett samtal mellan honom och det sovjetiske sändebudet Tjernysjev om bl a repatrieringsfrågor.

I det ovanciterade handbrevet ställdes frågan om på vilket sätt Tjernysjev rapporterat om samtalet och om det i dennes rapport fanns grund för ett antagande av Hägglöf om att "Tjernysjev till Moskva fört fram tanken på en utväxlingsuppgörelse". I sitt svar konstaterar Sokolov att man inte kunnat finna någon rapport från Tjernysjev om samtalet i fråga.

Sokolovs svar i sin helhet lyder, i ambassadens kursivöversättning, som följer.

"På Er förfrågan har medarbetare vid Ryska Federationens arkiv för utrikespolitik, och jag själv, tittat igenom alla arkivdossierer där det skulle kunna finnas uppgifter om samtalet den 17 december 1945 mellan sändebudet I. S. Tjernysjev och förste sekreteraren vid Sveriges utrikesdepartement I. Hägglöf. Tyvärr har ingen information om den av Er omnämnda frågan framkommit. Då vi antagit att datum för det av Er omnämnda samtalet kanske inte är exakt, har vi tittat igenom dokument för hela 1945 och delvis för 1946. Det är möjligt att samtalet inte hade strängt officiell karaktär, och att sändebudet, kanske till följd av tidsbrist då

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

1/11

det begav sig inte efterlämnade några anteckningar om denna konkreta fråga.

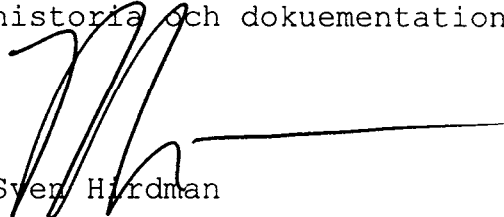
Naturligtvis återfinns många gånger i dokumenten efternamnet på den sovjetiska medborgaren Makarova, som befann sig i Sverige och som sovjetmakten krävde skulle repatrieras. Vad beträffar namnen fru Lundberg och herr af Sandeberg, har de en eller ett par gånger påträffats i svenska noter, men inga konkreta åtgärder företogs beträffande dem från Folkkommissariatets för utrikes ärenden sida under den omnämnda perioden.

För Er kännedom kan jag meddela att större delen av arkivdossiererna rörande denna fråga redan har tittats igenom av den svenska sidan, bl a av forskaren H. Karlback.

Med vänlig hälsning

V. Sokolov

Ryska utrikesministeriets avdelning för historia och dokumentation"

Sven Hårdman

MF

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr. 123/50		
2000-05-08		
AVD. R	GR. 18	MÅL. RW

MF

№ 1912 /идд

Från Sokolov, historiker
dok. деп МИД

Москва, «4» мая 2000 года

Resultat av arkivundersökning på
ang samtal Häggblom - Tjerning i december 1945

Уважаемый г-н Матс Фоейр,

По Вашей просьбе сотрудники Архива внешней политики Российской Федерации и я лично просмотрели все архивные дела, где могли бы оказаться сведения о беседе посланника И.С.Чернышева с первым секретарем МИД Швеции И.Хэгглёфом 17 декабря 1945 г., и, к сожалению, никакой информации по упомянутому Вами вопросу не обнаружили. Допуская, что дата упомянутой Вами беседы может быть не точной, мы просмотрели документы за весь 1945 г. и частично за 1946 г. Возможно, что беседа не носила строго официального характера, а может быть, в свое время из-за недостатка времени посланник не оставил никаких заметок по этому конкретному вопросу.

Разумеется, в документах много раз встречается фамилия советской гражданки Макаровой, находившейся в Швеции,

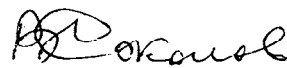
МАТСУ ФОЙЕРУ

СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА ШВЕЦИИ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

репатриации которой требовали советские власти. Что касается фамилий г-жи Лундберг и г-на аф Сандеберга, то их фамилии раз или два встречаются в шведских нотах, но никаких конкретных действий со стороны Наркоминдела относительно них в упомянутый период не предпринималось.

Для Вашего сведения сообщаю, что большинство из архивных дел по этому вопросу уже просматривалось шведской стороной, в частности, исследователем Х.Карлбек.

С уважением

В.СОКОЛОВ

Историко-документальный департамент
МИД России

SVERIGES AMBASSAD
RIGA

2000-05-29

Ambassadör Jan Lundvik

UD-EC

UD/EC/Amb Jan Lundvik
000607
Delges
amb Moskva

Exp. 7/6/2000/JNP

INK. UTRIKESDEP.		
D.Nr. 150/001		
2000-06-05		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu'

(EL)

Ryska dokument om Raoul Wallenberg.

(3 bil.)

Broder,

Vid mitt möte med den ryske medordföranden Tutjnin den 24 maj erhöll jag ytterligare två av de dokument rörande Raoul Wallenberg vi begärt att få från det utrikespolitiska arkivet. Ett tredje, en uppteckning från samtalet mellan Hägglöf och sovjetiska sändebudet Tjernysjev den 17 december 1945, har man ej lyckats påträffa, trots att man även tagit hänsyn till att datumangivelsen kan ha varit felaktig och undersökt dossierna för hela 1945 och en del av 1946.

Desto intressantare, men också sorgesam, är uppteckningen av samtalet mellan Söderblom och Abramov, chefen för femte europeiska avdelningen i MID, den 26 december 1945. Det är möjligt att vi inte uppmärksammat detta dokument tidigare, eftersom de första sidorna inte handlar om Wallenberg; Söderblom överlämnar först en kopia av ett brev från Lenin till Branting, talar sedan om upprättandet av en direkt telefonförbindelse mellan Stockholm och Moskva m m samt ber om påskyndande av svar rörande de i Sovjet internerade Sandeberg och Lundberg.

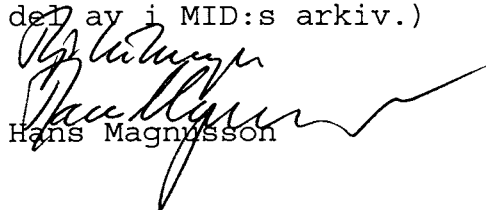
Först därefter (på sid. 3) tar Söderblom upp Wallenbergärendet. Efter att ha rekapitulerat en del av ärendet och vittnesmål från Ungern vill Söderblom som sin personliga mening säga: "...Jag utgår från att

ND

Wallenberg inte längre är i livet." (han spekulerar därefter om hur han kan ha dött)... "Det skulle vara utmärkt om missionen nu kunde få ett svar i just en sådan anda, dvs att Wallenberg dött. Detta är nödvändigt först och främst för Wallenbergs mor, som alltså hoppas att hennes son lever och slösar kraft och hälsa på fruktlösa efterforskningar. Jag har i dagarna samrått med Madame Kollontaj i denna fråga. Hon instämmer i min uppfattning och rekommenderade mig att säga detta uppriktigt till er..." Söderblom inskräpper än en gång att det rör sig om en personlig hemställan och uppfattning.

Avslutningsvis berättar Söderblom om en ofrivilligt rekordlång flygning mellan Stockholm och Moskva.

Uppteckning nummer två gäller samtalet mellan den svenske ministern Hägglöf och K. Novikov, medlem av MID:s presidium, den 30 januari 1947. Hägglöf ber om förnyade undersökningar i syfte att lokalisera Wallenberg. (Denna uppteckning har jag tidigare tagit del av i MID:s arkiv.)

Hans Magnusson

*PS. Taclum In delget dokumenta av
Hägglöf till Moskva 25.
Arkivhandling från på dokumentens basen*

ME

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr. 123/50		
2000-05-08		
AVD. R	GR. 18	MÅL 20

ME

№ 1912 /идд

Från Sokolov, historiker
dok. över MID

Москва, «4» мая 2000 года

Resultat av arkivgranskning på MID
ang. samtal Häggblom - Tjernyjskij i december 1945

Уважаемый г-н Матс Фоейр,

По Вашей просьбе сотрудники Архива внешней политики Российской Федерации и я лично просмотрели все архивные дела, где могли бы оказаться сведения о беседе посланника И.С.Чернышева с первым секретарем МИД Швеции И.Хэгглёфом 17 декабря 1945 г., и, к сожалению, никакой информации по упомянутому Вами вопросу не обнаружили. Допуская, что дата упомянутой Вами беседы может быть не точной, мы просмотрели документы за весь 1945 г. и частично за 1946 г. Возможно, что беседа не носила строго официального характера, а может быть, в свое время из-за недостатка времени посланник не оставил никаких заметок по этому конкретному вопросу.

Разумеется, в документах много раз встречается фамилия советской гражданки Макаровой, находившейся в Швеции,

МАТСУ ФОЙЕРУ

СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА ШВЕЦИИ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

репатриации которой требовали советские власти. Что касается фамилий г-жи Лундберг и г-на аф Сандеберга, то их фамилии раз или два встречаются в шведских нотах, но никаких конкретных действий со стороны Наркоминдела относительно них в упомянутый период не предпринималось.

Для Вашего сведения сообщаю, что большинство из архивных дел по этому вопросу уже просматривалось шведской стороной, в частности, исследователем Х.Карлбек.

С уважением

В.СОКОЛОВ

Историко-документальный департамент
МИД России

ИЗ ДНЕВНИКА
Н.В.НОВИКОВА

14 ~~ин-Валленберг~~
РАССЕКРЕТНЕНО
19
1 февраля 1947 года.
№ 207/500

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ
СО ШВЕДСКИМ ПОСЛАННИКОМ Г.ХЕГГЛЕФОМ

30 января 1947 года

Сегодня, 30 января, я принял шведского посланника Хегглефа по его просьбе. Хегглеф заявил, что после подписания советско-шведского финансового соглашения и советско-шведского торгового соглашения отношения между Советским Союзом и Швецией стали более дружественными и развиваются в желательном для обеих стран направлении. Растущие культурные связи способствуют еще большему укреплению дружбы между двумя государствами. Есть, однако, заявил Хегглеф, одно темное пятно, которое причиняет значительное беспокойство королю, правительству и шведской общественности. Этим темным пятном является вопрос о Валленберге. Хегглеф напомнил, что еще в январе 1945 года тов.Деканозов В.Г. сообщил шведскому посольству о том, что в руки советских военных властей в Будапеште попал гражданин, назвавший себя Валленбергом, первым секретарем шведской миссии в Будапеште. В письме тов.Деканозова содержалась просьба подтвердить, действительно ли шведская миссия в Будапеште имела в своем составе Валленберга в качестве секретаря миссии.

Несмотря на то, что шведская миссия сразу же подтвердила, что Валленберг является шведским гражданином, дело передачи Валленберга шведам затянулось. Неоднократные запросы шведской миссии оказались безуспешными. Равным образом оказалось безуспешным и обращение Седерблума к тов.Сталину. Хегглеф просил меня обратиться к соответствующим советским властям, с тем, чтобы они еще раз

прочистили лагеря военнопленных и тюрьмы, так как, по его мнению, не исключена возможность, что Валленберг случайно затерялся где-либо в лагере или тюрьме.

Я ответил, что делом Валленберга советские компетентные органы занимались довольно длительное время. Однако их попытки найти его не увенчались успехом. Далее я в уклончивой форме заявил, что, конечно, нельзя исключать возможность того, что Валленберг где-либо случайно затерялся, но нельзя упускать из виду и того, что Валленберг попал в руки Красной Армии в период жестоких боев в Венгрии, когда могли иметь место всякого рода случайности - победа Валленберга, налет вражеской авиации и т.п.

Хегглеф заявил, что он не исключает и этого, но все надеется на лучший исход и просил меня исследовать это дело еще раз.

Я обещал это сделать.

ЧЛЕН КОЛЛЕГИИ

Н.НОВИКОВ

Верно

Стирошеска

ИЗ ДНЕВНИКА

А.Н. АБРАМОВА.

170-038
СЕКРЕТНО. Экз. № 189

"27" декабря 1945 г.
№ 1645/500

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ
СО ШВЕДСКИМ ПОСЛАНИКОМ СЕДЕРБЛЮМОМ
26 декабря 1945 г.

Сегодня я принял Седерблума по его просьбе. С. пришел в сопровождении секретаря миссии Иедаля, недавно приехавшего в Москву. Представляя Иедаля, С. сказал, что последний будет заниматься преимущественно вопросами прессы. И. в беседе участия не принимал.

С. передал мне фото-копию записки Брантингу, подписанную В.И. Лениным. Записка датирована 1906 г. Передавая этот документ, С. сказал, что он, зная о том, что все документы Ленина и о Ленине представляют большую историческую ценность, интересовался во время своего пребывания в Швеции подобными документами и установил, что в архиве шведской социал-демократической партии имеется русский отдел, в котором по всей вероятности есть ленинские документы. Кроме того, ленинские документы имеются у одного профессора Стокгольмского университета, который обещался снять с них фото-копии и передать советской миссии в Стокгольме. Я поблагодарил за это сообщение.

С. сообщил, что шведские инженеры, приехавшие в Москву в сентябре сего года для ознакомления со строительством и работой московского метрополитена, просили его передать руководителям русского метро свою благодарность, а также прислали им книгу о строительстве метрополитена в Стокгольме. С. передал мне при этом пакеты с книгами.

Далее, С. вручил мне ноту с просьбой переслать ответное

письмо короля Швеции на грамоту Президиума Верховного Совета СССР об отзыве бывшего советского посланника в Стокгольме тов. Коллонтай. Я переданной мне ноте приложено письмо шведского короля на шведском и французском языках. Я обещал передать письмо по назначению.

С. подтвердил получение ноты НКВД об установлении телефонной связи Москва-Стокгольм, сообщив о том, что сотрудники шведской миссии в Москве в связи с рождественским праздником уже воспользовались этой связью и говорили по телефону со своими родными и близкими, находящимися в Стокгольме. Служимость была хорошей.

Затем С. обратился с просьбой о содействии в получении сведений относительно применяемого в настоящее время в Советском Союзе сплава металлов при изготовлении разменной монеты. Я обещал навести необходимые справки.

Далее С. обратился с просьбой передать шведскому вице-консулу в Дайрене телеграмму, в которой сообщается о намерении шведской миссии репатриировать находящихся в Дайрене шведских граждан на родину. С. просил передать эту телеграмму через посредство советских военных властей возможно скорее. Я обещал выяснить возможность удовлетворения его просьбы.

С. также просил ускорить ответ на ноты и памятные записки миссии по поводу шведских граждан Сандеберга и Лундберга интернированных в СССР. Я ответил, что постараюсь выяснить в каком состоянии находится этот вопрос, заметив при этом, что розыск иностранных граждан интернированных в СССР, иногда затрудняется вследствие того, что фамилии в русской транскрипции иногда не сходятся с их транскрипцией на других языках.

С. ^{с этим}согласился, заявив о том, что он учтет это обстоятельство и в дальнейшем в аналогичных случаях будет собирать более подробные данные о всех запрашиваемых им лицах. О Сандеберге он сказал, что его родственники передали ему большое количество документов, подтверждающих непричастность Сандеберга к немецкой пропаганде. Эти документы, сказал С., находятся здесь в Миссии и могут быть в любой момент переданы в распоряжение НКВД. Родственники Сандеберга очень беспокоятся о его судьбе и несколько раз обращались в МИД Швеции с просьбой оказать содействие в возвращении Сандеберга на родину. Я обещал навести необходимые справки по данному вопросу.

В заключение С. сообщил мне, что МИД Швеции очень беспокоится о судьбе сотрудника шведской миссии в Венгрии Валленберга. После сообщения НКВД о том, что Валленберг находится в Будапеште под охраной советских военных властей, никаких сведений о нем не поступало. "Я во время своего пребывания в Швеции старался расследовать это дело, собирая и проверяя все сведения как это делал бы прокурор или следователь", - сказал С. "Валленберг во время своего пребывания в Венгрии спас жизнь около 30.000 евреям и рассматривается сейчас ими, как герой. Именем Валленберга в Будапеште сейчас названа одна из улиц. Кроме того, городское управление Будапешта решило воздвигнуть ему памятник".

С. сказал, что он беседовал о Валленберге со многими евреями, уехавшими из Будапешта в Румынию после взятия Будапешта Красной Армией, а также со шведами, недавно вернувшимися из Будапешта в Стокгольм. На основе бесед с несколькими десятками лиц, я установил, что Валленберг после перехода им линии

фронта немедленно явился к советским военным властям. Фронт в это время проходил в самом городе и естественно, что советские военные власти сочли целесообразным отправить Валленберга из Будапешта в Дебрецен. Очевидцы сообщили, что они видели Валленберга в числе большой группы других лиц численностью до трех сот человек, отправляемых в Дебрецен на автомашинах. После этого никаких сведений о Валленберге не поступало. Шведы, проживающие в настоящее время в Будапеште, недавно сообщили в Стокгольм, что советские военные неоднократно обращались к ним с просьбой сообщить какие-либо сведения о местонахождении Валленберга, но они, не располагая такими сведениями ничем помочь не могли. "Я хочу сказать Вам откровенно, мое личное мнение по данному делу. Я конечно знаю, что мое мнение не может носить частного характера, но в данном случае я просил бы считать его частным. Я полагаю, что Валленберга нет в живых. Возможно он погиб в результате бомбежки немецкой авиации или в результате нападения какой-либо венгерской или немецкой военной части, оказавшейся в тылу советских войск. Вскоре после отправки Валленберга в Дебрецен началось широкое наступление Красной Армии, вследствие чего штабы и архивы переместились и получить какие-либо сведения о судьбе Валленберга в тот момент не представилось возможным. Было бы прекрасно, если бы сейчас миссия получила ответ именно в таком духе, т.е. что Валленберг погиб. Это нужно в первую очередь для матери Валленберга, которая все еще надеется, что ее сын жив и тратит силы и здоровье на бесплодные поиски. Я советовался по этому вопросу на днях с мадам Коллонтай. Она согласилась с моим мнением и рекомендовала мне откровенно рассказать это Вам, что я сейчас и сделал. Я еще раз подчеркиваю,

что моя просьба об ответе Советского Правительства и содержание этого ответа является разумеется частной просьбой и моим личным мнением".

Я ответил С., что сведения, сообщенные им сейчас, я передам соответствующим советским организациям. Возможно они облегчат поиски Валленберга. В настоящее же время какими-либо сведениями о его местонахождении или его гибели мы не располагаем.

В конце беседы С. в шуточной форме сказал, что он стал в некотором роде рекордсменом в Швеции, так как совершил беспосадочный полет, находясь в воздухе 11,5 часов. Самолет был почти над Москвой, но потом повернул обратно. Я спросил С. почему полет оказался неудачным, почему самолет не сделал посадку? Связь самолета с аэродромом была постоянной, погода 8 декабря во второй половине дня была хорошей, о чем экипажу самолета сообщалось. Он ответил, что за 3 дня до полета ~~ни~~ самолет, предназначенный для данного полета, разбился. Самолет был заменен, а экипаж был послан тот же. Поскольку эта катастрофа была еще свежей в памяти экипажа самолета, а также поскольку в самолете находились женщины и дети, командир самолета был чрезвычайно осторожен. Связь с Москвой была хорошей. Когда была получена первая сводка о погоде, в которой говорилось, о том, что над Москвой большая облачность и снегопад, а также плохая видимость, командир самолета стал сомневаться в возможности посадки. Самолет долетел почти до Москвы. Здесь мы увидели под собой сплошную облачность. Командир самолета, не зная толщину слоя облаков, решил, во избежании аварии, повернуть обратно. Я хотел сделать попытку сговориться с Москвой через микрофон, но потом решил не вмешиваться в распоряжения командира самолета. Конечно, если

бы в самолете не было женщин и детей и экипаж не потерпел бы накануне катастрофу, командир действовал бы смелее и посадка в Москве состоялась бы. Однако, это не произошло. Таким образом мы совершили беспосадочный полет, оказавшийся рекордным. Общество "Аэротранспорт" от этого полета только выиграло. С. поблагодарил за заботу о перелете его самолета.

На этом беседа, продолжавшаяся час, окончилась.

ЗАВЕДУЩИЙ 5-м ЕВРОПЕЙСКИМ
ОТДЕЛОМ

А.Абрамов - (А.Абрамов)

Отп. 5 экз. ка.

1-т. Молотову В.И.
2-т. Вышинскому А.И.
3-т. Деканозову В.Г.
4-т. Чернышеву И.С.
5-в дело 500.

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Promemoria

2000-06-06

p 2 Eu'
158/009

(EC)

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Hartelius, EC

Gullgren, EC

Olson, EU

Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel

Carl Persson

Sjöström, Hamburg

Exp. 00-06-07/BJP

HEMLIG

Raoul Wallenberg: samtal med Valentin Falin

Tillsammans med generalkonsul Leif Sjöström hade jag den 12 mars 2000 ett samtal om Raoul Wallenberg med den f d internationale sekreteraren i den sovjetiska centralkommittén, f d ambassadören i Bonn m m Valentin Falin. Samtalet utgjorde en uppföljning av det samtal som Hans Magnusson hade med Falin den 17 januari 1994 och ägde rum i samband med en middag på generalkonsulatet i Hamburg för Falin med maka. Nedanstående uppteckning bygger på Sjöströms och mina egna minnesanteckningar. Det hade krävts en hel del övertalning från Sjöströms sida för att få Falin att ställa upp för ett nytt samtal i ämnet, eftersom denne med bestämdhet hävdade att han ingenting hade att tillägga till vad han tidigare sagt.

Vårt samtal bekräftade i allt väsentligt denna hållning från Falins sida, och något egentligt nytt framkom således inte. Falin upprepade med stor bestämdhet att RW bragts om livet 1947, även om han denna gång inte lät påskina att han visste mer än han kunde berätta. Nytt var att han nu framhöll att RW varit "i mycket dåligt skick" vid tiden för sin död, liksom att Molotov redan kände till dödsfallet vid tiden för det officiella sovjetiska beskedet i augusti 1947 att RW var okänd i Sovjet.

Nytt i förhållande till samtalet med Magnusson var också att Falin denna gång var mera ambivalent i frågan om det ännu kunde finnas hemliga dokument om RW i ryska arkiv, såtillvida som han nu uppgav att

2000-0

dokument rensats ut på Chrusjtjovs tid. Uppgiften att verkställa undanröjandet av komprometterande dokumentation hade gått till Serov, som han betecknade som mycket dum men redo att utföra alla uppdrag. Om uppdrag av det här slaget var alla order muntliga. Ännu en hågkomst från Chrusjtjovs tid var att Sudoplatovs son berättat att Chrusjtjov hade försökt ta ut vissa handlingar ur arkiven om sina egna åtgärder i RW-saken. Allt detta tydde på att flera hade något att dölja och att saken var känslig även inom den sovjetiska maktapparaten. Han konstaterade också att det för ryssar inte var något anmärkningsvärt att personer på Stalins tid fängslats, avrättats eller försvunnit utan spår. Detta tillhörde det förflutna som alla ryssar hade gemensamt. Det var i fråga om utländska fångar som dokumentationen varit ganska tillförlitlig.

Att det inte var opportunt att söka sanningar om Stalintidens händelser så länge personer från den tiden fortfarande var i framträdande positioner hade Falin egna erfarenheter av. Han hade länge ägnat sig åt Katynaffären och i 40 år sökt bidra till att kasta ljus över den. Försök hade gjorts att 1956 få Chrusjtjov att inför Gomulka lägga fram sanningen. Falin hade själv en gång blivit sparkad från sin syssla, när han föreslagit Andropov att man borde gå ut med sanningen. Också under Gorbatjov hade man gjort ett försök, men denne hade så sent som vid Jeltsins tillträde antytt att "detta var mycket farligt material". Tanken att RW skulle ha råkat illa ut just för att han kände till sanningen om Katyn avvisade Falin direkt.

Beträffande motiven för arresteringen av RW höll Falin fast vid sin uppfattning att RW misstänkts för att ägna sig åt underrättelseverksamhet. Allt talade för, ansåg han, att RW hade uppfattats som agent, t o m dubbelagent, alltså både tysk och amerikansk, för sovjetfientliga intressen. Han hade arresterats och förts till Moskva på hög order för att man ville dels få ur honom namnen på Iver Olsens agenter i Ungern, dels pumpa honom på hans egna och familjen Wallenbergs relationer till Nazityskland och i synnerhet till Himmler. I bakgrunden låg farhågor om en tysk separatfred med västmakterna. Under kvällens lopp broderade han på detta tema och underströk hur aktiv den svenska underrättelseverksamheten varit under kriget. Således hade svenska organ insamlat och till tyskarna vidarebefordrat uppgifter om de sovjetiska dispositionerna inför slaget om Moskva. Sjöström och jag sade oss inte kunna tro detta, men Falin vidhöll med stor bestämdhet att så varit fallet. (Det bör ha varit de anklagelser som på sin tid riktades mot Assarsson och ledde till hans nongrataförklaring, som Falin hade i tankarna.)

2000-0

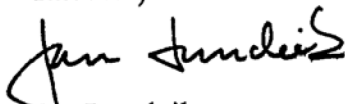
I samband härmed diskuterade vi den av Falin i samtalet med Magnusson omnämnde ungerske översten Hintz. Jag påpekade att namnet skall rätteligen vara Hatz och att vi trots att vi numera hade en ganska god bild av Hatzs vidlyftiga verksamhet inte hade några belägg för att han skulle ha "stått den svenska legationen nära". Falin hänvisade här till Bezymenskij, varifrån uppgiften härstammade.

Beträffande fru Kollontays roll sade Falin att enligt hennes sonson Volodja hade alla hennes papper beslagtogs på Stalins order efter hennes hemkomst. Han rådde oss att åtminstone försöka få tillgång till dem.

Vi berörde också Söderbloms samtal med Stalin. Falin framhöll att Stalin inte skulle ha tagit emot Söderblom utan specifika politiska skäl och att dennes uttalande om att RW nog hade omkommit av Stalin måste ha uppfattats som en tydlig indikation på svenska regeringens ointresse för RW.

Jag berättade om detaljerna i den schweizisk-sovjetiska fångutväxlingen, vartill Falins kommentar var att precis så där brukade det gå till.

Det samlade intrycket var att den nu fysiskt något trötte men intellektuellt mycket spänstige Falin gentemot oss svenskar berättar efter bästa förmåga vad han tror vara riktigt. Han sade sig själv inte ha några hämningar eller hänsyn av det tidigare slaget utan gärna vilja bidra "av historiskt intresse. Nu är jag bara vetenskapsman", sade han och verkade rätt förtjust i det.

Jan Lundvik

2000-06-07

157/002
P 2 Eu¹

EL

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

ss Danielsson, SB

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Eriksson, Washington

Hartelius, EC

Gullgren, EC

Olson, EU

Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel

Carl Persson

Per Anger

Exp. 7/6/2000/BP

Raoul Wallenberg: Samtal Söderblom-Abramov den 26 dec. 1945

3 bil

"I anslutning till mitt brev den 18 december vill jag nämna, att jag haft ingående samtal först med fru Kollontai och därefter med herr Abramov angående legationssekreterare Wallenbergs försvinnande. Härvid har jag genomgått alla olika omständigheter i saken och understrukt angelägenheten av att sovjetmyndigheterna låta sig avhöra i ärendet, även om undersökningarnas resultat skulle vara negativt. Det framgick av herr Abramovs uttalanden, att utrikeskommissariatet nyligen åter riktat påminnelser till de militära myndigheterna, vilka efter allt att döma ej veta vad som hänt Wallenberg. Av intresse är härvidlag att ryssarna enligt Langlet i våras vid upprepade tillfällen hos svenskarna förfrågade sig, vart Wallenberg tagit vägen."

Med ovanstående handbrev till polchefen, utrikesrådet Grafström, rapporterade den 3 januari 1946 envoyén Söderblom om ett samtal han haft med avdelningschefen Abramov i MID om Raoul Wallenberg. Av den uppteckning av samtalet som Abramov gjorde – här närsluten som bilaga dels i form av den ryska originaltexten, dels en översättning till svenska av den del av uppteckningen som rör Raoul Wallenberg – framgår att Söderblom varit allt annat än uppriktig i sin rapport hem. Enligt Abramovs utförliga uppteckning, vilken delgivits Molotov, Vysjinskij, Dekanozov och Tjernysjov, har Söderblom i själva verket uttalat sig på det mest häpnadsväckande sätt och direkt uppmanat ryssarna att meddela att Raoul Wallenberg omkommit. "Detta är nödvändigt först och främst för

2000-06-07

Wallenbergs mor, eftersom hon fortfarande hoppas att hennes son är i livet, och hon slösar kraft och hälsa på ett fruktlöst sökande."

Samtalet kom till stånd på Söderbloms begäran och gällde inledningsvis andra ämnen. Söderblom överlämnade först kopia av ett brev från Branting till Lenin, talade sedan om upprättandet av en direkt telefonförbindelse mellan Stockholm och Moskva samt bad om påskyndande av svar rörande de i Sovjet internerade af Sandeberg och Lundberg. Först därefter kom han in på Raoul Wallenbergärendet.

Söderblom hänvisar till oron på UD över Wallenbergs öde och säger sig under en vistelse i Sverige ha lagt ner stora ansträngningar på att undersöka fallet, bl a genom att tala med dussintals personer som varit i Budapest. Han åberopar ögonvittnen som skulle ha sett hur Wallenberg tillsammans med flera hundra andra personer skulle ha förts med bil till Debrecen, och förklarar som sin personliga uppfattning att Wallenberg omkommit i ett tyskt bombanfall eller vid något överfall av tyska eller ungerska förband i de sovjetiska styrkornas rygg. Till följd av en sovjetisk offensiv kort efter att Wallenberg förts till Debrecen hade staber och arkiv flyttats och det var omöjligt att få fram information om hans öde. "Det skulle vara förträffligt om legationen nu kunde erhålla ett svar i samma anda, det vill säga att Wallenberg har omkommit." Avslutningsvis skildrar Söderblom i skämtsamma ordalag en äventyrlig flygning från Stockholm till Moskva.

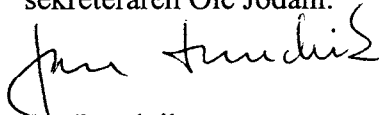
Detta måste vara ett av de mest bisarra budskap som någon svensk diplomat någonsin framfört. Att Söderblom möjligen haft en känsla av detta kan vara orsaken till att han både börjar och slutar med att trassla in sig i ett resonemang om att han bara framfört en personlig mening. "Jag vet naturligtvis att min mening inte kan vara av personlig karaktär, men i det här fallet skulle jag vilja be Er att anse den vara personlig." "Jag understryker än en gång att min anhållan om ett svar från den sovjetiska regeringen och om innehållet i detta svar är en personlig anhållan och min personliga mening."

Det är uppenbart att denna intervention av Sveriges sändebud inte kan ha haft annat än negativa följder för Raoul Wallenberg. Söderblom nöjer sig dock inte med att en gång trampa i klaveret, utan han upprepar sin prestation ett halvår senare hos Stalin. Någon sovjetisk uppteckning av det samtalet har aldrig påträffats, utan här står Söderbloms egen version (här närsluten för fullständighetens skull), som är ödesdiger nog, oemotsagd av

2000-06-07

alla utom honom själv. Han uppges nämligen i en TV-intervju långt senare ha sagt att han inledde sitt samtal med Stalin med att framhålla (vad som egentligen var en självklarhet) att han uppträdde å svenska regeringens vägnar. Detta har han dock inte tagit med i sin samtalsuppteckning, kanske för att han tyckte det skulle se alltför illa ut då han i det följande även till Stalin framför sin "personliga" uppfattning att Raoul Wallenberg omkommit.

Slutligen må nämnas att det av Abramovs uppteckning framgår att Söderblom åtföljdes av legationssekreteraren, sedermera kabinettsekreteraren Ole Jödahl.

Jan Lundvik

2000-06-06

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

**Utdrag ur uppteckning av samtal mellan Söderblom och Abramov
den 26 december 1945**

...

Avslutningsvis meddelade Söderblom att svenska UD är mycket bekymrat över medarbetaren vid svenska beskickningen i Ungern, Raoul Wallenbergs, öde. Efter meddelandet från NKID om att Wallenberg befinner sig i Budapest under Sovjetiska krigsmaktens beskydd, har det inte inkommit några ytterligare meddelanden om honom. "Under min vistelse i Sverige försökte jag undersöka det här fallet, samla ihop och kontrollera alla meddelanden, precis som en åklagare eller en undersökningsdomare hade gjort" sade Söderblom. "Under sin vistelse i Ungern räddade Wallenberg 30 000 judars liv, och de betraktar honom nu som en hjälte. I Budapest har man uppkallat en gata efter Wallenberg, och dessutom har Budapests stadsledning beslutat om att uppföra ett monument i hans ära."

Söderblom sade att han diskuterat Wallenberg med många judar som efter Röda Arméns övertagande av Budapest lämnat staden och begett sig till Rumänien. Han hade också samtalat med svenskar, nyligen återvända till Stockholm från Budapest. Jag har fastställt, med utgångspunkt från samtal med tiotals personer, att Wallenberg sedan han passerat frontlinjen, omedelbart försökte anmäla sig hos den sovjetiska krigsmakten. Vid den tidpunkten låg frontlinjen i själva staden och det är naturligt att den sovjetiska krigsmakten fann det ändamålsenligt att skicka iväg Wallenberg från Budapest till Debrecen. Ögonvittnen har meddelat att de har sett Wallenberg i en stor folkgrupp bestående av upp emot 300 personer, som fördes med bilar till Debrecen. Därefter har man inte erhållit några meddelanden om Wallenberg. Svenskar som för tillfället är bosatta i Budapest har nyligen meddelat till Stockholm att sovjetiska militärer vid ett flertal tillfällen har frågat dem om de har någon information om var Wallenberg befinner sig. De har dock inte

2000-06-06

kunnat hjälpa till eftersom de inte besitter någon sådan information. "Jag vill uppriktigt säga Er min personliga mening i den här frågan. Jag vet naturligtvis att min mening inte kan vara av personlig karaktär, men i det här fallet skulle jag vilja be er att anse den vara personlig. Jag förmodar att Wallenberg inte är vid liv. Det är möjligt att han har omkommit i ett tyskt bombanfall eller i ett anfall av något ungerskt eller tyskt militärt förband, som befunnit sig i de sovjetiska truppernas rygg. En kort tid efter det att man tog Wallenberg till Debrecen inledde Röda Armén ett omfattande anfall. Till följd av detta förflyttades staber och arkiv och det framstod vid den tidpunkten som omöjligt att få fram någon information om Wallenbergs öde. Det skulle vara förträffligt om missionen nu kunde erhålla ett svar i just denna anda, det vill säga att Wallenberg har omkommit. Detta är nödvändigt först och främst för Wallenbergs mor eftersom hon fortfarande hoppas att hennes son är vid livet och hon slösar kraft och hälsa på det fruktlösa sökandet. Jag har nu i dagarna rådgjort med Madame Kollontaj i den här frågan. Hon instämmer i min uppfattning och gav mig rekommendationen att uppriktigt berätta det för Er, vilket jag nu har gjort. Jag understryker än en gång att min anhållan om ett svar från den Sovjetiska regeringen och innehållet i detta svar är en personlig anhållan och min personliga mening."

Jag svarade Söderblom att jag ska vidarebefordra den information som nu har blivit framförd av honom till vederbörliga sovjetiska organisationer. Det är möjligt att denna information underlättar sökandet efter Wallenberg. För tillfället besitter vi ingen information varken om var han befinner sig eller om hans död.

...

Chefen för femte europeiska avdelningen

A. Abramov

Sändlista

Molotov V.M.

Vysjinskij A.J.

Dekanosov V.G.

Tjernysjev I.S.

Femte europeiska avdelningen

ИЗ ДНЕВНИКА

А.Н. АБРАМОВА.

100-038
РАССЕКРЕЧЕНО

СЕКРЕТНО. Экз. № 189

"27" декабря 1945 г.

№ 1645/560

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ
СО ШВЕДСКИМ ПОСЛАНИКОМ СЕДЕРБЛЮМОМ
26 декабря 1945 г.

Сегодня я принял Седерблюма по его просьбе. С. пришел в сопровождении секретаря миссии Медаль, недавно приехавшего в Москву. Представляя Медаль, С. сказал, что последний будет заниматься преимущественно вопросами прессы. И. в беседе участия не принимал.

С. передал мне фото-копию записки Брантингу, подписанную В.И. Лениным. Записка датирована 1906 г. Передавая этот документ, С. сказал, что он, зная о том, что все документы Ленина и о Ленине представляют большую историческую ценность, интересовался во время своего пребывания в Швеции подобными документами и установил, что в архиве шведской социал-демократической партии имеется русский отдел, в котором по всей вероятности есть ленинские документы. Кроме того, ленинские документы имеются у одного профессора Стокгольмского университета, который обещался снять с них фото-копии и передать советской миссии в Стокгольме. Я поблагодарил за это сообщение.

С. сообщил, что шведские инженеры, приезжавшие в Москву в сентябре сего года для ознакомления со строительством и работой московского метрополитена, просили его передать руководителям русского метро свою благодарность, а также прислали им книгу о строительстве метрополитена в Стокгольме. С. передал мне при этом пакеты с книгами.

Далее, С. вручил мне ноту с просьбой переслать ответное

письмо короля Швеции на грамоту Президиума Верховного Совета СССР об отзыве бывшего советского посланника в Стокгольме тов. Коллонтай. И переданной мне ноте приложено письмо шведского короля на шведском и французском языках. Я обещал передать письмо по назначению.

С. подтвердил получение ноты НКВД об установлении телефонной связи Москва-Стокгольм, сообщив о том, что ^{все} сотрудники шведской миссии в Москве в связи с рождественским праздником уже воспользовались этой связью и говорили по телефону со своими родными и близкими, находящимися в Стокгольме. Служимость была хорошей.

Затем С. обратился с просьбой о содействии в получении сведений относительно применяемого в настоящее время в Советском Союзе сплава металлов при изготовлении разменной монеты. Я обещал навести необходимые справки.

Далее С. обратился с просьбой передать шведскому вице-консулу в Дайрене телеграмму, в которой сообщается о намерении шведской миссии репатриировать находящиеся в Дайрене шведских граждан на родину. С. просил передать эту телеграмму через посредство советских военных властей возможно скорее. Я обещал выяснить возможность удовлетворения его просьбы.

С. также просил ускорить ответ на ноты и памятные записки миссии по поводу шведских граждан Сандеберга и Лундберг, интернированных в СССР. Я ответил, что постараюсь выяснить в каком состоянии находится этот вопрос, заметив при этом, что розыск иностранных граждан интернированных в СССР, иногда затрудняется вследствие того, что фамилии в русской транскрипции иногда не сходятся с их транскрипцией на других языках.

с этим С. согласился, заявив о том, что он учтет это обстоятельство и в дальнейшем в аналогичных случаях будет собирать более подробные данные о всех запрашиваемых им лицах. О Сандеберге он сказал, что его родственники передали ему большое количество документов, подтверждающих непричастность Сандеберга к немецкой пропаганде. Эти документы, сказал С., находятся здесь в Миссии и могут быть в любой момент переданы в распоряжение НКВД. Родственники Сандеберга очень беспокоятся о его судьбе и несколько раз обращались в МИД Швеции с просьбой оказать содействие в возвращении Сандеберга на родину. Я обещал навести необходимые справки по данному вопросу.

В заключение С. сообщил мне, что МИД Швеции очень беспокоится о судьбе сотрудника шведской миссии в Венгрии Валленберга. После сообщения НКВД о том, что Валленберг находится в Будапеште под охраной советских военных властей, никаких сведений о нем не поступало. "Я во время своего пребывания в Швеции старался расследовать это дело, собирая и проверяя все сведения как это делал бы прокурор или следователь", - сказал С. "Валленберг во время своего пребывания в Венгрии спас жизнь около 30.000 евреям и рассматривается сейчас ими, как герой. Именем Валленберга в Будапеште сейчас названа одна из улиц. Кроме того, городское управление Будапешта решило воздвигнуть ему памятник".

С. сказал, что он беседовал о Валленберге со многими евреями, уехавшими из Будапешта в Румынию после взятия Будапешта Красной Армией, а также со шведами, недавно вернувшимися из Будапешта в Стокгольм. На основе бесед с несколькими десятками лиц, я установил, что Валленберг после перехода им линии

4.92

Фронта немедленно явился к советским военным властям. Фронт в это время проходил в самом городе и естественно, что советские военные власти сочли целесообразным отправить Валленберга из Будапешта в Дебрецен. Очевидцы сообщили, что они видели Валленберга в числе большой группы других лиц численностью до трех сот человек, отправляемых в Дебрецен на автомашинах. После этого никаких сведений о Валленберге не поступало. Шведы, проживающие в настоящее время в Будапеште, недавно сообщили в Стокгольм, что советские военные неоднократно обращались к ним с просьбой сообщить какие-либо сведения о местонахождении Валленберга, но они, не располагая такими сведениями ничем помочь не могли. "Я хочу сказать Вам откровенно, мое личное мнение по данному делу. Я конечно знаю, что мое мнение не может носить частного характера, но в данном случае я просил бы считать его частным. Я полагаю, что Валленберга нет в живых. Возможно он погиб в результате бомбежки немецкой авиации или в результате нападения какой-либо венгерской или немецкой военной части, оказавшейся в тылу советских войск. Вскоре после отправки Валленберга в Дебрецен началось широкое наступление Красной Армии, вследствие чего штабы и архивы переместились и получить какие-либо сведения о судьбе Валленберга в тот момент не представилось возможным. Было бы прекрасно, если бы сейчас Лиссия получила ответ именно в таком духе, т.е. что Валленберг погиб. Это нужно в первую очередь для матери Валленберга, которая все еще надеется, что ее сын жив и тратит силы и здоровье на бесплодные поиски. Я советовался по этому вопросу на днях с мадам Коллонтай. Она согласилась с моим мнением и рекомендовала мне откровенно рассказать это Вам, что я сейчас и сделал. Я еще раз подчеркиваю,

что моя просьба об ответе Советского Правительства и содержание этого ответа является разумеется частной просьбой и моим личным мнением".

Я ответил С., что сведения, сообщенные им сейчас, я передам соответствующим советским организациям. Возможно они облегчат поиски Валленберга. В настоящее же время какими-либо сведениями о его местонахождении или его гибели мы не располагаем.

В конце беседы С. в шутливой форме сказал, что он стал в некотором роде рекордсменом в Швеции, так как совершил беспосадочный полет, находясь в воздухе 11,5 часов. Самолет был почти над Москвой, но потом повернул обратно. Я спросил С. почему полет оказался неудачным, почему самолет не сделал посадку? Связь самолета с аэродромом была постоянной, погода 8 декабря во второй половине дня была хорошей, о чем экипажу самолета сообщалось. Он ответил, что за 3 дня до полета ~~ли~~ самолет, предназначенный для данного полета, разбился. Самолет был заменен, а экипаж был послан тот же. Поскольку эта катастрофа была еще свежей в памяти экипажа самолета, а также поскольку в самолете находились женщины и дети, командир самолета был чрезвычайно осторожен. Связь с Москвой была хорошей. Когда была получена первая сводка о погоде, в которой говорилось, о том, что над Москвой большая облачность и снегопад, а также плохая видимость, командир самолета стал сомневаться в возможности посадки. Самолет долетел почти до Москвы. Здесь мы увидели под собой сплошную облачность. Командир самолета, не зная толщину слоя облаков, решил, во избежании аварии, повернуть обратно. Я хотел сделать попытку сговориться с Москвой через микрофон, но потом решил не вмешиваться в распоряжения командира самолета. Конечно, если

бы в самолете не было женщин и детей и экипаж не потерпел бы накануне катастрофу, командир действовал бы смелее и посадка в Москве состоялась бы. Однако, это не произошло. Таким образом мы совершили беспосадочный полет, оказавшийся рекордным. Общество "Аэротранспорт" от этого полета только выиграло. С. поблагодарил за заботу о перелете его самолета.

На этом беседа, продолжавшаяся час, окончилась.

ЗАВЕДУЮЩИЙ 5-м ЕВРОПЕЙСКИМ
ОТДЕЛОМ

А. Абрамов - (А. Абрамов)

Отп. 5 экз. ка.

1-т. Колотову В.М.
2-т. Вышинскому А.Я.
3-т. Деканозову В.Г.
4-т. Чернышеву И.С.
5-в дело 5ео.

Utdrag.

ang. audiens hos Stalin

Moskva den 18 juni 1946.

Nr. 430.

HP 1

Strängt förtroligt.

Eders Excellens,

Fredagen den 14 kl. 6 på eftermiddagen fick jag genom protokollet i utrikesministeriet underrättelse om att Stalin skulle taga emot mig påföljande dag kl. 9 om aftonen i Kreml. Jag varskoddes alltså över ett dygn i förväg. Molotov hade samma dagsmorgon flugit till Paris, och dagarna före avresan hade säkert varit överfyllda av göromål. Men han hade ej glömt sitt löfte.

Några minuter före kl. 9 anlände jag åtföljd av legationsrådet Barck-Holst i bil till den angivna porten, Borovitski Vorota, där två officerare mötte. En bil visade vägen till det palats innanför Kremles murar, där audiensen skulle äga rum. En officer visade oss till en hiss, som förde oss två våningar upp, varefter vi följde samme officer i hög tidlig, långsam takt genom en lång korridor. Vi fördes in i ett mottagningsrum, där engelska, amerikanska och franska tidningar och tidskrifter lågo på bordet. Efter det en där väntande dignitär anmält vår ankomst, fördes vi in i ett angränsande rum och därefter in i ett stort mottagningsrum, där Stalin tagit plats vid övre ändan av ett långt konferensbord med vice utrikesminister Losovski vid sin sida. Stalin, som var iförd marskalksuniform med Segerordens stjärna på bröstet, reste sig och gick mig några steg tillmötes, räckte mig handen och sade med sin låga men distinkta stämma: "Stalin". Sedan jag därefter föreställt legationsrådet Barck-Holst, bad Stalin oss sätta oss ned, varvid

jag tog plats mitt emot Stalin och Barck-Holst mitt emot herr Losovski. Följande konversation fördes därefter mellan Stalin och mig.

J.S. Behöva vi någon tolk?

S.S. Nej, jag talar en smula ryska och föredrar därför ett omedelbart samtal.

Jag tackar Eders Excellens för att Ni har behagat taga emot mig före min avresa. Jag ville ej taga Eder dyrbara tid i anspråk, eftersom jag inte har orsak att till Eder göra några framställningar eller inför Eder uppställa några svåra problem. Emellertid anser jag det naturligtvis vara värdefullt att få en direkt personlig kontakt. Jag kan också säga, att jag har ett ärende till Eders Excellens. När jag för två år sedan anlände till Moskva, framförde jag enligt uppdrag genom herr Molotovs förmedling hälsningar från Konungen, från statsministern Per Albin Hansson och från regeringen. Tillika uttryckte jag deras önskan om goda grannskapsförbindelser med Edert land. När jag nyligen var i Sverige, erhöll jag instruktion att upprepa vår beständiga, följdriktiga och fasta önskan om goda grannskapsförbindelser.

J.S. Jag kan endast säga, att vi å vår sida hysa precis samma önskan. Vi vilja med Sverige underhålla fredliga, vänskapliga förbindelser. Våra båda länder kunna ömsesidigt gagna varandra genom utbyte.

S.S. Jag är utomordentligt tillfredsställd med de ord, som Eders Excellens yttrat.

J.S. Har Ni några önskemål ?

S.S. Som jag nyss sade, har jag ingen särskild sak att taga upp med Eder. Men eftersom Ni ställt frågan, vill jag nämna en sak. När Salaszi tog makten i Ungern, började man döda judarna. Konungen telegraferade då till Horthy och förklarade, att detta vore alltför oanständigt. Det överenskomms, att Budapests judar skulle ställas under svenskt beskydd. Bland dem, som sålunda räddade 20 - 30.000 judars liv, var den svenske diplomaten Wallenberg.

J.S. Var det Wallenberg han hette?

S.S. Ja, Wallenberg.

(J.S. antecknar namnet på ett pappersblock.)

S.S. Jag underrättade Dekanosov om att svenskarna voro kvar i det omringade Budapest. Wallenberg gick genom fronten över till röda armén. Dekanosov meddelade mig, att Wallenberg som den för svensken påträffats. Senare var Wallenberg synlig i en bil till

sammans med rysk militärer, tydligen färdig till svfärd till Debreczen, som då var temporär huvudstad. Sedan dess är Wallenberg spårlöst försvunnen.

J.S. Ni vet väl, att vi gävo befälining om att svenskarna skulle skyddas.

S.S. Ja, och jag är personligen övertygad om att Wallenberg fallit offer för en olycka eller för rövare.

J.S. Ha ni ej fått något meddelande om saken från oss ?

S.S. Nej, Jag anser det sannolikt, att de sovjetryska militärmyndigheterna ej ha några uppgifter om Wallenbergs vidare öden att tillgå. Jag vet exempelvis, att Edra representanter i Budapest hört sig för hos kvarvarande svenskar och hos judar, om de visste något om vad som kunnat hända Wallenberg. Jag skulle emellertid gärna se, att jag finge ett officiellt meddelande om att alla möjliga åtgärder vidtagits för hans efterforskning, även om de tyvärr hittills förblivit resultatlösa, och en försäkran om att vi skola få ytterligare underrättelser, där st något erfares om Wallenbergs öde. Detta ligger i Edert eget intresse, eftersom det finns folk, som i frånvaro av upplysningar kunna draga oriktiga slutsatser.

J.S. Jag lovar Eder, att saken skall bli undersökt och uppklarad.

S.S. I övrigt ha vi inga svårigheter av detta slag. Budapest-svenskarna kommo hem över Moskva. Berlin-svenskarna likaledes. Såvitt veterligt kvarhållas inga svenskar, som bott i Edra forna fiendeländer, här i landet för undersökning liksom torde vara fallet med en del medborgare från andra länder.

J.S. Jag lovar, att jag skall ta mig an Wallenberg-saken.

S.S. Jag har också att tacka för all vänlighet och allt understöd, som från myndighetspersoners sida visats mig i samband med fullgörandet av mitt uppdrag i Moskva.

Jag tackar ännu en gång för de ord till yttrade rörande våra förbindelser. Jag lämnar Moskva med saknad, då jag hyser stor sympati för land och folk.

J.S. Det är inte enligt Eder önskan ?

S.S. Nej.

J. S. Plikten kallar Eder till nya uppgifter ?

S.S. Ja.

(Avskedstagande.)

Stalin verkade frisk och kry, vid full vigör. Hans lågväxta proportionerliga gestalt och det regelbundna ansiktet göra ett särdeles angenämt intryck. Hans röst och blick gavo intryck av en vänlig inställning till besökarna.

Tillkännagivandet i radio och press av att jag mottagits av Stalin har väckt stort uppseende här. Det uppfattas som det synliga beviset på att de svensk-ryska förbindelserna äro utmärkta.

/w/ S.Söderblom

O. a. p

P 2 EU^I

160/002

To: Bo (UD) Eriksson@RKCCMAIL
cc:

Subject: Re: RW

Vad det rör sig om är inte så mycket att be om något som att i generella ordalag markera att RW också är ett amerikanskt intresse, exempelvis genom att i lämpligt sammanhang, t ex MR, på lämplig, dvs ganska hög, nivå framföra - med hänvisning till att den rysk-svenska arbetsgruppen väntas framlägga sin rapport i höst samt det stora amerikanska engagemanget i RW-fallet - en amerikansk förhoppning eller förväntan att Putin och hans regering skall göra allt som står i deras makt för att skapa klarhet om RW:s öde. Mer än så behövs inte, bara ryssarna får klart för sig att Washington noga följer ärendet. Det är alltså inte fråga om påtryckningar utan bara intressemarkering. Sedan vi sågs har jag borrar vidare i vårt eget agerande 1945-47 och kommit på en del intressanta omständigheter, varom Du kommer att få del.

Glad Pingst

Jan

From: Bo (UD) Eriksson@RKCCMAIL on 2000-06-08 11:57

From: Bo (UD) Eriksson@RKCCMAIL on 2000-06-08 11:57

To: Jan Lundvik/FOREIGN/MINISTRY

cc:

Subject: RW

Jan,

Sprang häromdagen på Nordeuropachefen i State, Deborah Graze, som bums tog upp frågan om RW. Det var till henne jag lämnade vår note i maj. Deborah sa att State i och för sig gärna skulle vilja hjälpa till gentemot ryssarna, men att man är osäkra på vad exakt som bör göras. Framför allt vill de ha ideér i skriftlig form. Vad ska amris alltså be ryssarna om i fråga om RW?

M v h

Bosse E

M

SVERIGES AMBASSAD
PRAG

TELEFAX

Sid. 1 (3)

2000-06-09

Ingmar Karlsson

Tackat nej

Aa

P

INK. UTRIKESDEP.		
DNR		
2000-06-09		
Avd. 1	Gr 2	Mål EU

UTRIKESDEFARTEMENTET nr 149

Till: Amb Lundvik UD-EC

Kopia: Kr Bard-Bringeus SB

Utställning och symposium om Raoul Wallenberg i
Theresienstadt

1 bil

Som framgår av bifogade fax planerar den i Theresienstadt verksamma Hans Krasa Stiftelsen att anordna en utställning och ett symposium om Raoul Wallenberg i Theresienstadt (Terezin) nästa sommar.

Tror Du att Per Anger skulle vara intresserad av att delta? Skulle Du själv kunna medverka?

Karlsson

Postadress
P.O. Box 35
CZ-160 12 Prag 612
TJECKIEN

Besöksadress
Úvoz 13
Praha 1 - Hradčany

Telefon
+420 2 20 31 32 00

Telefax
+420 2 20 31 32 40

E-post
ambassaden.prag@foreign.ministry.se

FROM

'00 01/27 06:09

P. 01

Kulturfundum
Post box 4 A
CR - 411 55 Terežín

NADACNÍ FOND HANS KRÁBA - TEREŽÍN Tel. & Fax.: (00420) - (0)416 -78 28 61
(THERESIENSTADT) GABY FLATOW Tel. & Fax priv. (0048) - (0) 71 - 36 28 058
mobil: (0049) - (0)173 - 21 72 599

H.E. Ingmar Karlsson
Embassy of the Kingdom of Sweden
Úvoz 13
P. O. Box 35
160 12 Praha 612
Fax: 02-20 31 32 40 (seiten: zwei)

INK. AME. PRAG		
D.N:o 15/82		
2000 -06-07		
AVD P	GR. 2	MAL

Terežín, 7. 6. 2000

Betr.:

- ♦ Dank für Einladung
- ♦ Raoul-Wallenberg - Projekt in Terežín 2001
- ♦ Per Anger

Sehr geehrter Herr Botschafter,

für die Einladung zu dem gestrigen Empfang anlässlich des schwedischen Nationalfeierlags möchte ich Ihnen sehr herzlich danken!

Mein Respekt Ihrem Land gegenüber wächst ständig, er begann mit dem Besuch Ihrer Kultusministerin, Mrs. Ulvskog im Januar letzten Jahres, setzte sich fort mit den Erfahrungen über die schwedische Initiative der Task-Force, fand sicherlich einen ersten Höhepunkt durch die Schirmherrschaft Ihres Ministerpräsidenten Göran Persson für unser Gedenkkonzert der „Kinderlottenlieder“ und dessen bewegendes Grußwortes, und so war es dann andererseits mir eine große Freude (und Ehre), an dem Seminar „Kultur und Widerstand“ vom 2. - 6. Mai in Mariefred mit einem Vortrag über „Musik als Medium der Auseinandersetzung mit dem Holocaust“ teilzunehmen.

Vor zwei Monaten habe ich durch die Lektüre der Biographie von Raoul Wallenberg (von Christoph Gann) auch erfahren, mit welchem einmaligem Einsatz sich Schweden in Budapest 1944 um die Rettung Tausender NS - verfolgter Juden bemüht hat. Ein Vorbild, das eine weitere Verbreitung verdient.

Raoul Wallenberg ist - wie nur gerade eben mein Besucher aus Boston (USA) Mark Ludwig (Gründer der Terežín Chamber Music Foundation) mitgeteilt hat, in den USA bestens bekannt - doch nicht hier, auch kaum in Deutschland.

> 2 >

HYPOVEREINSBANK Prag, Kto. Nr. 320 341 3001 / 3800 - ICO: 627 701 28

- 2 -

Im Rahmen des internationalen Klaviersommers, den wir für das nächste Jahr in Terezín planen und in den natürlich Schweden miteinbezogen sein soll, würde ich deshalb gerne versuchen - wie ich Ihnen gestern schon andeuten konnte - eine Ausstellung plus Symposium über Raoul Wallenberg in Terezín zu realisieren, und hierbei darf ich auf die Kooperationsbereitschaft von Ihnen bzw. Ihrer Botschaft hoffen?

Gegenwärtig existiert nur dieser Gedanke - d.h. ein erster Schritt zu einer möglichen Realisierung wäre sicher, mit dem Raoul - Wallenberg - Institut in Lund in Kontakt zu kommen.

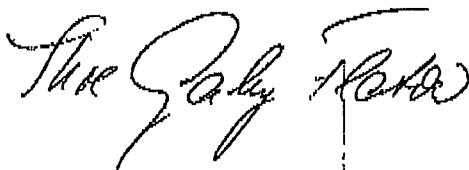
Darf ich mich deshalb wohl mit der Bitte an Sie richten, mir freundlicherweise die Anschrift dieses Instituts mitzuteilen? Ich wäre Ihnen herzlich dankbar!

Sie erwähnten gestern den damaligen Freund und Mitarbeiter von Raoul Wallenberg, den Gesandtschaftssekretär in Budapest, Herrn Per Anger, und daß er Ihnen persönlich bekannt sei. Natürlich wäre es außerordentlich eindrucksvoll, diesen erstrangigen Zeitzeugen zu dieser geplanten Veranstaltung einzuladen.

Darf ich Sie fragen, ob Sie eine solche Einladung für sinnvoll hielten, d.h. ob Herr Anger trotz seines hohen Alters eine solche Einladung wohl annehmen könnte? Die Zusage müßte man selbstverständlich abwarten, doch sicherlich könnten Sie beurteilen, ob es überhaupt angebracht wäre, eine solche Einladung auszusprechen, d.h. ob sich Herr Anger nicht eventuell eher belästigt fühlen würde, denn dies möchte ich natürlich vermeiden.

Der Gedanke an ein Symposium zu Raoul Wallenberg ist nicht ganz neu, hat aber durch die Gespräche gestern den letzten entscheidenden Impuls erhalten. So zeigt sich wieder einmal, daß persönliche Gespräche manchmal durch nichts zu ersetzen sind. Auch deshalb möchte ich Ihnen und Ihrer Frau Gemahlin noch einmal für die Einladung zu dem gestrigen festlichen Empfang meinen aufrichtigen Dank aussprechen!

Mit sehr freundlichen Grüßen
und meinem besten Dank im Voraus für Ihre Bemühungen,

HYPOVEREINSBANK, Prag, Kto. Nr. 320 341 3001 / 3800 - IČO: 627 701 28

2000-06-09

EC

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

HEMLIG

Delges:

Kabs
Danielsson, SB
Petersson, URP
Magnusson, Riga
Hirdman, Moskva
Löfgren, Bern
Eriksson, Washington
Hartelius, EC
Gullgren, EC
Olson, EU
Wahlbäck, IAG
Guy von Dardel
Carl Persson

Exp. 13/6/2000/PP

Hur kan Moskva tänkas ha uppfattat det svenska agerandet i Raoul Wallenberg-ärendet?

"Men vet du då inte vad slags människor du har att göra med?"

János Kádár's sannolikt apokryfiska fråga till Alexander Dubček som maren 1968.

Sammanfattning.

Frågan hur man på sovjetiskt håll uppfattade det svenska agerandet i Raoul Wallenberg-ärendet under åren 1945-47 synes aldrig varit föremål för någon närmare analys på svensk sida. I det följande skall ett sådant försök göras med särskilt beaktande av ryssarnas parallella hantering av de båda schweiziska diplomater, som i likhet med RW arresterades och fördes till Moskva. Slutsatsen blir att ryssarna av allt att döma varit redo att frige RW i en fångutväxling, vilket vi på svensk sida aldrig velat förstå. I stället har från svensk sida avgivits signaler, som av ryssarna uppfattats som att vi i verkligheten inte ville ha honom frigiven. I särklass härvidlag står envoyén Söderbloms upprepade uttalanden att han personligen ansåg att RW omkommit i Ungern.

1. Den schweiziska parallellen

Våren 1945 var läget att de sovjetiska säkerhetsorganen i sin hand hade RW, om vilken de visste att han bedrivit en med sovjetiska ögon sett egendomlig verksamhet i Budapest. Han hade i samband med sin

MD

2000-06-09

räddningsaktion för de ungerska judarna haft kontakter med åtskilliga representanter för den tyska ockupationsmakten liksom med pilkorsarna, och han hade vidlyftiga planer på att organisera en rehabilitering av judarna i Ungern efter kriget. Man visste att han var släkt med Marcus Wallenberg, av fru Kollontaj i rapporter till Moskva betecknad som den svenske finanskungen, och sannolikt kände man också till att hans verksamhet finansierades med hjälp av amerikanska medel. Han var således en intressant och potentiellt värdefull fångst.

Man hade också i sin hand två schweiziska diplomater, vilka antogs ha varit ansvariga för den schweiziska räddningsaktionen i Budapest, även den av stor omfattning. Förhör med dessa gav dock snart vid handen att de inte varit inblandade i räddningsaktionen, vilken letts av en annan medarbetare vid schweiziska legationen. Denne arresterades dock aldrig.

RW förhördes första gången omedelbart efter ankomsten till Lubjanka den 6 februari 1945, och de båda schweizarna, chargé d'affaires Feller och den konsuläre tjänstemannen Meier, behandlades på samma sätt den 4 mars. Feller förhördes en andra gång den 23 mars av en påtagligt vänlig förhørsledare, som sade att Fellers uppgifter kontrollerats och visat sig stämma. Det tredje förhöret ägde rum den 10 april och avsåg huvudsakligen Fellers kontakter med tyskarna i Budapest och bland dessa i första hand den tyske ministern Veesenmayers assistent Rekowski, ett namn som fanns antecknat i RW:s av ryssarna beslagtagna fickkalender. Förhørsledaren lät också förstå att Feller och Meier kunde bli utväxlade. Det andra förhöret med RW kom till stånd först en månad senare, den 28 april, och en trolig förklaring till detta är att RW:s uppgifter varit långt svårare att kontrollera. Därefter överfördes RW till Lefortovo, där Feller och Meier placerats redan efter det första förhöret. Sedan dröjde det länge innan ytterligare förhör ägde rum, för schweizarnas del till den 14-15 januari och för RW:s del till den 17 juli 1946.

Under andra halvåret 1945 fördes förhandlingar mellan Bern och Moskva om repatriering av det stora antal schweiziska och sovjetiska medborgare som befann sig i den andra sidans hand. Schweizarna tog på ett tidigt stadium upp Feller och Meier och klargjorde, att om inte deras fall löstes skulle det negativt påverka förhandlingarna. Ett annat argument schweizarna använde var att hota med publicitet, något som ryssarna ville undvika, om inte framsteg gjordes. Ryssarna krävde i sin tur utlämning av sex i Schweiz fängslade sovjetmedborgare, och schweizarna

2000-06-09

förklarade att en förutsättning för detta var att Feller och Meier samt tre schweiziska konsulärtjänstemän skulle frigges. Från sovjetisk sida kom motbudet att Feller och Meier inte skulle frigges om inte två namngivna sovjetiska avhoppare omedelbart utlämnades, och detta – 5 mot 6+2 – blev innehållet i den slutgiltiga utväxlingsuppgörelsen.

Från sovjetisk synpunkt torde denna utväxlingsaktion ha betraktats som framgångsrikt genomförd i förhållande till en motpart som förstod reglerna för denna speciella form av pokerspel. Sovjetisk utrikespolitik innehöll som oftast ett betydande mått av opportunism, och oavsett de ursprungliga skälen till arresteringen av Feller och Meier gjorde man sig av med det problem som fortsatt kvarhållande av dem i fängsligt förvar skulle ha inneburit och inkasserade en schweizisk motprestation. I fallet RW, som redan i utgångsläget var mera invecklat, blev resultatet däremot en tragisk utgång och oändliga komplikationer i förhållande till Sverige.

2. Utväxlingsinviter

Under åren 1945-47 fördes en svensk-rysk dialog mellan döva i form av en lång rad svenska démarcher om RW, vilka allt som oftast av ryssarna bemöttes med frågor om repatrieringsfallen Makarova och Granovskij samt det 40-tal sjuka balter som av hälsoskäl fick kvarstanna i Sverige vid baltutlämningen 1946. Makarova var en rysk flicka, född 1929, som kommit till Sverige till Estland i krigets slutskede och absolut inte ville återvända till Sovjet. Granovskij var en sjöman, enligt egen utsago NKVD-agent, som hoppat av från sitt fartyg hösten 1946, och vars utlämning ryssarna högljutt krävde. Beståndsdelarna i en utväxlingsuppgörelse liknande den schweiziska fanns således till hands, men den kom aldrig till stånd trots de tidvis ganska uppenbara sovjetiska antydningarna om möjligheten av en utväxling.

Dessa inleddes redan den 26 januari 1945, då vice utrikesminister Dekanozov hade ett samtal med Söderblom och den senare enligt den sovjetiska uppteckningen förde RW på tal. Påpekas bör att detta var endast tio dagar efter det officiella sovjetiska beskedet om att RW omhändertagits av Röda armén, dvs vid en tidpunkt då vi på svensk sida ännu inte betraktade RW som försvunnen. Dekanozov svarade med att ta upp frågan om fem deserterade sjömän, som Sovjet ville ha hemsända, något som fru Kollontaj flera gånger redan begärt. Om detta samtal rapporterade Söderblom på följande sätt utan att nämna RW: "Dekanosov har vid samtal idag bett mig efterhöra läget beträffande 5 ryska desertörer, som mördat officerare och vars utlämnande begärts redan 1941, men ständigt förhalas. Mig förefaller det bäst, att

2000-06-09

om endast negativt besked, detta telegram tills vidare lämnas obesvarat. I varje fall tacksam för orientering per post." (BUD 39 L 27.1.45)

I ett handbrev till utrikesrådet von Post den 3 februari 1945 skriver Söderblom att ryssarna tagit upp frågan om de i Sverige internerade ryska militärerna: Såsom jag telegrafiskt inberättat, bad mig Dekanósov hjälpa till att klara upp ett gammalt ärende, som, enligt från Stockholm ingångna rapporter, förhalades i det oändliga från svensk sida. Det gällde fem ryska desertörer, som mördat sina officerare. Deras utlämnande såsom brottslingar hade begärts för länge sedan. Vétrov riktade ingen framställning till mig men omnämnde, att man nu från rysk sida måste taga itu med frågan om några tiotal internerade ryssar, som kvarstannat i Sverige.

Utan närmare vetskap om huru detta ärende utvecklats, vill jag erinra om mitt brev den 25 september 1944. För egen del har jag svårt att finna, att soldater, som flytt till Sverige undan de framträngande tyskarna, skola kunna betraktas som politiska flyktingar.

Jag vill också än en gång erinra om vad jag med förra kuriren skrev rörande de tiotusentals ryssar, som antagligen finns i Norge."

Frågan om de fem deserterade sjömännen, vilka flydde till Sverige i samband med striderna mot tyskarna i Baltikum sommaren 1941, blev ett stort rättsärende, vilket avslutades genom utslag i HD den 12 juni 1946, vari förklarades att den begärda utlämningen mötte hinder enligt 8 § 2 st. i lagen om utlämning av förbrytare. Sovjetiska beskickningen "överklagade" genom att framlägga nytt material till stöd för sin utlämningsbegäran. Den 15 oktober 1948 meddelar UD i en note till beskickningen att även denna framställning avvisats.

Av arkivdokumentationen framgår att det förutom ovannämnda sjömän i krigets slutskede fanns många andra sovjetmedborgare i Sverige vars utlämning ryssarna begärde. I en rapport av det då ny tillträdde sändebudet Tjernysjov den 9 juni 1945 förordade denne att repatriering av sovjetmedborgare i Sverige, inklusive brottslingar och internerade sjömän, skulle ges prioritet innan man försökte utveckla handeln. Huvuddelen av dessa utgjordes av krigsfångar som flytt från Norge och internerats i Sverige. (Av dessa hade många hemsänts redan hösten 1944, och i en intervju med en överlevande i Östgöta-Correspondenten den 10 juni 2000 framgår att han fick 10 år i straffläger efter hemkomsten.) Det finns alltså avsevärda likheter med situationen i Schweiz, men ingenting tyder på att frågan om en utväxling mot Raoul Wallenberg i detta sammanhang aktualiserats bland de

2000-06-09

svenska beslutsfattarna. Inte heller ryssarna återkom efter samtalet Söderblom-Dekanozov till frågan om de fem sjömännen i RW-sammanhang.

Att tanken på en utväxling ändå i åtminstone någon mån kan ha föresvävat den svenska sidan framgår av att Söderblom den 10 mars 1946 rapporterade att en annan fängslad svensk, Edvard af Sandeberg, ej torde bli hemsänd med mindre Makarova återsändes. (Det blev han dock.) Därefter skrev Barck-Holst i sin egenskap av chargé d'affaires den 30 december 1946 med hänvisning till Makarova och Granovskij att "Wallenberg-fallet har alltså här sökt begagnas såsom ett slags förhandlingsbasis". Undén avvisade tanken på att utväxla Makarova mot RW såsom ovärdig människohandel, men han var däremot beredd att utlämna Granovskij, eftersom han inte ansåg asylrätten vara tillämplig i detta fall. Detta motsatte sig Westman och Grafström. "Undén vill nu att han skall utlämnas till sovjetbeskickningen. Westman och jag hava vid beredningar fört asylrättens talan. Undén anser inte att det är ett asylrättsfall. (Grafströms dagbok sid. 780). Någon antydning om att en utväxling mot RW skulle ha diskuterats i detta sammanhang föreligger dock inte. Granovskij utvisades ur riket till annat land än Sovjet och dök så småningom upp i Brasilien.

En utväxlingsuppgörelse förutsätter visshet å ömse sidor att bytesobjekten verkligen finns i motpartens hand. Från sovjetisk sida meddelade Dekanozov officiellt den 16 januari 1945 att RW tagits om hand av de sovjetiska styrkorna i Budapest, och sedan underrättade fru Kollontaj i början av februari 1945 RW:s mor Maj von Dardel om att RW var i säkerhet i Sovjet, det fanns ingen anledning till oro men man borde ligga lågt på svensk sida. Fru von Dardel tog beskedet på allvar och avstod till en början från all aktivitet i tron att UD skulle klara upp saken. Nästa besked från fru Kollontaj framfördes till utrikesminister Günthers hustru i början av mars och gick likaledes ut på att RW var i livet i Sovjet och att det vore bäst för honom om svenska regeringen inte bråkade i denna sak. Kollontajs budskap kan inte sägas vara en upprepning av Dekanozovs besked, eftersom hon sade att RW var i Sovjet och därtill rådde svenska regeringen att uppträda på ett visst sätt. Günther förde emellertid inte meddelandet vidare till sina egna tjänstemän förrän efter påstötning tre år senare, då det på omvägar kommit till UD:s kännedom, med förklaringen att samma besked redan framförts till familjen och att han därför inte ansett sig behöva reagera.

I sovjetisk utrikespolitik var dubbla signaler en vanlig arbetsmetod. Via de officiella kanalerna framfördes en deklaratorisk ståndpunkt, samtidigt som

2000-06-09

man via underhandskanaler kunde ge uttryck för en mera nyanserad hållning. Vad man i Moskva inte kunde förutse var att i fallet RW fungerade inte denna metod gentemot Sverige. Ingen ryss torde ha kunnat föreställa sig att meddelandet om att RW fanns i Sovjet - av Sovjets sändebud under hand framfört till utrikesministern via en förtrolig kanal, dennes hustru - överhuvudtaget inte skulle uppfattas utan lämnas totalt utan beaktande. Lika litet torde man ha kunnat föreställa sig att Sveriges sändebud i Moskva, då han i utrikesministeriet och senare till självaste Stalin sade att han trodde att RW omkommit i Ungern, agerade på egen hand utan instruktion från Stockholm.

3. Motsägelsefulla svenska signaler

Hur kan Moskva tänkas ha uppfattat det svenska agerandet i RW-fallet åren 1945-47 sett i ett traditionellt sovjetiskt dubbelsignalsperspektiv och mot bakgrund av erfarenheterna av schweizarnas hantering av det likartade fallet Feller och Meier?

För det första torde den sovjetiska ledningen på ett tidigt stadium ha noterat att vad de visste var en lögn - påståendet att man inte kunde hitta RW - trots allt gjorde intryck på svenskarna. Oaktat de besked som givits om att RW var i sovjetisk hand nöjde dessa sig med att begära uppgift om vad som hänt RW och förklarade inte, såsom schweizarna från början gjorde, att det skulle negativt påverka relationerna om fallet inte löstes.

För det andra fick ryssarna tidigt klart för sig att Söderblom helst ville tro att RW inte var i livet utan hade omkommit i Ungern. Vid den första démarchen specifikt om RW, sedan det visat sig att denne inte återvänt till Sverige med den övriga legationspersonalen från Budapest, sade Söderblom enligt egen utsago till Dekanozov att "obestämda rykten hade försports om att någon olycka drabbat honom" (181 L 26.4.45), och i ett handbrev till UD i ärendet kort dessförinnan (hbr Söderblom-Fallenius 19.4.45) lanserade han teorin att RW omkommit i Ungern. I ett samtal med avdelningschefen på MID Abramov i december 1945 redogjorde Söderblom enligt den sovjetiska uppteckningen t o m utförligt för sin personliga uppfattning att RW inte var i livet och att det vore bra om svenska legationen i Moskva kunde få information om att RW omkommit. "Detta är nödvändigt först och främst för Wallenbergs mor, eftersom hon fortfarande hoppas att hennes son är i livet, och hon slösar kraft och hälsa på ett fruktlöst sökande". (PM Abramov 13.3.46)

2000-06-09

Den 8 mars 1946 återkom Söderblom till detta tema i ett nytt samtal med Abramov: "Jag har än en gång övertygats om att Wallenberg av allt att döma inte är i livet, men eftersom hans släktingar, särskilt hans mor, fortfarande hoppas finna honom, har jag beslutat mig för att meddela Er några ytterligare upplysningar om honom, vilka erhållits från ögonvittnen. Möjligen kan dessa upplysningar hjälpa till att fastställa under vilka omständigheter han dog." (PM Abramov 13.3.46) Söderbloms egen version är att han delgivit Abramov vissa från Budapest mottagna uppgifter rörande omständigheterna i samband med RW:s försvinnande. (335 L 30.3.46)

Ryssarna kunde alltså inte undgå att notera dubbla signaler på svensk sida - å ena sidan de frekventa svenska démarcherna om RW och å andra sidan det svenska sändebudets upprepade framhållande av att han ansåg RW vara död. Därtill kommer den så småningom allt tydligare konflikten mellan UD och RW:s familj. Det vore mot denna bakgrund inte orimligt om man i Moskva fick ett intryck av att svenska regeringen av hänsyn till opinionen såg sig tvungen att agera offentligt i RW-ärendet på ett helt annat sätt än den egentligen önskade. Under senare år är det i sovjetiska bedömningar av RW-fallet ett ofta återkommande element att svenska regeringen befinner sig under tryck från oppositionen och därför måste agera som den gör.

4. Söderbloms samtal med Stalin

Den sovjetiska osäkerheten om den svenska regeringens egentliga hållning i RW-frågan kan förmodas vara orsaken till att Molotov, då Söderblom vid sin avskedsvisit i juni 1946 inför förflyttningen till Bern bad om en avskedsaudiens hos Stalin, omedelbart lovade att tala med Stalin om saken trots att denne inte tog emot diplomater annat än undantagsvis. Varför skulle Molotov, som aldrig hade några problem med att säga njet, plötsligt lägga sig ut för småstatssändebudet Söderblom hos Stalin, om det inte vore för att han trodde att Söderblom hade något viktigt meddelande att framföra från sin regering i en fråga som intresserade Stalin.

Stalins uppträdande mot Söderblom tyder också på detta. Enligt Söderbloms egen skildring, som är den enda källa som finns, avbröt Stalin ganska omgående de diplomatiska fraserna om goda relationer med en direkt fråga om Söderblom hade någon begäran att framföra. Ordvalet antyder att Stalin väntade sig en begäran om RW snarare än ett budskap om kreditavtalsförhandlingarna, vilka torde varit den enda övriga fråga av sådan dignitet i de svensk-sovjetiska förbindelserna vid denna tid att den kunde motivera en

2000-06-09

uppvaktning hos Stalin. Söderblom redogjorde då för RW:s försvinnande, vartill Stalin replikerade att "ni vet väl att vi givit befallning om att svenskarna (i Budapest) skulle skyddas". Stalin var m a o insatt i ärendet och uttryckte sig på ett sätt som kunde vara början till en förklaring om varför RW befann sig i sovjetisk hand och utgöra upptakten till ett senare köpslående om utväxling. Söderblom besvarade emellertid Stalins replik med att som sin personliga mening säga att han var övertygad om att RW omkommit. Stalin frågade då: "Har ni inte fått något meddelande från oss?" Vilket meddelande kan Stalin tänkas syfta på? Eftersom Söderblom just refererat till Dekanozovs meddelande den 16 januari 1945 kan det inte vara det som Stalin hade i tankarna. Sannolikare är att han avser Kollontajs besked om att RW var i Sovjet. Nej, svarade Söderblom - helt sanningsenligt eftersom Günther aldrig fört Kollontajs besked vidare - och tillfogade att han inte trodde att de sovjetiska militärmyndigheterna hade några uppgifter om RW. Stalin avslutade kort därefter samtalet, och det framgår av Stalins besöksjournal att det inte varade längre än 5 minuter, från 21.00 till 21.05.

Uttalandet om att RW omkommit betecknade Söderblom som sin personliga uppfattning, vilket det också bokstavligt talat var. I ryska öron hade emellertid detta uttryck en helt annan innebörd. I en situation som denna förutsattes sändebudet tala å sin regerings vägnar, och "personlig uppfattning" är ett koduttryck som klargör att vad som följer är en auktoriserad sondering som i händelse av en negativ reaktion utan vidare kan glömmas bort eller förnekas. Som illustration må nämnas att då vi 1979 från svensk sida gjorde ett försök att i Moskva erbjuda utväxling av Stig Bergling mot RW klargjordes uttryckligen i instruktionen från Stockholm att förslaget skulle betecknas som en personlig idé. Den sovjetiske samtalspartnern hade inga som helst problem att rätt tolka detta.

Av besöksjournalen framgår att Stalins bisittare, vice utrikesminister Lozovskij, stannade kvar en hel timme ensam hos Stalin sedan de svenska gästerna gått. Det är ingen orimlig förmodan att deras samtal åtminstone delvis rörde det häpnadsväckande besked som Söderblom just lämnat. Svenska regeringen lät förstå att man i realiteten inte var intresserad av RW utan betraktade honom som död? Vad skulle det betyda?

5. Är Sverige inte intresserat av RW?

Under de följande månaderna förhörde RW två gånger, och förhandlingarna om det stora kreditavtalet avslutades. I september 1946 hoppade NKVD-

2000-06-09

agenten, sjömannen Granovskij av från ett sovjetiskt fartyg i svensk hamn, vilket föranledde upprepade sovjetiska framställningar om utlämning av den som brottsling betecknade rymlingen. Den 15 november meddelade UD den sovjetiska legationen att Granovskij skulle förpassas ur riket till annat land än Sovjet. Det sovjetiska sändebudet Tjernysjov begärde omprövning av beslutet och besökte den 22 november statsminister Erlander för att protestera. Vad som sades vid mötet är oklart, eftersom ingen uppteckning föreligger. Följande dag uppsökte Tjernysjov kabinetssekreterare Westman för att klaga över ärendets handläggning, och de följande dagarna utväxlade Tjernysjov och Westman brev vari man diskuterade vad som sagts vid den förres möte med Erlander. Av ett telegram till Undén i New York framgår bl a att Tjernysjov sagt att fall såsom Granovskij, Makarova och de sjuka balterna var ägnade att motverka den gynnsamma utvecklingen på handelsavtalets grund, vilket föranlett såväl Erlander som Westman att framhålla att sådana frågor "icke vore av den betydelse, att de borde tillåtas inverka på den önskvärda utvecklingen av förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen".

Den sovjetiska sidan hade alltså på samma sätt som Söderblom fört upp en utestående repatrieringsfråga på högsta nivå, vilket kan ha varit Stalins sätt att besvara den svenska högnivåuppvaktningen och söka vinna klarhet om den svenska ståndpunkten. Huruvida RW på något sätt berördes i samtalet Erlander-Tjernysjov vet vi inte, men resultatet blev i varje fall ett tydligt svenskt konstaterande att repatrieringsfrågor inte borde tillåtas inverka på de bilaterala förbindelserna. Detta skall jämföras med den schweiziska formuleringen då fallet Feller/Meier den 1 september 1945 togs upp med ryssarna. Det hade väckt förvåning och bestörtning i Schweiz, sades det, "dass russische Stellen, entgegen den einschlägigen internationalen Gepflogenheiten, diplomatisches Personal offenbar hätten sicherstellen lassen und dass es den betreffenden Mitgliedern unserer Budapester Gesandtschaft bisher überdies monatelang verwehrt worden sei, in die Heimat zurückzukehren. In Anbetracht dieser Umstände sei zu befürchten, dass die Angelegenheit Feller-Meier geeignet sein könnte, den Erfolg unserer gegenwärtigen, bisher gut gediehenen Bemühungen zum gegenseitigen Verstehen und damit auch das Ergebnis der Besprechungen zwischen den beiden Delegationen überhaupt, ernstlich zu beeinträchtigen."

I slutet av 1946 var således läget i RW-ärendet sett från Moskvas horisont att Sveriges sändebud upprepade gånger sagt till MID sagt att han ansåg att RW omkommit. Till Abramov hade han i det närmaste dikterat det besked härom som han sade sig önska. Slutligen hade han i juni 1946 begärt

2000-06-09

företrädare för Stalin för att upprepa detta besked. Några dagar senare hade svenska regeringen avvisat den sovjetiska framställningen om utlämning av de fem deserterade sjömännen. Den 29 april hade Undén i ett samtal med Tjernysjov sagt att Makarova, som Tjernysjov fört på tal, var en bra obetydlig fråga för de två regeringarna att ägna sig åt. I oktober bekräftade statsminister Erlander och kabinetssekreterare Westman att repatrieringsärenden inte var av sådan vikt att de skulle tillåtas störa de bilaterala relationerna. Det stora handels- och kreditavtalet hade förts i hamn utan att svenskarna tagit upp RW, och till råga på allt offentliggjordes den 15 november den RW:s familj närstående österrikiske skribenten Rudolph Phillips bok om RW, vari det bl a stod att RW var hemlig amerikansk agent. Svenska regeringen utsattes för häftig kritik från familjens och olika medborgargrupperns sida för sin hantering av ärendet, men démarcherna om RW började få en rutinartad karaktär. Det var endast Sveriges chargé d'affaires i Moskva Barck-Holst som energiskt drev ärendet. I slutet av januari 1947 gjorde den nye envoyén Hägglöf en i och för sig välformulerad framstöt i ärendet, men enligt den sovjetiska uppteckningen från samtalet ville han avslutningsvis inte utesluta att Wallenberg fallit offer för en olycka i Budapest. Eventuella tvivel hos ryssarna på Söderbloms tillförlitlighet torde efter detta skingras, eftersom även det nya sändebudet lät förstå att han accepterade att RW kunde ha omkommit.

Svenskarna tycktes alltså av allt att döma inte vara genuint intresserade av RW. De avvisade alla inviter till utväxling, även med ett så lämpligt objekt som Granovskij, och de ansåg inte att utestående repatrieringsfall skulle påverka de bilaterala relationerna. De begärde aldrig repatriering av RW utan inskränkte sig hela tiden till att begära besked om vad som hänt med honom och föreföll vara beredda att acceptera att han omkommit. Berodde det på, kan man ha frågat sig, att han i själva verket varit amerikansk spion, och var det något som svenskarna numera i ett allt kyligare östvästsklimat inte ville kännas vid? Hade alltså hela uppläggningsen med att temporärt ta RW i förvar för att senare släppa honom mot lämplig svensk motprestation misslyckats?

6. Kidnappinganalogin

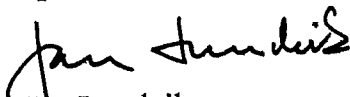
I början av 1947 fann den sovjetiska ledningen tiden inne för en omprövning av sin tidigare behandling av RW, och det förefaller rimligt att tänka sig att överväganden av ovanstående slag då gjordes. Beslut av något slag fattades om att avsluta fallet RW, och i augusti 1947 gavs den svenska regeringen det svar som Söderblom efterlyst. Ryssarna förstod dock, vilket Söderblom inte tycks

2000-06-09

ha gjort, att det i svaret inte kunde konstateras att RW omkommit, eftersom fråga då omedelbart skulle uppkommit vilka bevis som fanns för detta. Enda utvägen var att inte låtsas veta någonting.

För att uttrycka saken i en smula drastiska termer kan man säga att den sovjetiska ledningen uppträdde som en kaukasisk gangsterliga som kidnappat en medlem av en rik familj. Den kidnappades arbetsgivare och anhöriga fick omgående veta att offret befann sig i ligans händer. Antydningar gavs om att man kunde diskutera en byteshandel för att få vederbörande fri. Någon byteshandel kom dock inte till stånd, eftersom arbetsgivaren inte ville betala någon lösen utan missförstod budskapen och under hand hävdade att offret hade omkommit. Kidnapparna tvingades inse att deras utpressningsförsök misslyckats. En gisslan som ingen vill betala för blir en belastning i stället för en tillgång, och kidnapparna ställs inför valet att frige sin fånge och därmed öppet erkänna sitt misslyckande eller att likvidera fången för att bevara sin prestige. Att det senare alternativet kan väljas visar åtskilliga exempel från dagens laglösa Tjetjenien.

Några år senare, t ex efter Stalins död, kan man i Moskva ha insett att man grovt misstolkat de svenska signalerna. Svenska regeringen fortsatte att på ett för ryssarna alltmer besvärande sätt att kräva besked om RW:s öde. Sanningen, dvs att man gjort ett misslyckat försök att bedriva utpressning mot svenska regeringen och att denna sig själv ovetande glidit ur greppet genom att oemotsagt låta sitt sändebud i Moskva hävda att RW hade omkommit, var alltför generande för båda parter för att ens antydningssvis kunna redovisas. Tvärtom måste man göra allt för att dölja den. Här kan ligga en enklare och rimligare förklaring till det även med sovjetiskt mått mått extrema hemlighetsmakeriet kring RW än i de många storpolitiska spekulationer som hans fall genererat men som alla saknar belägg.

Jan Lundvik

2000-06-09

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Danielsson, SB

Petersson, URP

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Hellström, Berlin

Sjöström, Hamburg

Eriksson, Washington

Hartelius, EC

Gullgren, EC

Olson, EU

Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel

Carl Persson

Per Anger

Exp. 13/6/2000/APP

Die Wahrheit über Raoul Wallenberg - nyutkommen bok i Tyskland

Litteraturen om Raoul Wallenberg har fått ett nytt tillskott i form av en på Steidl Verlag i Göttingen utgiven bok i pocketformat med ovanstående titel av den ryske militärhistorikern Lev Bezymenskij i samarbete med den tyske journalisten Ulrich Völklein. De har skrivit var sin del av boken, varvid Völklein ger en traditionell skildring av RW:s person, gärning och försvinnande på grundval av sedvanliga västliga källor, inte minst RW:s egna rapporter, medan Bezymenskij gör en genomgång ur rysk synvinkel av de olika teorierna om vad som hände med RW. Båda kommer till slutsatsen att RW bragtes om livet i juli 1947 och baserar i stor utsträckning denna slutsats på den forne KGB-medarbetaren Pavel Sudoplatovs utsagor.

I det följande återges några av huvudpunkterna i Bezymenskij's version, som är den intressantare av bokens två delar, även om större delen utgöres av rena spekulationer om vad som skulle kunna tänkas vara orsakerna till att RW fängslades och slutligen likviderades. Bezymenskij inleder med att berätta om hur han sökt och funnit KGB-medarbetare som personligen träffat RW. Två som ingenting sagt namnges och är de för oss välkända Daniil Kopeljanskij och Boris Solovov. Den tredje framträder anonymt men är av allt att döma Sergej Kondrasjov, likaledes

MD

2000-06-09

välbekant. Den senares berättelse om hur han tolkat vid ett förhör med RW tar Bezymenskij till utgångspunkt för en genomgång av de faktorer som han menar har påverkat RW:s öde. Kapitelrubrikerna talar för sig själva: Stalins Balkanplaner, Vad och vem fruktade Stalin, Stalin och judarna, Arena Budapest, Kurt Bechers uppdrag. Kända namn som bröderna Wallenberg, Kutuzov-Tolstoj, Joel Brand, Pavel Fitin, István Újszászy, Adolf Eichmann m fl passerar revy utan att något nytt framkommer.

Därefter framkommer ett kapitel benämnt Bogdanovs version, i vilket den i väst som desinformatör kände KGB-generalen Radomir Bogdanov återopas som källa till en hypotes om att RW skulle använts av Berija som kanal till Himmler. (I ett samtal som den israeliske ambassadören Arie Levin på 1980-talet hade med Bogdanov om RW nämnde denne också Berija men i sammanhang med RW:s inflytelserika familj.) RW skulle helt enkelt ha varit sovjetisk agent, menar Bezymenskij och anför i detta sammanhang baronessan Kemény-Fuchs påstående att RW hade sagt sig ha talat med Kollontaj om henne under ett hemligt besök i Stockholm senhösten 1944.

I följande kapitel betitlat En sovjetisk agent? broderas vidare på detta tema under återopande av ospecificerade KGB-källor. RW skulle enligt dessa ha värvats redan under sitt uppehåll i Palestina 1936. Nästa kapitel heter Wallenbergs väg till Moskva och bygger på dels den offentligtgjorda sovjetiska dokumentationen om hans arrestering och färd till Moskva, dels uppgifter av baronessan Kemény-Fuchs om RW:s rehabiliteringsplan för de ungerska judarna. En för mig okänd uppgift från en ungersk politiker som sagt sig ha träffat RW i Debrecen förekommer också.

Så kommer ett kapitel med titeln I Moskvas fängelser, i vilket Jelisej Sinitsyns skildring av hur han och Fitin försökte värva RW för agentuppdrag i konkurrens med Abakumov ges stort utrymme. Att denna skildring är svårförenlig med de tidigare påståendena att RW skulle ha låtit sig värvas redan i Palestina tycks inte besvara Bezymenskij. KGB-generalen Belkin, som i olika sammanhang var verksam i Ungern, anföres till stöd för detta.

Nästa kapitel heter De tre faserna och skildrar tre faser i RW:s fängelsevistelse. Den första sammanfaller med den första vistelsen i Lubjanka och knytes av författaren till en utredning av de olika

2000-06-09

separatfredssonderingar som då pågick och som så starkt oroade Stalin. Efter Tysklands kapitulation blev denna aspekt inaktuell, och fas två i Lefortovo inledes. På sovjetisk sida hade man vid det här laget dragit slutsatsen att verken familjen Wallenberg eller svenska regeringen var särskilt intresserade av RW, men ännu fanns möjligheten av att använda honom i Nürnberggrättegången. Den tredje och sista fasen började med att han i mars 1947 återfördes till Lubjanka och placerades i avdelningen för särskilt privilegierade fångar med tanke på att kunna användas i något speciellt sammanhang. Här citeras en utsaga av dåvarande ambassadrådet i Stockholm Tarabrin, som skulle ha berättat att ambassadören Tjernysjov vid ett besök i Moskva hade besökt Abakumov och hos denne pläderat för att RW skulle frigges och tillåtas återvända till Sverige. Abakumov hade sagt sig själv dela denna uppfattning men hade hänvisat till Stalin, som menade att man ännu kunde ha användning för RW. Här åberopar Bezymenskij även Pitovranov, som sagt sig ha fått order av Stalin att hålla RW i beredskap för en icke närmare angiven specialuppgift.

I nästa kapitel med titeln En schackpjäs påstås utan närmare belägg att denna specialuppgift skulle haft med Palestinafrågan att göra, men att bildandet av staten Israel omintetgjorde Stalins planer härvidlag. I kapitlet Finalen skildras hur Stalin nu inte längre såg något behov för RW och hur hans död därmed blev ett rutinärende som inte krävde många formaliteter. Allt som behövdes var att motivera dödsstraffet, och Bezymenskij citerar här den förre KGB-chefen Krjutjkov som i en krets av nära medarbetare skall ha sagt: "Wallenberg var dubbelagent. Han arbetade för oss men hade också kontakt med amerikanerna och trasslade in sig i sina kontaktnät. Dessa kontakter kom till vår kännedom. Därför blev han likviderad."

Bezymenskij refererar även till ett samtal han själv haft med Krjutjkov, som inte ville gå in i detaljer på fallet RW. Han hade understrukt att RW gick över till ryssarna på eget initiativ och att endast de dåvarande förhållandena hade gjort det omöjligt att förstå att han kom som vän. På Bezymenskij's fråga om det kunde vara så att RW haft kontakter med den sovjetiska underrättelsetjänsten hade Krjutjkov svarat: "Jag medger det. Han hade sökt hjälp överallt för att hjälpa judarna. T ex hos amerikanerna. Varför inte hos oss också? Det kunde han göra. Han var en beundransvärd man. Jag ser positivt på honom. Det var ett ödesdigert misstag på vår sida. Hans väg slutade 1947."

2000-06-09

Bokens sista kapitel heter Ett liv efter döden och skildrar i korta drag de officiella sovjetiska försöken att förklara vad som hänt med RW samt de efterforskningar som pågått under senare år, inklusive Svartz-Mjasnikov-affären och den svensk-ryska arbetsgruppens ansträngningar med fallet Sjinkarenko som exempel på de många villospår denna haft att kämpa med.

Jan Lundvik

2000-06-14

P 2 Eu'

EC

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Hirdman, Moskva

Magnusson, Riga

Olson, EU

Carl Persson

Guy von Dardel

Krister Wahlbäck

Exp. 15/6/00/ASP

Raoul Wallenberg: Ryska dokument om Marcus Wallenberg

4 bil

Med hbr Magnusson-Lundvik 2000-02-17 översändes från ambassaden i Riga några dokument om Marcus Wallenberg, som överlämnats från rysk sida vid ett möte med RW-arbetsgruppen. Dessa har nu översatts och överlämnas härmed för kännedom.

Jan Lundvik

2000-06-09

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

**Rapport (1941-05-21) från Madame Kollontaj angående samtal med
Marcus Wallenberg**

Sid. 1-4 saknas

För det andra, att vi på senare tid speciellt måste understryka vår militära försvarsförmåga, som svar på vederbörliga frågor. Det är uppenbart att tyskarna försöker sprida rykten om motsatsen. Så har tyskarna till exempel spridit versionen att vi genombröt Mannerheimlinjen endast med hjälp av tyska instruktörer.

Och icke desto mindre, trots all den antisovjetiska propaganda som tyskarna för här, kan man förnimma en växande återgång av den sovjetvänliga stämningen. Jag talar inte längre om arbetarmassorna, för vilka Tyskland är som den sämsta fågelskrämma (särskilt efter hur de styrde och ställde i Norge). Men de sovjetvänliga stämningarna börjar visa sig allt ljusare och starkare bland ledande finans- och industrikretsar. I det avseendet börjar resultatet av den ökande handeln med Sverige på grundval av handelsavtalet även ge politiska resultat. Industrimän säger: Den sovjetiska marknaden är enorm, Sovjetunionen är den mest punktliga och trogna betalaren o.s.v.

Mitt möte med Wallenberg som ägde rum den 14 maj var signifikant. Ett par dagar innan mötet sökte Wallenberg - Marcus den yngre (proamerikansk orientering) upp och bjöd in till sig Sven Linderoth, svenska kommunistpartiets ledare (riksdagsledamot). Wallenberg lät Linderoth förstå att han ville ha ett "seriöst samtal" även med mig. Linderoth meddelade mig att Wallenberg vid ett tre timmar långt samtal uttryckte sitt missnöje över kabinettets obeslutsamma politik. Han intresserade sig också över om socialdemokratin verkligen förlorar inflytande över de arbetande massorna och hur det kommunistiska

2000-06-09

partiets tillväxt i fackförbunden förklaras. Naturligtvis frågade Wallenberg Linderoth hurdana våra relationer med Finland är. Wallenberg förnekade inte ett stort finansiellt intresse hos Enskilda Banken i "dotterbolagen" i Finland. Det att Sovjetunionen fann grunder och var tillmötesgående vid överläggningarna med svenskarna om deras pretentioner i östersjöområdet, gjorde uppenbarligen motsvarande intryck på de lokala bankkretsarna. Beträffande Tyskland är det tvärtom, där existerar en farhåga för tredje rikets fortsatta betalningsförmåga. Wallenberg ställde på ett mycket intresserat sätt frågor till Linderoth om den sovjetiska ekonomins framgångar, om "sovjetiska marknadens" omfattning och möjligheter, och uttalade sin åsikt om att Sverige just nu bör utvidga sina politiska kontakter med Sovjetunionen.

Det är mycket signifikant att Sveriges "finanskung" söker samtala med kommunistpartiets ordförande och hos honom söker följande information: Hur ser fördelningen ut mellan de olika klassernas styrka i det egna landet och vad finns det för perspektiv och möjligheter till ett ekonomiskt närmande till Sovjetunionen?

Detta faktum är nytt för Sverige. Det vittnar å ena sidan om en uppenbar reducering av dominansen hos det socialdemokratiska inflytandet och å andra sidan om ett ökande tvivel hos de ledande kretsarna om riktigheten hos klickens ledande politiker. Wallenbergfamiljen är nu mycket missnöjd med kabinettet och anser att "Hansson och hans människor" (socialdemokraterna) varken kan skydda eller använda sig av landets finansiella och ekonomiska intressen, när tillfälle ges. "De lyfter inte fram personer som är insatta i frågorna utan "kabinetts tjänstemän" för att förhandla och för att utföra väsentliga uppgifter." Enligt mina iakttagelser mognar hos Wallenbergfamiljen avsikten att befinna sig vid makten inte bara de facto utan även de jure.

Jag bjöd in Wallenberg till frukost på "tu man hand" och han kom redan följande dag. Av vårt samtal fick jag en uppfattning om den pågående omorienteringen mot en sovjetvänlig stämning, vilken pågår i Sveriges finanskretsar. Dock genomförs den här omorienteringen med en viss ängslan och man har både Tyskland och Amerika för ögonen.

Wallenberg återkom ett antal gånger till frågan om den svenska ekonomins livsviktiga intresse i att närma sig oss. Han underströk att den här frågan bör röra sig om inte enbart köp och försäljning utan uppgifter av större omfattning. Jag försökte med hjälp av ledande frågor konkretisera vad han menar med "större uppgifter", men Wallenberg svarade bara med intetsägande fraser om utvecklingen av utbytet av svensk industri mot våra råvaror, om krediter o.s.v. Med stort intresse

2000-06-09

ställde han frågor om folkkommissarien kamrat Mikojan och upprepade de smickrande omdömen som alla som har haft nöjet att ha med honom att göra tagit med sig hem från Moskva.

"De ekonomiska förhållandena mellan våra länder öppnar enorma perspektiv" (Wallenbergs ord). Med anledning av detta ställde jag frågan: I sådant fall, varför går det praktiska genomförandet av handelsavtalet från 1940 trögt och enligt min mening bromsas upp av den svenska sidan? Finns det inte här någon utomstående påverkan? Wallenberg svarade beslutsamt: "Det finns inget för tyskarna att ha inflytande över här. Våra banker för en politik som är oberoende av Berlin. Det finns andra anledningar för detta." Han pekade på att man i industrikretsar tydligt märker en farhåga för en annalkande konflikt mellan Tyskland och Sovjetunionen. I en sådan situation är industrimännen rädda för att ta på sig nya åtaganden. Jag poängterade då att svenska varv likväl tar beställningar från Tyskland trots en sådan farhåga. Wallenberg åberopar sig på skuldförbindelser i samband med den tysk-svenska clearingen.

Wallenberg-Marcus är bestämt anti-tyskt inställd. Han utgår från att Tysklands ekonomiska läge och "betalningsförmåga är i synnerligen bedrövligt tillstånd". "Den tyska armén kan fortsätta sin militära landvinning med små förluster, men ödeläggelsen i det nuvarande stora Tyskland leder det till nederlag."

Wallenberg anser också att England är kraftlöst utan effektiv hjälp från Amerikas sida. Han tror starkt på Förenta Staternas styrka, "Amerika kommer att få det avgörande ordet".

Om vintern brukade Wallenberg resa till Amerika och han är nyss hemkommen från Schweiz, efter att ha rest via Tyskland. Från sitt senaste besök i Tyskland har han tydligen tagit med sig särskilt otillfredsställande intryck hem. "Vid ett fullständigt ödeläggande av de ockuperade länderna och när ingen "ökning av handeln" sker – kommer inte Tyskland överleva. Det finns ingen omsättning, ingen reproduktion, det enda som finns är konsumtionsprocessen." Enligt hans mening, föds det härifrån i Tyskland en stämning att man ska "utöva tryck" på Sovjetunionen och "på fredlig väg eller genom strid" erhålla nya reserver och ny mark. Synbarligen går de finansiella operationerna mellan Sverige och Tyskland trögt. Tyskarna håller på att, i svenska bankirers ögon, förvandlas till opålitliga betalare. Det som återstår är att i tid vända sig ifrån dem och i stället rikta sin blick mot "öst".

Som avslutning erbjöd Wallenberg oss sina tjänster och sin hjälp i fall det uppstår konkreta hinder i förhandlingarna. Han var också mycket

2000-06-09

intresserad av frågan: Vid en utökning av krediterna, kan man då räkna med att erhålla större mängd olja?

Även om påtryckningarna från tysk sida på Sverige på sista tiden visar sig mindre uppenbar, så avtar faktiskt inte Berlins arbete med svenskarna. Günters framträdande i början av maj (jag bifogar talet), i vilket han försöker bevisa för den svenska allmänheten att tyskarna överhuvudtaget "inte utövar någon press på Sverige, är i sig självt ett tecken på att "påtryckning" sker. Om påtryckningar inte hade genomförts – varför skulle man då behöva bevisa att åtgärder mot pressen inte har framkallats med hjälp av något annat än den svenska regeringens "självständiga" politik?

2000-06-09

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

Översättning av brev (1945-01-29) från fru Kollontaj till Dekanozov

Stockholm

den 29 januari 1945
№ 217

Till ställföreträdande folkkommissarien för utrikes ärenden i
Sovjetunionen herr V.G. Dekanozov

Ärade Vladimir Georgievitj,

Häromdagen hade jag ett möte med företrädare för Sveriges storindustri och finanser. Bankiren Wallenberg bjöd in mig till frukost med en rad industri- och finansmän. Deras huvudintresse utgjordes av frågan om det finns någon förhoppning om att påbörja bredare handelsförbindelser med Sovjetunionen. Wallenberg och andra kritiserade Wigforss förslag. De sade: "Det förslaget är bara en politisk gest från svenska regeringens sida, som önskar visa att den är redo för omfattande finansoperationer med Sovjetunionen." Men vi tror att Sovjetunionen är mer intresserad av att ha konkreta välgrundade förslag från industrimän med angivande av kreditlängd, angivande av pris o.s.v. Deras grundläggande tanke var att industrimän och privata banker ska kunna ge för oss mer tillfredsställande kreditförslag än svenska regeringen. De väntar alla på att herr Nikitin ska återvända för att påbörja de mer praktiska förhandlingarna. Jag lade fram vår synpunkt om att vi inte önskar binda oss med export, inte bara under kriget, utan även under första tiden efter kriget. Jag pekade på krediterna som Förenta Staterna vill ge oss, och att kredittiderna i det svenska förslaget var skrattretande korta.

Wallenberg anser att det vore mycket nyttigt att skicka företrädare för banker och storindustri för förhandlingar till Moskva, men han förstår att det inte är aktuellt för tillfället.

Händelserna vid fronten förbluffar svenskarna. Vid ett möte med politiskt verksamma personer eller med militärer hör man en sak:

2000-06-09

"Fantastiska framgångar!". Här bedömer man att Tyskland befinner sig på dagen före utbrytandet av kaos och man kan endast förebygga denna genom bildandet av en regering under Moskvas ledning. Man intresserar sig mycket för general Paulus och man säger att Sovjetunionens politik i de av denna ockuperade länderna har visat sig vara så klok att det enda hoppet att rädda Europa från total förstörelse är att bilda regering i det fria Tyskland och sprida Moskvas politik över Europas resterande länder.

I sådan anda skriver även ledande svenska tidningar.

Om våra konkreta löpande ärenden skriver jag inte här eftersom vi kommer att meddela Er om dessa telegrafiskt. Dessutom översänder jag Er med nästa post den konsulära avdelningens årliga redovisning.

Med bästa hälsningar

Sovjetunionens sändebud i Sverige
Ambassadör
A. Kollontaj

2000-06-09

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

Karakteristik av Marcus Wallenberg

Herr Sysojevs hänvisning till att Wallenberg upprätthöll kontakt med Linderoth är befogad.

I ett brev från den 21 maj 1941 meddelade fru Kollontaj att hon den 14 och 15 maj på den sovjetiska missionen hade samtal med Marcus Wallenberg, som ett par dagar tidigare hade träffat Linderoth /Ordförande i svenska kommunistpartiets centralkommitté och ledamot i riksdagens första kammare /senaten/.

Fru Kollontaj skriver att Wallenberg i ett tre timmar långt samtal med Linderoth uttryckte sitt missnöje över det svenska kabinettets obeslutsamhet och han intresserade sig för frågan om den svenska socialdemokratin verkligen förlorar inflytande över de arbetande massorna, och hur det kommunistiska partiets ökade inflytande inom fackförbunden förklaras. Wallenberg var intresserad av våra relationer med Finland och förnekade inte Enskilda bankens intressen i dotterbolag i Finland. Han intresserade sig för den sovjetiska ekonomins framgångar, den sovjetiska marknadens omfattning och uttalade åsikten att Sverige bör utvidga den politiska kontakten med Sovjetunionen. Fru Kollontaj sammanfattar: "Det är mycket signifikant att Sveriges "finanskung" söker samtala med kommunistpartiets ordförande och söker hos honom följande information: Hur ser fördelningen ut mellan klassernas styrka i det egna landet och vad finns det för perspektiv och möjligheter till ett ekonomiskt närmande till Sovjetunionen."

Under samtalet berörde fru Kollontaj och Wallenberg främst frågor av affärskaraktär.

T.f. chef för 1:a europeiska avdelningen

M. Sergejev

2000-06-13

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

**Översättning av dokument angående Marcus Wallenberg
(1945-02-15)**

Wallenberg, Marcus, direktör för Enskilda banken.

Född år 1899, utexaminerad från Handelshögskolan år 1920. Studerade bankaffärer från 1920 till 1925 i Genève, London, New York, Paris och Berlin.

Från 1925 - direktör för Enskilda Banken /privat bank/. Direktör eller styrelseledamot inom följande aktiebolag: Atlas diesel, Igelsta trävaru /trä/, järnvägen Stockholm-Saltsjön, järnvägen Halmstad-Nässjö, Svenska amerikalinjen, svenska järn- och stålverk, svensk verkstadsindustri, Svenska ostasiatiska kompaniet, Mexikanska telefon- och telegrafkompaniet och många andra.

Ordförande för svenska delegationen vid den ständiga svensk-brittiska regeringskommissionen. Var medlem i svenska delegationen vid svensk-finska handelsöverläggningarna och vid svensk-amerikanska handelsöverläggningarna m.fl.

Wallenberghuset är den starkaste och mäktigaste figuren i Sveriges finansvärld. I finansvärlden talar man bara om Wallenbergfamiljen som dynastin av svenska finanskungar. Medlemmar ur Wallenbergfamiljen /efter faderns - Marcus den äldres - död - Marcus den yngre och hans bror - Jakob/ sitter i Enskilda bankens ledning, men styr egentligen flertalet av de privata bankerna i Sverige.

Officiellt håller sig Wallenbergfamiljen vid sidan av Sveriges politik, men de har utan tvivel ett tydligt inflytande över denna. De är tätt förknippade med London City.

2000-06-13

I förhållande till oss är Wallenbergfamiljen inte välvilligt inställd, men de måste börja fästa vikt vid Sovjetunionen delvis eftersom vi har affärer med dem, i egenskap av den mest stabila ekonomiska organisationen /Enskilda banken/, och delvis eftersom Sovjetunionen är ett mäktigt land och en enorm marknad. Medlemmar ur Wallenbergfamiljen har besökt vår mission i Stockholm /Kollontaj/ i affärsfrågor. De upprätthåller även kontakt med Linderoth /Svenska kommunistpartiet/.

Betrodd handläggare
1:a europeiska avdelningen

M Sysojev

15.2.1944

/Sammanställt med utgångspunkt från brev och karakteristik från kamrat Kollontaj/

På dokumentet finns följande handskrivna meddelande:

Till kamrat Sergejev

Hur hänger detta samman?

Hur bedömer ni detta underliga samband?

V. Dekanozov

16/2

SVERIGES AMBASSAD
TEL AVIV

TELEFAX

Sid 1 (3)

2000-06-14

Anders Lidén

aa
12

EC

UTRIKES DEF.			
00-06-14			
P	2	a	Eu

UD-EC, Amb Jan Lundvik, Dnr
Kopia: Stefan Gullgren

Brådskanie

Raoul Wallenberg hemsida

* 1 bil se dossier R 18 RW, Dnr 14:27

Wallenbergentusiasten Max Grünberg, som oupphörligt söker nya vägar för att få fram information om Raoul Wallenbergs öde, har nu föreslagit att en hemsida sätts upp, där människor anonymt . alltså via internet - skulle kunna lämna upplysningar om vad de eventuellt vet om Wallenberg och hans öde.

Uppenbarligen hoppas Grünberg att någon regering - helst Sverige skall sätta upp en sådan hemsida, enligt Grünbergs förslag. Det kan ju dock inte uteslutas att en sådan hemsida kunde vara lika värdefull oavsett om den är officiell knuten till en regering, eller inte. Grünberg kommer att besöka mig på onsdag morgon 21/6 för att diskutera sitt förslag. Tacksam dessförinnan få del av departementets reaktioner.

LIDÉN

Exp. 000614/dj7

Adress
4, Weizmann Street
64 239 TEL AVIV
ISRAEL

Telefon
+972 3 695 8111

Telefax
+972 3 695 8116

Telex
33650

E-post
swembtiv@trendline.co.il

MAY. -23' 00(TUE) 08:53

FAX:972-9-748-0486

P. 001

2 (3)

Raoul Wallenberg Honorary Citizen Committee (R.W.H.C.C.)
P.O. Box 38, Ramat Gan 43101, ISRAEL Tel 09-7421710, Fax 09-7430488

INK AMB TEL AVIV		
D.Nr. 14:27		
2000 -05- 23		
AVD	GR	MAL
R	18	RW

H.E. Anders Lidén
Ambassador of Sweden

19th May 2000

Your Excellency,

May I thank you for the invitation for your National Day.

Please find following a proposal for an internet site.

I would very much appreciate if you have any personal comments or suggestions on this proposal, before I officially submit it to your Government.

From the initial research, it is my understanding that there is not yet a Government which has initiated to set up a site, where people can submit information on the whereabouts of Raoul.

In the meantime, I have spoken to your Austrian and Australian colleagues and they showed an interest in this internet proposal. In the coming months I will continue to follow up with other Ambassadors on this proposal.

If you would like me to come to your office to discuss this proposal in further detail, I am gladly willing to do so.

Looking forward to hearing from you.

Yours truly

Max Grunberg

Bring till tax 106A
AL
EXP. 000614
on

May. 22 2000 07:15PM PJ

FRX NO.: 972 9 7404292

FROM : GRUNBERG

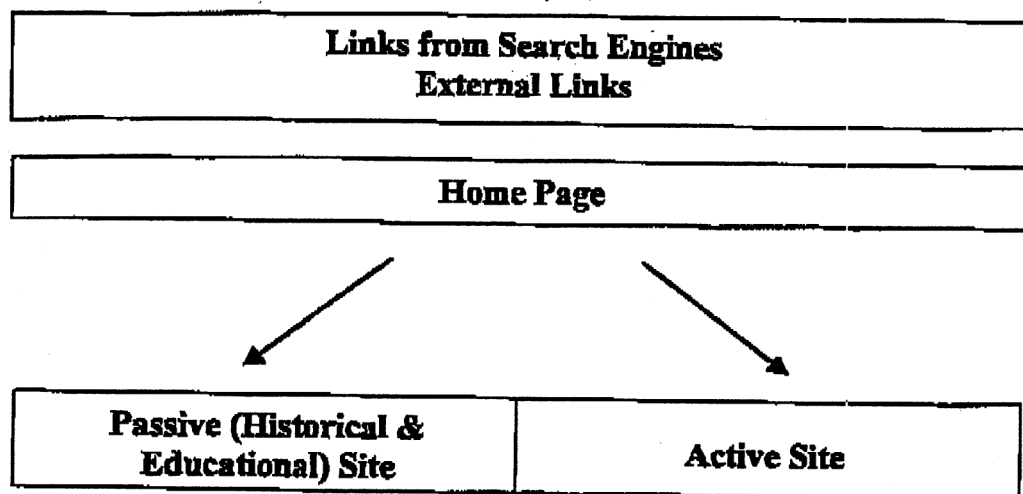
MAY. -23' 00(TUE) 08:53

FAX: 972-9-748-0486

P. 002

3(3)

Raoul Wallenberg Web Proposal

The search and external links provide access to the Raoul Wallenberg site for anybody who is interested in Raoul Wallenberg, Hungary, Russian Federation, Sweden, Israel, United States, Canada, Holocaust, Jewish, humanitarian, government, or World War II, etc. Issues in order to solicit visits from as wide a readership as possible.

The home page outlines the purpose of the Raoul Wallenberg site. It also provides a site map and, most importantly, gets the reader's interest in order to direct him/her to either the passive or active site, or to both sites.

The passive site provides biographical, historical and educational information about Raoul Wallenberg and a time-line of his life before and after his imprisonment. It will also provide different ways designed to motivate the reader to participate in the active site.

The active site comprises our main emphasis for the entire website. We will design it to solicit information from people who:

1. Know anything factual about Raoul Wallenberg's whereabouts or circumstances after 1947.
2. Know anything about Raoul Wallenberg after 1947.
3. Know anybody who knows something about Raoul Wallenberg after 1947.

The information will be solicited on a standardized electronic fill-in form. Standardization of this form will allow subsequent off-line analysis and follow-up if the respondent elects to identify him/herself. While we would prefer that the reader does provide such identification, we will regard anonymous information as very useful if it provides dates, places, or names of individuals.

The active site also will provide a secure environment for anonymous correspondence. Respondents who wish to have such a "conversation" will be provided with secure password so that only they, and the webmaster (or designer) have access to the conversation. The purpose of such conversations will be to solicit as much details as possible from respondents who are initially hesitant to state all that they know.

JK

To: Anders (UD) Lidén@RKccmail
cc: Jan Lundvik/FOREIGN/MINISTRY@RK
Subject: Hemsida Wallenberg

Jag har blivit ombedd av Jan Lundvik att skriva ner några synpunkter angående en eventuell hemsida om Raoul Wallenberg. Det alternativ som är realistiskt är att göra en "undersida" till UD:s officiella hemsida, www.ud.se.

Jag har kontaktat UD:s informationsenhet angående detta och de verkar ganska positiva. En hemsida kräver dock som bekant kontinuerlig uppdatering och korrekt information, varför detta är ett ganska tidskrävande projekt. Den enda lösningen vi ser är att lägga ut en sida med statisk information som inte kräver någon löpande uppdatering, d.v.s. med information om ärendets bakgrund, historia och eventuellt hur UD under årens gång har följt upp frågan. Jag har även undersökt huruvida det finns någon möjlighet att lägga ut den kommande redovisningen från arbetsgruppens arbete på hemsidan. Detta är fortfarande osäkert.

Grünbergs förslag till hemsida grundar sig på en uppdelning i två delar. Den ena delen är den "statiska" som jag talar om ovan. Detta är fullt realistiskt att genomföra utan någon större tidsåtgång. Det kräver arbete i början, men ingen direkt uppdatering. Den andra och aktiva delen är däremot svårare. En sådan sida kräver kontinuerligt arbete. Med tanke på att arbetsgruppens arbete avslutas i samband med rapportens släppande kommer det antagligen inte finnas resurser inom UD att ägna så mycket tid åt en sida. Ett annat problem är att om sidan ligger i anslutning till UD:s hemsida så är det inte vi själva som designar och utvecklar den utan experter på UD:s informationsenhet. De kan endast tänka sig en statisk hemsida i det här ärendet. Alternativet är i så fall att i egen regi tillverka en avancerad hemsida (Grünbergs förslag innehåller allt från att användaren ska få eget lösenord till möjlighet att mata in information) vilket skulle bli mycket kostsamt. Detta anser jag inte vara möjligt. Vid eventuella frågor kontakta mig gärna, 08-405 3153.

Med vänliga hälsningar
Daniel Larsson

REGERINGSKANSLIET

Handl: Amb K Wahlbäck, IAG,ml

Utrikesdepartementet

Kabinettssekreteraren

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 167/008	Avd P	Grupp 2	Mål En?
2000-06-15			

Professor Sven Erlander
Hedbornsgatan 13
585 99 Linköping

cc till:

J Lundvik, EC

Broder,

Kp 2000-06-15/kl
Som Du kanske sett i pressen arbetar ända sedan september 1991 en svensk-rysk arbetsgrupp med Raoul Wallenberg-ärendet. Det sannolika är att en slutrapport från vardera sidan kommer att publiceras i höst eller i vinter. Vår strävan är att vända varje sten för att skapa klarhet så långt det står i mänsklig makt, även när det gäller handläggningen av ärendet på svensk sida. Av särskilt intresse är ärendets hantering under de första åren fram till sommaren 1947, då Raoul Wallenberg enligt sovjetiskt källmaterial skall ha avlidit.

Till de källor vi använt hör givetvis Östen Undéns dagbok. När det gäller Tage Erlanders dagboksanteckningar har vi ju sett i media att Du redigerar en volym med de fullständiga anteckningarna 1945-1949 som kommer att publiceras i september 2001. Såvitt jag förstår är det knappast sannolikt att Tage Erlander hade någon beröring med Wallenberg-ärendet såsom ecklesiastikminister. Men under statsministertiden från och med oktober 1946 ligger det nära till hands att anta, att denna sak hörde till dem som kan ha funnit skäl att notera.

Även eventuella dagboksnotiser om svensk-sovjetiska mellanhavanden som inte formellt rörde Wallenberg kan vara av intresse för vår utredning. Ett exempel som framgår av handlingarna i UD:s arkiv är en uppvaktning som Sovjetunionens ambassadör Tjernysjev gjorde hos statsministern den 22 november 1946 för att yrka på utlämning av en i Sverige avhoppad sovjetisk medborgare, Granovskij. Vi vill utröna om yrkandet kan ha varit avsett som en öppning för en utväxling mot Wallenberg och om det

Ifylles av postexp

Postadress 103 39 STOCKHOLM	Avsant med ☒ sv kurir	Telefon 08 405 10 00	Utrikurir ☐	E-post: ud@foreign.ministry.se X=00, S=UD, C=Foreign, R=Ministry A=SIL, C=SE	Avsändningsdatum 15/6/00	Sign uo
Besöksadress		Telefax 08 - 723 11 76		Telefax 105 90 MINFOR S		

2000-06-15

därigenom aktualiserade Wallenberg-ärendet för Tage Erlander.

Den av mina medarbetare här i Stockholm som främst arbetar med Wallenberg-utredningen är vår tidigare ambassadör i Budapest, Jan Lundvik. Han har tagit upp med mig frågan om möjligheten för den svenska arbetsgruppen att dra nytta av Tage Erlanders anteckningar i den form de nu föreligger såsom manuskript eller korrektur till Din utgåva.

Jag skriver dessa rader för att nämna att jag rått honom att ta direkt kontakt med Dig. Jag har också sagt Jan Lundvik att jag instämmer i hans bedömning att trovärdigheten i den svenska utredningen skulle bli lidande, om vår arbetsgrupp inte kunde åberopa att en av dess medlemmar haft möjlighet att tillgodogöra sig de informationer om de svensk-sovjetiska relationerna och om Wallenberg-ärendets plats i dem som Tage Erlanders anteckningar kan innehålla.

Hur saken rent praktiskt skall arrangeras på bästa sätt, som givetvis också måste ge Dig garantier beträffande konfidentialiteten, är jag säker på att Du och Jan Lundvik kan komma överens om.

Jan Eliasson

REGERINGSKANSLIET

Ministerium des Auswärtigen

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon +46 8 405 3114

ARKIVEXEMPLAR

Stockholm, den 14.6.2000

P 2 Eu'

152/001

Frau Mária Ember

1117 Budapest

Fehérvári út 31

(EC)

Ersättning för Raoul Wallenberg-glossarium

Raoul Wallenberg-Glossar

Sehr geehrte Frau Ember,

Mit Bedauern der bürokratischen Verspätung kann ich Ihnen jetzt mitteilen, daß die Raoul Wallenberg-Arbeitsgruppe beschlossen hat, Ihre Arbeit mit dem Raoul Wallenberg-Glossar mit SEK 7.500 zu vergüten. Wegen der Auszahlung wird sich die Botschaft in Verbindung mit Ihnen setzen.

Jan Lundvik

Exp. 15/6/00 / Bnp

Postanschrift
SE-103 39 STOCKHOLM
SCHWEDEN

Dienstgebäude
Fredsgatan 6

Telefon
+46 8 405 10 00

Telefax
+46 8 723 11 76

E-Mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

MD

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

2000-06-15

Nr

19

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassaden Budapest

Kopia: Hörnberg, PLAN

P 2 Eu'

EC

Raoul Wallenberg: Ersättning till Mária Ember

2 bil

Ambassaden anmodas härmed att i enlighet med närslutna, av ordföranden för Raoul Wallenberg-arbetsgruppen ambassadör Hans Magnusson attesterade promemoria till fru Mária Ember utbetala SEK 7500, utgörande arvode för hennes sammanställande av ett Raoul Wallenberg-glossarium. Kostnaden skall belasta utredningsanslaget A1.

Kontering: 4215, 1013, 230102, 25112.

Kopia av brev till fru Ember närslutes likaså.

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsant med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avs datum

16/6/00

Sign

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Promemoria

2000-05-17

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Delges:

Magnusson, Riga

Carlsson, Budapest

Olson. EU

Hörnberg, PLAN

Raoul Wallenbergs fickkalender

1 bil

Den ungerska Wallenbergforskaren Mária Ember utkommer i sommar på uppdrag av Budapests stad med en bok om Raoul Wallenberg i Budapest. Hon har i samband därmed ägnat en del tid åt att gå igenom RW:s fickkalender. På min begäran åtog hon sig att göra en systematisk genomgång av de i kalendern förekommande namnen och så långt möjligt identifiera dessa.

Ember har nu översänt ett utkast till namnlista på 60 sidor, avseende dels namnregistret, dels kalenderdelen, vilken jag avser att gå igenom och komplettera på olika punkter. (Första sidan bifogas som smakprov.) Detta kommer att ta viss tid, men under sommarens lopp kommer listan att kunna få sin slutliga form.

Som ersättning till Ember för hennes arbete vill jag föreslå en summa på SEK 7500, avseende en uppskattad arbetsinsats på 50 timmar á 150 kr, vilken bör utbetalas genom ambassaden i Budapest.

Abbeke
2000-06-08

Jan Lundvik

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, den 14.6.2000

Ministerium des Auswärtigen

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon +46 8 405 3114

Frau Mária Ember

1117 Budapest

Fehérvári út 31

Raoul Wallenberg-Glossar

Sehr geehrte Frau Ember,

Mit Bedauern der bürokratischen Verspätung kann ich Ihnen jetzt mitteilen, daß die Raoul Wallenberg-Arbeitsgruppe beschlossen hat, Ihre Arbeit mit dem Raoul Wallenberg-Glossar mit SEK 7.500 zu vergüten. Wegen der Auszahlung wird sich die Botschaft in Verbindung mit Ihnen setzen.

Jan Lundvik

Ang libe

P 2 Eu'

168/001

► Jan Lundvik
2000-06-16 11:41

To: Ingmar (UD) Karlsson@RKccmail
cc:
Subject: RW

Ditt fax om ett ev RW-symposium i Theresienstadt åberopas. Jag har förgäves sökt få tag i Per Anger på telefon i Menton men skickar honom nu Ditt fax per post, så får han ta ställning. Dock vill jag redan nu nämna att då han var här i Sthm för några veckor sedan sade han att nu fick det vara slut på RW-engagemangen, nu hade han gjort sitt. Han är ännu i god form för sin ålder men inser att han måste börja ta det lugnt. Detta kan Du ju redan nu låta fru Platow veta, så blir ju glädjen om han mot förmodan skulle vilja åta sig uppgiften desto större. Vad mig själv beträffar hade jag vid det laget närmast tänkt att börja njuta mitt otium, men en enstaka uppgift som denna kunde kanske vara intressant. Men, jag har ju ägnat mig åt forskningen och inte åt helgonlegenden, så om det bara skulle gälla den senare så är det inte min genre. Du kan ju play it by ear till att börja med.

Trevlig midsommar

Jan

MD

MATEMATISKA INSTITUTIONEN

2000-06-19

Professor Sven Erlander
 Phone: +46 13 28 14 04
 Fax: +46 13 28 57 70
 e-mail: sverl@mai.liu.se

Ex till:

Jan Lundvik, UD/EC

EXP. 2000-06-26/Wel

Kabinettssekreterare Jan Eliasson
 Utrikesdepartementet
 103 39 Stockholm

INK. UTRIKESFÖR
 DNR 171/015
 2000-06-22
 AVD. P 2 Ew¹

Broder,

Tack för Ditt brev. Det finns en anteckning om Wallenberg från tiden 1945-1949:

255: 26/11 1946

...
 Affären Wallenberg blev föremål först för en beredning där Thunborg berättade sina intryck av Philips material. Särskilt övertygad om värdet blev nu inte jag men Thunborg var det desto mera.
 ...

Jag skall gärna undersöka om det finns något annat material i kassaskåpet på Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek. Det kan dock ske först efter sommaren

Hälsningar

Sven
 Sven Erlander

Folke Thunborg

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Kop. DH
Onig. JL

2000-06-22

Aambs Eva Sundquist

Ambassadör Jan Lundvik
UTRIKESDEPARTEMENTET

Bilagor förskickas
i serie F1 b

EC

INKOM UD		
774/001		
2000-06-26		
Avd.	Gr	Mål
P	2	Eu

Dokument från presidentens arkiv

bilagor

Utrikesministeriet har delgivit ambassaden kopior på dokument i Wallenberg-ärendet från presidentens arkiv. Dokumenten vidarebefordras härmed.

Hälsningar,

Eva Sundquist

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 956 12 00
(503) 956 12 00

Telefax
(095) 956 12 02
(095) 956 12 03 (viseringsavd)
(095) 956 12 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

ES:

INK. AMB. MOSKVA		
D.nr. 12: A/174		
2000-06-20		
AVD. R	GR. 18	MAL. Ru

№ 4724 12 ЕД Dokument fra
presidentens arkiv

Министерство Иностранных Дел Российской Федерации свидетельствует свое уважение Посольству Королевства Швеция и имеет честь препроводить копии полного комплекта документов по делу Р.Валленберга, хранящихся в Архиве Президента Российской Федерации, а также их перечень.

ПРИЛОЖЕНИЕ:

Министерство пользуется случаем, чтобы возобновить Посольству уверения в своем высоком уважении.

Москва, "19" июня 2000 года

ПОСОЛЬСТВУ КОРОЛЕВСТВА ШВЕЦИЯ

г.Москва

ПЕРЕЧЕНЬ

копий документов Архива Президента Российской Федерации,
связанных с установлением судьбы шведского дипломата Р.Валленберга

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
E1 1.	13.12.1946 397с	Прием советника Шведской Миссии Барк Хольст (из дневника С.А.Лозовского)	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.1-4	
E2 2.	18.08.1947 753-АЯ	Копия ответа А.Вышинского Чрезвы- чайному Посланнику и Полномочному Министру Швеции Р.Сельману на во- прос о месте нахождения Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.5-6	
E4 3.	12.04.1952 П87/74	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведского правительства по вопросу о шведском поданном Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.7-8	
E3 4.	18.03.1952 68-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.9- 12	
E6 5.	29.07.1952 П88/381	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведов от 29 мая 1952-г. о Р.Валленберге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.13	
E5 6.	10.06.1952 488-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления и копий швед- ских нот от 11.02.52 и 23.05.52, письма МИД СССР от 18.08.47 и ноты посоль- ства СССР в Швеции от 16.04.52	13	Ф.3, оп.66, д.854, л.14- 26	
E7 7.	12.02.1953 169-В	Прием посла Швеции Р.Сулмана и со- ветника шведского посольства Эйлер- Шельпина (из дневника А.Я.Вышинского)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.27- 28	
E8 8.	05.03.1955 П451	Препроводительная записка Н.Булганина с приложением записи его беседы с послом Швеции в СССР Р.Сулманом	5	Ф.3, оп.66, д.849, л.25- 29	
E9 9.	24.01.1956 59	Из записки Посольства СССР в Швеции на имя В.Молотова (пункт 3 - Вопрос о Р.Валленберге)	2	Ф.3, оп.66, д.862, л.21- 22	
E11 10.	01.03.1956 П2/XLIX	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект указаний послу СССР в Швеции отно- сительно Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.29- 30	
E10 11.	28.02.1956 393/М	Записка В.Молотова с приложением проекта постановления	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.31- 34	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
12. E13	19.03.1956 61/ОСС-Шв.	Копия ответа МИД СССР в Посольство Швеции в связи с нотой правительства Швеции от 09.03.56	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.35	
12 13.	09.03.1956	Копия ноты правительства Швеции о секретаре Шведской миссии в Будапеште Р.Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.36-38	
14 14.	22.03.1956 713/3ск	Справка отдела скандинавских стран МИД СССР (М.Грибанова) о бывшем шведском дипломате Р.Валленберге с приложением копий ответа МИД СССР в Посольство Швеции от 19.03.56 и ноты правительства Швеции от 09.03.56	7	Ф.3, оп.66, д.854, л.39-45	
15 15.	28.03.1956 П8/47	Выписка из постановления ПБ ЦК КПСС - О переговорах с премьер-министром Швеции Эрландером и о плане пребывания его в СССР (пункт 9 - об ответе на вопрос о бывшем шведском дипломате Валленберге)	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.46	
6 16.	29.03.1956 1136/3ск	Из справки МИД СССР к переговорам с премьер-министром Швеции Эрландером во время его прибытия в Москве (пункт 7 - о деле Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.863, л.59	
7 17.	30.03.1956 674/М	Запись беседы с министром внутренних дел Швеции Г.Хедлундом (из дневника В.М.Молотова)	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.47-49	
9 18.	31.03.1956 666/М	Записка В.Молотова с приложением перевода материалов по вопросу о Валленберге, переданных министром внутренних дел Швеции Г.Хедлундом	59	Ф.3, оп.66, д.854, л.50-108	
8 19.	30.03.1956 682/М	Аннотация материалов, переданных В.М.Молотову министром внутренних дел Швеции Хедлундом по вопросу о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.109-111	
1 20.	03.04.1956 П9/32	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об ответе Шведскому Правительству о Валленберге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.112	
10 21.	02.04.1956 689/М	Копия записки В.Молотова	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.113-114	
12 22.	03.04.1956 704/М	Прием Министра Внутренних дел Швеции Г.Хедлунда (из дневника В.М.Молотова)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.115-116	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
23. Е24	03.05.1956 П13/49оп	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Шведскому правительству по вопро- су о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.117-119	
23 24.	28.04.1956 879/М	Записка В.Молотова и И.Серова	3	Ф.3, оп.13, д.13, л. 42- 44	Копия записки - Ф.3, оп.66, д.854, л.120- 122
6 25.	14.11.1956 П56/ХП	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.123	
18 26.	23.10.1956 313/Ш	Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.854, л.124-128	
18 27.	02.02.1957 П71/Х	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.1	
17 28.	12/14.01. 1957 64/Ш	Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.855, л.2-6	
9 29.	05.02.1957 П72/14	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.7-9	
0 30.	07.02.1957 12/АГ-нс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Р.Сулманом 6 февраля 1957 г. (из дневника А.А.Громыко) с приложе- нием памятной записки МИД СССР	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.10- 12	
1 31.	19.02.1957 14/аз-нс, вх.1167	Запись беседы с послом Швеции в СССР Сулманом 19 февраля 1957 г. (из дневника А.В.Захарова) с приложением перевода ноты посольства Швеции по вопросу о Валленберге	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.13- 16	
3 32.	04.04.1957 П86/XXXVIII	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ноты Посольству Швеции в Москве от- носительно шведского гражданина Вал- ленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.17- 18	
12 33.	15.03.1957 42/ГС	Записка А.Громыко с приложением проекта постановления и копий памят- ной записки МИД СССР и ноты посоль- ства Швеции, указание о рассылке	8	Ф.3, оп.66, д.855, л.19- 26	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
34. E85	25.10.1957 П120/XIV	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект указаний Послу СССР в Венгрии по вопросу о венгерском гражданине В.Лангфельдере (бывший шофер Р.Валленберга)	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.27-28	
35. 34	18.10.1957 2215/ГС	Записка И.Серова и Н.Патоличева с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.29-32	
36. 7	13.05.1958 П153/XXIX	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект сообщения Послу Швеции в Москве в связи с письмом матери Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.33-34	
37. 36	04.05.1958 1243/ГС	Записка А.Громыко с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.35-38	
38. 19	27.02.1959 П207/XI	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об ответе на ноту шведского посольства от 9 февраля 1959 г. по поводу Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.39-40	
39. 8	21.02.1959 426/ГС	Записка А.Громыко и А.Шелепина с приложением проекта постановления и перевода ноты шведского посольства от 09.02.59 г., указание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.855, л.41-45	
40. 11	22.06.1959 П224/XXXIII	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект устного заявления послу Швеции в СССР по вопросу о Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.46-47	
41. 10	18.06.1959 1543/ГС	Записка В.Кузнецова с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.48-51	
42. 12	25.02.1961 660/ГС	Запись беседы Н.С.Хрущева с послом Швеции Р.Сульманом с приложением перевода письма премьер-министра Швеции Т.Эрландера, указания о рассылке	7	Ф.3, оп.66, д.855, л.52-58	
43. 14	28.04.1964 П141/53	Постановление ПБ ЦК КПСС - О письме проф.Мясникова А.Л. шведскому врачу Н.Шварц в связи с делом шведского дипломата Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.59-60	
44. 13	23.04.1964 1305/ГС	Копия записки А.Громыко	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.61	
45. 15	27.05.1964 299/осс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Г.Яррингом 26 мая 1964 г. (из дневника А.Е.Ковалева)	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.62-65	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
46. Е47	10.06.1964 П148/62	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об уст- ном заявлении послу Швеции по вопро- су о шведском дипломате Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.66- 67	
47. 46	07.06.1964 1785/ГС	Копия записки А.Громыко	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.68	
48. 8	07.07.1964 Спец.580	Шифртелеграмма Н.Белохвостикова из Стокгольма - по поводу заявления пред- седателя КПШ Херманссона по делу Валленберга, указание о рассылке	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.69- 71	
49. 0	07.05.1965 П201/94	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на письмо премьер-министра Швеции Эрландера по вопросу о Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.72- 73	
50. 19	29.04.1965 1422/ГС	Копия записки В.Кузнецова с приложе- нием перевода письма премьер- министра Швеции Т.Эрландера от 11.02.65	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.74- 76	
51. 7	12.05.1965 320/Осс	Запись беседы директора Института те- рапии АМН СССР профессора А.Л.Мясникова с послом Швеции в СССР Г.Яррингом	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.77- 80	
52. 3	31.05.1965 1765/ГС	Из справки МИД СССР "О внешней по- литике Швеции и советско-шведских отношениях" (Вопрос о Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.864, л.46	
53. 2	30.05.1965 1762/ГС	Записка А.Громыко о встрече посла Швеции в СССР Ярринга с профессо- ром А.Л.Мясниковым по делу о Вал- ленберге с приложением проекта поста- новления, резолюция А.Микояна по за- писке	7	Ф.3, оп.66, д.855, л.81- 87	
54. 4	01.06.1965 1786/ГС	Записка А.Громыко с приложением - из памятки МИД СССР к беседе с премьер- министром Швеции Т.Эрландером (О Р.Валленберге)	2	Ф.3, оп.66, д.864, л.50, 57	
55. 55	21.06.1965 345/Осс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Г.Яррингом 19 июня 1965 г. (из дневника Бондаря)	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.88	
56. 6	06.07.1965 2161/ГС	Запись беседы профессора директора Института терапии АМН СССР А.Л.Мясникова со шведским профессо- ром Н. Шварц	16	Ф.3, оп.66, д.855, л.89- 104	
57. 58	23.01.1979 П139/65	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те правительству Швеции по делу Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.91, д.230, л.1-2	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
58. E57	22.01.1979 53/гс	Записка В.Мальцева	1	Ф.3, оп.70, д.1277, л.192	Копия записки -Ф.3. оп.91, д.230. л.3
59.	18.09.1979 П168/20	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Премьер-министру Швеции У.Ульстену по делу Р.Валленберга	3	Ф.3, оп.91, д.230, л.4-6	
60.	07.09.1979 771/ГС	Записка А.Громыко	2	Ф.3, оп.70, д.1492, л.25-26	Копия записки -Ф.3. оп.91, д.230. л.7-8
61.	24.07.1986 П22/69	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на обращение Премьер-министра Швеции И.Карлссона относительно Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.119, д.320, л.74- 75	
62.	18.07.1986 1023/ос	Записка Э.Шеварднадзе и Ф.Бобкова	1	Ф.3, оп.102, д.183, л.73	
63.	05.11.1989 913/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о беседах с родственниками Р.Валленберга и руководством «Обще- ства Рауля Валленберга», указание о рассылке	5	Ф.3, оп.119, д.320, л.97- 101	
64.	14.03.1990 511-К	Записка КГБ СССР (В.Крючкова) о бе- сede с Э.Бернером о судьбе шведского дипломата Р.Валленберга, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.119, д.320, л.102-105	
65.	08.06.1990 500/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о приеме группы международных иссле- дователей судьбы Р.Валленберга, указа- ние о рассылке	3	Ф.3, оп.119, д.320, л.114-116	
66.	19.10.1990 854/ОС	Записка Э.Шеварднадзе "О дальнейших шагах в вопросе о Р.Валленберге", ука- зание о рассылке	5	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
67.	08.10.1991 1757-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о до- полнительном поиске документов о Р.Валленберге	1	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
68.	01.11.1991 1822-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о пере- даче копий документов из сектора архи- ва Аппарата Президента СССР о Р.Валленберге шведской стороне	2	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	

Всего в перечень включено 68 документов на 274 листах.

Копия

ПЕРЕЧЕНЬ

копий документов Архива Президента Российской Федерации,
связанных с установлением судьбы шведского дипломата Р.Валленберга

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
✓ 1.	13.12.1946 397с	Прием советника Шведской Миссии Барк Хольст (из дневника С.А.Лозовского)	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.1-4	
✓ 2.	18.08.1947 753-АЯ	Копия ответа А.Вышинского Чрезвы- чайному Посланнику и Полномочному Министру Швеции Р.Сельману на во- прос о месте нахождения Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.5-6	
13	12.04.1952 П87/74	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведского правительства по вопросу о шведском поданном Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.7-8	
14	18.03.1952 68-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления	14-17	Ф.3, оп.66, д.854, л.9- 12	
15	29.07.1952 П88/381	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведов от 29 мая 1952 г. о Р.Валленберге (21 мая)	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.13	
✓ 6.	10.06.1952 488-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления и копий швед- ских нот от 11.02.52 и 23.05.52, письма МИД СССР от 18.08.47 и ноты посоль- ства СССР в Швеции от 16.04.52	13	Ф.3, оп.66, д.854, л.14- 26	
✓ 7.	12.02.1953 169-В	Прием посла Швеции Р.Сультмана и со- ветника шведского посольства Эйлер- Шельпина (из дневника А.Я.Вышинского)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.27- 28	
✓ 8.	05.03.1955 П451	Препроводительная записка Н.Булганина с приложением записи его беседы с послом Швеции в СССР Р.Сультманом	5	Ф.3, оп.66, д.849, л.25- 29	
9.	24.01.1956 59	Из записки Посольства СССР в Швеции на имя В.Молотова (пункт 3 - Вопрос о Р.Валленберге)	23	Ф.3, оп.66, д.862, л.21- 22	
10	01.03.1956 П2/XLIX	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект указаний послу СССР в Швеции отно- сительно Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.29- 30	
✓ 11.	28.02.1956 393/М	Записка В.Молотова с приложением проекта постановления	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.31- 34	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
12	19.03.1956 61/ОСС-Шв.	Копия ответа МИД СССР в Посольство Швеции в связи с нотой правительства Швеции от 09.03.56	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.35	
13.	09.03.1956	Копия ноты правительства Швеции о секретаре Шведской миссии в Будапеште Р.Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.36-38	
14.	22.03.1956 713/3ск	Справка отдела скандинавских стран МИД СССР (М.Грибанова) о бывшем шведском дипломате Р.Валленберге с приложением копий ответа МИД СССР в Посольство Швеции от 19.03.56 и ноты правительства Швеции от 09.03.56	7	Ф.3, оп.66, д.854, л.39-45	
15.	28.03.1956 П8/47 <i>Final of</i>	Выписка из постановления ПБ ЦК КПСС - О переговорах с премьер-министром Швеции Эрландером и о плане пребывания его в СССР (пункт 9 - об ответе на вопрос о бывшем шведском дипломате Валленберге)	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.46	
16.	29.03.1956 1136/3ск	Из справки МИД СССР к переговорам с премьер-министром Швеции Эрландером во время его прибытия в Москве (пункт 7 - о деле Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.863, л.59	
17.	30.03.1956 674/М	Запись беседы с министром внутренних дел Швеции Г.Хедлундом (из дневника В.М.Молотова)	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.47-49	
18.	31.03.1956 666/М	Записка В.Молотова с приложением перевода материалов по вопросу о Валленберге, переданных министром внутренних дел Швеции Г.Хедлундом	59	Ф.3, оп.66, д.854, л.50-108	
19.	30.03.1956 682/М	Аннотация материалов, переданных В.М.Молотову министром внутренних дел Швеции Хедлундом по вопросу о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.109-111	
20.	03.04.1956 П9/32	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об ответе Шведскому Правительству о Валленберге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.112	
21.	02.04.1956 689/М	Копия записки В.Молотова	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.113-114	
22.	03.04.1956 704/М	Прием Министра Внутренних дел Швеции Г.Хедлунда (из дневника В.М.Молотова)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.115-116	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
✓ 23.	03.05.1956 П13/49оп	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Шведскому правительству по вопро- су о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.117-119	
✓ 24.	28.04.1956 879/М	Записка В.Молотова и И.Серова	3	Ф.3, оп.13, д.13, л. 42- 44	Копия записки - Ф.3, оп.66, д.854, л.120- 122
25.	14.11.1956 П56/ХП <i>Мас еј</i>	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге <i>imf D46 ej gamma handskrivet</i>	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.123	
26.	23.10.1956 313/П <i>Мас еј</i>	Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.854, л.124-128	
✓ 27.	02.02.1957 П71/Х	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.1	
28.	<i>1 Hammer</i> 12/14.01. 1957 64/П	<i>ej dokument</i> Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.855, л.2-6	
✓ 29.	05.02.1957 П72/14	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.7-9	
✓ 30.	07.02.1957 12/АГ-нс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Р.Сульманом 6 февраля 1957 г. (из дневника А.А.Громыко) с приложе- нием памятной записки МИД СССР	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.10- 12	
✓ 31.	19.02.1957 14/аз-нс, вх.1167	Запись беседы с послом Швеции в СССР Сульманом 19 февраля 1957 г. (из дневника А.В.Захарова) с приложением перевода ноты посольства Швеции по вопросу о Валленберге	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.13- 16	
✓ 32.	04.04.1957 П86/XXXVIII	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ноты Посольству Швеции в Москве от- носительно шведского гражданина Вал- ленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.17- 18	
33.	15.03.1957 42/ГС	Записка А.Громыко с приложением проекта постановления и копий памят- ной записки МИД СССР и ноты посоль- ства Швеции, указание о рассылке	8	Ф.3, оп.66, д.855, л.19- 26	

приложится у нас нет!!

Од 1949
1949
1949
1949

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
✓ 46.	10.06.1964 П148/62	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об уст- ном заявлении послу Швеции по вопро- су о шведском дипломате Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.66- 67	
✓ 47.	07.06.1964 1785/ГС	Копия записки А.Громыко	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.68	
48.	07.07.1964 Спец.580 <i>Мин С</i>	Шифртелеграмма Н.Белохвостикова из Стокгольма - по поводу заявления пред- седателя КПШ Херманссона по делу Валленберга, указание о рассылке	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.69- 71	
✓ 49.	07.05.1965 П201/94	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на письмо премьер-министра Швеции Эрландера по вопросу о Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.72- 73	
50.	29.04.1965 1422/ГС <i>Мин С</i>	Копия записки В.Кузнецова с приложе- нием перевода письма премьер- министра Швеции Т.Эрландера от 11.02.65	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.74- 76	
51.	12.05.1965 320/Осс <i>12.05.1965</i>	Запись беседы директора Института те- рапии АМН СССР профессора А.Л.Мясникова с послом Швеции в СССР Г.Яррингом	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.77- 80	
52.	31.05.1965 1765/ГС <i>Мин С</i>	Из справки МИД СССР "О внешней по- литике Швеции и советско-шведских отношениях" (Вопрос о Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.864, л.46	
✓ 53.	30.05.1965 1762/ГС	Записка А.Громыко о встрече посла Швеции в СССР Ярринга с профессио- ром А.Л.Мясниковым по делу о Вал- ленберге с приложением проекта поста- новления, резолюция А.Микояна по за- писке	7	Ф.3, оп.66, д.855, л.81- 87	
54.	01.06.1965 1786/ГС	Записка А.Громыко с приложением - из памятки МИД СССР к беседе с премьер- министром Швеции Т.Эрландером (О Р.Валленберге)	2	Ф.3, оп.66, д.864, л.50, 57	
✓ 55.	21.06.1965 345/Осс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Г.Яррингом 19 июня 1965 г. (из дневника Бондаря)	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.88	
✓ 56.	06.07.1965 2161/ГС	Запись беседы профессора директора Института терапии АМН СССР А.Л.Мясникова со шведским профессио- ром Н. Шварц	16	Ф.3, оп.66, д.855, л.89- 104	
57.	23.01.1979 П139/65	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те правительству Швеции по делу Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.91, д.230, л.1-2	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
✓ 58.	22.01.1979 53/гс	Записка В.Мальцева	1	Ф.3, оп.70, д.1277, л.192	Копия записки -Ф.3. оп.91. д.230. л.3
✓ 59.	18.09.1979 П168/20	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Премьер-министру Швеции У.Ульстену по делу Р.Валленберга	3	Ф.3, оп.91, д.230, л.4-6	
✓ 60.	07.09.1979 771/ГС	Записка А.Громько	2	Ф.3, оп.70, д.1492, л.25-26	Копия записки -Ф.3. оп.91. д.230. л.7-8
✓ 61.	24.07.1986 П22/69	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на обращение Премьер-министра Швеции И.Карлссона относительно Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.119, д.320, л.74- 75	
62.	18.07.1986 1023/ос	Записка Э.Шеварднадзе и Ф.Бобкова	1	Ф.3, оп.102, д.183, л.73	
63.	05.11.1989 913/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о беседах с родственниками Р.Валленберга и руководством «Обще- ства Рауля Валленберга», указание о рассылке	5	Ф.3, оп.119, д.320, л.97- 101	
64.	14.03.1990 511-К	Записка КГБ СССР (В.Крючкова) о бе- сede с Э.Бернером о судьбе шведского дипломата Р.Валленберга, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.119, д.320, л.102-105	
65.	08.06.1990 500/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о приеме группы международных иссле- дователей судьбы Р.Валленберга, указа- ние о рассылке	3	Ф.3, оп.119, д.320, л.114-116	
66.	19.10.1990 854/ОС	Записка Э.Шеварднадзе "О дальнейших шагах в вопросе о Р.Валленберге", ука- зание о рассылке	5	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
67.	08.10.1991 1757-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о до- полнительном поиске документов о Р.Валленберге	1	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
68.	01.11.1991 1822-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о пере- даче копий документов из сектора архи- ва Аппарата Президента СССР о Р.Валленберге шведской стороне	2	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	

Всего в перечень включено 68 документов на 274 листах.

ПЕРЕЧЕНЬ
копий документов Архива Президента Российской Федерации,
связанных с установлением судьбы шведского дипломата Р.Валленберга

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
1.	13.12.1946 397с	Прием советника Шведской Миссии Барк Хольст (из дневника С.А.Лозовского)	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.1-4	
2.	18.08.1947 753-АЯ	Копия ответа А.Вышинского Чрезвы- чайному Посланнику и Полномочному Министру Швеции Р.Сельману на во- прос о месте нахождения Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.5-6	
3.	12.04.1952 П87/74	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведского правительства по вопросу о шведском поданном Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.7-8	
4.	18.03.1952 68-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.9- 12	
5.	29.07.1952 П88/381	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на ноту шведов от 29 мая 1952 г. о Р.Валленберге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.13	
6.	10.06.1952 488-ВК	Записка А.Вышинского с приложением проекта постановления и копий швед- ских нот от 11.02.52 и 23.05.52, письма МИД СССР от 18.08.47 и ноты посоль- ства СССР в Швеции от 16.04.52	13	Ф.3, оп.66, д.854, л.14- 26	
7.	12.02.1953 169-В	Прием посла Швеции Р.Сультмана и со- ветника шведского посольства Эйлер- Шельпина (из дневника А.Я.Вышинского)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.27- 28	
8.	05.03.1955 П451	Препроводительная записка Н.Булганина с приложением записи его беседы с послом Швеции в СССР Р.Сультманом	5	Ф.3, оп.66, д.849, л.25- 29	
9.	24.01.1956 59	Из записки Посольства СССР в Швеции на имя В.Молотова (пункт 3 - Вопрос о Р.Валленберге)	2	Ф.3, оп.66, д.862, л.21- 22	
10.	01.03.1956 П2/XLIX	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект указаний послу СССР в Швеции отно- сительно Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.29- 30	
11.	28.02.1956 393/М	Записка В.Молотова с приложением проекта постановления	4	Ф.3, оп.66, д.854, л.31- 34	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
12.	19.03.1956 61/ОСС-Шв.	Копия ответа МИД СССР в Посольство Швеции в связи с нотой правительства Швеции от 09.03.56	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.35	
13.	09.03.1956	Копия ноты правительства Швеции о секретаре Шведской миссии в Будапеште Р.Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.36-38	
14.	22.03.1956 713/Зск	Справка отдела скандинавских стран МИД СССР (М.Грибанова) о бывшем шведском дипломате Р.Валленберге с приложением копий ответа МИД СССР в Посольство Швеции от 19.03.56 и ноты правительства Швеции от 09.03.56	7	Ф.3, оп.66, д.854, л.39-45	
15.	28.03.1956 П8/47	Выписка из постановления ПБ ЦК КПСС - О переговорах с премьер-министром Швеции Эрландером и о плане пребывания его в СССР (пункт 9 - об ответе на вопрос о бывшем шведском дипломате Валленберге)	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.46	
16.	29.03.1956 1136/Зск	Из справки МИД СССР к переговорам с премьер-министром Швеции Эрландером во время его прибытия в Москве (пункт 7 - о деле Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.863, л.59	
17.	30.03.1956 674/М	Запись беседы с министром внутренних дел Швеции Г.Хедлуном (из дневника В.М.Молотова)	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.47-49	
18.	31.03.1956 666/М	Записка В.Молотова с приложением перевода материалов по вопросу о Валленберге, переданных министром внутренних дел Швеции Г.Хедлуном	59	Ф.3, оп.66, д.854, л.50-108	
19.	30.03.1956 682/М	Аннотация материалов, переданных В.М.Молотову министром внутренних дел Швеции Хедлуном по вопросу о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.109-111	
20.	03.04.1956 П9/32	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об ответе Шведскому Правительству о Валленберге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.112	
21.	02.04.1956 689/М	Копия записки В.Молотова	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.113-114	
22.	03.04.1956 704/М	Прием Министра Внутренних дел Швеции Г.Хедлунда (из дневника В.М.Молотова)	2	Ф.3, оп.66, д.854, л.115-116	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
23.	03.05.1956 П13/49оп	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Шведскому правительству по вопро- су о Валленберге	3	Ф.3, оп.66, д.854, л.117-119	
24.	28.04.1956 879/М	Записка В.Молотова и И.Серова	3	Ф.3, оп.13, д.13, л. 42- 44	Копия записки - Ф.3, оп.66, д.854, л.120- 122
25.	14.11.1956 П56/ХШ	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	1	Ф.3, оп.66, д.854, л.123	
26.	23.10.1956 313/Ш	Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.854, л.124-128	
27.	02.02.1957 П71/Х	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.1	
28.	12/14.01. 1957 64/Ш	Записка Д.Шепилова и И.Серова с при- ложением проекта постановления, ука- зание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.855, л.2-6	
29.	05.02.1957 П72/14	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ответа правительству Швеции по во- просу о шведском дипломате Валлен- берге	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.7-9	
30.	07.02.1957 12/АГ-нс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Р.Сульманом 6 февраля 1957 г. (из дневника А.А.Громыко) с приложе- нием памятной записки МИД СССР	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.10- 12	
31.	19.02.1957 14/аз-нс, вх.1167	Запись беседы с послом Швеции в СССР Сульманом 19 февраля 1957 г. (из дневника А.В.Захарова) с приложением перевода ноты посольства Швеции по вопросу о Валленберге	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.13- 16	
32.	04.04.1957 П86/XXXVIII	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект ноты Посольству Швеции в Москве от- носительно шведского гражданина Вал- ленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.17- 18	
33.	15.03.1957 42/ГС	Записка А.Громыко с приложением проекта постановления и копий памят- ной записки МИД СССР и ноты посоль- ства Швеции, указание о рассылке	8	Ф.3, оп.66, д.855, л.19- 26	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
34.	25.10.1957 П120/XIV	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект указаний Послу СССР в Венгрии по вопросу о венгерском гражданине В.Лангфельдере (бывший шофер Р.Валленберга)	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.27-28	
35.	18.10.1957 2215/ГС	Записка И.Серова и Н.Патоличева с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.29-32	
36.	13.05.1958 П153/XXIX	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект сообщения Послу Швеции в Москве в связи с письмом матери Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.33-34	
37.	04.05.1958 1243/ГС	Записка А.Громыко с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.35-38	
38.	27.02.1959 П207/XI	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об ответе на ноту шведского посольства от 9 февраля 1959 г. по поводу Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.39-40	
39.	21.02.1959 426/ГС	Записка А.Громыко и А.Шелепина с приложением проекта постановления и перевода ноты шведского посольства от 09.02.59 г., указание о рассылке	5	Ф.3, оп.66, д.855, л.41-45	
40.	22.06.1959 П224/XXXIII	Постановление ПБ ЦК КПСС - Проект устного заявления послу Швеции в СССР по вопросу о Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.46-47	
41.	18.06.1959 1543/ГС	Записка В.Кузнецова с приложением проекта постановления, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.48-51	
42.	25.02.1961 660/ГС	Запись беседы Н.С.Хрущева с послом Швеции Р.Сильманом с приложением перевода письма премьер-министра Швеции Т.Эрландера, указания о рассылке	7	Ф.3, оп.66, д.855, л.52-58	
43.	28.04.1964 П141/53	Постановление ПБ ЦК КПСС - О письме проф.Мясникова А.Л. шведскому врачу Н.Шварц в связи с делом шведского дипломата Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.59-60	
44.	23.04.1964 1305/ГС	Копия записки А.Громыко	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.61	
45.	27.05.1964 299/осс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Г.Яррингом 26 мая 1964 г. (из дневника А.Е.Ковалева)	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.62-65	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
46.	10.06.1964 П148/62	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об уст- ном заявлении послу Швеции по вопро- су о шведском дипломате Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.66- 67	
47.	07.06.1964 1785/ГС	Копия записки А.Громыко	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.68	
48.	07.07.1964 Спец.580	Шифртелеграмма Н.Белохвостикова из Стокгольма - по поводу заявления пред- седателя КПШ Херманссона по делу Валленберга, указание о рассылке	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.69- 71	
49.	07.05.1965 П201/94	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на письмо премьер-министра Швеции Эрландера по вопросу о Р.Валленберге	2	Ф.3, оп.66, д.855, л.72- 73	
50.	29.04.1965 1422/ГС	Копия записки В.Кузнецова с приложе- нием перевода письма премьер- министра Швеции Т.Эрландера от 11.02.65	3	Ф.3, оп.66, д.855, л.74- 76	
51.	12.05.1965 320/Осс	Запись беседы директора Института те- рапии АМН СССР профессора А.Л.Мясникова с послом Швеции в СССР Г.Яррингом	4	Ф.3, оп.66, д.855, л.77- 80	
52.	31.05.1965 1765/ГС	Из справки МИД СССР "О внешней по- литике Швеции и советско-шведских отношениях" (Вопрос о Р.Валленберга)	1	Ф.3, оп.66, д.864, л.46	
53.	30.05.1965 1762/ГС	Записка А.Громыко о встрече посла Швеции в СССР Ярринга с профессио- ром А.Л.Мясниковым по делу о Вал- ленберге с приложением проекта поста- новления, резолюция А.Микояна по за- писке	7	Ф.3, оп.66, д.855, л.81- 87	
54.	01.06.1965 1786/ГС	Записка А.Громыко с приложением - из памятки МИД СССР к беседе с премьер- министром Швеции Т.Эрландером (О Р.Валленберге)	2	Ф.3, оп.66, д.864, л.50, 57	
55.	21.06.1965 345/Осс	Запись беседы с послом Швеции в СССР Г.Яррингом 19 июня 1965 г. (из дневника Бондаря)	1	Ф.3, оп.66, д.855, л.88	
56.	06.07.1965 2161/ГС	Запись беседы профессора директора Института терапии АМН СССР А.Л.Мясникова со шведским профессио- ром Н. Шварц	16	Ф.3, оп.66, д.855, л.89- 104	
57.	23.01.1979 П139/65	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те правительству Швеции по делу Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.91, д.230, л.1-2	

№ п/п	Дата и номер документа	Заголовок документа	Кол-во листов	Шифр док-та	Примечания
58.	22.01.1979 53/гс	Записка В.Мальцева	1	Ф.3, оп.70, д.1277, л.192	Копия записки -Ф.3. оп.91, д.230. л.3
59.	18.09.1979 П168/20	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те Премьер-министру Швеции У.Ульстену по делу Р.Валленберга	3	Ф.3, оп.91, д.230, л.4-6	
60.	07.09.1979 771/ГС	Записка А.Громько	2	Ф.3, оп.70, д.1492, л.25-26	Копия записки -Ф.3. оп.91, д.230. л.7-8
61.	24.07.1986 П22/69	Постановление ПБ ЦК КПСС - Об отве- те на обращение Премьер-министра Швеции И.Карлссона относительно Р.Валленберга	2	Ф.3, оп.119, д.320, л.74- 75	
62.	18.07.1986 1023/ос	Записка Э.Шеварднадзе и Ф.Бобкова	1	Ф.3, оп.102, д.183, л.73	
63.	05.11.1989 913/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о беседах с родственниками Р.Валленберга и руководством «Обще- ства Рауля Валленберга», указание о рассылке	5	Ф.3, оп.119, д.320, л.97- 101	
64.	14.03.1990 511-К	Записка КГБ СССР (В.Крючкова) о бе- седе с Э.Бернером о судьбе шведского дипломата Р.Валленберга, указание о рассылке	4	Ф.3, оп.119, д.320, л.102-105	
65.	08.06.1990 500/ОС	Записка Э.Шеварднадзе и В.Крючкова о приеме группы международных иссле- дователей судьбы Р.Валленберга, указа- ние о рассылке	3	Ф.3, оп.119, д.320, л.114-116	
66.	19.10.1990 854/ОС	Записка Э.Шеварднадзе "О дальнейших шагах в вопросе о Р.Валленберге", ука- зание о рассылке	5	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
67.	08.10.1991 1757-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о до- полнительном поиске документов о Р.Валленберге	1	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	
68.	01.11.1991 1822-Б	Записка КГБ СССР (В.Бакатина) о пере- даче копий документов из сектора архи- ва Аппарата Президента СССР о Р.Валленберге шведской стороне	2	Ф.89, оп.5, индекс 752 - Швеция	

Всего в перечень включено 68 документов на 274 листах.

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

Sid. 1 (15)

28 juni 2000

Nr.

292✓

Manne Wängborg

Utrikesdepartementet

aa
P

För: EC (Jan Lundvik, Stefan Gullgren)

(EC)

INK. UTRIKESDEP.		
DNR		
2000 -06- 28		
Avd.	Gr	Mål
P	2	Eu'

Raoul Wallenberg

Vi vidarebefordrar härmed två skrivelser om Raoul Wallenberg från chefen för det ryska utrikesministeriets Finland-Sverige-kontor, Vjatjeslav Tutjnin, med svar på frågor ställda av Susan Mesinai och, i ett fall, ambassadör Hans Magnusson, jämte översättningar till engelska som vi fått genom ambassadör Hans Magnussons försorg.

HIRDMAN

Postadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

2/10
2/15

TO THE COUNSELLOR
AT THE SWEDISH EMBASSY
IN THE RUSSIAN FEDERATION

M. WÄNGBORG

Dear Mr. Wängborg,

In reply to the letter to S. Mesinai in the case about R. Wallenberg, of April 14 this year, we can give the following information:

1. At an inquiry at the Criminal Investigation Administration "Smersh" in the USSR on the 26th of February 1946 Mr. Hert Van der Vaals gave the following evidence.

During his sojourn in Hungary 1943-1944 he was acquainted with Smith Lole, 50 years old, a Dutchman who was one of the managers for the "Philips" company in Budapest, he lived on Adi-Andre-Utz street. He got acquainted with him through a recommendation from Flederijs (former Dutch consul in Budapest, worked at the Swedish embassy on matters relating to protection of the rights of Dutch citizens), and afterwards was a friend to his son and daughters who were approximately the same age as him. During a period in January 1944 he lived in their house.

2. The questions posed by the examining magistrate to I. Betlen on April 28, 1945 concerned biographical information about the president of Hungary, his work in this post and in the Senate commission for Foreign affairs, his acquaintance and meetings with certain politicians in Western Europe. At the same time the question about Hungary's possible withdrawal from the war was discussed.

3. There are no protocols left from the inquiry on April 28, 1945 in the investigation case for Jankowsky, Jan-Stanislav Josifovich.

4. S. Mesinai got to know the investigation cases for Franz Gfromer and Ernst Huber in the public reading hall of the archive of the Russian Secret service on May 15 this year.

Information about Sandor Rado, Leopold Okulitsky, Viktor Abakumov, Isaak Wolfin, Charles Brown and Boris Menshagin was sent earlier: our nr 6051/2ED 1999-09-07, 2541/2ED 2000-04-06 and 3112/2ED 2000-04-26.

Concerning the other issues taken up in the letter to S. Mesinai, she was given necessary explanations and comments at a personal meeting with V.K. Vinogradov and J.M. Razbojev.

In reply to the letter from co-chairman in the Russian-Swedish work-group for investigating the fate of R. Wallenberg from the Swedish side, H. Magnusson, of March 27 this year, we can inform about the following:

~~3/15~~
3/15

1. No affirmation could be found upon searching the archive of the Russian president that the political central organ of the Communist party in the USSR during their meetings had brought up issues relating to the fate of R. Wallenberg, except once when R. Wallenberg's name was mentioned at a meeting in the political bureau of the Central Committee on January 28, 1988 when the chairman of the Council of Ministers in the USSR, N.N. Ryzhkov, gave a report on his trip to Sweden and Norway (The archive only contains working notes from meetings with the political bureau of the Soviet Communist party for the period 1965-1991).

Ryzhkov said literally: "But at the press conference I got a question about Wallenberg. I replied that we couldn't add anything to what we'd said in 1957."

Carlsson asked: We understand that you cannot say anything more to us but give us please if it's possible copies of the documents that confirm that he died there etc. I say, you know, I haven't seen any documents, I only use the information that certain organs pass to me, therefore I can not give you any information, we will study your request". (*The archive of the Russian president, F #3, op. #120, d. #111, p. 295*).

2. Upon searching the archive no letter from V. K. Abakumov to J. V. Stalin of July 17, 1947 could be found.

Please make this reply known to Mr. Magnusson.

HEAD OF THE UNIT
FOR FINLAND AND SWEDEN
AT THE SECOND EUROPEAN DEPARTMENT

V. TUTCHNIN

4/15 7/10

TO THE COUNSELLOR
AT THE SWEDISH EMBASSY
IN THE RUSSIAN FEDERATION

M. WÄNGBORG

Dear Mr. Wängborg,

In reply to the questions asked by S. Mesinai in her letters of May 5 and 8 this year, we can give the following information:

A copy of the letter from V. S. Abakumov to J. V. Stalin of July 17, 1947 concerning investigation practice was in July, 1992 present at the Special Commission on archives at the Russian President during deciding a question about making this document not secret any more and sending it to the Constitution Court.

In the Central archive of the Ministry of Security of Russia it was not declassified and was not given up for free access to the investigators. The original of the letter is not found in the Central archive of the Russian Security Service (RSS), and neither is there any information about the circumstances of reporting of it to J. V. Stalin. It is established that the main points of this letter from V. S. Abakumov became basis for the order from Ministry of State Security of the USSR of July 24, 1947 (marked as "top secret"). Up to now this normative act has not undergone any procedures for making it non-secret.

It can not be ruled out that the practice of arresting and detaining criminal suspects, as well as leading investigations, described in the above mentioned documents, was used by the "Smersh" organs during the war.

1. There are no materials from the Controlling Commission for Germany (CCG) in the Central archive of RSS, which implies that it is not possible to determine how allies solved issues about "allied prisoners of war", including in Budapest. Since the information about existence of an assembling point for "allied prisoners of war" in Budapest belongs to the area of responsibility of the Ministry of Defence of Russia, we propose to return to this question later. A corresponding request has been sent to the Ministry of Defence.

— Valach. ? 2. Any documents, including statements from interpreter Vallag or any other witnesses about preparing detainees R. Wallenberg and V. Langfelder for departure to the city Debracen in the night between January 14 and 15, 1945, can not be found.

3. Besides documents about detaining of R. Wallenberg that were found in the Central archive of the Ministry of Defence, the Russian part of the working-group hasn't got any other materials. Therefore one can only conjecture about the details of the detention, arrest and keeping in isolation of the Swedish diplomat in the Soviet armed forces.

8/10
5/15

4. We have no information about any "control points", mentioned by S. Mesinai, where R. Wallenberg and V. Langfelder could have been kept.

5. It is established that following persons were arrested in Budapest in April 1945, at the order from N. A. Bulganin: Jan Spishyak, a Slovak, Slovak ambassador in Hungary; diplomats Harald Feller, a Swiss, head of the diplomatic mission of Switzerland in Hungary; Max Mayer, a Swiss, secretary at the Swiss diplomatic mission in Hungary. Any other examples are not known.

6. Of the guards that took the arrested diplomats to Moscow there is known as a chief of the escort that took R. Wallenberg to Moscow, a certain captain Zenkov, Nikolaj Matvejevich (died in 1976 in Perm).

7. Requirements of the instruction in arresting criminals in situations of that kind are standard ones, therefore it is no use of commenting the practice of "Smersh". From the documents it can be seen that the Swedish diplomat came to the disposal of Soviet armed forces of his own accord, and after the detention he was not released (there is in any case such an order).

8. January 17, 1945 can be viewed as the official date of R. Wallenbergs arrest (the telegram from N. A. Bulganin), although he had been held in the isolation at the Afonin headquarters since January 15.

9. R. Wallenberg was officially registered as a prisoner of war on February 6, 1945 when he entered the internal prison of the NKGB in the USSR. According to the record in the registration log of the internal prison, he had a "rucksack" with him as a hand luggage. There is no such data about V. Langfelder.

10. No orders or other process documents about moving R. Wallenberg and V. Langfelder to Moscow could be found in Russian archives.

From a telegram of A. V. Zacharov to N. A. Bulganin it can be seen that R. Wallenberg was sent away (without mentioning the destination) on January 25, 1945.

11. Jan Spishyak was arrested in Budapest on January 29, 1945. On February 21 he was put to prison in Lefortovo. He gave evidence about his work in Hungary to a staff member of "Smersh" on February 26, 1945.

12. No information that might illuminate the questions posed by S. Mesinai could be found in the materials of the Central archive of the RSS, including the correspondence of the Allied Controlling Commission (ACC) in Hungary in 1945. Regarding contacts of NKVD or other authorities to ACC and American Secret Services about the same questions, no such information could be found.

In reply to the questions asked by S. Mesinai in her letter of May 21 this year, we can give the following information:

9/10
6/15

1. The Russian part of the working-group has the opinion that in the work with archive materials (Russian State archive, Russian War archive) that are marked as "secret" and are not meant to be declassified, one should follow common practice. S. Mesinai asks concrete questions that are most closely related to the fate of R. Wallenberg, and receives written or spoken answers through the representative for the Russian archive in the working-group or directly from the specialists at one or another state archive.

2. The Swedish side has already been informed about the investigation case for Otto Hatz: No 6051/2ed-ns of 7.09.1999 and No 7643/2ed-ns of 15.11.1999.

3. S. Mesinai can pose concrete questions about the investigation case for the former German war attaché in Finland, Horst Kitchman, taking into account her former acquaintance with the personal case of the prisoner of war.

4. The order of receiving information about "numbered" interns, about escort troops engaged in moving the prisoners, have not changed in the Central archive of RSS, Russian State archive, the Ministry of Justice, Russian War archive and other archives.

At one of the working meetings S. Mesinai was told that "numbered" interns in 1945 as well as during the following years could be counted under the 3rd Main and other directorates.

Determining all prisoners that had a number during the investigation and were afterwards sentenced at a Special meeting will demand examining of a huge quantity of investigation and other archive materials. The difficulty lies in the fact that at the Special meeting these persons were never referred to by numbers but only by their surnames.

5. Willy Redel, b. 1897, counsellor at the German embassy in Romania, was arrested on September 7, 1944 in Bucharest and sent to Moscow at the disposal of Criminal Investigation Administration "Smersh" in the USSR. From September 8 — in the internal prison of the NKGB in the USSR, where he was held as a prisoner of war. From May 31, 1945 — in the Lefortovo prison. From February 26, 1947 — in the internal prison of the Ministry of State Security in the USSR. On October 15, 1947, during moving to the camp for prisoners of war (No 27 at the Ministry of Interior in the USSR) in Krasnogorsk, he died.

6. We have no information about death registration of I. Betlen, F. Marek, L. Okulitsky and Van der Vaals at the Civil Registry authorities. The question of registering their deaths, unlike Oggins', was not considered. L. Okulitsky and J. Jankowsky were held in the Lubyanka prison under their own surnames.

7. We have no information about Swedish requests in Soviet press during 1956-1957.

8. "Memorandum of Gromyko" of February 6, 1957, was prepared because of official requests from the Swedish side who presented evidence from the former prisoners of war that were

10/10
7/5

kept in the internal and Lefortovo prisons at the same time as R. Wallenberg and V. Langerfelder.

Regarding the question from the co-chairman of the working-group, H. Magnusson, that was posed at the meeting of the working-group on June 14 this year concerning file No 120 of the NKVD in the USSR, we inform, that according to the information from a member in the group, T. G. Zanina, this case is not present in the Russian State Archive.

HEAD OF THE UNIT
FOR FINLAND AND SWEDEN
AT THE SECOND EUROPEAN DEPARTMENT

V. TUTCHNIN

МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

07.06.2002 № 4496/2ер

На № _____ от _____

8/15

INK. AMB. MOSKVA		
D.pr. 12:13/67		
2000-06-26		
AVD. R	GR. 18	MAL. 26

СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА
КОРОЛЕВСТВА ШВЕЦИЯ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

М.ВЭНГБОРГУ

Wallenberg bren från
Tyskinn

Уважаемый г-н Вэнгборг,

В ответ на письмо С.Месиной по делу Р.Валленберга от 14 апреля с.г. сообщаем:

1. На допросе в ГУКР "Смерш" НКВД СССР 26 февраля 1946 г. Герт Ван-дер-Ваальс показал следующее.

В период пребывания в 1943-1944 гг. в Венгрии он был знаком со Смит Лоле, 50 лет, голландцем, который являлся одним из директоров фирмы "Филиппс" в Будапеште, проживал по ул.Ади-Андре-Утца. Познакомился с ним по рекомендации Фледериуса (бывший голландский консул в Будапеште, работал в посольстве Швеции по защите голландских подданных) и затем дружил с его сыном и дочерьми, которые были примерно такого же с ним возраста. Некоторое время в январе 1944 года он проживал в их доме.

2. Вопросы, задаваемые следователем И.Бетлену 28 апреля 1945 г., касались биографических данных премьер-министра Венгрии, его деятельности на этом посту, а также в сенатской комиссии по иностранным делам, его знакомства и встреч с некоторыми политическими деятелями Западной Европы. Одновременно обсуждался вопрос о возможностях выхода Венгрии из войны.

9/15 2

3. Протокол допроса Янковского Яна-Станислава Иосифовича от 28 апреля 1945 г. в его следственном деле не имеется.

4. Со следственными делами на Франца Гфрорнера и Эрнста Хубера С.Месинай ознакомилась в открытом читальном зале архива ФСБ России 15 мая с.г.

Сведения в отношении Шандора Радо, Леопольда Окулицкого, Виктора Абакумова, Исаака Вольфина, Чарльза Брауна и Бориса Меньшагина сообщались ранее: наши №№6051/2ЕД от 7.09.1999 г., 2541/2ЕД от 6.04.с.г и 3112/2ЕД от 26.04.с.г.

По остальным вопросам, затронутым в письме С.Месинай, ей были даны соответствующие пояснения и комментарии при личной встрече с В.К.Виноградовым и Ю.М.Разбоевым.

В ответ на письмо сопредседателя российско-шведской рабочей группы по выяснению судьбы Р.Валленберга со шведской стороны Х.Магнуссона от 27 марта с.г. сообщаем:

1. В результате проверки фондов Архива Президента Российской Федерации не выявлено данных об обсуждении на заседаниях Политбюро ЦК КПСС вопросов, связанных с судьбой Р.Валленберга, за исключением единственного упоминания имени Р.Валленберга на заседании Политбюро ЦК 28 января 1988 г. в отчете Председателя Совмина СССР Н.Н.Рыжкова о поездке в Швецию и Норвегию (в Архиве хранятся рабочие записи заседаний Политбюро ЦК КПСС только за 1965-1991 гг.).

Дословно Н.Н.Рыжковым было сказано следующее: "Но на пресс-конференции мне задали вопрос о Валленберге. Я ответил, что мы ничего добавить не можем к тому, что мы сказали в 1957 г.

Карлссон попросил: мы понимаем, что вы нам ничего не скажете больше, но дайте, пожалуйста, если можно, нам копии документов, которые удостоверяют, что он там умер и т.д. Я, говорю, знаете, документов не видел,

10/15³

я пользуюсь информацией, которую нам соответствующие органы дают, поэтому я не могу сейчас вам ничего обещать, вашу просьбу мы изучим" (Архив Президента Российской Федерации, Ф.№3, оп.№120, д.№111, л.295).

2. В ходе проверки фондов Архива письмо В.К.Абакумова на имя И.В.Сталина от 17 июля 1947 г. не обнаружено.

✓ Просили бы довести наш ответ до сведения г-на Х.Магнуссона.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА
ФИНЛЯНДИИ И ШВЕЦИИ
ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА

С. Уланович

В.ТУЧНИН

МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

21.06.2000 № 4464/2ер

На № _____ от _____

Менкайс рэжае ле Wallenberg
In Tufjain Europa II

Mr. L. H. L.
H.F.
C.B.

INK. AMB. MOSKVA		
D. пр. 12:3/69		
2000-06-22		
AVD. 2	С. 18	МАЛ 20

Faxat Sultan Melik
2 and 4 Magnit
Riga
22.6.2000
11/15

СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА
КОРОЛЕВСТВА ШВЕЦИИ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

М.ВЭНГБОРГУ

Уважаемый г-н Вэнгборг,

В ответ на вопросы, поставленные С.Месинай в ее письмах от 5 и 8 мая с.г., сообщаем:

Копия письма В.С.Абакумова на имя И.В.Сталина от 17 июля 1947 г. о практике ведения следствия в июле 1992 г. находилась в Специальной комиссии по архивам при Президенте Российской Федерации при решении вопроса о его рассекречивании и направлении этого документа в Конституционный Суд.

В Центральном Архиве Министерства безопасности России он не рассекречивался и исследователям для открытого использования не выдавался. Подлинника письма в Центральном архиве ФСБ России нет, отсутствуют также данные о докладе его И.В.Сталину. Как установлено, основные положения данного письма В.С.Абакумова составили основу приказа МГБ СССР от 24 июля 1947 г. (гриф "совершенно секретно"). До настоящего времени процедура рассекречивания указанного нормативного акта не осуществлялась.

Не исключено, что практика ареста и задержания подозреваемых в преступных действиях, а также ведение следствия, изложенные в указанных выше документах, имела место в работе органов "Смерш" в годы войны.

12/15²

1. Материалов Контрольной комиссии по Германии (ККГ) в Центральном архиве ФСБ не имеется, в связи с чем определить, как решались союзниками вопросы о "союзных военнопленных", в том числе и в Будапеште", не представляется возможным. Поскольку информация относительно наличия сборного пункта для "союзных военнопленных" в Будапеште находится в компетенции Министерства обороны России, предполагаем вернуться к этому вопросу позднее. Соответствующий запрос в Минобороны направлен.

2. Никаких документов, включая заявления переводчика Валлага или каких-либо других свидетелей о подготовке задержанных Р.Валленберга и В.Лангфельдера к отъезду в город Дебрецен в ночь с 14 на 15 января 1945 г., не имеется.

3. Кроме выявленных в Центральном архиве Министерства обороны документов о задержании Р.Валленберга, другими материалами российская часть рабочей группы не располагает. В связи с этим о деталях задержания, ареста и содержания в изоляции шведского дипломата в расположении советских войск можно строить только предположения.

4. Никакими данными о "контрольных пунктах", указанных С.Месинай, где могли бы содержаться Р.Валленберг и В.Лангфельдер, не располагаем.

5. Как установлено, по распоряжению Н.А.Булганина в Будапеште в апреле 1945 г. были арестованы: Ян Спипьяк, словак, посланник Словакии в Венгрии; дипломаты Геральд Феллер, швейцарец, глава дипломатической миссии Швейцарии в Венгрии; Макс Майер, швейцарец, секретарь Швейцарской дипломатической миссии в Венгрии. Другие примеры не известны.

13/15

6. Из числа сопровождавших в Москву арестованных дипломатов известен как старший конвоя, доставлявшего Р.Валленберга в Москву, капитан Зенков Николай Матвеевич (в 1976 г. умер в г.Перми).

7. Требования инструкции в случаях ареста преступников в такого рода ситуациях являются стандартными, поэтому комментировать практику "Смерш" не имеет смысла. По документам видно, что шведский дипломат прибыл в расположение советских войск добровольно, и после задержания его не выпускали (во всяком случае имеется такое распоряжение).

8. Официальной датой ареста Р.Валленберга можно считать 17 января 1945 г. (телеграмма Н.А.Булганина), хотя в изоляции при штабе Афонина он находился с 15 января.

9. Р.Валленберг был определен или официально записан в качестве военнопленного 6 февраля 1945 г. при поступлении во Внутреннюю тюрьму НКГБ СССР. Согласно записи в журнале регистрации Внутренней тюрьмы, из ручной клади при нем находился "рюкзак". О В.Лангфельдере таких данных нет.

10. Ордеров и других процессуальных документов об этапировании в Москву Р.Валленберга и В.Лангфельдера в российских архивах не выявлено.

Из телеграммы А.В.Захарова Н.А.Булганину видно, что Р.Валленберг был отправлен (маршрут следования не указан) 25 января 1945 г.

11. Ян Спихьяк арестован в Будапеште 29 января 1945 г. 21 февраля помещен в Лефортовскую тюрьму. Показания о работе в Венгрии он давал сотруднику "Смерш" 26 февраля 1945 г.

12. В материалах Центрального архива ФСБ, в том числе и в переписке Союзной Контрольной Комиссии (СКК) в Венгрии за 1945 г., каких-либо сведений, которые могли бы осветить вопросы, интересующие С.Месинай, не выявлено. О контактах НКВД или других ведомств с СКК и

14/
15

американским ОСС по этим же вопросам такой информации обнаружить не удалось.

В ответ на вопросы, поставленные С.Месиной в ее письме от 21 мая с.г., сообщаем:

1. По мнению российской части группы в ходе работы с материалами госархивов (ГАРФ, РГВА), которые имеют грифы "секретно" и не подлежат рассекречиванию, следует придерживаться установившейся практики. С.Месинай задает конкретные вопросы, наиболее приближенно относящиеся к судьбе Р.Валленберга, и получает письменные или устные ответы через представителя Росархива в рабочей группе или непосредственно от специалистов того или иного госархива.

2. По следственному делу Отто Хатца уже сообщалось шведской стороне: №6051/2ед-ис от 7.09.1999 с.г. и №7643/2ед-ис от 15.11.1999 г.

3. По следственному делу бывшего германского военного атташе в Финляндии Хорста Кичмана С.Месинай может задать конкретные вопросы с учетом того, что она ранее знакомилась с личным делом военнопленного.

4. Порядок получения информации о "номерных" заключенных, о конвойных войсках, привлекавшихся для этапирования заключенных, в Центральном архиве ФСБ России, ГАРФ, Минюсте, РГВА и других архивах не изменялся.

На одном из рабочих заседаний С.Месинай разъяснялось, что "номерные" заключенные в 1945 г., а также в последующие годы могли числиться за 3 Главным и другими управлениями.

Выявление всех заключенных, имевших номер во время следствия, а затем приговоренных решением Особого совещания, потребует изучения огромного количества следственных и других архивных материалов. Сложность заключается в том, что на Особом совещании эти лица никогда не фигурировали под номерами, а только под своими фамилиями.

15/15

5. Вилли Редель, 1897 г.р., советник германского посольства в Румынии, 7 сентября 1944 года был арестован в Бухаресте и направлен в Москву в распоряжение ГУКР "Смерш" НКО СССР. С 8 сентября - во Внутренней тюрьме НКГБ СССР, где содержался в качестве военнопленного. С 31 мая 1945 г. - в Лефортовской тюрьме. С 26 февраля 1947 г. - во Внутренней тюрьме МГБ СССР. 15 октября 1947 г. во время этапирования в Красногорский лагерь военнопленных №27 МВД СССР умер.

6. Данными о регистрации смерти в органах ЗАГС И.Бетлена, Ф.Марека, Л.Окулицкого и Ван дер Ваальса не располагаем. Вопрос о регистрации их смерти, в отличие от Оггинса, не рассматривался. Л.Окулицкий и Я.Янковский содержались в Лубянской тюрьме под своими фамилиями.

7. Сведениями о публикации шведских запросов в советской прессе в 1956-1957 гг. не располагаем.

8. "Меморандум Громыко" от 6 февраля 1957 г. подготовлен в связи с официальными запросами шведской стороны, представившей показания бывших военнопленных, содержащихся во Внутренней и Лефортовской тюрьмах в период нахождения там Р.Валленберга и В.Лангфельдера.

В связи с вопросом сопредседателя группы Х.Магнуссона, поставленным на заседании группы 14 июня с.г. относительно дела №120 НКВД СССР, сообщаем, что по информации, полученной от члена группы Т.Г.Заниной, в ГАРФ это дело отсутствует.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА
ФИНЛЯНДИИ И ШВЕЦИИ
ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА

С уважением

В.ТУЧНИН

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

29 juni 2000

Sid. 1 (2)

Nr. 295

Manne Wängborg

Utrikesdepartementet

INK. UTRIKESDEP.
DNR

2000-06-29

Avd	Gr	Mål
P	2	Eu1

För: EC (Jan Lundvik, Stefan Gullgren, Daniel Larsson)
Refax: Riga, Susan Mesinai (+1-212-645 7495)

Via UD, tack.Raoul Wallenberg

Vi översänder härmed en kort skrivelse från det ryska utrikesministeriet med svar på frågor från Susan Mesinai, jämte inofficiell översättning till engelska.

HIRDMAN

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Bestöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

**МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

26.06.00 № 4903/2eg

На № _____ от _____

mw/es

INK. AMB. MOSKVA		
D.пг. 12:3/25		
2000-06-28		
AVD. R	GR. 18	MAL. R

2(3)

**СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА
КОРОЛЕВСТВА ШВЕДИИ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

М.ВЭНГБОРГУ

*Mw:
ES:*

Уважаемый г-н Вэнгборг,

В ответ на вопросы, поставленные С.Месинай в ее письме от 26 мая с.г., сообщаем:

1. Бывший заключенный П.Аладжани с августа 1947 г. содержался под своей фамилией, а при направлении во Владимирскую тюрьму ему был присвоен №15. Вместе с тем, при рассмотрении его дела на Особом совещании при МГБ СССР П.Аладжани числился под своей фамилией.

2. По имеющимся в Центральном архиве ФСБ России документам видно, что зачеркнутые в тюремных журналах фамилии Р.Валленберга, В.Лангфельдера и А.Катона свидетельствуют, что они находились в тюрьмах под своими именами. В то же время установить лиц, содержавшихся в 1947 г. и последующее время под №№14, 16, 17, 18 и 19 не представилось возможным.

**НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА
ФИНЛЯНДИИ И ШВЕЦИИ
ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА**

С уважением

В.ТУЧНИН

3(3)

Non-official translation from Russian**MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
OF RUSSIAN FEDERATION****June 26, 2000
Our. ref.: 4903/2ed****EMBASSY OF SWEDEN
IN RUSSIAN FEDERATION****ATTN: COUNSELLOR Mr. Manne Wängborg****DEAR MR. WÄNGBORG:**

In reply to the request, made by S. Mesinai in her letter of May 26, 2000, we send You the following information.

- 1. The former prisoner P. Alajani was kept under his own name, starting from August 1947. While sending him to Vladimir prison, they assigned him number 15. The Special meeting of MGB, however, used the own name of P. Alajani, while considering his case. *Aladzjani*
- 2. Following the documents from the FSB Central Archive, the usage of own ~~the~~ names of R. Wallenberg, W. Langfelder and A. Katona, which were then stricken through in the prison registers, testifies to the fact, that these persons were kept in prison under their own names. At the same time it proved to be impossible to identify the names of persons, who were kept in prison under numbers 14, 16, 17, 18 and 19 in 1947 and later on.

Sincerely Yours,

V. TUCHNIN
HEAD OF DIVISION FOR FINLAND AND SWEDEN
2nd EUROPEAN DEPARTMENT

REGERINGSKANSLIET

Kryptofax

Sid. 1 (1)

KRYPTOFAX

2000-06-29

Inkom Krypto

2000-06-30

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

(EC)

P 2 En I

Ambassaden Moskva

114 Exp 000630/pm

Raoul Wallenberg

Hirdman från Lundvik

Vid RW-föredragning idag hos kabs konstaterades bl a att det fanns goda skäl att översätta min PM 2000-06-09 om hur ryssarna kan tänkas ha uppfattat det svenska agerandet i RW-ärendet till ryska och överlämna denna till MID för att stimulera till en motsvarande belysning från deras sida av dessa frågor. Innan beslut härom fattas vill vi dock noga tänka oss för och vore tacksamma för Din bedömning som del av beslutsunderlaget.

Vi konstaterade också att vi ännu inte fått den utlovade översättningen av Mitrochinappret. Tacksam Du påminner Dahmberg.

Cabinet

mi

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

KRYPTOFAX

Sid. 1 (1)

2000-06-30

Dnr 327

Delgivning från
kryptoexpeditionen
enl adressering/samt

UMK

BMK/1/2

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: Lundvik/EC

KRYPTOFAX		
INKOM UTRIKESDEPARTEMENTET		
2000-06-30		
14,35		
Avt.	Grupp	Mål
P	2	Eu I

Raoul Wallenberg

Kfax 119 U 2000-06-29

Din PM 2000-06-06, som jag läst två gånger, är mycket bra och övertygande. Efter moget övervägande delar jag uppfattningen att vi bör ge ryssarna det förtroendet, att vi överlämnar den till dem för att få deras eventuella kommentarer. PM:en belyser allvaret och grundligheten i vårt eget utredningsarbete. Dock är det tveksamt om vi får någon motsvarande belysning från dem. Jag tror deras byråkratiska system lägger hinder i vägen för det.

Innan PM:en lämnas bör enligt min mening två smärre uteslutningar göras. Dels sista meningen andra stycket sid 7 om att svenska regeringen befinner sig under tryck från oppositionen och därför agerar som den gör. Dels de två sista meningarna i andra stycket sid 8 om Bergling-fallet.

Dahnbergs översättning av Mitrochin-papperet är praktiskt taget klar. Vi skickar den på måndag.

HIRDMAN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

Sid. 1 (7)

30 juni 2000

Nr. 298 ✓

Manne Wängborg

Utrikesdepartementet

aa
R

INK. UTRIKESDEP.		
DNI		
2000-06-30		
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eul

EC

För: EC (Jan Lundvik, Stefan Gullgren, Daniel Larsson)
Refax: Riga

Via UD, tack.

Raoul Wallenberg

Vi översänder härmed en kort skrivelse från det ryska utrikesministeriet med kopior av arkivhandlingar i Wallenberg-ärendet begärda av ambassadör Hans Magnusson.

Eftersom läsbarheten på arkivkopiorerna inte är så god skickar vi parallellt också en uppsättning fotokopior som bör nå UD-EC i början av nästa vecka.

HIRDMAN

Postadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfil'movskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

MVP

**МИНИСТЕРСТВО
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

121200, г. Москва, Г-200,
Смоленская-Сенная площадь, дом 32/34
Телефон 244-16-06

28.06.2000 № 5045/2ер

На № _____ от _____

M

INK. AMB. MOSKVA		
D.пр. 12:3/78		
2000-06-29		
AVD. <i>R</i>	GR. <i>18</i>	MAL. <i>260</i>

**СОВЕТНИКУ ПОСОЛЬСТВА
КОРОЛЕВСТВА ШВЕЦИИ
В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

М.ВЭНГБОРГУ

Уважаемый г-н Вэнгборг,

В связи с просьбой Х.Магнуссона на встрече в МИД России 14 июня с.г. о предоставлении ему дополнительных материалов из Архива внешней политики Российской Федерации по делу Р.Валленберга направляем копии соответствующих документов.

К сожалению, беседы посланника Миссии СССР в Швеции И.С.Чернышова с Премьер-министром Швеции Т.Эрландером в АВП России не обнаружено.

Приложение: упомянутое, 5 лл.

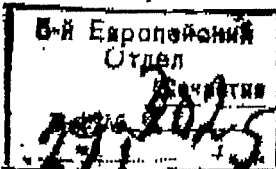
С уважением

**НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА
ФИНЛЯНДИИ И ШВЕЦИИ
ВТОРОГО ЕВРОПЕЙСКОГО
ДЕПАРТАМЕНТА**

[Signature]

В.ТУЧНИН

ИЗ ДИРЕКЦИИ ЗАМ. НАРКОМА
В.Г. ДЕКАНОВО

РАССЕКРЕЧЕНО
19 г.
Секретно.

29 января 1945 года.

6579, экз. № 5

П Р И В Е
ШВЕДСКОГО ПОСЛАНИКА С. СЕДЕРБЛЮМА
26 января 1945 года.

Сегодня я принял Седерблума по его просьбе.

Седерблум выразил мне соболезнование по поводу гибели Уманского и Латышева. Далее Седерблум поблагодарил за удовлетворение просьбы Шведской Миссии в отношении секретаря миссии в Будапеште Вадленберга и выразил надежду, что советские власти позаботятся о других сотрудниках Шведской Миссии, в случае, если последние окажутся в районах, освобождаемых Красной Армией.

После этого Седерблум заявил, что главной целью его сегодняшнего ко мне визита является предстоящая поездка в Советский Союз вице-председателя шведского Красного Креста графа Бернадотте. Сообщив, что Бернадотте интересуется этой поездкой и, будучи очень занятым человеком, хотел бы заранее знать предстоящие возможности, Седерблум передал мне план предполагаемого посещения Бернадоттом Ленинграда и Москвы. Бернадотте желает, чтобы в этой поездке его сопровождал медицинский эксперт.

В ответ на все эти рассуждения Седерблума я заметил лишь, что вопрос о приезде Бернадотте находится в компетенции советского Красного Креста, причем последний до сих пор не дал Наркоминделу положительного ответа. Повидимому, заметил я, руководство Красного Креста в настоящее время занято какими-либо иными срочными заботами, которых в нынешнюю войну у него достаточно много.

На вопрос посланника, что же ему делать в таком случае, я ответил, что мне трудно что-либо ему посоветовать, поскольку решение зависит от Красного Креста.

Седерблум обратился с просьбой ускорить выдачу советских транзитных виз направляющимся в шведскую Миссию в Токио первому секретарю Рина и секретарю-архивисту Эрикссону. Говоря об этих лицах, Седерблум связал вопрос об их приезде в Токио с отъездом из Токио шведского посланника Барге и первого секретаря, которые, по словам Седерблума, не могут оттуда выбраться, пока к ним не придут Ринг и Эрикссон. При этом Седерблум несколько загадочно намекнул, что

шведский посланник в Токио опасается "застрять" там на довольно продолжительный срок вследствие военных действий.

На мой вопрос, о каких действиях он говорит, Седерблум пояснил, что он говорит о "действиях Америки и Англии против Японии". Кроме того, продолжал Седерблум, в Токио находится 27 человек шведских подданных-инженеров и представителей торговых фирм, которые полагают, что сейчас в связи с заключенным между СССР и Финляндией перемирием, для них имеется благоприятная возможность возвратиться на родину через СССР и Финляндию. Для этих лиц также было бы желательно получить транзитные визы. Сказав это, Седерблум спросил меня, не следует ли ему обратиться с этими вопросами к Беляеву, которого он намеревается посетить сегодня и которому он мог бы передать соответствующие письма шведской Миссии.

Я ответил, что поскольку вопросом выдачи виз занимается Консульский Отдел, то лучше всего, как думает и сам Седерблум, передать эти визовые дела на рассмотрение т. Беляеву.

Одновременно я обратил внимание Седерблума на задержку шведским министерством иностранных дел выдачи нам 5 советских моряков-дезертиров, по поводу которых посланник Коллонтай ставит перед шведами вопрос неоднократно. Я дал понять Седерблumu, что это дело нас интересует и было бы небесполезно, если бы Седерблум постарался выяснить, какие имеются у шведского МИД'а основания отказать в выдаче нам этих моряков, убивших советских офицеров и являющихся уголовными преступниками.

Сославшись на незнание этого вопроса, Седерблум уклонился от обсуждения его со мной, но обещал снестись с МИД'ом по этому делу.

После этого Седерблум сообщил, что в их Миссии в связи с приездом в Москву представителей кооперативных союзов и торговых фирм наблюдается большое оживление. Посланник высказал при этом мнение, что он надеется на плодотворные результаты этого приезда. Затем Седерблум упомянул о том, что ВОКС идет навстречу запросам шведской Миссии в отношении представления материалов о советской культуре.

В заключение Седерблум, заметив, что Советский Союз подписал еще одно Соглашение о перемирии, заявил, что нынешние военные успехи СССР потрясают весь мир и новости об этих победах Красной Ар-

3

3.

они занимают большое место в шведской печати.

Присутствовал г. Тимофеев.

ПРИЛОЖЕНИЕ: План предполагаемой поездки графа Бернадотта.

и/и (В. Деканозов)

Разослано:

т. т. Молотову,

Валлинскому,

Деканозову,

Лозовскому,

5-й Европ. отд., киев. орг.

в дело.

вид. ам-6.

Верно: В. Магниц

ИЗ ДНЕВНИКА
А.Н. АБРАМОВА.

1031
14.10.1946

РАСЕКРЕЧЕНО 3
СЕКРЕТНО 19
"13" марта 1946 г.
№ 706/500

ЗАПИСЬ ВЕСЕДЫ
С ШВЕДСКИМ ПОСЛАННИКОМ СЕДЕРБЛЮМОМ
9 марта 1946 года.

Сегодня я принял Седербляма по его просьбе. Он напомнил мне о своей просьбе по поводу выяснения порядка установления дипломатических отношений с Австрией. Я ответил ему, что Союзническим Советом в Австрии 25 февраля 1946 года был утвержден порядок обмена политическими представителями Австрии с другими странами. Это решение предусматривает необходимость предварительного согласия Союзнического Совета, к которому и надлежит обращаться. С. поблагодарил за это сообщение.

Далее С. сказал, что он обратился через ВОКУ с приглашением Генерал-лейтенанта Игнатьева посетить Швецию. Передова копия своего письма ВОКУ, С. сказал, что он просит поддержать его просьбу в ВОКУ. Приезд Игнатьева, которого в Швеции хорошо знают, приветствовался бы шведской общественностью. Я обещал выяснить, что предпринимает ВОКУ в связи с этой просьбой.

С. сообщил, что немецкие гражданки Ингрид Мейер, Гертнер и Хельга Опет-Дос с дочерью Маргаритой, о которых шла речь в памятной записке Наркоминдела от 22 декабря 1945 г. имеют родственные связи с шведскими гражданами и потому Миссия приветствовала бы предоставление им возможности выехать в Швецию. Я обещал выяснить возможность этого. В связи с тем, что он подробно рассказал о настоящих просьбах шведских родственников о репатриации этих немецких гражданок я напомнил ему о судьбе 16-летней советской гражданки Лиды Макаровой, переданной в услужение швед-

2.

скому полицейскому. Макарова не репатриирована до сих пор, несмотря на неоднократные обращения Советского Посланника в Стокгольме. С. на это с видимым смущением ответил, что он еще два месяца тому назад писал об этой девочке МИД"у, но ответ не получил до сих пор. Он обещал об этом напомнить МИД"у еще раз.

После этого С. передал мне новую ноту о Валленберге. "Я еще раз убедился, - сказал С., - что Валленберга, повидимому, нет в живых. Но так как его родственники, особенно мать, все еще надеются его найти, я решил сообщить Вам некоторые дополнительные сведения о нем, полученные от очевидцев. Возможно эти сведения помогут установить, при каких обстоятельствах он погиб". Я обещал эти сведения передать компетентным советским органам.

В заключение С. напомнил Я ноте Миссии по поводу возобновления действия Соглашения от 30 мая 1941 года относительно урегулирования взаимных экономических претензий в отношении Литвы, Латвии и Эстонии. "Я бы не напоминал Вам об этом, сказал он, но МИД требует, чтобы я сделал это напоминание". Я обещал выяснить этот вопрос.

На этом беседа, продолжавшаяся 20 минут, закончилась.

ЗАВЕДУЮЩИМ 5-й ЕВРОПЕЙСКОЙ
СТАНЦИЕЙ

А.А.Абрамов (А.Абрамов)

Отп. 5 экз. ка.

- 1-т. Зининскому А.Я.
- 2-т. Деканову З.Г.
- 3-т. Новикову Н.З.
- 4-т. Чернышеву И.С.
- 5-в. дело 500.

SVERIGES AMBASSAD
RIGA

K R Y P T O F A X

Sid 1 ()

2000-07-07

KRYPTO FAX		
UTRIKESDEPARTEMENTET		
-07- 0 7		
Avd.	Grupp	Mål
		<i>W</i>

UTRIKESDEPARTEMENTET nr TJÄNSTE

Till: EC (Lundvik)

Kopia: ambassaden Moskva (Foyer, Tojzner-Gluckman)

DELGIVNING FRÅN
KRYPTOEXPEDITIONEN
ENL. ADRESSERINGRaoul Wallenberg.

För några år sedan träffade jag på ambassaden Aleksei Borisovitj Rybkin, son till de legendariska underrättelseofficerarna Zoya Rybkina och Boris Rybkin, som tjänstgjorde vid ambassaden i Stockholm i slutet av andra världskriget. Rybkin talade då om moderns memoarer, som har utkommit, samt om ytterligare anteckningar av dagbokskaraktär om jag förstod rätt. Det vore intressant om någon av er kunde ordna ett sammanträffande med Rybkin och fråga om han har påträffat några ytterligare anteckningar som skulle kunna innehålla något om Raoul Wallenberg eller huruvida SVR, enligt hans vetskap, har tillgång till sådant material. Ev. finns min PM om förra samtalet i ert arkiv, ty jag kommer inte exakt ihåg vad som sades då. Hans telefonnummer är/var 151 8056.

MAGNUSSON

Adress
A Pumpura iela 8
LV-1010 RIGATelefon
+371 782 80 32
+371 733 87 70Telefax
+371 782 80 31Telex
(64) 161114 svnsk lv

ANTAL SIDOR001

MP

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

2000-07-10

Sid. 1 (4)

Nr 309

Ambas Eva Tojzner Glückman

EC

P 2 Fu¹

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: EC (Lundvik) X

Kopia via UD: Amb Riga (Magnusson)

X

Rehabilitering av Raoul Wallenberg

(3 bil.)

För vidarebefordran till Guy von Dardel översändes ett brev från det ryska militära riksåklagarämbetet om att tiden för att revidera brottmålet mot Raoul Wallenberg förlängts.

SALAND

exp. 000714 till Guy von Dardel
via post

45 Route de Peney-Dessous
CH-1242 Satigny

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(503) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

SVERIGES AMBASSAD
Moskva
Magnus Dahnberg

ÖVERSÄTTNING
2000-07-07

Översättning från ryska

RYSKA FEDERATIONENS
RIKSÅKLAGARÄMBETE

MILITÄRA
RIKSÅKLAGARÄMBETET

9 juni 2000
Nr 7u-496-99

Sveriges ambassad i Moskva
119590 Moskva
Mosfilmovskaja 60

Vårt nr 7u-496-99
den 9 mars 2000-07-07

Med anledning av inkommen skrivelse från Guy von Dardel får jag be
Er underrätta honom om, att den tidsperiod, inom vilken Rysslands Federala
säkerhetstjänst kan revidera brottmålet mot hans bror R. Wallenberg, på grund
av den stora arbetsvolymen har förlängts till den 10 september 2000.

Vi återkommer med besked om resultatet.

Bilaga: kopia av skrivelse från Guy von Dardel, 1 sida.

Med vänlig hälsning
/namnteckning/
A. V. Tjitjuga
Sektionschef
Sektionen för rehabilitering
av utländska medborgare

ГЕНЕРАЛЬНАЯ ПРОКУРАТУРА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

ГЛАВНАЯ
ВОЕННАЯ ПРОКУРАТУРА

28 ИЮНЯ 2000
№ 7у-496-99

103160, Москва, К-160

Исп. вх. №

INK. AMB. MOSKVA		
D.пг. 13/160		
2000-06-26		
AVD. R	GR. 18	MAL. RW

Посольство Швеции

II9590, Москва,
ул. Мосфильмовская, дом 60

К нашему исх. № 7у-496-99
от 9 марта 2000 г.

При ответе ссылаться
на наш номер и дату

В связи с поступившим обращением господина Гн фон Дарделя
прошу уведомить его, что по причине значительного объема ра-
боты срок восстановления органами ФСБ России уголовного дела
в отношении его брата — Р.Валленберга продлен до 10 сентября
2000 г.

О результатах будет сообщено дополнительно.

Приложение: ксерокопия обращения господина Гн фон Дарделя
на 1 листе.

С уважением!

Начальник отдела
реабилитации
иностранных граждан

А.В. Чичуга

Господин Ги фон Дардель
M. Guy von Dardel
45, route Peney Dessus
1242-Satigny
Suisse

В
прм.

Господину Генеральному Прокурору
Москва 100031
Кузнецкий мост, 13
Генеральная Прокуратура Москвы
RUSSIE

Париж, 14 мая 2000г.

Исх.№ 7у-496/99 от 06.01.2000 и от
09.03.2000

Господин Генеральный Прокурор!

Настоящим письмом уведомляю Вас о получении двух Ваших писем, а именно от 6 января 2000г. и от 9 марта 2000г., в которых Вы сообщаете о назначенном сроке, 10 марта 2000г., данном Вами органам ФСБ России для предоставления Вам уголовного дела и других документов, касающихся моего брата Рауля Вахленберга. Вы сообщаете также о продлении этого срока до 10 июня 2000г., несомненно давая тем самым возможность органам ФСБ собрать все материалы по этому делу. Примите мою благодарность за предпринятое Вами в скором порядке начало рассмотрения моего ходатайства. Как Вы и можете предположить, я с большим нетерпением ожидаю первых конкретных результатов упоминаемого запроса в ФСБ.

Заранее благодарю Вас за все предпринимаемые Вами усилия для ускорения хода реабилитации моего брата и прошу Вас принять, господин Генеральный Прокурор, заверения в моём к Вам уважении.

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ Дардель
29 МАЯ 2000

ПРОКУРАТУРА РФ

D, B
уу

14
190500

REGERINGSKANSLIET

Arkivex,

1 (4)

2000-07-11

EC P2 EU1

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Eric Sjöquist

Jerusalem

Fax + 972 2 5669074

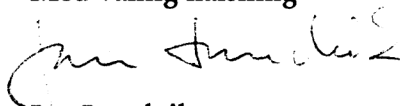
193/002

RW

2 bil

Här följer information om Sinitsyns och Sudoplatovs böcker.

Med vänlig hälsning

Jan Lundvik

sänd per fax 2000-07-11 kl. 14.54

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00
Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Telex
105 90 MINFOR S

Die unbequeme Wahrheit.

Zeugnis eines Residenten

Hinter den Kulissen der politischen Bühne in Nordeuropa

In seinem Buch "Die unbequeme Wahrheit. Zeugnisse eines Residenten" berichtet der Autor, ein General der sowjetischen Auslandsaufklärung, über das stürmische Jahrzehnt von 1939 bis 1948.

Es gibt nur wenige Bücher, in denen Aufklärer sich darüber äußern, wie sie mit ihren Mitteln "große Politik" machten. Nach dem Sturz des stalinschen Regimes und dem Zerfall des Totalitarismus hat sich dieses Genre den Weg in die Memoirenliteratur gebahnt. Dies trifft auch für Generale der Auslandsaufklärung des KGB zu, die in der Vergangenheit streng getarnt arbeiteten und lebten. Erinnerungen von solchen Autoren wurden deshalb mit dem Signum "streng geheim" versehen, die Leser waren die Generalsekretäre der Partei und ein enger Kreis von Politbüromitgliedern. Jetzt ist in Rußland der Vorhang des Schweigens zerrissen worden und es gelangen die Auffassungen derjenigen an die Öffentlichkeit, die hinter den Kulissen der politischen Bühne tätig waren. Dabei kommen neue, z.T. kaum vermutete Tatsachen ans Tageslicht.

Ein erfolgreicher und effektiver Aufklärer ist der, der nicht enttarnt und über den in der Presse nicht geschrieben wurde sowie dessen Freunde und Agenten im Schutz der Anonymität verblieben. Dies alles trifft auf den General der sowjetischen Aufklärung, Jelisej Sinitzyn, zu.

Er wurde 1939 im Alter von 30 Jahren, buchstäblich einige Wochen vor dem Überfall Deutschlands auf Polen, zum sowjetischen Residenten in Warschau und Lemberg ernannt. Nachdem Polen dem Komplott zwischen Stalin und Hitler zum Opfer gefallen war, erhielt Jelisej Sinitzyn die Ernennung zum Residenten des KGB in Finnland.

In dieser Funktion reiste er über Leningrad nach Helsinki. Bis nach Leningrad fuhr er in einem Coupé mit O.W. Kuusinen, einem führenden Funktionär der Komintern und der Partei der Bolschewiki. Stalin hatte ihn soeben zum Premierminister der sogenannten "Terioki-Regierung" ernannt. Der Autor erfuhr in diesem nächtlichen vertraulichen Gespräch mit Kuusinen, wie Stalin den "Winterkrieg" vorbereitet hatte, unter welchen Umständen und zu welchem Zweck die "Terioki-Regierung" geschaffen worden war.

J. Sinitzyn verblieb bis Juni 1941 als Resident der sowjetischen Aufklärung in Finnland, während des "Winterkrieges" wurde er von dort abberufen. Moskau betrachtete damals das faschistische Deutschland als den Hauptgegner, obwohl Stalin mit Hitler den Pakt über Freundschaft abgeschlossen hatte.

Der sowjetische Resident verschaffte sich Informationen über das koordinierte Vorgehen des deutschen und finnischen Generalstabes, ihm gelang es, wichtige Momente der Vorbereitungspläne Deutschlands und seiner Verbündeten zum Überfall auf die UdSSR in Erfahrung zu bringen. J. Sinitzyn hat Stalin, ebenso wie Richard Sorge, lange vor dem 22. Juni 1941 von dem genauen Datum des Überfalls Deutschlands auf Rußland in Kenntnis gesetzt. Doch auch seine Warnungen wurden, ebenso wie analoge Berichte von anderen Residenten, von der sowjetischen Führung ignoriert...

1944 - nach dem Ausscheiden Finnlands aus dem Krieg - kehrte Sinitzyn erneut als Resident nach Helsinki zurück. Bis 1948 war er nicht nur Augenzeuge von wichtigen Ereignissen, sondern selber aktiv tätig bei der Herausbildung von neuen, auf Freundschaft und gute Nachbarschaft beruhende Beziehungen zwischen Finnland und seinem östlichen Nachbarn. Der Verfasser hatte mehrere Begegnungen mit Stalin, Molotov, Berija, Sdchanov u.a., auf denen interne Angelegenheiten der sowjetischen Nordeuropa-Politik erörtert wurden. Ebenso hatte er zahlreiche Begegnungen und Gespräche mit finnischen und schwedischen Politikern sowie mit deutschen und anderen Diplomaten.

Während des zweiten Weltkrieges war er in Stockholm tätig. Zu dieser Zeit war Alexandra Kollontai Botschafterin der UdSSR in Schweden. In seinen Erinnerungen gibt es ein gesondertes Kapitel, in dem über die gegen die Diplomaten Ribbentrops und die Mitarbeiter von Schellenberg und Canaris gerichtete Tätigkeit der sowjetischen

Aufklärung in Stockholm berichtet wird. Er bewerkstelligte, um nur ein Detail zu erwähnen, die Überführung von Erich Wollweber in die UdSSR. Wollweber war aus Gestapo-Haft geflohen und auf geheimen Wegen über Dänemark nach Schweden gelangt, hier war er verhaftet und ins Gefängnis gesperrt worden.

Von Schweden aus, wo sich während der Kriegszeit die Interessen vieler Geheimdienste kreuzten, richtete sich die Tätigkeit des Verfassers der Erinnerungen darauf, Finnland aus dem Krieg gegen die UdSSR herauszuführen. So hat er im Auftrag von Alexandra Kollontai gemeinsam mit ihrem Berater, Vladimir Semjonov, der nach dem Krieg ein bedeutender Diplomat und anerkannter Deutschlandexperte wurde, das geheime "Treffen in Salzbad" zwischen Kollontai und Paasikivi vorbereitet und durchgeführt. Mit dieser Begegnung im neutralen Schweden wurde das Ausscheiden Finnlands aus dem Krieg eingeleitet.

Ausführlich wird über die Tätigkeit der sowjetischen Auslandsaufklärung seit den ersten Tagen nach Abschluß des Waffenstillstandes mit Finnland im Jahre 1944 bis zum Abschluß des Vertrages über Freundschaft, Zusammenarbeit und gegenseitige Hilfe im April 1948 berichtet. In diesem Zusammenhang schildert der Autor seine Begegnungen mit Shdanov. Beim Verfasser verfestigte sich der Eindruck, daß das Wirken des Lieblings Stalins in Finnland darauf ausgerichtet war, ein Klima zu erzeugen, um die Entwicklung dieses Landes nach dem rumänischen Muster verlaufen zu lassen. In der sowjetischen Führung gab es in dieser Frage zum Glück keine einheitliche Auffassung; Finnland blieb die Umwandlung in eine "Volksdemokratie" erspart.

J. Sinitzyn geht auch auf extreme Situationen und Momente ein, die bis heute noch weitgehend unbekannt bzw. ungeklärt sind. So berichtet er von seinen Bemühungen, das Leben des schwedischen Diplomaten Raul Wallenberg, der von dem sowjetischen militärischen Abwehrdienst in Budapest widerrechtlich verhaftet und unter strengster Geheimhaltung im Lubjanka-Gefängnis in Moskau gefangen gehalten wurde, zu retten.

Der Autor führt dem Leser in aller Deutlichkeit die Höhenflüge und den Absturz der sowjetischen Diplomatie und der Auslandsaufklärung vor Augen. Personen und Ereignisse erfahren dabei mitunter unübliche Wertungen. Das Abbiegen von politischen Intrigen, die Weitsicht, die Gewieftheit von Politikern einerseits und die ideologische Unbedarftheit und Leichtgläubigkeit andererseits, die geschickte Strategie des kleinen Landes, das bestrebt war, vollkommen unabhängig von dem großen und mächtigen Nachbarn im Osten zu bleiben - all dies wird in dem Buch behandelt. Zu den Vorzügen des Manuskriptes gehört u.a. auch, daß der Autor eine Selbsterhöhung vermeidet, er mißt sich keine größere Bedeutung zu als sie in Wirklichkeit war. Darunter leiden im negativen Sinne viele Erinnerungen von Diplomaten, Militärs und Geheimdienstleuten.

J. Sinitzyn beschönigt nicht die damalige Wirklichkeit und betrachtet sie auch nicht unter dem Blickwinkel heutiger Erkenntnisse und Einsichten, wenn auch deutlich wird, daß er seine Auffassungen zu vielen historischen Ereignissen unverkennbar einer Revision unterzogen hat.

Somit repräsentiert er den Typ des sogenannten "Sowjetmenschen" aus der Epoche des Stalinismus und des Kalten Krieges mit der ihm eigenen nüchternen Betrachtungsweise der politischen Gegebenheiten und dem tiefverwurzelten Glauben an die "Sache des Friedens und des Sozialismus", wofür er gelebt und gearbeitet hat.

Im Sommer 1948 wurde Jelisej Sinitzyn zum Chef der Deutschlandabteilung der Auslandsaufklärung ernannt; er nahm Abschied von Skandinavien - er hatte von 1945 bis 1948 in Moskau die Aufklärung für diese Region geleitet.

Jedem, der sich über die tatsächlichen Vorgänge in der internationalen Politik in Europa vor, während und unmittelbar nach dem zweiten Weltkrieg informieren möchte, sei dieses Buch "Die unbequeme Wahrheit. Zeignisse eines Residenten" zur Lektüre empfohlen.

Alle Urheberrechte an dem Buchmanuskript von J. Sinitzyn liegen bei:

Dr. Igor E. Sinitzyn
Karl-Marx-Allee 47
10178 Berlin

Tel/Fax: (030) 426 43 96

Petri, Lennart, *Sverige i stora världen. Minnen och reflexioner från 40 års diplomattjänst*, Atlantis, Stockholm 1996

Philipp, Rudolph, *Raoul Wallenberg. Diplomat, kämpe, samarit - och martyr*, Fredborgs Förlag, Stockholm 1946 och Förlags AB Wiken, Höganäs 1981

Philipp, Rudolph, *Raoul Wallenberg*, Förlags AB Wiken, Viken 1981

Raoul Wallenberg, The Swedish Institute, Stockholm 1988

Raoul Wallenberg, Utrikesdepartementet, Stockholm 1987 (UD informerar)

Rosenfeld, Harvey, *Raoul Wallenberg - Angel of Rescue*, Prometheus Books, Buffalo, N.Y. 1982

Rosenfeld, Harvey, *Raoul Wallenberg*, Holmes & Meyer, New York 1985

Räddningen, Budapest 1944, Rapporter ur UD:s arkiv, Inledning av Per Anger, Fischer & Co., Stockholm 1997

Schiller, Bernt, *Varför ryssarna tog Raoul Wallenberg*, Natur och Kultur, Stockholm 1991

Sjöquist, Eric, *Affären Raoul Wallenberg*, Bonniers, Stockholm 1974

Sjöquist, Eric, *Raoul Wallenberg: diplomaten som försvann* Askild & Kärnekull, Stockholm 1981

Sjöquist, Eric, *Raoul Wallenberg*, Normans förlag, Stockholm 1985 och Den Kristna Bokringen, Stockholm 1985

Skoglund, Elizabeth R., *A Quiet Courage, Per Anger, Wallenberg's Co-Liberator of Hungarian Jews*, Baker Books, Baker Book House Company, Grand Rapids, MI 1997

Smith, Danny, *Wallenberg, Lost Hero*, Marshall Pickering, Basingstoke 1986

Smith, Danny, *Wallenberg, Försvunnen hjälte*, Mediagruppen, Uppsala 1991 och Livets ord, Uppsala 1991

Ströbinger, R., *Das Rätsel Wallenberg*, Burg Verlag, Stuttgart 1982

Sudoplatov, Pavel, and Sudoplatov, Anatoli, *Special Tasks, The Memoirs of an Unwanted Witness - A Soviet Spymaster*, Little, Brown and Company (UK) Limited, London 1994

Sudoplatov, Pavel, och Sudoplatov, Anatolij, *Direktoratet, Stalins spionchef berättar*, Norstedts, Stockholm 1994

Szekeres, József, *A Pesti gettók 1945 januári megmentése. (Räddandet av gettona i Pest i januari 1945.) Várostarténeti tanulmányok (Stadshistoriska studier) Budapest Főváros Levéltára (Budapests stadsarkiv), Budapest 1997*

Szel, Elisabeth, *Operacion Noche y Niebla*, Escelicer, Madrid 1961

2000-07-12

P 2 Fu¹

(EC)

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Danielsson, SB

Petersson, URP

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Eriksson, Washington

Hartelius, EC

Gullgren, EC

Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel, 45 Route de Peney-Dessus, CH-1242 Satigny

Carl Persson,

Krokv. 6, 18274 Stocksund

W exp 000714

Raoul Wallenberg: ryska dokument

3 bil

I januari 1945 och mars 1946 hade envoyén Söderblom på egen begäran samtal i MID i Moskva rörande bl a Raoul Wallenberg. Vi har nu erhållit de ryska uppteckningarna från dessa samtal, vilka närslutes i original och svensk översättning som bil. 1 och 2.

Det första samtalet – med vice utrikesminister Dekanozov - ägde rum den 26 januari 1945, dvs endast tio dagar sedan Söderblom av Dekanozov underrättats om att RW omhändertagits av de sovjetiska styrkorna i Budapest. Det är därför föga förvånande att Söderblom inledningsvis uttryckte sin tillfredsställelse med detta besked och en förhoppning om att de sovjetiska myndigheterna även skulle ta hand om övriga medlemmar av beskickningen i Budapest i fall de påträffades. Söderblom övergick därefter till andra frågor såsom ett eventuellt besök i Sovjet av Folke Bernadotte samt transitvisering för svensk personal på väg till Tokio.

Sedan Dekanozov besvarat dessa frågor gjorde han Söderblom uppmärksam på fallet med fem deserterade sovjetiska sjömän i Sverige, vilka trots fru Kollontajs upprepade framställningar ännu inte återsänts till sitt hemland. "Jag lät Söderblom förstå att detta ärende intresserar oss och att det inte skulle skada om Söderblom försökte utröna av vilka skäl svenska

M/

2000-07-12

UD vägrar att utlämna dessa sjömän, som mördat sovjetiska officerare och är kriminella förbrytare." Detta var den första av de antydningar om en koppling mellan RW och utlämning av ryssar från Sverige, som under de närmaste åren skulle komma att göras från sovjetisk sida.

Söderblom rapporterade till UD vad Dekanozov sagt om sjömännen men tycks inte ha satt det i samband med att han fört RW på tal och nämnde inte detta för UD. Detta kan anses ursäktligt med tanke på att RW på svensk sida vid denna tid kort efter det första, positiva sovjetiska beskedet ej betraktades som försvunnen, men det är icke desto mindre beklagligt att vårt sändebud i Moskva inte var mera lyhörd.

Det andra här aktuella samtalet förde Söderblom den 9 mars 1946 med avdelningschefen i MID A.N. Abramov. Han överlämnade en note med uppgift om att RW i Budapest setts i en bil den 17 januari 1945 med namngivna sovjetiska militärer. Notan gav också uttryck för en förhoppning att de sovjetiska myndigheternas efterforskningar härigenom skulle underlättas. Söderbloms rapport till UD om samtalet bifogas som bil. 3.

Abramovs samtalsuppteckning ger en något annorlunda bild av Söderbloms agerande. Enligt Abramov inledde Söderblom samtalet med att ställa frågor rörande inledande av diplomatiska relationer med Österrike, varefter han tog upp frågan om inbjudan av en namngiven sovjetisk general till Sverige. Sedan övergick Söderblom till ett utresefall rörande några tyska medborgare med släktingar i Sverige, vilket föranledde Abramov att påminna om att flickan Makarova trots upprepade sovjetiska framställningar ännu inte repatrierats.

Först här efter överlämnade Söderblom noten om RW och sade enligt Abramovs uppteckning följande: "Jag har ännu en gång övertygat mig om att Wallenberg av allt att döma inte är i livet. Men eftersom hans släktingar, särskilt hans mor, fortfarande hoppas hitta honom bestämde jag mig för att meddela Er några ytterligare uppgifter om honom. Dessa har erhållits från ögonvittnen, och det är möjligt att de kan underlätta att fastställa under vilka omständigheter han omkommit."

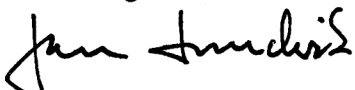
Abramov lovade vidarebefordra uppgifterna till vederbörande organ, varefter Söderblom avslutningsvis påminde om det svenska önskemålet att förnya avtalet rörande ömsesidiga ekonomiska fordringar i Baltikum.

2000-07-12

"Jag skulle inte ha påmint Er om detta, sade han, men UD kräver att jag skall göra denna påminnelse."

Söderblom uppträdde vid detta tillfälle för ovanlighetens skull utan formell instruktion att göra en démarche om RW. Vad som fick honom att agera synes vara ett kort dessförinnan mottaget handbrev från Grafström, i vilket denne översände de senaste uppgifterna från Budapest om RW och påpekade att det kanske med hjälp av dessa uppgifter skulle vara möjligt att få fram upplysningar om vad som hänt med RW efter den 17 januari 1945. Det anmärkningsvärda är att Söderblom utnyttjar tillfället till att muntligen framföra ett besked rakt motsatt det av UD avsedda, nämligen att RW är död och vad det gäller är att fastställa under vilka omständigheter han omkommit. Det är inte första gången han uttrycker sig på detta häpnadsväckande sätt, utan det tycks ha varit hans ständiga muntliga besked till ryssarna från april 1945 till dess han lämnar Moskva i juni 1946. Det är därför logiskt att han *dels* inte gör RW till huvudfråga i samtalet med Abramov utan tar upp ämnet mot slutet, sedan han "ingående" lagt sig ut för några tyska medborgares utresa från Sovjet, och *dels* i sin rapport hem förbigår Abramovs uppenbara koppling mellan utresa ur Sovjet (tyskarna) och utresa ur Sverige (Makarova). Att han försummar tillfället att göra motsvarande koppling med avseende på RW är med tanke på den allmänt oförstående svenska hållningen till utväxlingspropåer vid denna tid närmast en självklarhet.

Avslutningsvis kan också noteras hur Söderblom öppet gentemot Abramov distanserar sig från sin instruktion i fråga om de baltiska fordringarna.

Jan Lundvik

2000-07-10

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

Bil. 1

**Översättning från ryska (endast valda delar av dokumentet är
översatta)**

Ur ställföreträdande Folkkommissarien V.G. Dekanozovs dagbok

**Mottagande av det svenska sändebudet S. Söderblom den 26 januari
1945**

Idag tog jag emot Söderblom på hans begäran.

Söderblom uttryckte sitt deltagande i sorgen med anledning av Umanskijs och Latysjevs död. Vidare tackade Söderblom för tillgodoseendet av den svenska missionens begäran i frågan om sekreteraren vid missionen i Budapest, Wallenberg, och uttryckte sitt hopp om att de sovjetiska myndigheterna kommer att ta hand om de övriga medarbetarna vid den svenska missionen, om dessa kommer att befinna sig i områden befriade av Röda Armén.

Därefter meddelade Söderblom att den huvudsakliga anledningen till hans besök hos mig idag är vice ordföranden i svenska Röda Korset, greve Bernadottes, förestående besök till Sovjetunionen.

(Söderblom framför härefter Bernadottes önskemål angående den förestående resan. Dekanozov gör då klart för S. att alla frågor rörande Bernadottes resa till Sovjetunionen endast kan lösas av det sovjetiska Röda Korset. Därefter tar S. upp frågan om det är möjligt att skynda på processen med utgivandet av transitvisum för Ripa och Eriksson vilka är på väg till den svenska missionen i Tokyo. S. efterfrågar också transitvisum för 27 andra svenska medborgare vilka befinner sig i Tokyo. De kommer fram till att Söderblom ska kontakta den konsulära avdelningen i detta ärende.)

Samtidigt gjorde jag Söderblom uppmärksam på fördröjningen av det svenska utrikesdepartementets utlämning av fem sovjetiska deserterade sjömän, en fråga som sändebudet Kollontaj ett flertal gånger ställt till

2000-07-10

svenskarna. Jag lät Söderblom förstå att detta ärende intresserar oss och det skulle inte skada om Söderblom försökte utröna av vilka skäl svenska UD vägrar att utlämna dessa sjömän, som mördat sovjetiska officerare och är kriminella förbrytare.

Söderblom undvek att diskutera denna fråga med mig och åberopade sig på att han inte visste något om den, men han lovade att ta kontakt med UD i ärendet.

(Söderblom meddelar därefter att han hoppas på fruktbringande resultat från besöket av företrädare för kooperativa förbund och handelsföretag till Moskva.)

Som avslutning meddelade Söderblom, som observerat att Sovjetunion skrivit under ytterligare ett avtal om vapenstillestånd, att Sovjetunionens pågående militära framgångar skakar hela världen och nyheterna om Röda Arméns segrar tar upp mycket plats i svensk press.

Kamrat Timofejev var närvarande

Bilaga: Föreslagen plan för greve Bernadottes resa

(underskrift)

V. Dekanozov

Sändlista:

kamrat Molotov
Vysjinskij
Dekanozov
Lozovskij
5:e europeiska avdelningen (*oläsligt namn*)
(*oläsligt*)

Riktigheten intygas: (*Oläslig underskrift*)

Принес
ИЗ ДНЕВНИКА ЗАМ. НАРКОМА
В. Г. ДЕКАНОВО

В-й Европейский
Отдел

РАСЕКРЕЧЕНО
19 г.
Секретно.

29 января 1945 года.

6579, экз. № 5

П Р И В И

ШВЕДСКОГО ПОСЛАНИКА С. СЕДЕРБЛМА

26 января 1945 года.

Сегодня я принял Седерблма по его просьбе.

Седерблм выразил мне соболезнование по поводу гибели Уманского и Латышева. Далее Седерблм поблагодарил за удовлетворение просьбы Шведской Миссии в отношении секретаря миссии в Будапеште Валленберга и выразил надежду, что советские власти позаботятся о других сотрудниках Шведской Миссии, в случае, если последние окажутся в районах, освобождаемых Красной Армией.

После этого Седерблм заявил, что главной целью его сегодняшнего ко мне визита является предстоящая поездка в Советский Союз вице-председателя шведского Красного Креста графа Бернадотте. Сообщив, что Бернадотт интересуется этой поездкой и, будучи очень занятым человеком, хотел бы заранее знать предстоящие возможности, Седерблм передал мне план предполагаемого посещения Бернадоттом Ленинграда и Москвы. Бернадотте желает, чтобы в этой поездке его сопровождал ~~медицинский~~ медицинский эксперт.

В ответ на все эти рассуждения Седерблма я заметил лишь, что вопрос о приезде Бернадотте находится в компетенции советского Красного Креста, причем последний до сих пор не дал Наркоминделу положительного ответа. Повидимому, заметил я, руководство Красного Креста в настоящее время занято какими-либо иными срочными заботами, которых в нынешнюю войну у него достаточно много.

На вопрос посланника, что же ему делать в таком случае, я ответил, что мне трудно что-либо ему посоветовать, поскольку решение зависит от Красного Креста.

Седерблм обратился с просьбой ускорить выдачу советских транзитных виз направляющимся в шведскую Миссию в Токио первому секретарю Рипа и секретарю-архивисту Эрикссону. Говоря об этих лицах, Седерблм связал вопрос об их приезде в Токио с отъездом из Токио шведского посланника Багге и первого секретаря, которые, по словам Седерблма, не могут оттуда выбраться, пока к ним не придут Рип и Эрикссон. При этом Седерблм несколько загадочно намекнул, что

шведский посланник в Токио опасается "застрять" там на довольно продолжительный срок вследствие военных действий.

На мой вопрос, о каких действиях он говорит, Седерблум пояснил, что он говорит о "действиях Америки и Англии против Японии". Кроме того, продолжал Седерблум, в Токио находится 27 человек шведских подданных-инженеров и представителей торговых фирм, которые полагают, что сейчас в связи с заключенным между СССР и Финляндией перемирием, для них имеется благоприятная возможность возвратиться на родину через СССР и Финляндию. Для этих лиц также было бы желательно получить транзитные визы. Сказав это, Седерблум спросил меня, не следует ли ему обратиться с этими вопросами к Беляеву, которого он намеревается посетить сегодня и которому он мог бы передать соответствующие письма шведской Миссии.

Я ответил, что поскольку вопросом выдачи виз занимается Консульский Отдел, то лучше всего, как думает и сам Седерблум, передать эти визовые дела на рассмотрение т. Беляеву.

Одновременно я обратил внимание Седерблума на задержку шведским министерством иностранных дел выдачи нам 5 советских моряков-дезертиров, по поводу которых посланник Кохлонтай ставила перед шведами вопрос неоднократно. Я дал понять Седерблumu, что это дело нас интересует и было бы бесполезно, если бы Седерблум постарался выяснить, какие имеются у шведского МИД'а основания отказывать в выдаче нам этих моряков, убивших советских офицеров и являющихся уголовными преступниками.

Сославшись на незнание этого вопроса, Седерблум уклонился от обсуждения его со мной, но обещал снестись с МИД'ом по этому делу.

После этого Седерблум сообщил, что в их Миссии в связи с приездом в Москву представителей кооперативных союзов и торговых фирм наблюдается большое оживление. Посланник высказал при этом мнение, что он надеется на плодотворные результаты этого приезда. Затем Седерблум упомянул о том, что ВОКС идет навстречу запросам шведской Миссии в отношении представления материалов о советской культуре.

В заключение Седерблум, заметив, что Советский Союз подписал еще одно Соглашение о перемирии, заявил, что нынешние военные успехи СССР потряснут весь мир и новости об этих победах Красной Ар-

мни занимают большое место в шведской печати.

Присутствовал г.Тимофеев.

ПРИЛОЖЕНИЕ: План предполагаемой поездки графа Бернадотта.

и/и (В.Деканозов)

Разослано:

г.г.Молотову,
Вышинскому,
Деканозову,
Лозовскому,
5-й Европ.отд., *к.м.м.м.*
в дело.
вид/ам-6.

Верно: В.Мазин

2000-07-10

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Daniel Larsson
Telefon 08-405 3153

Översättning från ryska

Ur A.N. Abramovs dagbok

Uppteckning från samtal med det svenska sändebudet Söderblom
den 9 mars 1946.

Idag tog jag emot Söderblom på hans begäran. Han påminde mig om hans begäran om klargörande av tillvägagångssättet för att upprätta diplomatiska relationer med Österrike. Jag svarade att den 25 februari 1946 godkände Förbundsrådet i Österrike ett tillvägagångssätt för utbyte av österrikiska politiska företrädare med andra länder. Detta beslut förutser nödvändigheten av att förbundsrådet, vilket man måste vända sig till, måste ge sitt medgivande i förväg. S tackade för det meddelandet.

Vidare sade S. att han genom VOKS (Förbundet för kulturella kontakter med utlandet i Sovjetunionen) bjudit in generallöjtnant Ignatiev att besöka Sverige. Samtidigt som han överlämnade en kopia av sitt brev till VOKS, bad S. om stöd för hans framställning gentemot VOKS. Ett besök av Ignatiev, som i Sverige är välkänd, skulle välkomnas av den svenska allmänheten. Jag lovade att utreda vad VOKS gör i denna fråga.

S. meddelade att de tyska medborgarna Ingrid Meyer, Gertner och Helga Spät-Dos och dottern Margarita, vilka man talat om i en promemoria av Folkkommissarien för utrikes ärenden den 22 december 1945, har släktkontakter med svenska medborgare, och missionen skulle därför uppskatta om de fick möjlighet att komma till Sverige. Jag lovade att utreda möjligheten att genomföra detta. I anslutning till att han ingående berättade om de svenska släktingarnas enträgna böner om repatriering av dessa tyska medborgare så påminde jag honom om den i en svensk polismans tjänst överlämnade 16-åriga sovjetiska medborgaren Lida Makarovas öde. Makarova har fortfarande inte repatrierats, trots ett flertal hänvändelser från det sovjetiska sändebudet i Stockholm. S svarade

2000-07-10

då med synlig förvirring att han bara för två månader sedan skrev till UD angående den här flickan men har ännu inte erhållit något svar. Han lovade att ännu en gång påminna UD om detta.

Därefter överlämnade S. en ny not om Wallenberg till mig. "Jag har ännu en gång övertygat mig om, sade S., att Wallenberg av allt att döma inte är i livet. Men eftersom hans släktingar, särskilt hans mor, fortfarande hoppas hitta honom bestämde jag mig för att meddela Er några ytterligare uppgifter om honom. Dessa har erhållits från ögonvittnen, och det är möjligt att de kan underlätta att fastställa under vilka omständigheter han omkommit". Jag lovade att framföra dessa uppgifter till kompetenta sovjetiska organ.

Som avslutning påminde S. om missionens not angående förnyande av avtalet från den 30 maj 1941 rörande regleringen av ömsesidiga ekonomiska fordringar i förhållande till Litauen, Lettland och Estland. "Jag skulle inte ha påmint Er om detta, sade han, men UD kräver att jag skall göra den här påminnelsen". Jag lovade att utreda frågan.

Med detta slutade samtalet som hade varat i 20 minuter.

Chefen för 5:e europeiska avdelningen

(Underskrift)

A. Abramov

Sändlista (5 ex.):

1. kamrat Vysjinskij A.J.
2. kamrat Dekanozov V.G.
3. kamrat Novikov K.V.
4. kamrat Tjernysjev I.S.
5. 5:e europeiska avdelningens akt

ИЗ ДНЕВНИКА
А.Н. АБРАМОВА.

1031
14.11.1946

РАССЕКРЕЧЕНО 2
СЕКРЕТНО. ЭКЗ. № 1
"13" марта 1946 г.
№ 706/580

ЗАПИСЬ ВЕСЕДЫ
С ШВЕДСКИМ ПОСЛАННИКОМ СЕДЕРБЛЮМОМ
9 марта 1946 года.

Сегодня я принял Седерблума по его просьбе. Он напомнил мне о своей просьбе по поводу выяснения порядка установления дипломатических отношений с Австрией. Я ответил ему, что Союзническим Советом в Австрии 25 февраля 1946 года был утвержден порядок обмена политическими представителями Австрии с другими странами. Это решение предусматривает необходимость предварительного согласия Союзнического Совета, к которому и надлежит обращаться. С. поблагодарил за это сообщение.

Далее С. сказал, что он обратился через ВОКС с приглашением Генерал-лейтенанта Игнатьева посетить Швецию. Передавая копию своего письма ВОКСу, С. сказал, что он просит поддержать его просьбу в ВОКС'е. Приезд Игнатьева, которого в Швеции хорошо знают, приветствовался бы шведской общественностью. Я обещал выяснить, что предпринимает ВОКС в связи с этой просьбой.

С. сообщил, что немецкие гражданки Ингрид Мейер, Гертнер и Хельга Спет-Дос с дочерью Маргаритой, о которых шла речь в памятной записке Наркоминдела от 22 декабря 1945 г. имеют родственные связи с шведскими гражданами и потому Миссия приветствовала бы предоставление им возможности выехать в Швецию. Я обещал выяснить возможность этого. В связи с тем, что он подробно рассказал о настоящих просьбах шведских родственников о репатриации этих немецких гражданок я напомнил ему о судьбе 10-летней советской гражданки Лиды Макаровой, переданной в услужение швед-

скому полицейскому. Макарова не репатриирована до сих пор, несмотря на неоднократные обращения Советского Посланника в Стокгольме. С. на это с видимым смущением ответил, что он еще два месяца тому назад писал об этой девочке МИДу, но ответ не получил до сих пор. Он обещал об этом напомнить МИДу еще раз.

После этого С. передал мне новую ноту о Балленберге. "Я еще раз убедился, - сказал С., - что Балленберга, повидимому, нет в живых. Но так как его родственники, особенно мать, все еще надеются его найти, я решил сообщить Вам некоторые дополнительные сведения о нем, полученные от очевидцев. Возможно эти сведения помогут установить, при каких обстоятельствах он погиб". Я обещал эти сведения передать компетентным советским органам.

В заключение С. напомнил в ноте Миссии по поводу возобновления действия Соглашения от 30 мая 1941 года относительно урегулирования взаимных экономических претензий в отношении Литвы, Латвии и Эстонии. "Я бы не напоминал Вам об этом, сказал он, но МИД требует, чтобы я сделал это напоминание". Я обещал выяснить этот вопрос.

На этом беседа, продолжавшаяся 20 минут, закончилась.

ЗАВЕДУЮЩИИ 5-м ЕВРОПЕЙСКИМ
СТЕНОМ

А. Абрамов (А. Абрамов)

Стп. 5 экз. ка.

- 1-т. Ветчинскому А. Я.
- 2-т. Деканозову В. Г.
- 3-т. Новикову К. В.
- 4-т. Чернышеву И. С.
- 5-в дело 560.

LEGATION DE SUÈDE
13. Raoul Wallenberg.
58 U 12.2.46

Moskva den 10 mars 1946. Bil.
Nr 158 1 bil.
HP 80

Strängt förtrolig.

Budapest

24 158

P 2 Su

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Med anledning av de upplysningar i ärendet angående legationssekreteraren Wallenbergs försvinnande, som nyligen kommit mig tillhanda, har jag ånyo riktat en hänvändelse i saken till utrikeskommissariatet. Sålunda överlämnade jag i går till chefen för femte europeiska (skandinaviska) avdelningen, hr Abramov, en note, vari meddelas, att olika personer under loppet av den 17 januari 1945 sett Wallenberg på skilda platser i Pest, däribland sittande i en automobil på Benzurgatan tillsammans med (sex sovjetiska militärer. Bland dessa namngävos i noten major Dimitrij Dentschinko, ingenjör från Dnepropetrovsk, och soldaterna Rauscha Juldasschoff och Abolubraman Juldasschoff, båda från Taschkent. Det anses, att Wallenberg då hade för avsikt att i bil avresa till Debrecen. Slutligen framhålles i noten, att så vitt veterligt ingen efter den 17 januari 1945 sett Wallenberg i Budapest.

Jag får vördsamt härjämte närsluta avskrift av ovan refererade skrivelse.

Hr Abramov tog de av mig lämnade upplysningarna ad notam men kunde för sin del icke meddela något nytt rörande detta ärende.

Hoffman

Ссылаясь на предыдущую переписку относительно секретаря Шведской Миссии в Будапеште г.Валленберга, а именно отношение Народного Комиссариата Иностранных Дел от 16 января 1945 года об обнаружении его по ул.Бенцур, Королевская Шведская Миссия имеет честь сим сообщить следующие, полученные ею, сведения.

Разные лица в течении дня 17 января 1945 года видели г.Валленберга в разных местах в г.Пеште, между пр.сидя в автомобиле по ул.Венцур вместе с 6-тью советскими военными среди которых были майор Дмитрий Демченко, инженер из Днепрпетровска, и рядовые Рауша И Аболубраман Юлдашевы, оба из Ташкента. Утверждается, что г.Валленберг в то время намеревался выехать на автомобиле в г.Дебрецен.

После 17 января 1945 года, насколько известно, никто больше не видел г.Валленберга в Будапеште.

Миссия выражает надежду, что вышеуказанные подробности смогут облегчить и ускорить мероприятия по розыску г.Валленберга, и пользуется случаем возобновить Народному Комиссариату Иностранных Дел уверения в своем высоком уважении.

Москва, 8 марта 1946 года.

В НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ,
5 Европейский Отдел,
М о с к в а.

REGERINGSKANSLIET

KRYPTOFAX

EC P2 EU 1

Sid. 1 (1)

2000-07-20

Inkom Krypto
2000 -07- 21

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Ambassaden Tel Aviv Dnr 22
Kopia: Amb Moskva Tnr 1609
Amb Washington Tnr 2173

Delges: Danielsson, SB
Magnusson, EC
MENA
Wahlbäck, IAG
Guy von Dardel

KRYPTOFAX

Exp 000721/got

KRYPTO

Wexp. 000721

Raoul Wallenberg: Israelisk emissarie till Moskva

1 bil

Från Lundvik

Den 18 juli mottog jag det israeliska ambassadrådet Rafael Harpaz, som gav en orientering om den israeliske RW-emissarien ambassadör Yohanan Beins besök i Moskva nyligen. Beslutet att skicka en emissarie för att hos ryska vederbörande klargöra Israels intresse för försöken att skapa klarhet om RW:s öde togs i vintras, och jag hade tillfälle att vid mitt besök i Jerusalem i mars uttrycka svensk uppskattning av initiativet och ge en redogörelse för den svensk-ryska arbetsgruppens verksamhet.

Bein hade i Moskva mottagits av vice utrikesminister Avdejev, som berättat om de ansträngningar som gjordes på rysk sida inom ramen för det svensk-ryska samarbetet. Avdejev hade sagt att han inte trodde på den tidigare sovjetiska uppgiften att RW avlidit till följd av en hjärtattack, utan RW hade fallit offer för Stalins hemliga polis. Han hade vidare framhållit att det förestående avslutandet av den svensk-ryska arbetsgruppens verksamhet inte innebar att de ryska efterforskningarna skulle upphöra. Man avsåg tvärtom att också fortsättningsvis noggrant undersöka alla nya spår som kunde dyka upp. Avdejev hade också redogjort för de olika dokument som överlämnats till den svenska sidan. Bein hade vidare träffat den ryske arbetsgruppsordföranden Tutjnin, som givit en allmän översikt av ärendet med framhållande av att det var

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

MP

2000-07-20

Abakumov som var den skyldige och som beordrat fängelseläkaren Smoltsov att utfärda den famösa sk Smoltsovrapporten om att RW påträffats död i sin cell.

Ryssarna hade för Bein räknat upp ett antal olika dokument som de överlämnat till den svenska sidan, och efter en summarisk beskrivning av dessa frågade Harpaz om det stämde att vi fått dem. Jag bekräftade att såvitt jag kunde bedöma av beskrivningen hade vi mottagit dem. Såsom framgår av närslutna israeliska pressmeddelande hade stämningen varit god vid samtalen, och ryssarna hade inte på något sätt antytt att det israeliska intresset vore ovälkommet. Som en specifikt israelisk synpunkt hade Bein hänvisat till den stora betydelse som den judiska traditionen tillmäter formerna för begravning av de döda och vördnaden för deras sista viloplats.

Jag tackade för orienteringen och uttalade på nytt min stora uppskattning av det israeliska initiativet. Harpaz upprepade vad som även sagts mig i Jerusalem om att man på israelisk sida hoppades att svenska regeringen skulle fortsätta sina ansträngningar att utröna RW:s öde även sedan arbetsgruppen framlagt sin rapport. Han framhöll också att de israeliska myndigheterna hade stor erfarenhet av att efterforska försvunna personer och var redo att bistå oss om vi skulle behöva det. Jag bekräftade att det var vår bestämda avsikt att fortsätta efterforskningarna, även om vi ännu inte tagit ställning till i vilka former det skulle ske. Harpaz hemställde också om att inför publicerandet av rapporten få en förhandsbriefing om innehållet, och jag lovade att hålla detta i minnet.

Den mycket hjälpsamma attityd som det israeliska utrikesministeriet visade i våras i fråga om RW består således alltså.

Cabinet

The fate of Raoul Wallenberg, a Righteous Gentile and an honorary citizen of Israel, has been shrouded in mystery since January 1945, when he was last seen for certain, escorted by Red Army forces.

Several days ago, the Foreign Ministry sent former Ambassador Yohanan Bein on a special mission to Moscow. The purpose of the mission was to discover what progress has been made in the investigation into the disappearance of the Swedish diplomat, who was sent to Hungary in July 1944, at the height of the Holocaust and the Second World War. Wallenberg's outstanding efforts, resourcefulness and courage, in the face of great personal risk, succeeded in saving tens of thousands of Jews in Budapest from the Nazi extermination machine.

During his visit in Moscow, Bein met with Russian Deputy Foreign Minister Avdeyev, with the Russian head of the joint Swedish-Russian committee investigating Wallenberg's fate, Mr. Vyachislav Tuchinin, and with the Swedish ambassador in Moscow, Mr. Sven Hirdman.

Bein's reception in Moscow was open and friendly. In the course of his various meetings, he was updated on the work of the joint Russian-Swedish committee. The conclusion of his Russian counterparts was that the relevant documents were destroyed by the secret service of the former Soviet Union.

The Deputy Foreign Minister and other participants in the dialogue repeatedly emphasized their sincere intention to arrive at the truth of this tragic episode, and that their efforts in this matter reflect their desire to demonstrate the change in the policy and foreign relations of the new Russia.

203/012

~~Arkiverat~~
Promemoria

2000-07-21

P 2 Eu'

(EL)

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

Magnusson, EC

Gullgren, EC

Eriksson, Washington

Tojzner-Gluckman, Moskva

Wahlbäck, IAG

(W) exp 000808

Raoul Wallenberg: Granovskijs memoarer

Hösten 1946 hoppade en sovjetisk sjöman med påstådd NKVD-anknytning av i Stockholm, vilket föranledde högljudda och enträgna krav från sovjetisk sida på hans utlämning. Dessa ansträngningar kulminerade i det sovjetiska sändebudet Tjernysjovs samtal med statsminister Erlander i ärendet den 22 november. Fallet Granovskij framstår i efterhand som ett lysande men outnyttjat tillfälle att genom byteshandel utverka RW:s frigivning i analogi med den schweizisk-sovjetiska utväxlingsoperationen i början av 1946.

Vem var Anatolij Granovskij? Ett svar på frågan ges i hans memoarer som publicerades 1962 i USA under titeln *I Was an NKVD Agent*, A top Soviet agent tells his story, Devin Adair Company, New York. Boken, som sedan länge finns i UD:s bibliotek, är lättläst och spännande och skildrar utförligt Granovskijs förflutna i Sovjet fram till avhoppet. Den tar abrupt slut med beskedet i cellen på Långholmen att svenska regeringen beslutat att inte utlämna honom till hemlandet.

Granovskij hade en privilegierad uppväxt genom att fadern tillhörde nomenklaturen och t o m var medlem av centralkommittén som hög ekonomisk byråkrat. Denna tillvaro tog ett tvärt slut 1937, då fadern blev en av den stora terrorns många offer. Även Granovskij jr, då 15 år gammal, hamnade efter någon tid i Butyrka till följd av sina försök att ta reda på vad som hänt fadern. Han frigavs 1939 på villkor att han lät sig värvas som NKVD-agent, och han ger en utförlig beskrivning av den mycket hårda och krävande utbildning han genomgick. Under kriget tjänstgjorde han i Sudoplatovs direktorat för särskilda operationer och partisankrigsföring, och han deltog i åtskilliga operationer bakom de

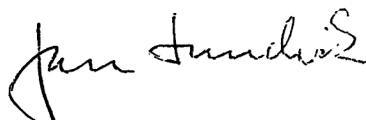
2000-07-21

tyska linjerna. I krigets slutskede deltog han i sovjetiseringen av Karpato-ukraina och skildrar hur massrekrytering av spioner för sovjetisk räkning bedrevs bland de många flyktingar som skulle repatrieras västerut. Efter ett mellanspel i Berlin i slutskedet av striderna där hamnade han i Tjeckien med uppgift att rekrytera agenter. Han beskriver också olika planer på att infiltrera honom i väst som hemlig agent.

Vid det här laget säger han sig ha blivit allt mera kritisk mot sovjetsystemet och umgicks med planer på att hoppa av. Vad som slutligen ledde till att han kunde förverkliga dessa planer var en konflikt med den av Gottwald kontrollerade tjeckiska säkerhetstjänsten, som arresterade en av Granovskijs agenter. Det blev ett diplomatiskt problem, och Moskva ställde sig på Gottwalds sida. Granovskij försökte överklaga via ambassadören i Prag Zorin till Dekanozov. (Zorin didn't know but I knew that Dekanozov was the NKGB representative to the upper hierarchy of the Ministry of Foreign Affairs.) Genom att dra in Zorin hade Granovskij gjort ett misstag i NKVD-ledningens ögon, och han erbjöds av sina överordnade i Kiev en möjlighet att ligga lågt genom att gå över till handelsflottan.

Efter utbildning kommenderades han till ett fartyg som låg i Stockholm för reparationer, och här såg han sin chans att under ett gruppbesök på NK försvinna från kamraterna och kontakta amerikanska ambassaden. Amerikanerna förhörde honom men överlämnade honom till sist till den svenska polisen. Medan de svenska myndigheterna handlade hans ärende förvarades han på Långholmen, där han fick besök av bl a en av dåtidens svenska sovjetexperter, legationsrådet Nils Lindh.

Vad som hände med Granovskij sedan han lämnat Sverige framgår inte av boken.

Jan Lundvik

REGERINGSKANSLIET

Arkivex.

208/001

2000-07-21

P2 EU¹
(EC)

Utrikesdepartementet

Ambassadör Jan Eliasson

Washington

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Raoul Wallenberg: Ev. DNA-analys

1 bil

Broder,

Vid RW-föredragningen hos Dig den 29 juni kom vi även in på frågan om en eventuell DNA-analys, och Hans Magnusson och jag åtog oss att fråga Guy von Dardel respektive Nina Lagergren om deras inställning. Från Guy inkom den 7 juli närslutna skriftliga reaktion, vilken som Du ser uttrycker stor tveksamhet.

Mitt samtal med Nina kom till stånd i tisdags. Hon var inte oförberedd utan hade av Guy underrättats om att frågan aktualiserats. Jag framhöll att vi till fullo insåg att en DNA-analys skulle vara ett mycket komplicerat företag, och att det fanns en rad förutsättningar som måste undersökas i en logisk ordningsföljd. Först av allt, var en DNA-analys i föreliggande fall överhuvudtaget teoretiskt möjlig? Konsulterad svensk expertis bedömde uppgiften som svår men i princip inte omöjlig. Nästa steg var att konsultera de anhöriga, och det var det vi nu gjorde. Endast om Nina och Guy gav sitt godkännande skulle vi gå vidare. I så fall skulle vi ta upp frågan med ryssarna. Om de visade sig beredda att medverka gällde det att undersöka om uppgiften var praktiskt genomförbar och på grundval därav göra kostnadsberäkningar och undersöka finansieringsmöjligheterna. Först därefter skulle de närmare formerna för en undersökning kunna fastställas. Avgörandet låg således helt i familjens händer. Om de inte ville medverka skulle vi inte gå vidare.

Efter att ha tänkt över saken ringde mig Nina nästa dag och sade att hon ville inte medverka. Jag svarade att då avskriver vi det hela.

Härliga hälsningar
Jan Lundvik

expr. per kurer 000721 och cc till amb Hirdman

Postadress
103 39 STOCKHOLM
Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00
Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Telex
105 90 MINFOR S

Moskva

Guy von Dardel
Chalet Dardel, Rumiére CH 1876
Champéry T & Fx: 41-24-479 2122
My reference:
Your reference:

Champéry, 2000-07-05

Till: Ambassadör Hans Magnusson

Dear Hans,

- Du ringde mig i söndags och ställde frågan om jag och Nina skulle vara villiga att med våra DNA uppsättningar bidra till en undersökning av KGB:s ökända begravningsplatser vid Donski klostret utanför Moskva
- Innan jag kan besluta mig att bidra med DNA eller på annat sätt till ett sådant projekt, hur intressant det än må vara, är det naturligtvis en hel del viktiga frågor som måste besvaras. skriftligt
1. Kan de kremerade delarna av begravningsplatsen överhuvud taget identifieras med DNA metoden, och med hög verkningsgrad?
 2. Kan man verkligen hoppas på att få positivt respons eftersom inga tecken hittills pekat på Donskiklostrets krematoriet som RW sista viloplats? Det har inte nämnts någonstans i dokumentmaterialet. eller andra
 3. Hur kan vi säkerställa att inte ryssarna sabotera t.ex. genom att ändra DNA innehåll?
 4. DNA metoden är inte billig, och fordrar goda experter. Har vi dem utan att behöva dra ned på våra nuvarande projekt?
- Om vi inte kan få ett positivt svar på dessa och andra frågor skulle jag inte vara böjd att ge mitt stöd. Den nuvarande fasen av våra undersökningar måste först föras till ett acceptabelt slut!

~~A detailed outline of what has to be done~~

Åtgärd:

2000-07-21

Med hälsningar,

Lundvik, EC

Guy von Dardel (Guy)

handbrev 2000-07-21

tilt amb Jan Eliasson, Washington
cc amb Hårdman, Moskva

Susan Beyer

Bullen

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

Sid. 1(2)

2000-07-26

Dnr 328

Aambe Eva Tojzner Glückman

G G
P

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: EC (Lundvik, Magnusson)

EC

INK. UTRIKESDEP.		
D.Nr.		
2000-07-27 26		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu 1

Wallenberg i ryska media

(1 bil.)

För ordningens skulle insändes bifogat ett kort klipp i Wallenberg-ärendet ur dagens *Moscow Times*. Huvudbudskapet är att ryssarna ej längre vidhåller att Wallenberg dog en naturlig död i Lubjanka-fängelset. Artikeln synes vara det enda avtryck som den senaste debatten i ärendet hittills gett upphov till i ryska media.

SALAND

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(503) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

PA 26700X

Wallenberg Riddle

■ STOCKHOLM, Sweden (Reuters)

— Russia has stopped saying that Swedish wartime diplomat Raoul Wallenberg, long feared murdered in prison, died a natural death while in Soviet hands, a Swedish diplomat said Tuesday.

Wallenberg is credited with taking great personal risks to save some 100,000 Hungarian Jews from German death camps during World War II. But his fate has remained a mystery since he was taken to Soviet headquarters when the Red Army occupied Hungary in 1945.

"We have had many discussions with the Russians over the years and they have long since given up maintaining the official line that he died of a heart attack," said Ambassador Jan Lundvik, who is investigating the case.

MEMO

29
R

INK. AMB. WASH		
D.No. 16/249		
2000 -07- 26		
AVD. P	GR. 2	MÅL EU/Wallenberg

To: Minister Bo Eriksson, Deputy Chief of Mission
Mr. Jan Knutsson, Political Counselor
Fr: Miriam Klëiman
Re: Archival research - overview and invoice
Date: July 19, 2000

As discussed, newly-declassified materials on the Wallenbergs and Manfred Weiss are attached. These documents are from a group of 500,000 pages of previously-withdrawn Office of Strategic Services (precursor to the CIA) materials, that were declassified on June 26. There is a two-volume, 579 page "CIA-OSS DARE/PODS printout" that lists documents No. 1 through No. 994,697. The material is varied, and includes information on secret projects and operations, as well as general correspondence. There are many more documents at the National Archives on these topics. Please let me know if I can be of additional assistance.

Attached documents include:

- **Secret OSS memo, December 1944, on Raoul Wallenberg.** Report from Feine, German Foreign Office Representative in Hungary:

"Feine stated that he had heard in the Foreign Office that the Swedish Ambassador was hiding at some unknown spot in Budapest and that the **Secretary of Legation, Wallenberg**, placed himself under the protection of the German **Waffen SS**."

- **Restricted War Department report**, Office of the Director of Intelligence, January 1946, relaying U.S. Treasury concern that Nazi Party members/supporters may be cloaking Nazi funds in the US and neutral countries. Of particular interest: "Marcus and Jacob Wallenberg, Sweden."
- **Secret OSS report**, undated, stating that Manfred Weiss Steel Works "employed several persons who collaborated with the Germans. The Manfred Weiss family... were forced to grant a twenty-year lease of this plant to the Germans in return for permission to leave Hungary."
- **Top Secret OSS report from Lisbon, September 1945, on "Manfred Weiss Group."** Memo references a report (not in the file) by Dr. Maurice Kornfeld. The Kornfeld family was reportedly part of the Weiss group, and the family was able to leave occupied Europe under the condition "that in the event of German defeat, they would make every possible effort to assist in the caching of Himmler's personal funds in Portugal and Switzerland..." Document mentions a Portuguese attorney representing the Weiss properties in Lisbon.

- **Secret OSS memo** on report by journalist Sigismond Szenes Schwartz, undated. Schwartz "mentioned the Manfred-Weisz works at Csepel as being the most important aeroplane factory in Hungary and having been entirely taken over by the Germans... He also stated that he had been given to understand that this firm was associated with the Hermann-Goering-Werke."
- **OSS memo** of March, 1942, report from US citizen who was in Hungary. Includes section on Hungarian industry and Manfred Weiss.
- Three documents on "OSS personnel in Hungary," April 1945. Documents note "the difficulties OSS was having" in Hungary.

DECLASSIFIED
 Authority NND 974345
 By JB NARA Date 7-6-00

RG 226

E 210

Box 441

* Kolbe-Poc # 7

Wallenberg

Wallenberg

SECRET

OFFICE OF STRATEGIC SERVICES
 Washington, D.C.

Boston Series No. 727

Copy No. 6

Of 8 copies only

DESCRIPTION OF CHAOTIC CONDITIONS DURING SEIGE OF BUDAPEST

Feine, German Foreign Office Representative in Hungary, is said to have stated that Soviet motorized units had reached Esztergom and occupied this town. Budapest was encircled from all sides with tanks advancing toward the west. Telephone and telegraph connections were interrupted, hence news from there would be difficult to receive.

German counterattacks were in progress and the Military Attache had stated that an attempt was being made to reestablish communication with Budapest.

Cutting of road communications out of Budapest following the gradual increase of Soviet pressure from the south finally came with surprising speed. The Japanese charge d'affaires, who had gone from Steinamanger to Budapest over the Christmas holidays, was not able to get back. Moreover the Turkish Secretary of Legation, who was supposed to proceed to the government in Western Hungary, had not arrived there. On the other hand the Minister of Interior* had escaped from Budapest in time.

Feine stated that he had heard in the Foreign Office that the Swedish Ambassador was hiding at some unknown spot in Budapest and that the Secretary of Legation, Wallenberg, placed himself under the protection of the Germans Waffen SS. This may be due to certain actions of the Hungarian police and/or Arrow Cross members.

Feine had learned further, that various officials of the Foreign Office had left their posts in Budapest the previous week but had not reported for duty in Steinamanger. Apparently they were hiding. The Foreign Minister had called on the police to arrest them. **

* Gabor Vajna

**Believed December 1944

DECLASSIFIED

Authority NAID 994029

By WDP NARA Date 7/7/00

K6 338

FIAT

BOX 568

RESTRICTED

OFFICE OF THE MILITARY GOVERNMENT FOR GERMANY (U.S.)
Office of the Director of Intelligence
Field Information Agency, Technical

Don (us)

Mail Address:

FIAT

c/o USFET Main
APO 787, US Army

IN FIAT # 254-82

11 January 1948

SUBJECT: Request for Information.

TO: Office of A C of S, G-2
Counter Intelligence Branch,
United States Forces European Theater Main,
APO 787, U.S. Army.

1. This Office has received a cable from the War Department, a paraphrase of which is attached.

2. It is believed here, that a good deal of the information requested may be available in your files. This office would appreciate any information you may be able to furnish.

For the Director of Intelligence:

PJH:jn

J.J. MacFARLAND

Lt. Col. F. A.

Chief Integration & Planning Branch
FIAT

Encl. No. FRANKFURT 14382

RESTRICTED

DECLASSIFIED

Authority NND 994029

By WDP NARA Date 7/7/00

K6 328

FIAT

BOX 568

OFFICE of War Department

RESTRICTED

A) Treasury believes that information contained in Nazi Party membership files may be valuable in controlling financial and commercial activities of persons in U.S. who because of Nazi Party affiliations may be acting as fences or clerks for Nazi funds in U.S. You are requested to cable lists of names and addresses taken from Nazi Party membership files of those members in U.S. that Party files indicate were engaged in some form of commercial or financial activities in the U.S. or may have substantial assets. Transmit by mail such other pertinent data as appears in the files. Partial information should be forwarded as collected.

B) Treasury is also prepared to exercise special controls over substantial accounts in the U.S. of Nazi Party members located in neutral countries and Latin American and to supervise financial activities of such persons in so far as they involve dollar transactions in the U.S. You are therefore requested to transmit lists of names and addresses and other pertinent data of Nazi party members located in any of the neutral countries or the Western Hemisphere other than U.S. that files indicate were engaged in substantial financial or commercial activities and are holding substantial assets.

(C) Also request by cable what information, if any, you have found in the Nazi Party files or elsewhere pertaining to the following persons: Werner George and/or Ingemar Heinrich Alexewicz, Francis Philip Blumel (both of a (; - Nazi) Switzerland); Karl William and / or Elze Braun, George William Bretschneider, Ferdinand Busse (all of US); Rolf Callisanderoff (Sweden); Fritz H. Dorsch, H. H. and/or Charlotte Duerr, Leopold Eckler (all of US); Otto Fischer (Netherlands); Karl H. Foesten (US); Doctor Gerdeler (Germany); H.W. Grissel (US); Tore Greenwall (Sweden); - Haglorn (Sweden) or (Netherlands); Herman and/or Kate Heerlin (US); Hans Hein (Sweden); Rudolph and/or Alice Hutz (US); Hans Ihre (Sweden); Richard Julin (Sweden); Roger Kinn (Sweden); Henry Mann, Carl Muller, Hallant and/or Dorothea Mueller, Paul and/or Elisabeth Charlotte Kuvinsky, Erich G. Pett, Peter Rader, Ludwig Richter, Ernst Rinne, Bruno G. Roedel, Erich Rosbach, Hans V. and/or Lotti Sachs, Willy and/or Thyla Schmidt, Dietrich A. and/or Ruth Schmitt, Erich Schroder, Oskar and/or Friedel Schmitt (all of US); - Schyab (Switzerland); Hugo Stenbeck (Sweden); Henry Stoeckel, William H. and/or Cecilia von Rath, Wilhelm F. von Reister (all of US); Marcusson Jacob Wallenberg (Sweden); and J. Rudolph and/or Elisabeth Vornh (US).

RESTRICTED

DECLASSIFIED

Authority NAC 00001
By JA NARA Date 7/13

KG 226
E. 211
Box 46
Doc. 20390

~~TOP~~ SECRET

Control

OFFICE OF ORIGIN: Lisbon

FIELD HQ. FILE NO. EX-443

REPORT MADE AT:
Lisbon

DATE:
19.12.45

PERIOD COVERED:
September 1945

MADE BY:
BD3

SUBJECT: GENERAL

STATUS:

SPECIFIC: Manfred Weiss Group

Pending

REFERENCES:

SOURCE: A.B.D. and H77

SYNOPSIS OR BRIEF REPORT:

SYNOPSIS:

Information concerning the Manfred WEISS Group. A document is attached prepared by Dr. Martin KERNFELD, originally intended to be presented to the HQ/leaders in order to engage their support.

(Detailed Report Attached)

EVALUATION:

APPROVED BY:

DISTRIBUTION: Washington (1) (1 Encl.)
Lisbon " "
French File (2) " "

BD1
OFFICER IN CHARGE

DECLASSIFIED

Authority NAC 00001
By JA NARA Date 7/13

(Report NOT attached)

SECRET

HX-665

- 2 -

19 December 1945

DETAILS:

1. There is attached hereto a lengthy document prepared by Dr. Maurice KORNFIELD, originally intended to be presented to the BB/landers in order to engage their support. As has been previously reported, the KORNFIELD family made up part of the WEISS Group who apparently bought themselves out of AE/land as late as May, 1945. CH sources have indicated that the condition under which this Group was permitted to leave occupied AE/land was that they had given assurance that in the event of German defeat, they would make every possible effort to assist in the caching of Himmler's personal funds in Portugal and Switzerland and that they would lend all possible financial assistance to defeated Germany in order to bring about a Three-Power block against Russia. As yet no confirmation of these CH reports have been received by this office.

2. There have been indications that the BB/landers have considered the support of this Group in view of the fact that they represent practically in its entirety AE/land heavy industry and that they would, therefore, be a powerful force in the future.

3. A Portuguese lawyer representing the interests of the WEISS properties in Lisbon is Santob SEQUERRA, Avenida Duque de Loule, 81, 1st floor.

JOB NO. _____

BOX NO. 46 _____

FOLDER NO. 4 _____

TOTAL DOCS HEREIN _____

DOCUMENT NO. 4 20,390
NO CHANGE IN CLASS
IT DECLASSIFIED
CLASS. CHANGED TO 9 C
NEXT REVIEW DATE 2007
AUTH: HR 70
DATE: 8/22/87 REVIEWED: 665100

DECLASSIFIED

Authority NN 907120By JA NARA Date 7/13

RG 226

OSS

E120 A

Folder 484

SECRET

22. MANFRED WEISS STEEL WORKS
Capal Island
Budapest, Hungary

This firm employed several persons who collaborated with the Germans. The Manfred WEISS family, owners of this company, were forced to grant a twenty-year lease of the plant to the Germans in return for permission to leave Hungary.

SECRET

Authority NND 974315
By: *JB* NARA Date 7-6-00

26 226
210
Box 520

ROMANUS Sigismund Szemes

born in Budapest in 1884.

Hungarian:

Mr. Rade -

SECRET

Jen, former director of news service "INFORMATION" in Budapest, which was closed by order of the Hungarian government at the outbreak of war. Later he was subjected to various forms of persecution because he was accused by the Germans of espionage. At one time he was in a labour camp and his name was put on the Gestapo black list, so that in order to obtain his German transit visa he changed his name from Szemes to Schwartz. It cost him a considerable sum of money in bribery to get it.

A signal had been received that at the request of the U.S. authorities he was to be allowed to pass through Bermuda.

He left Budapest on 25th November, 1941, travelled by rail to Stuttgart and thence by air to Barcelona, where he stayed till May, 1942, waiting for his U.S. visa. He had intended to travel in the "QUINN" leaving on 12th May, but when he went to the British authorities in Lisbon to get his British visa, they discovered that he was a journalist and persuaded him not to go on that ship but to wait for a clipper passage later. In the meantime, he was asked to give all kinds of information about Hungary and informed that he would be contacted again in U.S.A. He was also asked to contact Axis journalists with whom he had previously worked or whom he had met in Lisbon. He gave the authorities in Lisbon a detailed account.

Among other things, he stated that the Germans in Lisbon get all the English and American newspapers as soon as they appear in Lisbon, take all the information they want and send it home by air. One man was known to have paid as much as 50 esc. for a copy of the U.S. "Daily Mirror" which came over in five days. The Luftwaffe is maintained almost exclusively to get all the information obtained in Lisbon back to Germany quickly. They are very keen in Lisbon to get all possible information on the U.S.A. and England and are continually seeking it from all sources.

A friend of his who had worked for the Hungarian Telegraph News Service had told him in Lisbon that instructions had been received from the Hungarian government to start anti-Romanian propaganda and that war between Hungary and ROMANIA might be expected to start in late July or early August, 1942. On being questioned on this point, he said that he did not think that this was prevented by the German government; he did not believe that the Hungarian Government was so much under the influence of Germany as to do such a thing.

While in Lisbon he contacted the Nazi journalist HANS KROEMER, who before the recent attacks on LITVA and RUSSIA was decidedly pessimistic about conditions in Germany and for the future. He had paid a short visit to Germany and returned after the fall of TERNOPOL appearing very confident and saying that "things are not so bad after all."

He felt that the Hungarian government was standing up to German pressure better than might be expected. Its policy was to try to save as much as could be saved in spite of the pressure exerted by Rumania, Jugo-Slavia, Slovakia, not to mention the constant pressure of Germany. The Hungarian Government do not think Germany will win the war and are all the time trying to hold back from German pressure, so as to stand well with the Allies after the war. Hungary is in an entirely false position, being completely dominated by Germany - but only involuntarily, and on account of the enormous pressure which Germany can exert. At heart, the great majority of Hungarians are anti-German, with the exception of a few fanatics - e.g. IMREDY and those who are making good business out of collaborating with Germany. As one reason for the anti-German attitude of most Hungarians, he stated that out of a total population of 14 1/2 million, there were 4 million of German birth who would become Germans again if Germany won, 3-1 million Jews, etc., and 2 million Rumanians all living on Hungarian territory. The existence of these large minorities would leave Hungary in a very weak position.

He was a friend of TIBOR BOLHARDT, who founded the "Information" Service in 1920 and went to U.S.A., about eighteen months ago to form a Hungarian National Committee. He expects to meet him in New York. He had heard from people who returned to Hungary from the States that Bolhardt was not thought to be absolutely trustworthy. It was known that he had permission to form a "Gegenregierung" - i.e. a free Hungarian government which should function in the States independently of the government in Hungary. It was thought in American Government circles that BOLHARDT, when he gave permission to Bolhardt to undertake this work, was confident that Germany would not win the war and that Bolhardt's task was to rescue

Authority NND 974345
By JB NARA Date 7-6-00

Continued

that he could for Hungary and to stand well with U.S.A. for that purpose. He has now lost contact with the government and is working ostensibly for the Free Hungarian Movement which might appear on the surface to be anti-Government. Actually, Schwartz considered that he was carrying out the Government's policy which aimed at saving what could be saved for Hungary. As regards the people who went back to Hungary, he mentioned a group of about ten - mostly women who went back for financial reasons and one or two captains of Hungarian ships. He felt sure that anyone returning to Hungary was now fifth column.

He had no information to give about the Free Hungarian Movement in South America; but in this connection mentioned that in Barcelona he heard a programme for South America broadcast each evening from Budapest which seemed to him to contain instructions for Hungarians there. He himself was at a loss to understand them, but he thought they referred to 5th column activities. He was unable to hear this programme in Lisbon, as he had not a sufficiently good radio set at his disposal.

When asked about the B.B.C. broadcasts to Hungary, he said that they could be very much improved. First of all, they did not agree in substance with broadcasts from Moscow and the U.S.A. Secondly, from the tone of the broadcasts they were obviously intended for the working classes, i.e. the very people who did not possess sets with which to listen. It would be very much better to adapt the programmes to the middle and cultivated classes. Thirdly, it is useless to broadcast on medium waves as very few people have sets capable of picking up such broadcasts, and it is in any case almost impossible to do so during the day. He suggested the use of 16, 19 and 28 metres during the day and 31 and 50 metres at night. These seem to be best, especially 31 metres at night. Most sets are calibrated from 16-50 metres. Fourthly, as regards the matter of the broadcasts, he said that they were too naive and that attacks on HORTHY were a great mistake. He also mentioned that it was difficult to hear owing to interferences from the Swiss Berncomstar station. It was obvious also that the B.B.C. listened to the Hungarian radio and answered it very quickly whenever anything demanded an answer; but this, he felt was sometimes done clumsily so as to spoil the effect. Further, the B.B.C. assured them frequently that it would not be possible for a listener to the B.B.C. to be located from outside. This was true, but it was quite possible to check up very easily on any set which was receiving a German jamming station on the same wavelength. He knew that a number of people had been caught in this way. This was done by mobile detectors on cars which used to be employed against people who did not pay their license fees.

Asked if Germany was confiscating large quantities of foodstuffs from Hungary, he stated that they were not doing so, but they were quartering a great many troops, Hitler-Jugend, etc., in Hungary, which had the same effect but saved railway transport.

He was unable to give any information on air fields taken over or enlarged by the Germans, although he said they were being used as transit stations.

He mentioned the MANFRIED-WERKE works at CHEPEL as being the most important aeroplane factory in HUNGARY and having been entirely taken over by the Germans and greatly enlarged, adding that the workshops were now all underground. This he had from a workman employed on the enlargement work. He thought it was largely employed on aeroplane construction, but was probably also doing other armaments work as was the case in the last war. Employment and output figures he did not know, but felt sure the production was greater than that of the last war, when they employed 30,000. He also stated that he had been given to understand that this firm was associated with the HERMAN-GOMING-WERKE. He had not seen it or been able to go near it since the Germans took over.

He had two brothers in U.S.A. whom he was going to join, they both lived at the Knickerbocker Hotel in New York. One had a firm of his own called DANUBIA FILMS INC., 729 7th Avenue, New York; the other had a cinema which used to show Hungarian films, but he did not know its name. He did not know what work he was going to do in the States as he was not sure whether the contacts promised him by the British authorities in Lisbon would enable him to do work connected with the war.

He carried \$3,500 which he bought in Portugal and said that the British authorities had told him that it would be all right to carry this if he declared it.

DECLASSIFIED

Authority NND 974345
By JB NARA Date 7-6-00

SCHWARTZ Contd.

Page 3

\$2,500 were detained by the Bermuda Customs.

His documents included:

- a) U.S.A. Hungarian quota immigration visa No. 241 issued in Barcelona, 20th April, 1942, according to which he intends to remain permanently in U.S.A. and to live with his brother Desso Szenes, Hotel Knickerbocker, New York.
- b) Copy of curriculum vitae etc., of Dr. Jozsef Gecisler, o/e "Joent", Lisbon, apparently forming part of application for U.S. immigration visa. (Note: Dr. Gecisler has been in Portugal since 1940 and has acted as intermediary for a good deal of correspondence between Hungary and U.S.A. He is a Hungarian subject, formerly estate manager for Prince Esterhazy. He may also have applied for Argentine visa - see BER: 9737/42).
- c) Letter stating that his sister, Mrs. Bela Dinot, Tiana Istvan ut, Budapest IV, has been trying to get a U.S.A. immigration visa.
- d) Letter from Walter and Alice Scherk, Hotel Continental, Rumbal Gauselatas 8, Barcelona, to Carl M. Loeb, Rhodes & Co., New York: "43/79400 -- Please note the following order: To sell \$5000 Southern Pacific Bonds - Walter Scherk." Also one or two notes of small sums paid out for them. Letter to M. Feinleib, o/e M. Stropper (Joint); New York, referring to pictures and asking where they are and if they can be sold.
- e) Copy of message intended for W. Phillips, o/e Moten-Goldman-Meyer, New York: "Tell him I have bought a lot of good plays in France. I am going on with production in Hungary. Our Swiss firm is looking after affairs; he can get everything from them." (Written in Hungarian - no signature).

Correspondence contained a reference to cable...

(Written in Hungarian - no signature).

Correspondence contained a reference to cables sent to Danubia Pictures, Inc., and condemned by the American censor. Passenger's brother owns this cinema, which is one of the two former official distributing agencies for Hungarian propaganda films:

Danubia Pictures, Inc., 729 Seventh Ave., New York City.
Hungaria Pictures Inc., 1800 Broadway, New York City.

In charge of distribution in the provinces was Jander Rudnyasaky, organizer in St. Stephen's R/C. Hungarian Church, Chicago, Ill.

Address: Hotel Knickerbocker, New York City

Passport No. 102.116 issued in Budapest, 10th June, 1939, with Bermuda transit visa issued by the British Passport Control, London, 3rd July, 1942, and the necessary transit visas for the journey.

Authority NND 9743215
By JB NARA Date 7-6-00

William, Hugh

-1-

March 12, 1942

months ago. The Dieringer plant was again beginning to get iron ore from north-western Bosnia, from a district called Prijedor.

MAY on Kobenzal Street (Budapest) is a big heavy machine plant. They are also building trucks and tanks for the army. They employ 12,000 people.

Firms like Viskovits in eastern Czechoslovakia are getting iron ore from Krivoe Palje in Russia, also from the Germans. The Germans had Krivoe Palje working by November. I got this information from one of the directors of MAY, a personal friend of mine.

Last December the Hungarians again were getting their nickel regularly from Petsamo. It was brought down by train and then by boat across to Stockholm.

They were getting their copper from Rio Tinto in Spain. When American was sent off they also started buying copper from the Nor mines down in Yugoslavia.

The Hungarians run their own industry themselves. There is no reorganization by the Germans. It is an interesting thing that the Hungarian industry, in general, did not sell as much stuff in the Balkans until 1940. That I am saying now has nothing to do with the present situation. Hungarian firms like Weiss Manfred and MAY -- a few of these big firms in general industry -- were not as well known in the Balkans. The Hungarians sold a lot of their stuff to England, Egypt and South America. MAY built the railway cars and Weiss Manfred built the electrical parts.

The quality of Hungarian manufacturing was very high. They were very good on special steel. Their prices were good. With the war the British market was more or less shut off and also it was much harder to ship to South America and the outside world, so the Hungarians had to go after the markets they could reach....down the Danube or up the Danube. In December, 1940 and January, 1941 they were getting more of this business.

The Johnson Works make all the equipment for detecting airplanes in the air and for controlling the fire of artillery. It is a big company and they make really very excellent fire control equipment. The before cannons made in Sweden are equipped with Hungarian fire control apparatus. A Hungarian engineer invented this equipment. Hungarians claim that it is better than the German equipment. They have shot down a lot of Russian planes in the air with this stuff.

People here don't know what a good industry Hungary has.

They have been short of copper because since the war in Yugoslavia the two copper mines have been out of production. Some of the underground equipment was destroyed. The Serbian-Yugoslav army is retreating in this district destroyed the above ground installations. They will probably be in production this month or next month (March or April, 1943). I got my information from a Frenchman named Poullay who is the general manager for a big construction company in France. Hungary has had a bigger need for copper for two reasons: One is the increased war production; the second is for telephone lines over in Transylvania, because when the Russians pulled out of there they cleaned everything out. That is one of the things that forced them to stop the use of copper for telephone wires and also electric lighting.

I think it might be interesting to note that although the Hungarians are short of many materials they have done very well in developing ersatz materials. In the beginning they had some difficulty in getting the right alloys but now the present alloys are giving such good satisfaction that after the war when they might again have all the copper they need, they are not sure they will go back to copper.

A factory in Budapest last year was supplying piston rings for the Ford cars made in Köln.

Hungary is making machine oil and exporting it right now. It is not as white as the American product. It feels the same but has more of a yellowish tint. It seems to be very good stuff. They are using it themselves and also exporting it. I know they shipped it to Switzerland on compensation terms and I know the Germans will be taking it.

Hungary is using 25¢ malleable iron wool. In January it will be higher.

One can buy shoes in Hungary with leather soles but you have to wait quite a bit for a ticket and they cost more. You can get shoes with ersatz soles if you have a ticket. Their ersatz shoe soles are very good. It is more waterproof than leather.

RECEIVED AT THE NATIONAL ARCHIVES
 571074215
 035
 0210
 205X520

March 28, 1942

Hungary - L...

FILE

To: Colonel ~~_____~~
 From: Guy C. Bado - Leslie F. Pussel - Francis Edmuy

SUBJECT: WILLIAM SMITH
HUNGARY - YUGOSLAVIA

Mr. William Smith is an American citizen, born in China, married to a Hungarian woman. He arrived here on March 1, 1942 on the Atlantic Clipper via the Pan American Airways.

(Following is a description of subject in his own words taken from the stenographic transcript).

I was in Budapest first in 1919 as a captain in the American army. I came from Vienna where I had been stationed with a mission. That was right after Bela Kun was kicked out. I went down there with Admiral Frenchbridge. I did not like the way Captain Pedlow handled relief there. The U.S. Red Cross did a lot for Hungary but Pedlow acted as though he personally was giving out the relief. The difference between Bushole and Pedlow was that everything that Bushole did was wholly American.

After that I was in the Caucasus for a year and then I went to Belgrade. I was there 20 years. I was the only American in business under my own name. My agency sounds like the Chamber of Commerce. I was the distributor for Packard, Chrysler, Plymouth, Goodyear Tires, John-Deville, Willard Batteries, Auto-Lite, Associated Oil Co. (1) I figured that if we got into the war there would be some money made in the years previous to the war in selling supplies, so I became agent for Sperry's Gyroscope and Bendix Corporation. Through the Bendix Corporation I became the agent for their French companies. Through the R.H. Spark Plug Company I became the agent for their company in Paris. I also represented Renault -- French manufacturer of automobiles. In 1934 or 1939 I could only get 65 cars. That was the quota from the National Bank. In the autumn of 1939 in order to get stuff I formed an export company in Belgrade, and shipped 10,000 women's slippers and 20 tons of dried Linden flowers, and on the proceeds I could import goods.

During the Yugoslav war I was the chauffeur for the Staff of the Chief of the Artillery. I was in the Yugoslav army as a volunteer soldier.

It is a big mistake for us not to line up now with the Hungarians because they are an efficient and loyal group. After the war I would return to the Bulgarians, Roubredja and Macedonia.

After leaving Yugoslavia, I was in Budapest from the 15th of July 1941 to the 15th of January 1942 when I returned to America via Lisbon.

[After leaving Yugoslavia, I was in Budapest from the 10th of July 1941 to the 10th of January 1942 when I returned to America via Lisbon.]

[I stayed in Lisbon 8 weeks -- I was after some information I thought might be interesting as I stayed. The Portugal dealers in Lisbon are also agents in Lisbon for the British tin mines and tungsten mines. They got a call from the British Commercial Attache's office to please come up. On going there this man was told that he had sold some tin to a firm down by Cape Vincent. The agent said he had sold these people tin for 20 years. They were very good people. He was then told, "Well you cannot sell to them now because one of the stockholders is Italian." This man said: "You can go through our books and see everybody we sell to. Naturally we want to work with you but if we do not sell to this firm it means that 400 to 500 families will be thrown out of jobs." The British said they didn't give a damn and refused to allow the business. If I were in the position of that Portuguese company I would immediately go down to the German Legation and ask them to sell me the tin. I am sure everyone of you would do the same.]

While I was in Lisbon I talked with a man named Granville. He told me that the British were losing a lot of stuff in Portugal. He said: "We locate a stock of tungsten -- then we telegraph to London that we can get so much of it. By the time they make up their minds somebody else has bought it."

[Mr. Bayth] was interviewed by Mr. Fennel, Mr. Maloney and Mrs. Kado. A stenographer took down subject's answers. He did ask him some questions, but most of the time he was just talking. He was most willing to communicate information he had concerning Yugoslavia and Hungary. He also added his personal views on the political situation in the different countries. Undoubtedly subject has been influenced by the "New Order." He shows evidence of admiration on one hand and deep-seated intolerance on the other hand.

[He was an American business representative in Belgrade, Yugoslavia. He told us that he went there 20 years ago with no money and became prosperous. He added that with legal and illegal means he started years ago to transfer money from Yugoslavia to the U.S.A.]

CONFIDENTIAL

William Smith

-2-

March 15, 1942

Hungary is the country he loves. It is his wife's fatherland. He is proud of their achievements. He thinks they are wonderful soldiers on the Russian front and that Hungarian industry has been developed in a short time to take care of all the needs of the Hungarian troops. He is against Czechoslovakia and Russia because these countries had been beneficiaries under the protection of Versailles and Triumvir. He feels confident that in 1942 the Hungarian government will intensify its campaign against the Jews and that larger numbers will be sent to Poland. He thinks the Jews in this country ought to learn from the experiences of the European Jews and give up their interests in business and politics.

When subject speaks of the Gestapo and General Mikulovich in Yugoslavia, he says that the Germans tolerate Mikulovich because he is helping them indirectly by killing hundreds of Croats. The Gestapo lives in the mountains of Serbia far removed from Croatia. There are no Croats in reach of the fighting Gestapo.

Subject has not much respect for the Yugoslavs but gave evidence of admiration for Germany. I imagine that he cannot tolerate the thought of the gallant fight these Serbs in the mountains put up under the most difficult circumstances (he describes the Serbs as soft and corrupt), and he does not want to believe that there is something Germany cannot take, so he finds this illogical interpretation.

He speaks in phrases and patterns of totalitarian propaganda, i.e., "that I like about the Germans -- they do their own fighting." This he says within a few minutes after having spoken of Hungarian-Russian troops fighting on the Russian front.

In the report to the story told by subject of how he advised Foreign Minister Mijatovich of Yugoslavia to buy a German automobile. Mijatovich came to subject to buy a Ford. Subject flew immediately to Berlin and obtained plans for an automobile like Hitler's. He took the plans back to Belgrade and Mijatovich was well pleased. However, he said he would not pay more than he would have paid for the Ford. The difference was \$1000. Subject agreed to take the loss.)

I do think that the German propaganda ministry must have seen the value of an American businessman who convinced the Foreign Minister of a country which they were propagandizing and trying to win away from France and England, to buy a car like Hitler's Mercedes instead of an American Packard.

While staying in Budapest from July 1941 to January 1942, subject saw regularly emigrants from Belgrade. The Serbs who came to Hungary on official passports naturally belong to that small group of Quailings who work with the German occupation forces. The "other Serbs" would not be allowed in Germany or in their satellite country, Hungary, except in their prisons.

Subject's conclusions, which are strongly colored by his likes and dislikes, must be accepted with reservations.

(Here is the stenographic transcript edited and rearranged topically):

FOOD CONDITIONS IN HUNGARY

The food situation in Hungary was quite good up to the 10th of January. Conditions are not bad in Hungary. They are bad in Serbia and Croatia however. The Hungarians did not start rationing food until the 12th of January, 1942. They did not get the same white bread they used to get...At 10th blacker. Nobody was hungry. By the middle of January of this year they were getting pretty well onto the ration system. Last December they put into effect tickets for lard and fat. Everybody was allowed 25 grams a day per person. In restaurants after every item two things were listed: the number of grams and the price of the dish. In Yugoslavia food conditions are pretty bad. It is probably worst right around Belgrade.

JERSEY QUESTION, AS SUBJECT SAW IT, IN HUNGARY AND YUGOSLAVIA

William Bayne

March 15, 1942

Gallatin. I heard in January they were going to put the year back to 1914.

Frankly, I went over there as a young American officer in 1919 and I had no idea of the Jewish question and did not realize that it was until I got over there. When you see that the financial and commercial life is absolutely kept in the hands of the Jews who exploited in an extraordinary manner, you cannot blame them for shooting every last one of the Jews.

Most of the Christian Hungarians are protesting because the government was so lenient with the Jews. Many of them say they would like to apply the same measures as were applied in Slovakia. (Their businesses were taken away and they were put in concentration camps).

I think that in 1942 the Hungarian Jews will begin to feel the current. They brought it on themselves. They were 5% of the population and were not content with a fair amount of business. They had to have every damn thing. In Budapest in cafes you hear these Jews openly talking about Russia and how well they are doing.

I did not like the work of that fellow Jacobson, an American Jew. He was connected with the American Joint Welfare Board -- a Jewish organization. How why didn't they come right out and say they were a Jewish organization? (Note: Mr. Jacobson, who left Hungary on the same transport, is the official representative of the Joint Distribution Committee).

On the day of March 27, the day of the Hungarian pogrom, the people were very enthusiastic and happy. The soldier in my plane was Jewish and she was always sending off for war. I told her: "You are going to be sorry about this later. This country absolutely cannot stand up against the Germans and you certainly cannot expect any help from England." This kind of thing is why the Serbians themselves became so bitter at the Jews. Three or four days before the war this soldier went over to a Russian emigre in my employ and asked him if he could switch her brother from combat to non-combat duty. I told him not to. Then I called her in and said to her: "If this country goes to war it is you and your folk that are at fault.... and I have told the Russian that if he does anything to transfer your brother into a non-combat unit, I will accept that as his resignation."

When the Germans came they immediately started to take the goods out of Jewish stores. Some Jewish stores were left but eventually they had to put up signs reading: "Judenbaiter Geschäfte." The men from 16 to 40 were put in labor camps. The women were doing all kinds of work -- cleaning windows, washing floors, etc.

Jewish interests controlled 80% of the business in Zagreb. In Belgrade they were growing very unpopular. In Serbia until the end of World War I you did not find many Jews...only the so-called Spanish Jews. Jews in Bucharest lived Jews who have been there for a long time. Many of them were very powerful.

Many Hungarians think I talked to them with considerable disfavor that our Minister in Budapest was very thick with the Jews over there. The Jews are 85 or 90% of the population and are all disloyal. I never talked to a Jew in Budapest who was not in favor of the Soviets.

MR. AMERSON'S QUESTION OF TIMON VAN HULSTHOUT

I know of Elber van Hulsdoorn. I would say most people in Hungary rather despise him. The average Hungarian thinks that Reichardt is a very intelligent man but a man who has sold out to the Jewish interests there and a man who would sell out to anybody who would pay him a bit more. He has had his ups and downs. Van Reichardt is a man who has always liked to live well. He is not considered a stable or sound character. As an example, you probably know Samuel, the great gambler. Samuel had some of his money here in America. Samuel's father-in-law was in possession of the money. Reichardt came here to get it. He came back with a shortage of \$80,000. He explained that on the ship a strong wind blew the money away. You can get verification of this story from Bill Johnson. Reichardt was born in Hungary, became an American citizen, then went back to Budapest. He was grabbed by the American Legation there. Some of the people say that Reichardt was sent over here the second time so that if we would break out they would have someone over here who would stand off for Hungary. Some say he came here on his own. Reichardt never had much money. Whenever he had money he spent it. His wife today is the owner of one of the leading ladies clothing shops in Budapest. With a large section of the people there Reichardt certainly is not popular. Most of the people I talked to were glad that his citizenship (Hungarian) was revoked. They all say however, that he is a very good talker and a charming and intelligent man. As far as I could see over there Reichardt's money here in America was only popular to the Jews in Hungary and not to the Hungarian Christians who compose 90% of the population. I do not think the American Legation will give you that report. I got this information from

Authority NND 974345

By SB NARA Date 7-6-00

March 15, 1942

MILITARY SITUATION -- HUNGARY

All through the Balkans the Germans are politically abused. They are all very anxious to talk politics. Hungarians are the most tolerant people in the world. Before World War I Austria-Hungary had 10 different nationalities. Anybody could go to court and defend himself in his own language. The thing that surprised me was that in 1918, when talking to Serbians, they would almost without exception state that they had more freedom as Serbians under Hungary than they had as Serbians under Yugoslavia. I have come to the conclusion that the Austro-Hungarians had a wonderful civil service. It was a first-class organization, almost incorruptible and anyone could be in it. Most of the people in Hungary are basically friendly to England and America but the thing that has turned them against us is the fact that we joined with Russia. I have talked with Hungarians who are strong Anglophiles but they have said: "We know what Bolshevism is. The English, to whom we are always friendly, did nothing at all to help us. If England wins the war we fear that we will come under some kind of Russian domination. Probably the Russians will come in here and everyone of us who has anything will immediately lose everything he owns and his life, and therefore we are obliged to fight the Russians."

MILITARY SITUATION -- HUNGARY

There were between 80,000-70,000 Hungarian troops on the Russian front. They did a first rate job of fighting. Their losses were extremely small. They got as far as to the east of Moscow. The Hungarians were fighting on two fronts - Russian and Rumanian. The Hungarians stepped up the Rumanians. They got back to Budapest in the beginning of January. The report that they lost their equipment is absolutely false. They brought back all their equipment. They paraded into Hasek Park (a public square in Budapest) with their stuff. They also had cavalry. I asked various friends of mine if the losses were as low as reported -- they certainly were. When they were pulled back other Hungarians were sent up into the back areas to be trained for the spring drive. When von Ribbentrop was in Budapest it was said that he asked for some 200-300,000 troops. There was no official announcement. Some were needed in Russia and others to police Serbia and other districts. One thing I greatly admire about the Germans is that they are always willing to do their own fighting.

It may be that Hungary will have to put up a million men. I think that the Hungarians' policy is to put as few troops as possible into this thing now, because at the end of the last war when they had all their fighting troops on the front they had no troops left in Budapest to stop internal disorders. They would like to have

It may be that Hungary will have to put up a million men. I think that the Hungarians' policy is to put as few troops as possible into this thing now, because at the end of the last war when they had all their fighting troops on the front they had no troops left in Budapest to stop internal disorders. They would like to have enough troops in the city to maintain order.

Last summer when heavy fighting was going on in Russia there were Danubian Red Cross boats going back and forth constantly.

In July and August and into September, 1941, there were quite a number of German officers in the hotels in Budapest. During the autumn the number became less. During the winter none were seen. Maybe there were German officers there in civilian clothes but they were not noticeable.

The Hungarians say that they went into this war because the Russians bombed Kassa and other towns.

HUNGARIAN INDUSTRY

Hungary has a very good industry and a very capable one. The biggest industry in Hungary is Weiss Manfred's. This year they are probably making airplanes. Weiss Manfred has a big oil around metal industry. They have a number of branches. They build trucks for the army. They are starting to build airplanes. Their main plant is located at Csepel. The Messerschmitt Company is building a big plant in Hungary on Csepel Island. The Weiss Manfred plants are controlled by the Hungarians.

At Győr, Weiss Manfred and Hav (Magyar Alkalm Vezet) built one standard truck together. They were working on an order for 1700 trucks while I was there. They build trucks, reconnaissance cars, tanks and armored cars. Their tanks were a little too light. They are building heavier tanks now.

Weiss Manfred turns out aluminum sheets. They sell a lot of that stuff up to Germany. A good deal of that is also done by the firm called Magyar Rezhenger Művek which is in the northern part of Budapest just east of the northern end of Margit Island. The owners are Belgians. They make brass and copper sheets.

Over here, I judge from the papers the people think that the Hungarians are all down and out. The Hungarian heavy industry today is in better shape than it was six

DECLASSIFIED

Authority NND 974395

By JA NAPA Date 7/18

K6 226

E 210

BOX 285

SECRET

9 April 1945

OSS personnel in Hungary

1 S-2 R Commanding
Officer 9.4.45

Mr. Offie told me this morning that he had had an entirely frank talk with Mr. Arthur Schoenfeld, Ambassador designate to Hungary, who arrived in Caserta the day before yesterday, with regard to the difficulties OSS was having and the complete lack of success to date in having OSS personnel assigned to General Key's staff in Hungary. Offie advised me that he had asked Mr. Schoenfeld if the latter had any objection to OSS personnel operating in Hungary and that the Ambassador had replied that he had no objection but would prefer to keep the matter on a military level. Also that OSS personnel should go into Hungary under the auspices of General Key.

Offie stated that he had advised Ambassador Schoenfeld that OSS had played ball with him and had been exceedingly helpful, and that he considered it very desirable that OSS personnel should be permitted to enter Hungary. He said that the Russians had no authority under the armistice terms to examine the teeth of every American official sent into Hungary, that he considered that General Key was being ridiculously overcautious and timid in his dealing with the Russians and in his apparent reluctance to accept and press for OSS personnel to enter Hungary on his staff.

Mr. Offie told me this morning that he had had an entirely frank talk with Mr. Arthur Schoenfeld, Ambassador designate to Hungary, who arrived in Caserta the day before yesterday, with regard to the difficulties OSS was having and the complete lack of success to date in having OSS personnel assigned to General Key's staff in Hungary. Offie advised me that he had asked Mr. Schoenfeld if the latter had any objection to OSS personnel operating in Hungary and that the Ambassador had replied that he had no objection but would prefer to keep the matter on a military level, i.e., that OSS personnel should go into Hungary under the auspices of General Key.

Offie stated that he had advised Ambassador Schoenfeld that OSS had played ball with him and had been exceedingly helpful, and that he considered it very desirable that OSS personnel should be permitted to enter Hungary. He said that the Russians had no authority under the armistice terms to examine the teeth of every American official sent into Hungary, that he considered that General Key was being ridiculously overcautious and timid in his dealing with the Russians and in his apparent reluctance to accept and press for OSS personnel to enter Hungary on his staff.

Offie stated that he believed that now was the time for you to take up the matter forcefully, either with General McFarney or, perhaps preferably, with General Lammitzer, with a view to having a strong cable sent to General Key to the effect that MIOUSA was very anxious that trained OSS personnel should enter Hungary as members of Key's staff.

Robert P. Joyce
Senior Staff Officer
Near Zone Intelligence

DOCUMENT NO. ~~011-1002-1002~~

☐ DECLASSIFIED

CLASSIFICATION: ~~SECRET~~

REVIEW DATE: ~~2010~~

DATE: ~~25 May 69~~ REVIEWER: 5719

DECLASSIFIED

Authority NNN 974375

By JA NARA Date 7/18

SECRET

15 April 1945

Appointment with General Lemnitzer re OSS personnel in Hungary

1 8-2 R 0.0. 15.4.45

THROUGH

Chief,

SI

Chief,

SI

1. I refer to my memorandum of 9 April to the Commanding Officer re OSS personnel in Hungary. Mr. Offie telephoned me this morning and expressed surprise and considerable annoyance that nothing had been done by this headquarters with General Lemnitzer. Offie recalled that over a week ago he had talked with General Lemnitzer about putting pressure on General Key to the end that some of our personnel should be accepted at once on the latter's staff and that General Lemnitzer was receptive. Offie said that he told General Lemnitzer that Col. Glavin and perhaps some of his staff would call on General Lemnitzer to explain the situation, but to date no one has called on the General.

2. Offie says that the General is expecting to hear from this headquarters about the matter, and suggests that the C.O. might 'phone the General today and make an appointment.

Robert P. Joyce

Robert P. Joyce
Senior Staff Officer
East Zone Intelligence

*Not sent -
Original destroyed, 16 April.*

DOCUMENT NO. 0110547614

CHANGE IN CLASS

☐ DECLASSIFIED

CLASS. CHANGED TO: TS/S

NEXT REVIEW DATE: 2010

AUTH: 70-2

DATE: 1 Dec 80 REVIEWER: 3010

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NNN 974395

By JA NARA Date 7/18

SECRET

16 April 1945

Subject: Semi-monthly progress report, Rear Zone
Intelligence, 1 April - 15 April

To : Commanding Officer

1. The American Ambassador designate to Hungary arrived in Caserta on 7 April. The undersigned, who met Ambassador Schoenfeld in Washington in February and consulted with him with regard to OSS plans for Hungary, met again with him here to provide him with recent OSS intelligence reports on Hungary. It was arranged for Mr. Schoenfeld to meet and discuss Hungarian matters with Major A. G. Flinn, who heads our Unit, which has long been prepared to enter Hungary but has never proceeded due to our failure to obtain clearance from the Russians.

Mr. Carmel Office, Ambassador Kirk's deputy as American Political Advisor at AFHQ, continues to be most cooperative and has been of all possible assistance in our continuing endeavor to send OSS personnel into Hungary. He has taken up the matter with Ambassador Schoenfeld in an attempt to obtain his support. The Ambassador has stated that he personally has no objections whatever to OSS activities in Hungary but he considers that OSS personnel in that country should be attached to General Key, head of the American AGC for Hungary. General Key, who prior to his entry into Hungary was apparently most enthusiastic with regard to our plans for operation

General Key, head of the American AGO for Hungary, General Key, who prior to his entry into Hungary was apparently most enthusiastic with regard to our plans for operation there, and who expressed his willingness to attaching a group of our officers to his staff, has either changed his mind since his arrival at Debrecen or has been unsuccessful in obtaining clearances for additional personnel to enter Hungary on his staff. We believe that since General Key has come into contact with the Russians he has become much more cautious.

Officers at this headquarters are at present in contact with General Lammeter, American Deputy Chief of Staff at APHQ, who has indicated his desire to cooperate with us and perhaps to dispatch a message to General Key urging him to press for clearances for some of our personnel to enter Budapest as members of his staff.

DOCUMENT NO. 6110436
NO CHANGE IN CLASS. EX
EX CLASSIFIED
CLASS. CHG. BY SP-5
NEXT REVIEW DATE 2017
AUTH. DATE 10/10/10 REVIEWER: 6710

SECRET

UNCLASSIFIED

Authority NND 974395

By JA NARA Date 7/19

SECRET

2. As of 15 April, Mr. Harry T. Fultz, Chief of the Albanian Section, SI, was released from OSS and transferred to the State Department in accordance with arrangements made last summer. Mr. Joseph E. Jacobs will proceed to Albania within a few days as head of a State Department group which will investigate internal conditions in Albania in connection with Colonel General Hoxha's formal request for American diplomatic recognition. Mr. Fultz will enter Albania as the senior officer on Mr. Jacobs' staff. Our three officers now in Albania will assist Mr. Jacobs and his group in their tour of investigation.

3. Brigadier General Flory and Mr. John Ehrhardt, the latter of whom will soon enter Vienna as the chief State Department representative, were entertained at this headquarters for dinner recently. Officers in EICH continue to maintain close liaison with General Flory and his group, as well as with Mr. Ehrhardt and members of his staff.

4. The Intelligence Officer proceeded to Rome on 9 April and had a long conference with Ambassador Kirk and others in the Embassy with regard to certain aspects of OSS operations in Italy. The undersigned also conferred with Lt. Col. Rice, Mr. Scamporrino and the heads of our other Intelligence branches in Rome. A report on these consultations, which will set forth certain recommendations with particular regard to the operations and plans for the future for Italian/SI, is in the course of preparation and will be submitted to Washington separately.

5. While in Rome, the undersigned had extended conversations with Messrs. Stone and Biddle of the Bureau of the Budget, who arrived there as members of a State Department inspection group headed by Mr. Herby Cochran.

5. While in Rome, the undersigned had attended conversations with Messrs. Stone and Biddle of the Bureau of the Budget, who arrived there as members of a State Department inspection group headed by Mr. Markle Cochran. Mr. Stone and Mr. Biddle exhibited a keen interest in OSS operations in this theater and asked many penetrating questions relating to our plans for the future in the transition and postwar periods. This State Department group plans to arrive in Caserta on 17 April, and it has been arranged for them to meet with the Commanding Officer in order to continue the discussions which were initiated at Rome.

Robert P. Joyce
Senior Staff Officer
Near Zone Intelligence

SECRET

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

TELEFAX

Sid. 1 (2)

Dnr 330

BRÅDSKANDE

aa
P

UTRIKESDEPARTEMENTET

För: EC (Lundvik)

INK. UTRIKESDEP.		
D.Nr.		
2000-07-27		
AVD	GR	MÅL
P	2	Eu

EC

Stepasjin källa till de "nya" ryska uppgifterna om Wallenberg?

(Fax 329A, 000727)

(1 bil.)

Bifogat insändes en artikel ur dagens "Izvestija", i vilken citeras de senaste dagarnas svenska tidningsskriverier om fallet Wallenberg. Det nya element som tillkommit, och som ambassaden veterligt inte återgivits i svenska media, är att de ryska uppgifterna om att Wallenberg "bragts om livet" skall härröra från den f d justitieministern Stepasjin. Stepasjin skall ha framfört dessa åsikter när han tillsammans med dåvarande president Jeltsin besökte Stockholm 1997.

Tidningen har sökt, men inte kunnat nå Stepasjin för en kommentar. Denne har som bekant i dagarna inbjudits till Stockholm.

SALAND

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(503) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

M1

Новые подробности о судьбе Валленберга

4

Известия
22.7.00

Частное признание

Рауля Валленберга «могли убить»

Шведские газеты вновь подняли тему судьбы исчезнувшего в СССР дипломата Рауля Валленберга. Со ссылкой на бывшего министра юстиции России Сергея Степашина обсуждаются неизвестные подробности судьбы шведа.

Геннадий ЧАРОДЕЕВ

Прежде российские власти придерживались официальной версии смерти шведского дипломата Рауля Валленберга: «он скончался от сердечного приступа во внутренней тюрьме на Лубянке в 1947 году». Однако в приватном порядке «высокопоставленный московский гость», находясь с визитом в Стокгольме, допустил, что спаситель венгерских евреев во время Второй мировой войны мог быть «убит чекистами».

Это стало достоянием гласности только что. Опубликовано письмо, написанное политическим советником премьер-министра Швеции Моникой Левстрём. В нем приводится малоизвестный эпизод, связанный с приездом в 1997 году в Стокгольм официальной делегации во главе с президентом России Борисом Ельциным. В ее составе находился тогдашний министр юстиции Сергей Степашин, который в беседе с официальными шведскими дипломатами допустил «вероятность умышленного убийства Валленберга».

Разгоревшиеся в тот момент скандалы вокруг бывшего в КГБ при Андропова заставили представителей власти, изданной в Финляндии под

МИД Швеции Ян Лундвиг, который призвал соотечественников не обобщаться «частными заявлениями Степашина». Одновременно Моника Левстрём, сообщив о том, что обстоятельный доклад совместной российско-шведской комиссии по делу Рауля Валленберга будет готов в ноябре, заявила: «Окончательных выводов о том, как закончил свой жизненный путь этот человек, сделать сегодня невозможно».

По советской версии, шведский дипломат Рауль Валленберг скончался на Лубянке от инфаркта 17 июля 1947 года. Однако многие эксперты в Швеции по-прежнему не верят в правдивость заключения, подписанного тюремным врачом А. Смолдовым. Загадки судьбы дипломата остаются нерешенными. До сих пор нет ответа на главные вопросы: почему Валленберг, который возглавлял масштабную кампанию по спасению евреев от уничтожения нацистами в Венгрии, был арестован в 1945 году в освобожденном Красной Армией Будапеште и чем он так противился власти СССР?

В книге Елисей Сивячина, бывшего сотрудника КГБ при Андропова, изданной в Финляндии под

названием «Утаенная правда», утверждалось, что решение о расправе со шведским дипломатом было принято на встрече Сталина с бывшим начальником СМЕРШа В. Абакумовым в 1946 году. В книге говорится, что руководители МГБ добивались от шведа признания в том, что он выполнял задания разведки США. На основе такого признания чекисты хотели завербовать и вынудить Валленберга работать в пользу Советского Союза, дообещав вернуть его в Швецию.

Еще в январе 1993 года «Известия» высказали предположение о том, что арест Рауля Валленберга был произведен с санкции Сталина. Тогда стал известен приказ о задержании шведского дипломата, который был отдан заместителем наркома обороны СССР Н. Булганиным командующему 2-м Украинским фронтом Р. Малиновскому (копия «посылалась» начальнику СМЕРШа В. Абакумову).

«Известия» считали, что такое распоряжение Булганин вряд ли смог дать без санкции вождя. Книга подтверждает версию о причастности Сталина к гибели Валленберга. Если верить автору, швед был убит с его прямого согласия.

Достоинство до Сергея Степашина не удалось. К моменту подписания намеревался нахождение за пределами России.

SVERIGES AMBASSAD
TEL AVIV

T E L E F A X

Sid 1 (2)

2000-07-27

Annika Hollqvist

aa
P

EL

INK. UTRIKESDEP.		
D.Nr.		
2000 -07- 27		
AVD P	GR. 2	MÅL Eu

UD-EC (amb Lundvik), UD-PIK-PR, Dnr 142
kopia UD-UrP, UD-UMK, UD-RS

Intervju med amb Lundvik om Wallenberg-frågan i
Jerusalem Post

I bilaga

I dagens upplaga av Jerusalem Post återfinns en
artikel baserad på en telefonintervju med amb Jan
Lundvik om Raoul Wallenbergs öde.

Artikeln avviker inte från vad som angetts i svensk
press i frågan under de senaste dagarna. Ambassaden
återkommer med översättningar av ev artiklar i
hebreiskspråkig press.

Artikeln bifogas för kännedom.

JUHLIN-DANNFELT

Adress
4, Weizmann Street
64 239 TEL AVIV
ISRAEL

Telefon
+972 3 695 8111

Telefax
+972 3 695 8116

Telex
33650

E-post
swembtiv@trendline.co.il

MD

Swedish diplomat: Wallenberg was executed or died in Soviet gulag

By ETGAR LEFKOVITS

A joint Swedish-Russian committee investigating the fate of Raoul Wallenberg for the past nine years has concluded that he was either executed by the Russians, or made to disappear as a prisoner in a Soviet gulag, a Swedish diplomat told *The Jerusalem Post* yesterday.

Stationed in Budapest as a Swedish diplomat in July 1944, Wallenberg, in the face of great personal risks, single-handedly managed to save about 100,000 Hungarians Jews from the Nazi death camps.

Though he managed to evade the Nazis, moving from house to house, Wallenberg was captured by the Russian Red Army, his fate

unknown since he was last seen escorted away in January 1945. While the committee's report, which will be published in November, fails to determine conclusively what happened to Wallenberg, it does establish that Wallenberg did not die a natural death, rebutting claims that the Russian had made for years that Wallenberg died of a heart attack in 1947 while in a Soviet prison.

"Unfortunately, as it seems at this moment, we will be unable to determine the facts one way or the other. Such is the unsatisfactory state of affairs, but that is the reality of the situation," Ambassador Jan Lundvik, head of the Swedish investigation team, said in a phone interview from Stockholm.

See WALLENBERG, Page 14

213

Daily Room Rate 187

WALLENBERG

Continued from Page 1

Lundvik is responsible for the Swedish side of the investigation which was set up in conjunction with the Russians in 1991.

"The committee's report, while revealing "a great amount of new information," will not "solve the mystery" of Wallenberg's fate, Lundvik said. "There are a number of indications that he died in 1947, but there are other reports that he lived longer. This poses a

difficult problem, and so we will probably report both sets of facts, and conclude that we cannot determine one way or the other," Lundvik said. The Swedish press has been rife with speculation that Wallenberg was indeed murdered by the Russians.

Last month, the Israeli Foreign Ministry sent a special emissary to Moscow, former ambassador Yohanan Bein, to inquire into the committee's progress.

Bein, who met with the Russian head of the joint committee

investigating Wallenberg's fate as well as the Russian Deputy Prime Minister, told the Post that he was especially encouraged to see "a change on the Russian's policy which especially stood out." Bein said the purpose of his mission was to demonstrate to the Russians and the Swedes that Wallenberg's fate is not just of interest to them, but that Wallenberg — by his noble and outstanding efforts for the Jewish people — will be indelibly linked to Israel and the Jewish people forever.

3/3

No of persons: 1 Fax.